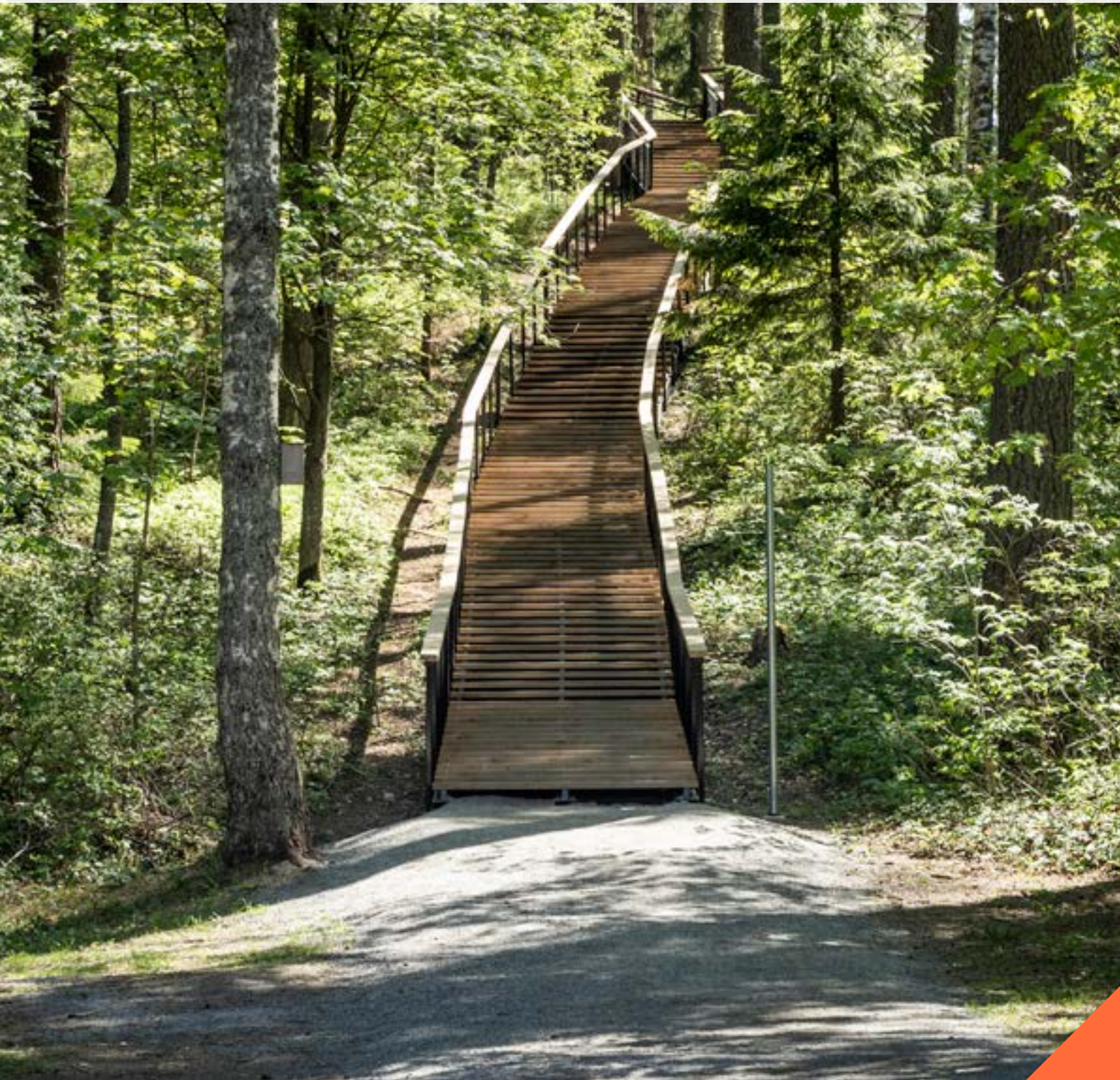

Tilinpäätös 2021

www.hameenlinna.fi

Hämeenlinnan kaupunki

Tilinpäätös 2021

Toimintakertomus.....	5
Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	5
Kaupunginjohtajan katsaus – Kuntakenttä murroksessa	5
Yleistietoa Hämeenlinnasta	7
Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	8
Yleinen kuntatalouden kehitys	9
Kaupungin talous	10
Muut ei-taloudelliset asiat	20
Kaupungin henkilöstö	21
Tietotilinpäätös	23
Ympäristö	25
Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	26
Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.....	30
Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	35
Tilikauden tuloksen muodostuminen	35
Toiminnan rahoitus	38
Rahoitusasema ja sen muutokset	41
Kokonaistulot ja -menot.....	44
Hämeenlinna-konsernin toiminta ja talous	45
Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	45
Konsernin toiminnan ohjaus	46
Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	47
Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	49
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	50
Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	52
Strategiset tytäryhtiöt.....	60
Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	69
Tilikauden tuloksen käsittely.....	69
Talouden tasapainottamistoimenpiteet	70
Talousarvion toteutuminen	71

Tavoitteiden toteutuminen.....	71
Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.....	84
Käyttötalousosan toteutuminen.....	84
Konsernipalvelut	84
Elinkeinorahaston taseyksikkö.....	100
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta.....	101
Sosiaali- ja terveyslautakunta	117
Kaupunkirakennelautakunta.....	138
Yhteinen jätelautakunta.....	157
Kanta-Hämeen pelastuslaitos	160
Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	165
Investointien toteutuminen	167
Rahoitusosan toteutuminen	172
Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	173
Tilinpäätöslaskelmat	174
Tuloslaskelma.....	174
Rahoituslaskelma	175
Tase	176
Konsernilaskelmat.....	178
Tilinpäätöksen liitetiedot	181
Taseyksikkö ja muut eriytetyt laskelmat.....	212
Elinkeinorahasto	212
Muut eriytetyt laskelmat	214
Muut tiedot	217
Kirjanpitokirjat	217
Luottamushenkilöt 1.1. – 31.7.2021	218
Luottamushenkilöt 1.8. – 31.12.2021	224
Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä.....	232

Toimintakertomus

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Kaupunginjohtajan katsaus – Kuntakenttä murroksessa

Vuotta 2021 hallitsi edelleen covid-19-pandemia, joka näyttää jäävän yhteiskuntaan pysyvämpänä vitsauksena. Pandemian ohella tilikautta värittivät alkukesän kuntavaalit, muutos kaupungin ylimmässä johdossa ja heinäkuussa tehty valtakunnan tason päätös hyvinvointialueiden perustamisesta. Tämä päätös tulee muuttamaan sekä koko hyvinvointiyhteiskuntaa että kuntakenttää tavalla, jonka vaikutuksia ei vielä kyetä täysin näkemään tai ennakoimaan. Vuosi 2021 oli monessa mielessä vähintäänkin haastava.

Kaiken kaikkiaan Hämeenlinna on onnistunut pandemian vaikutusten hallitsemisessa varsin hyvin. Valmiutemme hyvinvointialueuudistuksen toteuttamiseen on myös alueellamme hyvä. Muutos on aina myös mahdollisuus ja henkilöstön sitoutuminen muutostilanteiden hallintaan korostuu tulevana vuosina entisestään.

Uusi kaupunginvaltuusto aloitti toimintansa kesän kuntavaalien jälkeen. Kaupunkistrategian uudistaminen aloitettiin syksyllä 2021 ja työ valmistuu kesään 2022 mennessä. Strategian kärkiteemoja ovat esimerkiksi vakaa talous, asukasmäärän kasvun tavoittelu, kestävä kehitys ja onnistuva elinvoima- ja elinkeinopolitiikka. Vuoden 2021 merkittävimpiä onnistumisen mittareita olikin asukasluvun kasvu 123 asukkaalla. Olemme Hämeenlinnassa onnistuneet kääntämään muutoksen trendin pysyvämmiin positiiviseksi. Kaupunkimme on myös noteerattu yhdeksi Suomen turvallisimmista (katuturvallisuusindeksi 2021), mikä on erityisen tärkeää näinä aikoina.

Terveellisten ja turvallisten tilojen investointiohjelmaa vietiin edelleen strategian mukaisesti eteenpäin erityisesti sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla. Sosiaali- ja terveystaloudessa lastensuojelun alueen kehittämistyötä jatkettiin ja terveystaloudessa kyettiin edistämään digitaalisten palveluiden käyttöä. Assi-sairaalan hanke saavutti rakentamisvaihteen ja Moreenin eritasoliittymän tiesuunnitelma valmistui. More-hanke sai myös valtiolta suunnittelurahoitusta vuodelle 2022. Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelmaa edistettiin. Suomi-rata Oy aloitti varsinaisen toimintansa. Nykyisen ratalinjauksen kehittäminen pääradan käytävässä on kaupungille tärkein strateginen ja edunvalvonnallinen hanke.

Covid-19 -pandemian talousvaikutukset todettiin valtakunnan ja kunnan tasolla tiedon lisääntyessä ja tarkentuessa aiempaa tietoa maltillisemmiksi. Kaupungin työttömyysaste laski vuoden edetessä lähes kaksi prosenttiyksikköä 12 prosenttiin. Kuntien talous selviytyi valtion tukitoimien ansiosta vuodesta 2021 hyvin. Samaan aikaan valtio kuitenkin velkaantui edelleen voimakkaasti. Valtionosuuksien leikkaukset aloitettiin jo vuodelle 2022, joten kunnat tulevat maksamaan valtiolta saadut koronatuot leikkauksista johtuen takaisin todennäköisesti hyvinkin nopealla aikataululla.

Taloudellisesti Hämeenlinnan kaupungin tilikausi 2021 oli varsin hyvä. Vielä vuonna 2020 Hämeenlinnan kertaeristä puhdistettu tilikauden alijäämä oli noin 5,6 milj. euroa. Tilikausi 2021 päättyi kertaeristä puhdistettuna noin 0,9 milj. euroa ylijäämäiseksi. Talouden pohjan parantumisesta selittävät paitsi valtionosuuksien pohjan kasvu, myös verotulojen tilitysten kasvu ja maltillisuus

omaehtoisissa kustannusten lisäyksissä. Hämeenlinna sai vuonna 2021 valtiolta tukea pandemian aiheuttamiin ongelmiin nettona (yli aiheutuneiden kustannusten) noin 10,1 milj. euroa. Tämä tulos mahdollisti myös varautumisen tulevaan Hämeenlinna -rahastoa kartuttamalla ja heikkokuntoisten rakennusten tasearvoja alentamalla. Tilikauden kirjanpidollinen ylijäämä oli 3,4 milj. euroa. Nykyisessä tilanteessa varautuminen tuleviin haasteisiin on erittäin perusteltua.

Kaupungin sijoitusvarallisuuden kannalta vuosi 2021 oli hyvä. Sijoitusomaisuus kasvoi noin 10,6 milj. eurolla vuosituoton ollessa noin 8,8 prosenttia. Vuoden lopussa kaupungin sijoitusomaisuuden arvo oli noin 130 milj. euroa.

Kaupungin hallintosääntöä uudistettiin ja kaupunki päätti siirtyä yhden kaupunginjohtajan malliin. Osaavan ja ammattitaitoisen henkilöstön saatavuushaasteet lisääntyivät merkittävästi vuoden aikana. Onnistumista koettiin kuitenkin kriisijohtamisessa, henkilöstön joustavuudessa ja kyvyssä ratkaista haasteita sekä ylläpitää palveluja. Henkilöstöjohtamisen saralla edistettiin toimintakulttuurin parantamista Työn Ilo -toimintamallin kautta. Lähijohtamisen tueksi otettiin käyttöön johtamisakatemian webinaarit ja johtamisvalmennukset. Vastaavaa mallia sovellettiin osin myös uusien valtuutettujen perehdyttämiseen.

Kaupungin konsernirakenteen yksinkertaistamista jatkettiin tilikauden 2021 aikana. Konserniyhteisöjen vuosikirja julkaistaan jälleen kerran huhtikuussa. Vuosikirja avaa kaupungin merkittävimpien yhteisöjen toimintaa ja taloutta lukijoilleen. Kaupungin strategisille tytäryhtiöille asetut tavoitteet toteutuivat kohtuullisen hyvin. Pandemia vaikeutti monen yhtiön toimintaa, mikä osaltaan johti siihen, että kaikki tavoitteet eivät toteutuneet.

Tilikauden päättymisen jälkeen yhteiskunnan ja talouden taivaalle on kertynyt entistä tummempia pilviä. Pandemian ohella Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa koskettaa monin tavoin myös Suomea. Jo ennen hyökkäyssotaa päätään selvästi nostanut inflaatio on kevään 2022 aikana noussut jo ns. välttämättömyshyödykkeiden osalta hälyttävälle tasolle, uhaten talouden vakautta ja monien toimeentuloa. Näiden lisäksi kuntien työmarkkinatilanne haastaa merkittävästi kaupungin palveluvelvoitteestaan selviämistä ainakin vuoden 2022 aikana.

Epävakaina aikoina yhteiskunnan ja kunnan toiminnan sujuvuus, selkeys ja vaikuttavuus korostuvat. Niin kaupungin henkilöstön, kuin kaikkien kaupunkilaisten ja ylipäätään suomalaisten resilienssiä on koeteltu ja koetellaan useilla eri tavoilla samaan aikaan. Tällaisissa tilanteissa kaupungin toiminnan ennustettavuus ja vakaus on erityisen tärkeää sujuvan arjen ja palvelujen varmistamiseksi.

Lämmin kiitos yhteistyöstä ja vaikuttavasta työstä kaupungin henkilöstölle ja luottamushenkilöille.

Olli-Poika Parviainen
Kaupunginjohtaja

Yleistietoa Hämeenlinnasta

Perustamisvuosi:	1639
Maapinta-ala:	1786 km ²
Vesipinta-ala:	246 km ²
Yhteensä:	2032 km ²
Kunnallisveroprosentti:	21,00

Väkiluvun kehitys

2017	67 662
2018	67 532
2019	67 633
2020	67 848
2021	67 971

Työttömyys

2017	11,4 %
2018	10,4 %
2019	9,6 %
2020	12,6 %
2021	12,0 %

Aluehallintovirasto:	Etelä-Suomen aluehallintovirasto
ELY-keskus:	Hämeen ELY-keskus (Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri, ympäristö ja luonnonvarat) Uudenmaan ELY-keskus (Liikenne ja infrastruktuuri)
Hovioikeus:	Turun hovioikeuspiiri
Kihlakunta:	Hämeenlinnan kihlakunta
Verovirasto:	Sisä-Suomen verovirasto
Sairaanhoitopiiri:	Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri
Maakunta:	Kanta-Häme
Maakuntaliitto:	Hämeen liitto
Maanmittaustoimisto:	Etelä-Suomen maanmittaustoimisto

Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

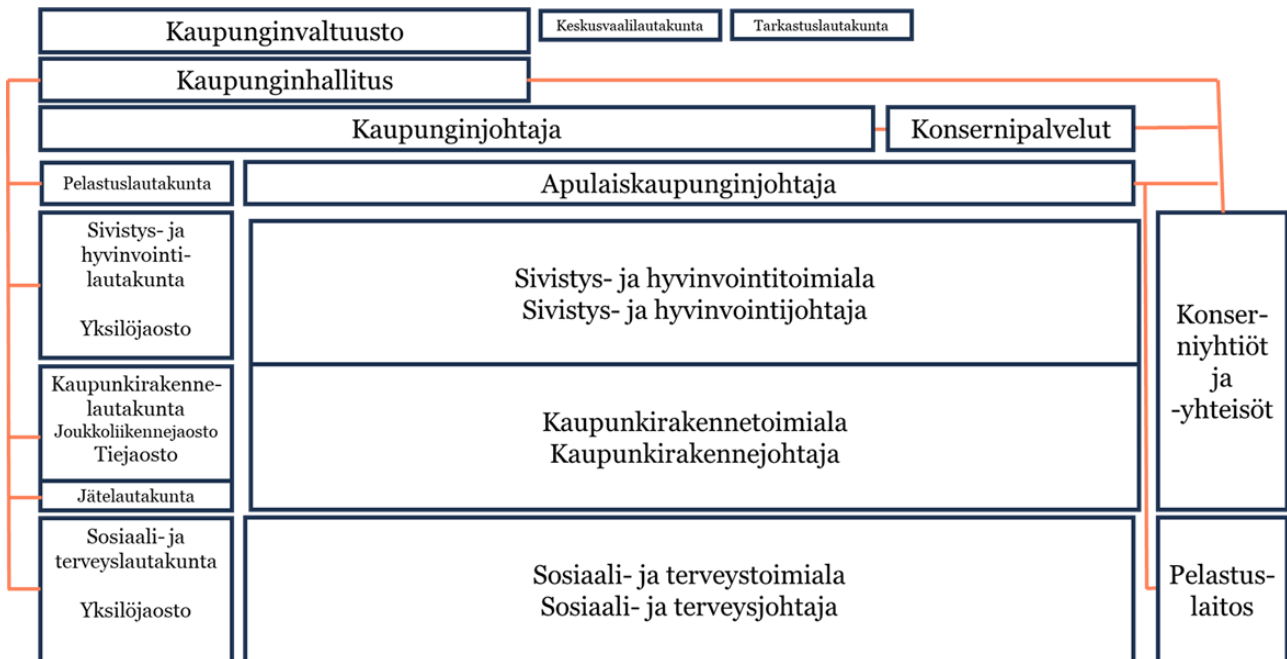
Hämeenlinnan kaupungin ylin päättävä toimielin on kaupunginvaltuusto. Kaupunginvaltuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta. Kaupunginvaltuustoon kuuluu 51 valtuutettua.

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin johtamisesta ja kehittämisestä kaupunginvaltuuston hyväksymien tavoitteiden, suunnitelmien ja päätösten mukaisesti. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta, taloudenhoidosta, kaupungin omaisuudesta ja omistajapolitiikasta, kaupunkikonsernista, palveluverkosta, elinkeinopolitiikasta, maankäytöstä sekä niiden strategisesta suunnittelusta ja kehittämisestä. Kaupunginhallitukseen kuuluu 13 jäsentä.

Lautakuntia ovat keskusvaalilautakunta, tarkastuslautakunta, sivistys- ja hyvinvointilautakunta, sosiaali- ja terveyslautakunta, kaupunkirakennelautakunta, yhteinen jätelautakunta ja maakunnallinen pelastuslautakunta. Kaikkien vuoden 2021 aikana toimineiden toimielimien kokoonpanot on esitetty tämän tilinpäätöksen lopussa.

Tilivelvollisia ovat toimielimien (muu kuin kaupunginvaltuusto) jäsenet ja toimielimen tehtävälueiden johtavat viranhaltijat ja itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavat viranhaltijat. Viime kädessä tilintarkastuskertomuksen antavalla tilintarkastajalla on harkintavalta siitä, ketkä ovat tilivelvollisia. Tilivelvollisia ovat kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtaja, konsernipalvelujohtajat, tiedonhallintapäällikkö (keskusvaalilautakunta), tarkastuspäällikkö, toimialajohtajat, tulosaluejohtajat, jätehuoltokoordinaattori ja pelastusjohtaja sekä muut toimielinten esittelijät.

Hämeenlinnan organisaatio

Apulaiskaupunginjohtajan eläköidyttyä 1.11.2021 apulaiskaupunginjohtajan virka jätettiin täyttämättä ja johdon työtehtävät järjestettiin uudelleen.

Yleinen kuntatalouden kehitys

Suomen kansantalous kääntyi huhtikuussa 2021 reippaaseen kasvuun alkuvuoden rajoitustoimien ja vuonna 2019 alkaneen laskusuhdanteen jälkeen. Ennakollisten suhdannetietojen mukaan talouskasvu jatkui pirteänä koko loppuvuoden ajan, vaikka aaltoilevat koronatartunnat, joulukuussa käyttöön otetut uudet rajoitustoimet, epävarmuuden lisääntyminen, inflaation kiihtyminen sekä kustannuspaineiden nousu jättivät vuoden 2021 lopullisiin kasvulukuihin jälkensä. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 bruttokansantuotteen volyyymi nousi 3,5 prosenttia. Käyvin hinnoin laskettuna bruttokansantuote oli 6,1 prosenttia suurempi kuin vuonna 2020. Kuluttajahintaindeksi nousi 2,2 % (2020 0,3 %). Koko vuoden 2021 työttömyysaste 7,7 % oli yhtä korkea kuin edellisenä vuonna.

Kuntaliiton julkaisemien vuoden 2021 tilinpäätösarvioiden mukaan kuntien tilikauden tulokset säilyivät vahvoina toisenkin koronavuoden jäljiltä. Tilikauden tulos on noin 1,5 miljardia euroa. Tuloksen osalta on oleellista huomioida, että valtio tuki kuntia vuonna 2021 kertaluontoisesti 2,4 miljardilla eurolla, joten kuntien tulos olisi ollut merkittävästi alijäämäinen ilman valtion velkarahallaan maksamia koronatukia. Tulos on kuntatalousohjelman kehitysarvion mukainen ja tulos jäi vain hieman huippuvuoden 2020 poikkeuksellisesta 1,7 miljardin euron tuloksesta. Koronapandemia kasvatti kuntien menoja voimakkaasti vuonna 2021, vajaa 8 prosenttia edellivuoden erittäin maltilliseen kasvuun verrattuna. Kuntien tulokehitys oli hyvää, johtuen verokehityksestä sekä korona-avustuksista. Korona-avustukset ovat olleet välittömien koronasta johtuvien sosiaali- ja terveystoimen menojen osalta täysimääräisiä. Ennen koronapandemiaa verotulojen kasvu on ollut noin kahden prosentin tuntumassa, mutta vuonna 2021 verotulojen kehitys on lähes 7 prosenttia. Myös kuntien yhteisövero lisääntyi talouden elpymisen ja kuntien määräaikaisen yhteisöveron jako-osuuskorotuksen vuoksi lähes 45 prosenttia. Lisäksi kertaluonteiset myyntivoitot tasapainottivat kuntien taloutta sadoilla miljoonilla euroilla.

Ennakkotiedon mukaan kuntasektorin toimintakulut kasvoivat keskimäärin 7,7 prosenttiyksikköä. Toimintakuluja nostivat väestön ikärakenteen muutos, hallituksen esittämät tehtävien laajennukset, palkkaratkaisun sopimuskorotukset sekä työmarkkinatuen kustannusten nousu. Lisäksi koronapandemian hoito on kasvattanut kuntien työvoimatarvetta ja lisännyt kuluja merkittävästi. Kasvua on palkoissa, palvelujen ja materiaalien ostoissa. Toimintatuotot kasvoivat keskimäärin 21,4 prosenttiyksikköä. Valtion korona-avustukset ja muut kehityshankkeet kasvattivat kuntien saamia avustuksia, mikä näkyy toimintatuottojen voimakkaana kasvuna. Tuloja vähensivät varhaiskasvatusmaksujen alentaminen 1.8.2021 alkaen sekä sote-asiakasmaksulain uudistus. Kuntien yhteenlasketut verotulot nousivat yhteensä 6,5 % eli 1 550 milj. euroa. Tuloveroprosenttiaan vuodelle 2021 korotti 39 kuntaa ja laski 4 kuntaa. Korotukset toivat kunnille noin 60 milj. euroa. Koronatukitoimena kuntien yhteisöveron jako-osuutta nostettiin kertaluontoisesti 10 prosenttiyksiköllä eli 610 milj. eurolla. Ilman tukea kuntien yhteisöverotulot olisivat laskeneet 14 %. Valtionosuudet laskivat 8 % vuonna 2021 eli noin 920 milj. euroa. Peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyy koronatukitoimena kertaluonteinen lisäys, 300 milj. euroa. Summasta 234 miljoonalla eurolla (laskennallisesti) kompensoitiin kiky-vähennyksen säilymistä kuntien valtionosuusvähennyksenä. Käytännössä kiky-vähennys on kuitenkin pysyvä valtionosuuden leikkaus kuntien valtionosuuksiin.

Tilinpäätösarvioiden mukaan vuonna 2021 Manner-Suomen kunnista negatiivisen tuloksen teki 66 kuntaa, kun edellisenä vuonna tulos oli alijäämäinen 32 kunnassa. Vuoden 2021 hyvästä talousvuodesta huolimatta on muistettava, että kertaluonteiset koronatuotot tai muut tulot eivät

ratkaise kuntatalouden rakenteellisia ongelmia, kuten kroonista tulojen ja menojen epätasapainoa tai mittavia investointitarpeita. Kuntien merkittävästä lainakannasta johtuen mahdollinen korkotason nousu luo lisäpainetta rahoituksen riittävyyteen.

Kaupungin talous

Vuonna 2021 valtion myöntämät kertaluonteiset koronatuuet, verotulojen suotuisa kehitys sekä sijoitustoiminnan tuotot nostivat kaupungin talouden hyvään lopputulokseen. Kaupungin talous nousi 3 398 500 euroa ylijäämäiseksi. Kahtena peräkkäisenä vuonna talouden ennustettavuus on ollut aiempia vuosia vaikeampaa. Tähän ovat vaikuttaneet koronapandemiasta johtuvat toimintakulujen kasvu muun muassa palvelujen ostojen ja materiaalihankintojen osalta sekä tulojen lisääntyminen valtion myöntämistä korona-avustuksista johtuen. Myös verotuloarviot ovat tarkentuneet useaan kertaan kuluneen vuoden aikana. Vuosina 2015–2019 kaupungin talouden tasapainoon vaikutti merkittävästi verotulojen kasvun tyrehtyminen sekä valtionosuuksien koko 2010-luvun kestänyt heikko kasvu. Vuonna 2020 verotulojen kasvuvauhti oli aiempiin vuosiin nähden suurempaa ja kehitys jatkui hyvänä myös vuonna 2021. Vahvaan verokertymään vuonna 2021 vaikutti yhteisöveron jako-osuuden tilapäinen korotus (vaikutus Hämeenlinnalle noin 5,6 milj. euroa). Lisäksi kunnallisveron kertymässä on nähtävissä sekä palkkasumman että työllisten määrän suotuisa kehitys. Myös kiinteistöverotuksessa joustava verovelvolliskohtainen valmistuminen lykkäsi kiinteistöveroa vuodelta 2020 verovuoden 2021 puolelle. Kiinteistöverotuksessa tapahtui siirtymää edelleen vuodelta 2021 vuodelle 2022, joten siirtymä jäänee osin pysyväksi elementiksi verotulojen jaksotuksiin tuleville vuosille. Kiinteistöverojen kokonaismäärän arvioidaan kuitenkin olevan vuonna 2021 suhteellisen lähellä sitä tasoa, joka kaupungille kiinteistöveroa vuositasona kuuluu tilittyä. Valtionosuudet ovat perustasoltaankin (ilman koronatukia) kasvaneet selvästi vuosina 2020 ja 2021, mikä on osaltaan parantanut kaupungin talouden tilaa.

Kun kaupungin talous vuonna 2020 oli ilman kertaeriä ja koronavaikutusta 5,6 milj. euroa alijäämäinen, niin vuonna 2021 se oli ilman vastaavia eriä 0,9 milj. euroa ylijäämäinen.

Käyttötalous

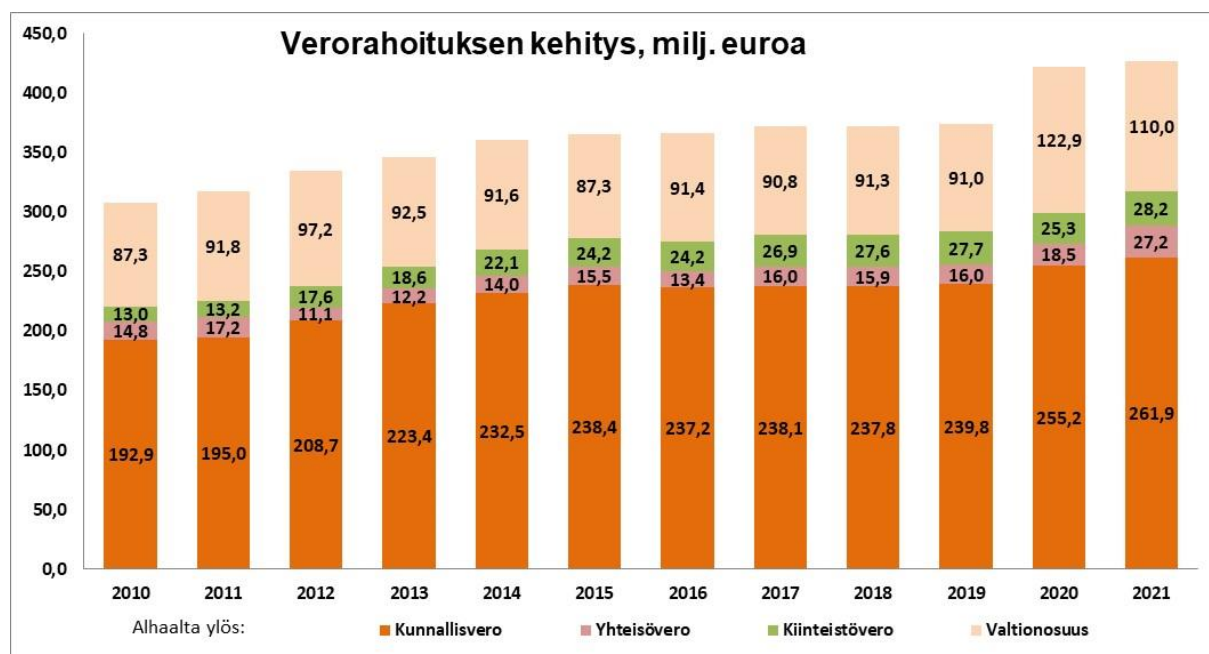
Lautakunnilla ja muilla toimijoilla oli käytettävänä nettona (toimintakate talousarviomuutoksin) yhteensä 404 232 000 euroa. Tilinpäätöksessä toimintakate oli -397 559 400 euroa. Alkuperäisessä 2021 talousarviossa toimintakatetavoite oli -395 580 000 euroa, mutta lisätalousarviokäsittelyssä kulutasoa korotettiin. Alkuperäisestä toimintakatetavoitteesta jäätii 1 979 400 euroa. Vuonna 2020 toimintakate oli -386 755 300 euroa. Tähän nähden kustannukset nousivat 10 804 100 euroa eli 2,8 %, joka on kuntakentän keskimääräisen kulukehityksen tasoa matalampi (3,5 %). Toimintakatteen kasvu sisältää kuitenkin edellisvuoteen verrattuna 14,4 milj. euroa enemmän toimintatuottoja, jotka koostuvat luovutusvoitoista ja valtion myöntämistä koronakorvauksista. Lisäksi toimintakuluihin sisältyy 3,1 milj. euroa kertaeriä, jotka koostuvat koronasta johtuvista menoista sekä pilaantuneiden maiden tuleviin puhdistukseen tehdyistä varauksista, joten vertailukelpoinen toimintakatteen kasvu oli 5,9 %. Toimintakate sisältää noin 997 000 euroa koronatukea valtiolta kaupungille.

Kaupungin vuoden 2015 tilinpäätöksessä tehtiin 9 031 000 euron pakollinen varaus sairaanhoitopiiriin alijäämän kattamiseksi. Tilinpäätöksissä varausta purettiin seuraavasti: vuonna 2016 2 249 000 euroa, vuonna 2017 3 149 000 ja edelleen vuonna 2018 3 294 000 euroa

sairaanhoitopiirin ylijäämäisen tilinpäätösosuuden mukaisesti. Pakollisen varauksen purku vähensi vastaavalla summalla kaupungin terveydenhuollon kuluja ja paransi näin toimintakatetta. Vuoden 2019 tilinpäätökseen tehtiin 1 486 000 euron pakollisen varauksen lisäys sairaanhoitopiirin alijäämän kattamiseksi. Tilikauden 2019 päättyessä pakollista varausta oli purkamatta 1 825 000 euroa. Vuoden 2020 tilinpäätöksessä pakollinen varaus purettiin ja sairaanhoitopiiri laskutti taseen alijäämät 1 733 000 euroa. Vuonna 2021 sairaanhoitopiirin kustannukset ylittivät alkuperäisen budjetin 2 374 000 eurolla. Kuluneen vuoden aikana sairaanhoitopiiri laskutti ylitykset, joten sairaanhoitopiirin tilanne on tasapainossa.

Verotulot ja valtionosuudet

Vuonna 2021 kunnan tuloveroprosentti oli 21,00. Yleinen kiinteistöveroprosentti oli 1,35, vakituisen asunnon veroprosentti 0,60, vapaa-ajan rakennuksen veroprosentti 1,40 ja rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti 3,30.

Verotuloja kertyi 317 221 200 euroa, joka on 3 821 200 euroa muutettua budjettia (313 400 000 euroa) enemmän. Vahvaan verokertymään vaikutti kaksi poikkeustekijää. Yhteisöveron jako-osuuden tilapäinen korotus, jonka vaikutus Hämeenlinnan verotuloihin oli noin 5 606 000 euroa. Lisäksi kiinteistöverotuksessa siirryttiin vuoden 2020 aikana joustavaan valmistumiseen. Tämä tarkoitti sitä, että eri kiinteistönomistajilla verotus valmistuu toukokuusta alkaen eri aikaan. Joustavasta valmistumisesta johtuen kiinteistöverokertymää siirtyi vuodelta 2020 noin (10 %) eli 2 200 000 euroa vuodelle 2021. Kiinteistöveron määrän arvioidaan kuitenkin olevan vuositasolla suhteellisen oikealla tasolla vuonna 2021. Poikkeustekijöiden lisäksi kunnallisveron kertymässä on nähtävissä sekä palkkasumman että työllisten määrän suotuisa kehitys.

Seuraavassa on eri veroerien kehitys kolmelta vuodelta ja vertailu koko maan tilanteeseen:

Verotulojen kehitys	2019 €	2020 €	2021 €	Muutos €		Muutos %		Koko maa %	
				2019-20	2020-21	2019-20	2020-21	2019-20	2020-21
Tulovero	239 750 065	255 175 410	261 874 502	15 425 345	6 699 092	6,4	2,6	5,1	2,4
Yhteisövero	15 997 221	18 456 744	27 152 003	2 459 523	8 695 259	15,4	47,1	3,0	45,4
Kiinteistövero	27 677 328	25 347 065	28 194 707	-2 330 263	2 847 642	-8,4	11,2	-6,6	12,9
Verot yht.	283 424 615	298 979 220	317 221 212	15 554 605	18 241 993	5,5	6,1	4,0	6,7

Vuonna 2021 Hämeenlinnan verotulot kasvoivat edellisvuodesta 18 242 000 euroa eli 6,1 %. Koko maan verotulot kasvoivat 6,7 %. Hämeenlinnan verotulokehitys oli muuta maata heikompaa. Verotulontilityksiin liittyy kuitenkin monia jaksotuksiin liittyviä seikkoja, joiden johdosta yhden vuoden muuta kuntakenttää nopeammasta tai hitaammasta kasvusta ei voi tehdä kovinkaan pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Valtionosuutta saatiin 109 991 000 euroa, joka on 109 000 euroa muutettua budjettia (110 100 000 euroa) vähemmän. Alkuperäisessä 2021 talousarviossa valtionosuudet oli 110 900 000 euroa. Alkuperäiseen talousarvioon verrattaessa valtionosuuksia saatiin 909 000 euroa vähemmän. Valtionosuudet sisältävät valtion koronatukea yhteensä 3 459 000 euroa ja kiky-leikkausta 2 900 000 euroa.

Valtionosuudet	TP 2020	TA 2021	TP 2021	TA - TP 2021		TP 2020 - TP 2021	
	€	€	€	€	%	€	%
Valtionosuudet yhteensä	122 901 971	110 100 000	109 991 064	-108 936	-0,1	-12 910 907	-10,5
Peruspalvelujen valtionosuus	94 063 220	84 616 000	84 646 314	30 314	0,0	-9 416 906	-10,0
Verotuloihin perustuva vos-tasaus	9 330 979	9 600 000	9 599 560	-440	0,0	268 581	2,9
Opetus ja kulttuuri, muut vos:t	-12 154 118	-12 781 000	-12 917 693	-136 693	1,1	-763 575	-6,3
Harkinnanvarainen vos korotus	2 600 000	0	0	0		-2 600 000	100,0
Verotulomenetyksen kompensatio	29 061 890	28 665 000	28 662 883	-2 117	0,0	-399 007	1,4

Rahoitustuotot ja -kulut sekä sijoitukset

Talousarviossa oli korko- ja rahoitustuottojen määräksi arvioitu yhteensä 5 640 000 euroa ja kulujen määräksi 6 240 000 euroa. Todelliset tuotot olivat 9 811 000 euroa ja kulut 6 126 000 euroa. Näin ollen tulot olivat 3 685 000 euroa kuluja suuremmat. Rahoitustuottojen ja kulujen budjettitavoite -600 000 euroa ylittyi 4 285 000 eurolla. Alkuperäiseen talousarvioon ei tehty kuluneen vuoden aikana talousarviomuutoksia.

Rahoituksen budjettia selvästi parempi toteuma perustui sijoitustoiminnan myyntivoittojen budjettia merkittävästi suurempaan kertymään. Tämän taustalla olivat suotuisan markkinakehityksen ja markkinaliikkeiden lisäksi kaupungin sijoitustoiminnan periaatteiden muutokset, joiden johdosta salkunhoitajat tekivät myynti- ja osto-operaatioita normaalivuotta enemmän.

Kaupunki yhteensä	TP 2020	TA 2021	TP 2021	TA - TP 2021		TP 2020 - TP 2021	
	€	€	€	€	%	€	%
Korkotuotot yhteensä	1 979 413	1 920 000	2 102 997	182 997	9,5	123 584	6,2
Korkotuotot ulk. antolainoista	1 619 996	1 600 000	1 607 235	7 235	0,5	-12 761	-0,8
Korkotuotot sijoituksista	256 174	300 000	358 880	58 880	19,6	102 706	40,1
Muut korkotuotot	103 243	20 000	136 882	116 882	584,4	33 640	32,6
Muut rahoitustuotot yhteensä	3 094 741	3 720 000	7 708 411	3 988 411	107,2	4 613 670	149,1
Arvopapereiden myyntivoitot	2 558 364	3 200 000	7 019 793	3 819 793	119,4	4 461 430	174,4
Muut rahoitustuotot	536 377	520 000	688 617	168 617	32,4	152 240	28,4
Korkokulut yhteensä	5 993 210	5 620 000	5 607 707	-12 293	-0,2	-385 503	-6,4
Lainojen korkokulut	5 939 871	5 610 000	5 603 652	-6 348	-0,1	-336 219	-5,7
Muut korkokulut	53 339	10 000	4 055	-5 945	-59,4	-49 284	-92,4
Muut rahoituskulut yhteensä	1 080 901	620 000	518 784	-101 216	-16,3	-562 117	-52,0
Myyntitappiot ja arvonalentumiset	1 073 626	600 000	507 142	-92 858	-15,5	-566 484	-52,8
Muut rahoituskulut yhteensä	7 274	20 000	11 642	-8 358	-41,8	4 367	60,0
Rahoitustuotot yhteensä	5 074 154	5 640 000	9 811 408	4 171 408	74,0	4 737 254	93,4
Rahoituskulut yhteensä	7 074 111	6 240 000	6 126 491	-113 509	-1,8	-947 619	-13,4
Rahoituksen nettotuotot/-kulut	-1 999 957	-600 000	3 684 917	4 284 917	-714,2	5 684 874	-284,2

Kaupungin sijoitustoiminnalle asetettu vuosituottotavoite on 4,5 % - 5 %. Vuoden lopussa viiden pääsalkunhoitajan hallinnoima pääoma (markkina-arvo) oli yhteensä 126,2 milj. euroa (31.12.2020: 116,0 milj. euroa). Tuottoa kertyi vuoden alusta lukien 8,8 % (inflaatio 2,2 %). Koko sijoitustoiminnan pääoma oli 130,0 milj. euroa (31.12.2020: 119,4 milj. euroa). Kaupungin sijoitusten allokaatio täytti kaupungin sijoitustoiminnan periaatteet. Venäjän ja Ukrainan välisen konfliktin vuoksi sijoitustoiminnan tuottojen näkymät vuodelle 2022 ovat epävarmat. Epävakaan maailmanpoliittisen tilanteen voi odottaa vaikuttavan pääomamarkkinoiden kehitykseen, mikä tarkoittaa epävakaata ja vaihtelevaa kehitystä osake-, korko-, valuutta ja raaka-ainemarkkinoilla.

Vuosien aikana on sijoitusten tuottoja nostettu noin 48,5 milj. euroa investointimenojen katteeksi ja kaupungin maksuvalmiuden turvaamiseksi. Vuonna 2021 kassaan ei nostettu tuottoja.

Vuosikate ja poistot

Vuosikatetavoite oli 18 668 000 euroa. Toteutunut vuosikate oli 33 337 800 euroa. Alkuperäiseen talousarvion mukaan vuosikatetavoite oli 16 720 000 euroa, jolloin tavoite ylitettiin 16 617 800 eurolla. Poistojen ja arvonalentumisten määrä oli 22 023 000 euroa (budjetissa 19 800 000 euroa). Talousarvion määräraha ei sisällä arvonalentumiskirjauksia. Vuosikate kattaa 151,4 % poistojen ja arvonalentumisten yhteismäärästä.

Poistot ja arvonalentumiset	TP 2020	TA 2021	TP 2021	TA - TP 2021		TP 2020 - TP 2021	
	€	€	€	€	%	€	%
Poistot ja arvonalentumiset yht.	21 930 848	19 800 000	22 022 972	2 222 972	11,2	92 124	0,4
Poistot rakennuksista	8 367 277	8 042 800	7 805 509	-237 291	-3,0	-561 768	-6,7
Poistot kiinteistä rakenteista	9 486 312	9 772 200	9 555 192	-217 008	-2,2	68 879	0,7
Poistot koneista, kalustosta yms.	1 980 088	1 985 000	2 137 084	152 084	7,7	156 996	7,9
Arvonalentumiset	2 097 171	0	2 525 188	2 525 188		428 017	20,4

Tilikauden yli- tai alijäämä sekä aikaisempien vuosien vaikutus

Muutetussa talousarviossa tilikauden alijäämä oli 1 331 000 euroa. Alkuperäisessä talousarviossa tavoite oli 3 279 000 euroa alijäämäinen. Tilikausi 2021 oli 3 398 500 euroa ylijäämäinen ja se sisältää 8 000 000 euron lisäyksen Hämeenlinna-rahastoon.

Kaupungin taseessa edellisiltä tilikausilta kertynyttä ylijäämää oli 195 600 euroa. Näin ollen 31.12.2021 mennessä kertynyttä ylijäämää oli yhteensä 3 594 100 euroa.

Aikaisempina vuosina on tehty tulosta parantavia yhtiöjärjestelyjä, omaisuuden myyntiä ja tuloksen muuta järjestelyä seuraavasti:

- HAMK:n kuntayhtymän purkamisesta saatu 18,1 milj. euron suuruinen kirjanpidollinen tuotto vuonna 2014
- Tontinmyyntikampanjan tuottamat 11,7 milj. euron myyntivoitot vuonna 2015
- Tekme Oy:n ja Linnan Ateriapalvelut Oy:n myynnistä saatu 6,3 milj. euron myyntivoitto vuonna 2018
- Hämeenlinna-rahaston purkaminen 7,1 milj. euron arvosta vuonna 2018 arvonalentumiskirjausten katteeksi
- Työsyke Oy:n myynnistä saatu 2,5 milj. euron myyntivoitto vuonna 2019
- Kiinteistö Oy OP-talon osakkeiden myynnistä ja Hämeenlinnan Palvelukiinteistö Oy:n sulautumisesta yhteensä 0,6 milj. euroa vuonna 2020. Lisäksi Hämeenlinna-rahaston purkaminen 2,8 milj. euron arvosta vuonna 2020 arvonalentumisten katteeksi.

Näiden toimien tulosta parantava vaikutus kertyneeseen ylijäämään on ollut noin 49,1 milj. euroa. Hämeenlinnan kaupunki on näin ollen myynyt edellisen vuosikymmenen aikana merkittävästi omaisuuttaan talouden tilanteen parantamiseksi ja käytännössä alijäämien katteeksi. Ilman omaisuuden myyntiä taloustilanne olisi merkittävästi heikompi, kuin mitä se tällä hetkellä on.

Investoinnit

Tarkempi selvitys investoinneista on kohdassa Investointien toteutuminen. Seuraavaan taulukkoon on koottu investointien kokonaisuus.

	TP 2020	TA 2021	TP 2021
Kiinteä omaisuus	551 784	2 000 000	710 399
Osakkeet ja osuudet	9 216 104	2 650 000	1 340 608
Talonrakennus	11 152 936	15 550 000	15 791 636
Kunnallistekniikka	9 514 672	9 800 000	8 924 407
Irtain omaisuus	2 427 233	2 012 000	1 625 153
Investointimenot yhteensä	32 862 729	32 012 000	28 392 201
Investointitulot yhteensä	3 330 046	212 000	659 606
Nettoinvestointikulut yhteensä	29 532 683	31 800 000	27 732 596

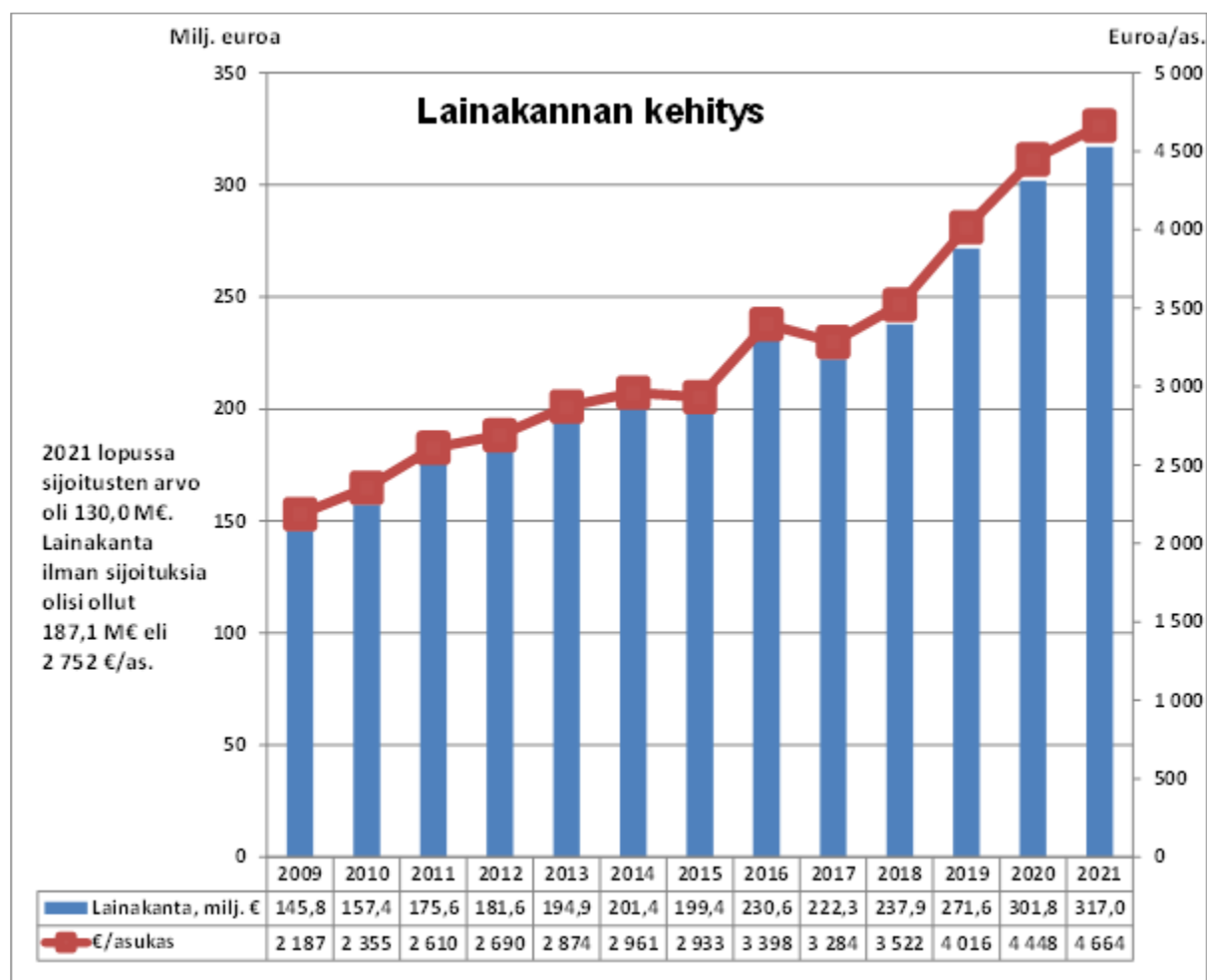
Nettoinvestointeihin oli talousarviossa varattu 31 800 000 euroa. Vuonna 2021 investointimenoja kirjattiin noin 28 392 200 euroa ja investointituloja noin 659 600 euroa. Nettoinvestointien määrä oli noin 27 732 600 euroa.

Lainakannan muutokset ja antolainojen kehitys

Pitkäaikaisia lainoja oli vuoden 2021 alussa 236 863 000 euroa. Uutta lainaa otettiin 42 000 000 euroa ja vanhoja maksettiin pois 27 967 000 euroa, joten pitkäaikaiset lainat lisääntyivät nettona 14 033 000 euroa koko lainamäärän ollessa 250 896 000 euroa.

Lyhytaikaista lainaa oli 2021 alussa 64 933 000 euroa ja vuoden lopussa 66 126 000 euroa, joten lyhytaikainen lainakanta kasvoi 1 193 000 euroa. Vuoden lopun lyhytaikaisesta lainamäärästä 31 126 000 euroa oli kassalainaa muilta konserniyhteisöiltä ja 35 000 000 euroa kuntatodistusohjelmalla otettua kassalainaa rahoituslaitoksilta.

Koko em. lainakanta oli vuoden alussa yhteensä 301 796 000 euroa ja vuoden lopussa 317 022 000 euroa, joten lainakanta kasvoi 15 226 000 euroa eli 5,0 %. Vuoden 2021 lainakanta oli asukasta kohti laskien 4 664 euroa. Manner-Suomen kuntien keskimääräinen lainakanta kasvoi ennakkotietojen mukaan 0,3 % ja oli 3 469 euroa asukasta kohti.

Kaupungin myöntämien antolainojen määrä oli 2021 alussa 40 578 000 euroa. Antolainoista 38 930 000 euroa kohdistuu kaupunkikonsernin toimijoille. Kaikkien antolainojen määrä väheni 764 700 euroa. Vuoden lopussa antolainoja oli yhteensä 39 814 000 euroa. Pysyvien vastaavien lainasaamiset vähenivät 591 500 euroa ja muut lainasaamiset 173 200 euroa. Vuonna 2021 ei ole myönnetty uusia antolainoja. Antolainojen lisäksi sisältyy palautuskelpoisia liittymämaksuja (vesi- ja sähköliittymät) noin 10 000 euroa.

Talousarvion sitovuuden toteutuminen

	Alkuperäinen TA	Muutettu TA	TP	Muutettu TA - TP	Tuottojen alitus tai kulujen ylitys
<u>Konsernipalvelut</u>					
Toimintatuotot	6 966 000	6 966 000	7 021 325	55 325	Ei alitusta
Toimintakulut	-40 834 000	-42 750 000	-41 295 052	1 454 948	Ei ylitystä
Toimintakate	-33 868 000	-35 784 000	-34 273 727	1 510 273	
<u>Taseyksiköt</u>					
Toimintakate	0	0	-139	-139	Ylittyi
<u>Sivistys- ja hyvinvointilautakunta</u>					
Toimintatuotot	4 325 000	6 825 000	7 409 152	584 152	Ei alitusta
Toimintakulut	-122 773 000	-126 073 000	-125 349 975	723 025	Ei ylitystä
Toimintakate	-118 448 000	-119 248 000	-117 940 823	1 307 177	
<u>Sosiaali- ja terveyslautakunta</u>					
Toimintatuotot	29 174 000	36 818 000	41 779 058	4 961 058	Ei alitusta
Toimintakulut	-274 699 000	-288 431 000	-293 466 547	-5 035 547	Ylittyi
Toimintakate	-245 525 000	-251 613 000	-251 687 489	-74 489	Netto ylittyi
<u>Kaupunkirakennelautakunta</u>					
Toimintatuotot	65 351 000	65 351 000	66 931 901	1 580 901	Ei alitusta
Valmistus omaan käyttöön	1 031 000	1 031 000	776 345	-254 655	Alittui
Toimintakulut	-64 891 000	-64 739 000	-62 133 032	2 605 968	Ei ylitystä
Toimintakate	1 491 000	1 643 000	5 575 214	3 932 214	Netto ei ylittynyt
<u>Yhteinen jätelautakunta</u>					
Toimintakate	0	0	0	0	Ei ylitystä
<u>Pelastustoiminta</u>					
Kuntien maksuosuus	12 432 000	12 432 000	11 957 370	-474 630	Alittui

	Alkuperäinen TA	Muutettu TA	TP	Muutettu TA - TP	Tavoitteen toteutuminen
<u>Tuloslaskelmaosa</u>					
Verotulot	302 000 000	313 400 000	317 221 212	3 821 212	Tavoite ylittyi
Valtionosuudet	100 900 000	110 100 000	109 991 064	-108 936	Tavoite aliittui
Rah.tuotot ja -kulut netto	-600 000	-600 000	3 684 917	4 284 917	Ei ylitystä
<u>Rahoitusosa</u>					
Ulk. antolainojen lisäys	250 000	250 000	10 000	-240 000	Ei ylitystä
Ulk. antolainojen vähennys	548 000	528 000	591 495	63 495	Ylittyi (tulo)
Pitkäaik. ottolainojen muutos	15 100 000	15 100 000	14 033 435	-1 066 565	Ei ylitystä
Lyhytaik. lainojen enimmäis- määrä kerralla (hallintos. 17.1 §)	100 000 000	100 000 000	35 000 000	-65 000 000	Ei ylitystä
<u>Investointiosa</u>					
Kiinteä omaisuus, menot	-2 000 000	-2 000 000	-710 399	1 289 601	Ei ylitystä
Kiinteä omaisuus, tulot	100 000	100 000	232 055	132 055	Ei alitusta
Osakkeet ja osuudet, menot	-2 650 000	-2 650 000	-1 340 608	1 309 392	Ei ylitystä
Osakkeet ja osuudet, tulot	0	0	71 115	71 115	Ei alitusta
Talonrakennus, menot	-15 550 000	-15 550 000	-15 791 636	-241 636	Ylittyi
Talonrakennus, tulot	0	0	220 435	220 435	Ei alitusta
Kunnallistekniikka, menot	-9 800 000	-9 800 000	-8 924 407	875 593	Ei ylitystä
Kunnallistekniikka, tulot	0	0	0	0	Ei alitusta
Irtain, terveyspalvelujen menot	-210 000	-210 000	0	210 000	Ei ylitystä
Irtain, kaupunkirakenne, menot	-200 000	-200 000	-140 029	59 971	Ei ylitystä
Irtain, ensik. kalustam, menot	-650 000	-650 000	-514 927	135 073	Ei ylitystä
Irtain, suurkeittolaitteet, menot	-50 000	-50 000	-44 827	5 173	Ei ylitystä
Irtain, pelastuslaitos, menot *)	-882 000	-882 000	-905 369	-23 369	Ylittyi
Irtain, pelastuslaitos, tulot	112 000	112 000	136 000	24 000	Ei alitusta
Irtain, taidehankinnat, menot	-20 000	-20 000	-20 000	0	Ei ylitystä
Investoinnit yhteensä	-31 800 000	-31 800 000	-27 732 596	4 067 404	

*) Pelastuslaitoksen irtain omaisuus on nettositova

Kaupunginvaltuusto on 21.3.2022 § 26 päättänyt talousarvion ylitysoikeuksista. Elinkeinorahaston taseyksikölle myönnettiin 140 euron ylitysoikeus käyttötalouden nettomenoihin. Sosiaali- ja terveyslautakunnalle myönnettiin 5 035 600 euron ylitysoikeus käyttötalouden menoihin. Kaupunkirakennelautakunnalle myönnettiin 241 700 euron ylitysoikeus talonrakennuksen investointimenoille.

Lisäksi kaupunginvaltuusto on 7.2.2022 § 4 päättänyt talousarvion poistojen ja arvonalentumisten summan ylittymisestä tilikaudella 2021 ja myöntänyt 2 126 000 euron ylitysoikeuden.

Tilinpäätöksen vaikutus vuoden 2022 talousarvioon ja arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuosi 2021 jatkoi poikkeuksellisen vuoden 2020 viitoittamalla linjalla. Vuoden kulkua sekä toiminnallisesti että talousennusteiden suhteen leimasi covid-19-pandemia. Myös työvoiman saatavuuden haasteet nousivat selvästi aiempaa laajemmin esille vuoden aikana. Kustannusten kasvu sote-palveluissa oli ennennäkemättömän suurta. Vuoden 2021 osalta vertailu alkuperäiseen talousarvioon tulee tehdä covid-19-pandemiasta puhdistetun tilinpäätöksen pohjalta. Vuoden 2021 toimintakatteen vertailukelpoinen kasvu (ilman covid-19-pandemian vaikutuksia ja muita kertaeriä) on noin 5,9 %. Kasvu oli merkittävästi lähivuosia kovempaa. Kustannusten kasvun hallinnassa ei täten vuonna 2021 onnistuttu.

Vuoden 2022 talousarvio laadittiin ilman covid-19-kustannuksia ja -tuloja. Jo nyt tiedetään, että Covid-19-pandemia on myös vuoden 2022 vitsaus. Pandemian jälkihoitoa joudutaan tekemään vielä vuosia.

Venäjä aloitti 24.2.2022 hyökkäyssodan Ukrainaan. Jo ennestään suureksi talouden riskiksi noussut inflaatio on kiihtynyt entisestään sodan jatkuessa ja pakotteiden kiristyessä. Inflaation arvioidaankin nyt yleisesti olevan suurin taloutta uhkaava haaste.

Vuoden 2022 talousarviossa on varauduttu kohtuulliseen toimintakulujen kasvuun. Talousarvioprosessin yhteydessä kyettiin paikkaamaan vuoden 2021 aikana esille tulleita määrärahakuoppia. Kustannusten osalta on kuitenkin jo nyt nähtävissä riskitekijöitä paitsi palveluiden tarpeen, myös inflaation osalta. Kevään työehtosopimusneuvottelut ovat muodostumassa ennako-odotusten mukaan vaikeiksi. Palkankorotukset tullevat olemaan kaupungin talousarviovarauksia korkeammat. Hyvinvointialueuudistus leimaa koko vuoden työtä ja aiheuttaa myös riskiä kaupungin vuoden 2022 talouden hallinnalle. Kuntakentän näkökulmasta on aivan oleellista, että valtio korvaa myös vuonna 2022 covid-19-pandemiasta aiheutuneet kustannukset erityisesti sote-toimialalla ja pelastustoimessa. Muutoin hyvinvointialuesiirtolaskelman periaatteet siirtävät kunnilta liian suuren osan veroprocentista pysyvästi valtion kassaan.

Kaupungin tilikausi 2022 olisi ollut covid-19-pandemian vaikutuksista sekä muista kertaeristä puhdistettuna noin 0,9 milj. euroa ylijäämäinen. Covid-19-pandemiaan liittyvä vaikutus tulokseen oli yhteensä noin 10,1 milj. euroa tulosta parantava (ei ole huomioitu pandemian vaikutusta verotuloihin).

Tilikausi 2022 budjetoitiin 2,1 milj. euroa alijäämäiseksi. Vuoden 2022 verotulontilitykset ovat olleet budjettitasoa korkeammat. Sote-toimiala ennustaa jo nyt noin 5 milj. euron ylitystä vuoden 2022 toimintakatteeseensa. Ukrainan kriisi aiheuttaa uhkia ja epävarmuutta talouden kehitykselle. Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistötoimintojen siirto liikelaitoskuntayhtymäksi tuottaa toteutuessaan kaupungille noin 8–9 milj. euron kertaluonteisen kirjanpidollisen tuoton tilikaudelle 2022. Tämän tulosta parantava vaikutus on tarkoitus poistaa tuloksesta joko rakennusten tasearvoja alaskirjaamalla tai rahastoimalla. Mahdollinen sote-kiinteistöjen myynti tuottaisi useamman miljoonan euron myyntivoittojen lisäksi merkittävän rahallisen tuloerän kaupungille.

Valtionosuudet jäävät talousarviosta 0,6 milj. euroa. Inflaatio ja työehtosopimuksen mukainen palkkatarkaisu tulevat puolestaan aiheuttamaan talousarvioylityksiä menopuolella. Niin ikään covid-19-pandemia nostaa vuoden 2022 kustannuksia budjetoidusta. Nähtäväksi jää, korvaako valtio tästä johtuvia kustannuksia edellisten vuosien tapaan. Sijoitusmarkkinat ovat kehittyneet alkuvuonna heikosti, millä saattaa olla vaikutuksia sijoitustoiminnan budjettitavoitteiden toteutumiseen.

Tiedossa olevien seikkojen perusteella tilikauden 2022 tilanteesta on vaikea antaa arvioita tässä vaiheessa vuotta. Kirjanpidollisesti tilikauden tulos voi muodostua nykyisten tietojen valossa ylijäämäiseksi alijäämäisestä talousarviosta huolimatta.

Valtio on ylikompensoinut vuosina 2020–2021 merkittävästi kunnille covid-19-pandemiasta johtuvia menetyksiä. Valtio ei voi velkaantua vuosien 2020 ja 2021 tahdilla tulevaisuudessa ja valtiontalouden tasapainotustoimina käytetään usein kuntien valtionosuuksien tasoa. Vuodelle

2021 ja 2022 valtio on leikannut kuntien valtionosuuksia käytännössä pysyvästi siten, että vaikutus on Hämeenlinnan kaupungin osalta arviolta noin 9 milj. euroa vuositasolla laskettuna. Näin ollen valtio ei todellisuudessa ylikompensoi kuntia covid-19-pandemian johdosta, vaan perii saadut tuet kunnilta pois moninkertaisesti vuosien saatossa.

Hyvinvointialueuudistus tulee viimeisimpien laskentatietojen valossa heikentämään kaupungin taloutta tulevina vuosina noin 4 milj. eurolla. Tämän lisäksi siirtolaskelmatekniikasta johtuen kaupungin arvioidaan häviävän uudistuksessa 1–2 milj. euroa vuositasolla. Siirtolaskelmaperiaatteet rankaisevat siirtyviä palveluita tehokkaasti tuottaneita kuntia, joiden joukkoon Hämeenlinna on kuulunut. Siirtolaskelmat julkaistaan tämän hetken tiedon mukaan toukokuussa 2022. Siirtolaskelmissa huomioidaan siirtyvinä kustannuksina myös sellaisia kustannuksia, jotka eivät oikeasti siirry kunnilta pois. Myös kiinteistöriski on jäämässä kokonaan kunnille ja irtain omaisuus siirretään kunnilta pois ilman korvausta.

Teoriassa kuntien toistaiseksi pysyvä tasapainotila voi parantua tai heiketä maksimissaan 60 euroa per asukas. Todellisuudessa negatiivinen vaikutus voi olla esitettyä euromäärää selvästi suurempi, koska laskelma huomioi siirtyväksi kuluja, jotka ei todellisuudessa hyvinvointialueille siirry ja sotetoimitilariski jää puhtasti kunnille. Arvioitu 60 euroa per asukas tarkoittaa Hämeenlinnan kaupungille noin 4 milj. euroa.

Tulevan talouskehityksen näkökulmasta painottuvat mm. seuraavat tekijät:

- Kaupungin asukasluvun kääntyminen kasvuun mahdollistaa verotuloihin keskimääräistä kuntaa nopeamman kasvun. Jos kaupungin asukasluku tulevaisuudessa laskee, se heikentää kaupungin elinvoimaisuutta, laskee verotuloja ja lisää väestön ikääntymisestä aiheutuvia kustannuksia suhteessa kokonaiskustannuksiin.
- Koronavuosina kaupungin asukkaiden veronalaiset tulot ovat ennakkotietojen mukaan kasvaneet valtakunnan keskitasoa nopeammin. Tämän kehityksen olisi hyvä jatkaa myös tulevaisuudessa.
- Väestörakenteen muutos (syntyvyyden lasku ja ikääntyneiden osuuden kasvu koko väestöstä) aiheuttaa hankalia muutostarpeita palveluverkossa ja työntekijöiden tehtävissä. Näihin on reagoitava nopeasti ja päätöksenteossa vaaditaan rationaalisuutta.
- Omat ja yhtiöiden investoinnit kasvattavat merkittävästi käyttötalouden kustannuksia tulevaisuudessa. Investointitarpeet (uusinvestoinnit ja korjausvelan supistaminen) ovat suuria myös tulevina vuosina. Koska investointitarpeet ovat 2024 eteenpäin paljon suuremmat kuin vuosikate mahdollistaisi, kaupungin velkaantuminen ja sen myötä korkokustannukset kasvavat, ellei talouden tasapainotustoimissa onnistuta.
- Investointien toteutuskustannustasoa pitäisi leikata merkittävästi nykyisestä. Tämä vaatii kuitenkin merkittävää kulttuurillista muutosta.
- Toimintakatteen kasvu on saatava pysymään erittäin maltillisella tasolla. Tähän kyetään vaikuttamaan pidättäytymällä palveluiden määrän ja laadun korotuksista

sekä luopumalla sellaisista palveluista, jotka eivät ole täysin välttämättömiä. Lisäksi yleinen pidättyvyys rahan käytössä on omiaan parantamaan kaupungin taloudellista tilannetta.

- Ratalinjauksen pysyminen nykyradalla on kaupungin elinvoiman kannalta elintärkeää, tähän tulee panostaa kaikki mahdolliset voimavarat edunvalvonnassa.
- Pidemmän aikavälin taloudellisen kyvykkyyden kohentaminen edellyttää myös panostuksia asukasluokehityksen pysymiseksi kasvu-uralla.
- Talouden tilanne voi parantua omaehtoisesti vain päätöksiä ja linjauksia tekemällä. Päätöksenteko tulee olla rationaalista ja odottaminen ei ole tältä osin suotavaa.

Kaupungin taloudenpidon kannalta oleellisinta on varmistaa käyttötalouden tasapainon saavuttaminen tuloja lisäämällä ja menoja karsimalla. Talous on aidosti tasapainossa, kun kaupunki ei (ilman kertaluontoisia tuloeriä) velkaannu pidemmällä tarkastelukaudella lisää. Tämä edellyttää normaalina yksittäisenä vuonna noin 10 milj. euron ylijäämää. Kirjanpidolliset järjestelyt eivät ole kestävä tie talouden tasapainottamiseen ja alijäämien kattamiseen. Talouden ei pitäisi myöskään olla tasapainossa kertaluonteisten erien, omaisuuden myynnin tai sijoitustoiminnan myyntivoittojen ansiosta. Kaupungin talouden tilanne vaatii edelleen tasapainotustoimia.

Kaupungin on talouden tasapainottamiseksi välttämätöntä kyetä päättämään toimintakuluja alentavista asioista sekä pidättäytyä toimintakuluja kasvattavista päätöksistä. Historia on osoittanut että tehokkain tapa parantaa julkisen sektorin taloustilannetta, on pidättäytyä omaehtoisesti lisäämästä julkisia menoja. Tämä siitä syystä, että sekä kansallisen tasolla että paikallishallinnossa menoleikkauksista päättäminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi.

Kaupungin pidemmän aikavälin taloussuunnitteluun liittyy kaupunkiemon lisäksi koko muu konserni. Kaupungin konsernirakenteen uudistamisesta ja tehostamisesta päätettiin keväällä 2017. Optimointi on edennyt vuonna 2018–2021 ja se jatkuu edelleen omistajaohjausyksikön normaalina työnä. Merkittävimmät toimenpiteet on kuitenkin jo tehty. Konsernirakenteen optimoinnilla on saatu aikaan säästöjä ja tuloja, jotka on kuitenkin jo käytetty kaupungin alijäämien katteeksi. Konsernirakenteen optimointi vaatii toimijoilta rationaalista suhtautumista valmistelussa ja päätöksenteossa.

Muut ei-taloudelliset asiat

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen on vahva kaupungin toimintaa ohjaava periaate. Toiminnassa ei ole tunnistettu ihmisoikeuksiin liittyviä riskejä.

Korruption ja lahjonnan torjumiseksi on annettu esteellisyyttä koskeva ohjeistus. Hankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista. Johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat tehneet sidonnaisuusilmoitukset. Toiminnassa ei ole tunnistettu korruptioon tai lahjontaan liittyviä riskejä.

Kaupungin henkilöstö

Hämeenlinnan kaupungin strategian ”Resurssiviisas kaupunki” - päämäärään on kirjattu tavoitteeksi, että ”Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta”. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan hyvää johtamista ja myös vuonna 2021 lähijohtajia on valmennettu sekä johtamisen että toimintakulttuurin kehittämisen näkökulmasta kaupungin omassa Johtamisakatemiassa. Työelämä on muutamana vuonna ollut ennennäkemättömässä murroksessa ja tämän myötä mahdollistava johtaminen on noussut entistäkin tärkeämmäksi. Johtamisen lisäksi toimintakulttuuri, merkityksellinen työ ja modernin työskentelyn mahdollistavat toimintamallit lisäävät pito- ja vetovoimaa sekä innostavat tuottamaan hyviä palveluita.

Kaupungin henkilöstömäärä 31.12.2021 oli 3 460 hlöä, joka on 23 henkilöä enemmän kuin vuoden 2020 lopussa. Henkilöstömäärä lisääntyi eniten sosiaali- ja terveystaloudissa. Keskimäärin henkilöstöä oli vuoden 2021 aikana 3 515 henkilöä. Vuonna 2021 kaupunginhallitus perusti 48 vakanssia, joista 21 vakanssia oli määräaikaista. Vuoden aikana tehtiin myös 41 vakanssimuutosta ja lakkautettiin 63 vakanssia.

Henkilöstömäärä	Vakinaiset	Määräaikaiset	Työllistetyt	Oppisopimus	Yhteensä
31.12.2019	2 793	539	38	5	3 375
31.12.2020	2 786	562	87	2	3 437
31.12.2021	2 867	521	53	19	3 460

Kaupungin kokonaishenkilöstökulut jakautuvat kaupungin oman henkilöstön kuluihin sekä henkilöstövuokraukseen. Ostettua palvelua käytetään pääosin ikäihmisten palveluissa ja varhaiskasvatuksessa alle kolmen kuukauden sijaisiin sekä lääkäripalveluiden ostoihin. Vuoden 2021 kokonaishenkilöstökulut olivat yhteensä 171 miljoonaa euroa, joka ylitti talousarvion 0,455 miljoonalla eurolla. Kokonaishenkilöstökuluihin oli alkuperäisessä talousarviossa varattu 170,545 milj. euroa.

Kokonaishenkilöstökulut,1000 €	TP2020	TA 2021	TP 2021	Toteuma%	Poikkeama
Henkilöstökulut yhteensä	156 296	165 862	165 721	99,9 %	140
Henkilöstöpalveluiden ostot yhteensä	4 836	4 684	5 279	112,7 %	-596
KOKONAISHENKILÖSTÖKULUT YHTEENSÄ	161 133	170 545	171 000	100,3 %	-455

Eläkemaksu muodostuu palkkaperusteisesta maksusta, jonka määrä vuonna 2021 oli yhteensä 19 840 324,19 euroa ja työkyvyttömyysmaksusuudesta 1 582 898 euroa. Eläkemaksun kokonaismäärä oli 21 423 222,19 euroa.

Työhyvinvoinnin keskeisissä tunnusluvuissa tapahtui vuoden 2021 suuria muutoksia. Sairauspoissaolot nousivat koko henkilöstön osalta siten että sairauspoissaolopäiviä oli yhteensä 17,7 päivää/henkilö (vuonna 2020 15,8 päivää/henkilö). Sairauspoissaolopäiviä oli vuonna 2021 yhteensä 61 180 päivää (54 315 päivää vuonna 2020). Sairauspoissaoloprosentti oli 5 % (4,5 % vuonna 2020). Sairauspoissolojen määrän huomattava kasvu johtui suurilta osin koronapoissaoloista. Ohjeiden mukaan töistä jäätiin matalalla kynnyksellä pois ja koronaan sairastuneiden määrä oli suuri. Lisäksi kaupungin hyviä toimintamalleja esim. Toivu työssä -mallia ei

voitu näissä tapauksissa käyttää. Henkilöstön työkyvyttömyyden kokonaiskustannukset ilman työterveyshuollon kustannuksia olivat Kaari-laskurimallin mukaisesti 14,2 milj. euroa, joka on 9,7 % enemmän kuin vuonna 2020.

Toivu Työssä -päiviä oli vuoden 2021 aikana yhteensä 1 758, eli keskimäärin 146,5 pv/kk kun vastaava luku vuonna 2020 oli 167 pv/kk. Kannustevapaapäiviä käytettiin vuonna 2021 yhteensä 3 479 päivää (3 476 päivää vuonna 2020). Laskennallisesti kannustevapaapäivät tuottivat 421 000 euroa säästöjä henkilöstökuluissa.

Työterveyshuollon toimintakulut olivat 1,024 milj. euroa ja tästä summasta saadaan arviolta noin 560 000 euroa Kela-korvausta. Tämän lisäksi työterveyshuollosta hankittiin lisäpalveluita mm. henkilöstökyselyjä, koronatestauksia ja rokotuksia, mielenterveyden palveluita ja kohdennettuja työnohjaus- ja muita palveluita yhteensä noin 340 000 eurolla. Työterveyshuollon kokonaiskulut vuonna 2021 olivat 1,371 milj.euroa.

Työn ilon toimintamallin toteutusta jatkettiin vuonna 2021. Toimintamallin avulla rakennetaan myönteistä toimintakulttuuria, annetaan koko henkilöstölle mahdollisuus onnistua omassa työssään ja toteuttaa kaupungin strategiaa sekä tuottaa hyviä asiakaskokemuksia. Työn ilo -toimintatapa tukee henkilöstön hyvinvointia ja ilon kautta syntyy uusia innovaatioita, toimintatapoja ja fiksua työtä. Syksyllä tehtiin ensimmäinen Työn ilon henkilöstökysely, jonka keskiarvo koko kaupungin tasolla oli 3,29 (asteikko 1-4).

Tarkemmat tiedot henkilöstön määrästä, tilasta ja vuonna 2021 tehdyistä toimenpiteistä on koottu henkilöstöraporttiin.

Tietotilinpäätös

Tietotilinpäätöksen tarkoitus on antaa ajantasainen kuva tietosuojaan ja tietoturvan toteutumisesta Hämeenlinnan kaupungin toimialoilla. Lisäksi tietotilinpäätöksessä kerrotaan tulevista painopisteistä tietosuojaan ja tietoturvan kehittämistyössä. Tietotilinpäätös on osa tietojohdantamista, riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa sekä tietosuoja-asetuksen mukaista osoitusvelvollisuuden toteutumista. Tavoitteena on varmistaa tarjottavien palvelujen toimintakyky ja käytettävyys, tietoaineistojen laatu ja käytössä olevan tietotekniikan turvallisuus.

Tietosuojan toteuttaminen

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) perusteella Hämeenlinnan kaupungin asiakirjat ovat julkisia, ellei salassapidosta erikseen säädetä. Hämeenlinnan kaupungilla on useita tehtäviä, joiden hoito edellyttää henkilötietojen käsittelyä. Rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijöiden vastuut ja velvollisuudet sekä rekisteröityjen oikeuksien toteutuminen on huomioitu muun muassa hankinnoissa, sopimuksissa ja ohjeissa. Toimialojen lautakunnat toimivat tietosuoja-asetuksen mukaisina rekisterinpitäjinä, jotka varmistavat, että tehtävien hoito toteutetaan kaupunkilaisten ja kaupungin asiakkaiden yksityisyyttä kunnioittaen. Asiakkaiden tietoja kerätään ja käsitellään vain siinä määrin ja vain sen ajan, kuin se tarpeellista on palvelun tuottamiseksi.

Rekistereiden nimetyt vastuuhenkilöt huolehtivat rekisteröidyn oikeuksien toteutumisesta, kuten tietopyyntöihin ja oikaisuvaatimukseen vastaamisesta. Lisäksi toimialoille on nimetty tietosuojavastaavat, jotka seuraavat henkilötietojen käsittelyä ja auttavat tietosuojasäännösten noudattamisessa.

Tietosuojan toteutumista seurataan säännöllisesti ja henkilötietojen käsittelyä valvotaan. Jokaisella on vastuu omaan tehtäväänsä liittyvän tietosuojan toteuttamisesta sekä tiedon ja tietojärjestelmien asianmukaisesta käytöstä.

Kaupungin jatkuvan tietoturva- ja tietosuojatyön perustana on tietoturva- ja tietosuojaryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti. Ryhmään kuuluu tietoturvapäällikön, toimialojen tietosuojavastaavien ja tiedonhallinta-asiantuntijan lisäksi edustajat tietohallinnosta, henkilöstöhallinnosta, sosiaali- ja terveystieteiden palveluista ja tarkastustoimesta sekä kaupunginlakimies. Ryhmän puheenjohtajana toimii henkilöstö- ja hallintojohtaja.

Tietoturvan toteuttaminen

Hallintosäännön mukaisesti tietoturvallisuuden järjestämis- ja valvontavastuu on kaupunginhallituksella ja kaupunginjohtajalla. Tietoturvallisuuden käytännön järjestämisestä vastaa tietoturvapäällikkö yhteistyössä tiedonhallinta-asiantuntijan ja tietohallinnon kanssa.

Kaupungin tietoturvallisuutta johdetaan, toteutetaan ja kehitetään tietoturvallisuuden hallintajärjestelmän avulla, joka noudattaa ISO27001 -standardia soveltuvin osin. Hallintajärjestelmä on kokonaisuus, johon sisältyvät riskienhallintaan, varautumiseen ja tietoturvallisuuteen liittyvä organisointi, ohjaus ja seuranta, sekä niihin liittyvät prosessit, asiakirjat, kontrollit ja vastuut. Tietoturvallisuuden ja tietosuojan säännöllinen arviointi on osa organisaation tietojohdantamista.

Perustana kaupungin tietoturvatyössä käytetään tiedonhallintalakia (906/2019) ja Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmän (VAHTI) suosituksia ja tietoturvasojen vaatimuksia (681/2010). Tavoitteena kaikessa toiminnassa on saavuttaa perustaso, joka mitataan Digi- ja väestötietoviraston kybermittarilla.

Tietoturvapoliittikka määrittelee, kaupungin strategiaa tukien, tietoturvallisuuteen liittyvät keskeiset periaatteet ja tavoitteet Hämeenlinnan kaupungissa sekä toimii perustana tietoturvatyölle.

Toimenpiteet vuonna 2021

Edelliseltä vuodelta jatkunut covid-19-pandemia ylläpiti poikkeustilannetta, jossa suurin osa kaupungin henkilökunnasta työskenteli etänä. Edellisenä vuonna etätöiden turvaamiseksi tehtyjä toimenpiteitä kehitettiin edelleen ja henkilökunnan kouluttamista ja tiedottamista jatkettiin.

Vuosi 2021 sisälsi edellisen vuoden tavoin ennätysellisen paljon tietoturvauhkia, joihin oli reagoitava nopeasti. Kyberrikolliset olivat aktiivisia ja merkittävin kaupungin järjestelmiin kohdistunut onnistunut hyökkäys oli kirjastojärjestelmään kohdistunut kiristyshaittaohjelmahyökkäys. Hyökkäyksistä huolimatta kaupunkilaisten henkilötietoihin ei kohdistunut merkittävää tietoturvaloukkausta.

Tietoturva ja -suojatyötä jatkettiin edellisen vuoden hyvin toimivilla prosesseilla. Paljon kehitystyötä tehtiin tiedonhallintamallin ja tiedonohjaussuunnitelman edistämiseksi. Tietoturva-asioissa havaitun resurssipulan paikkaamiseksi kaupungille palkattiin tietoturvapäällikkö, joka aloitti tietoturvallisuuden johtamisen ja prosessien kehittämisen.

Vuonna 2020 voimaan tulleen tiedonhallintalain (906/2019) vaatimusten toteutumista seurattiin ja edistettiin tietoturva ja -suoja-asioissa. Samalla aloitettiin valmistautuminen vuoden 2023 alussa tuleviin vaatimuksiin.

Tulevat kehittämiskohteet ja -toimenpiteet

Riskienhallinnan kehittäminen on jatkuvaa työtä, jossa käydään läpi tietojenkäsittelyn riskit ja mitoitetaan tietoturvallisuustoimenpiteet riskiarvioinnin mukaisesti. Tavoitteena on ottaa käyttöön tietoturvallisuuden edistämiseksi SIEM-ohjelmisto, joka analysoi IT-ympäristön tietoturvatilannetta ja hälyttää poikkeamista, sekä SOC-tietoturva-avain, joka seuraa ja analysoi SIEM-järjestelmän hälytyksiä vuorokauden ympäri.

Jatkuvasti kehittyviä kyberhyökkäyksiä vastaan taistellaan koventamalla järjestelmiä. Tavoitteena on saada vuoden 2022 alussa valmiiksi monivaiheisen kirjautumisen (MFA) käyttöönotto jokaiselle kaupungin työntekijälle, jolla on työpuhelin. Samaan aikaan käydään läpi tietoturvan perustason toteutumista ja tehdään tai ostetaan tarvittavaa kehitystyötä.

Tiedonhallintamallin täydentäminen jatkuu. Tietoturvapoliittikan ja muun tietoturva- ja tietosuojadokumentaation päivittäminen on myös tärkeässä roolissa vuonna 2022. Keskeisenä tavoitteena on henkilöstön tietoturva- ja tietosuojasaamisen parantaminen koulutusten ja ohjeiden avulla. Lisäksi tiedonhallintalain tulevien vaatimusten täyttämiseen varaudutaan ja aloitetaan tarvittava kehitystyö.

Ympäristö

Valtuusto on hyväksynyt Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman, jonka tavoitteena on Hämeenlinnan hiilineutraalius vuonna 2035. Ohjelman toimenpiteet liittyvät liikenteen, rakennusten energiankäytön, sähkönkulutuksen, hankintojen, maankäytön, maatalouden ja jätehuollon päästöjen vähentämiseen sekä näitä tukeviin strategisen kehittämisen, sidosryhmäyhteistyön ja viestinnän tehtäviin.

Hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista seurataan Sitowisen julkaiseman CO2-raportin avulla. Raportin tulosten mukaan Hämeenlinna on vuoden 2021 ennakkotulosten perusteella saavuttamassa asetetun hiilineutraalisuustavoitteen vaikka CO2 päästöt nousivatkin vuodesta 2020 vuoteen 2021. Vuonna 2019 Hämeenlinnan CO2 päästöt olivat 357,8 kt CO2-ekv, vuonna 2020 päästöt olivat 308,1 kt CO2-ekv ja vuonna 2021 (ennakkotieto) päästöt olivat 314 kt CO2-ekv. Vuoden 2020 CO2-päästöjen merkittävään alenemaan oli suuri vaikutus Covid-19-pandemialla sekä eroilla lämmitystarpeessa. Hämeenlinnan CO2-päästöt johtuvat pääosin energiankulutuksen, rakentamisen sekä liikenteen suurista päästöistä. Jotta vuodelle 2035 asetettu hiilineutraalisuustavoite saavutetaan on tulevana vuosina kyettävä kehittämään uusia toimenpiteitä jotka vähentävät kaupungin CO2-päästöjä.

Hämeenlinnan kaupunki on allekirjoittanut kuntien energiatehokkuussopimuksen (KETS) 5.12.2019. Nykyinen sopimuskausi on vuosille 2017–2025. Sopimus kattaa kaiken kaupungin hallinnassa ja päätäntävällässä olevan energiankäytön. Sopimuksen tavoitteena on 7,5 % laskennallinen energiansäästö vuoden 2025 loppuun mennessä. Tämä tarkoittaa 9736 MWh energiansäästöä vuonna 2025. Vuonna 2020 on laadittu energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelma, jossa on määritelty toimenpiteet, vastuut ja seurannan mittarit. Tavoitteen toteutumista seurataan vuosittaisella raportoinnilla toteutetuista toimenpiteistä sekä saavutetusta energiansäästöstä. Toimenpiteet tulevat vaatimaan myös käyttötalouden menoja ja investointeja, joiden takaisinmaksuajat ovat yleensä 1–10 vuoden välillä. Vuonna 2021 laskennallinen energiansäästö oli alustavasti 1302 MWh, vuoden 2021 lopussa tavoitteesta on saavutettu 31 % .

Ilmanlaadun seurantamittaukset jatkuivat Niittykadun mittausasemalla. Hengitettävien hiukkasten ja typen oksidien pitoisuuksista määritetyn ilmanlaatuindeksin avulla kuvattuna Hämeenlinnan keskustan ilmanlaatu oli vuonna 2021 suurimman osan aikaa hyvää (93,07 % tunneista) tai tyydyttävää (5,83 % tunneista). Välttävää ilmanlaatu oli 0,96 % ja huonoa 0,14 % tunneista. Ilmanlaatu oli huonoa yhteensä 12 tunnin ajan vuonna 2021. Ympäristön tilan seurannasta vuonna 2021 on laadittu erillinen yksityiskohtaisemmat tiedot sisältävä raportti.

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy Paroisten jätevedenpuhdistamolla on käynnissä saneeraus- ja laajennushanke. Uusien velvoitteiden täyttämiseksi puhdistamolla rakennetaan lisää biologiseen prosessiin allastilavuutta 4 800 kuutiometriä eli kasvua nykyiseen noin 25 %. Allastilavuuden kasvattamisella varmistetaan typenpoiston lupaehdon täytyminen. Myös aktiivilieteprosessi uudistetaan ja viimeiseksi käsittelyvaiheeksi rakennetaan hygienisointia varten UV-käsittely-yksikkö. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on noin 19,8 milj. euroa.

Ympäristön tilan seurannasta vuonna 2021 on laadittu yksityiskohtainen raportti.

Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Hämeenlinnan kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet (KV 11.11.2013) sekä riskienhallintapolitiikka -asiakirjat (KV 12.9.2016) luokittelevat kaupungin ja kaupunkikonsernin riskit neljään ryhmään: strategiset, operatiiviset, taloudelliset ja vahinkoriskit.

Toimialat ovat arvioineet toimintaansa kohdistuvia riskejä osana sisäisen valvonnan selonteon laatimista. Tulosaluekohtaiset riskikartoitukset on laadittu arvioimalla yksittäisten riskien vaikutusta ja realisoitumistodennäköisyyttä. Arvioiden perusteella riskit on luokiteltu suuruusluokkiin asteikolla vähäinen, pieni, kohtalainen, suuri ja sietämätön. Riskikartoitusten perusteella suurimmat tunnistetut riskit painottuvat toimialasta riippuen taloudellisiin ja operatiivisiin riskeihin, mutta myös strategiaan riskeihin sisältyvät toimintaympäristön muutokset nousevat koko kaupungin yhteenvedossa viiden suurimmaksi luokitellun riskin joukkoon. Toimialojen arviot sisältyvät seuraavaan yhteenvetoon.

Strategiset riskit liittyvät kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin ja niihin kohdistuviin epävarmuustekijöihin.

Toimintaympäristön muutokset nähdään suurimpana strategisena riskinä ja palvelutarpeen ennakkoinnissa epäonnistuminen seuraavaksi suurimpana riskinä. Järjestys on edellisvuoden kaltainen. Riskiluokaltaan nämä riskit on arvioitu joillakin vastuu- ja tulosalueilla suuriksi, jopa sietämättömiksi, mutta koko kaupungin tasolla tarkasteltuna riskiluokka asettuu kohtalaiseksi.

Riskienhallintakeinoiksi toimintaympäristön muutoksia vastaan on nimetty mm. ennakoiva suunnittelu, Hämeenlinna 2023 -valmistelu, seurantatiedon kerääminen ja analysointi sekä reagoitakyvyn varmistaminen. Muuttuvaa palveluntarvetta ennakoidaan jatkuvalla pitkän aikavälin seurannalla (esim. lasten ja nuorten sekä ikääntyvän väestön määrien kehitys), henkilöstösuunnittelulla ja investointien suunnittelulla. Koronapandemian kaltaiset poikkeusolot voivat aiheuttaa äkillisiä muutoksia toimintaympäristössä ja palveluntarpeessa, joihin varaudutaan aktiivisella seurannalla, riskien arvioinnilla ja nopean reagoitakyvyn varmistamisella.

Kaupungin strategisille päämäärille asetettuja yhteisiä tavoitteita uhkaavista riskeistä suurimmiksi on arvioitu poikkeustilanteesta johtuva heikkenevä työllisyystilanne ja yritysten markkinoiden heikkeneminen, jotka uhkaavat verokertymän kasvutavoitteen sekä hyvän työllisyyskaupunkitavoitteen toteutumista. Riskeihin pyritään vastaamaan kaupungin elinvoimatyöllä, edistämällä yritysten sijoittumista Hämeenlinnaan sekä ylläpitämällä monipuolisia työllistämisen toimenpiteitä.

Asukasmäärän kasvua uhkaavia keskeisiä riskejä ovat syntyvyyden negatiivisen kehityksen jatkuminen ja kuntien välisen muuton myönteisen kehityksen pysähtyminen. Riskeihin pyritään vastaamaan turvaamalla lapsille ja lapsiperheille laadukkaat palvelut, vahvistamalla pendelöinnin ja etätöiden palveluja sekä edistämällä opiskelijoiden ja nuorten aikuisten jäämistä, palaamista ja muuttamista paikkakunnalle.

Talouden tasapainotavoitetta uhkaa kykenemättömyys päätöksentekoon tarvittavien menoleikkausten ja tulonlisäysten osalta. Siihen voidaan vaikuttaa poliittista yhtenäisyyttä

lisäämällä. Myös meneillään oleva organisaatiouudistus tähtää osaltaan myönteisiin talousvaikutuksiin.

Operatiiviset riskit koskevat mm. päivittäistä toimintaa, palvelujen jatkuvuutta, prosesseja, tietojärjestelmiä ja tietoturvaa, henkilöstön saatavuutta, suhdannevaihteluita ja lainsäädännön muutoksia.

Toimialojen omissa riskiarvioissa operatiivisista riskeistä selvästi suurimmaksi nousee henkilöstön riittävyys ja saatavuus. Se arvioitiin suureksi 11:llä ja sietämättömäksi kolmella tulos- ja vastuualueella. Myös muut henkilöstöön liittyvät riskit, kuten poissaolot ja sairastavuus sekä työhyvinvoinnin heikkeneminen nousevat esiin merkittävinä riskeinä.

Henkilöstön saatavuuteen liittyvän riskin hallintakeinoina mainitaan mm. ammattimainen, huolellinen ja onnistunut rekrytointi, rekrytointiprosessin, vaihtoehtoisten rekrytointipolkujen ja resurssipoolin kehittäminen, varhaiskasvatuksen sijaispoolin asteittainen kasvattaminen, työhyvinvoinnista ja -viihtyvyydestä huolehtiminen, määrärahojen riittävyys, palkkatason tarkastelu kaupunkitasolla, henkilöstösuunnittelu ja varahenkilöjärjestelmä.

Hoitoalalla, erityisesti ikäihmisten palveluissa, työvoiman saatavuus on ollut suuri haaste jo pitkään. Siihen on pyritty vuoden 2021 aikana vastaamaan rekrytointia kehittämällä, oppisopimusopiskelijoita rekrytoimalla ja ulkomaalaisen työvoiman hankinnan valmistelulla.

Koronapandemian johdosta jatkunut valmiustilanne näkyy sosiaali- ja terveystoimialan sekä sivistys- ja hyvinvointitoimialan henkilöstön kuormittumisena. Lisäksi työhyvinvoinnin heikkenemiseen vaikuttavat mm. lisääntyneet uhkatilanteet. Työhyvinvointia pyritään turvaamaan mm. hyvällä esimiestyöllä. Vuonna 2019 käyttöön otettu Työn ilon toimintamalli tähtää henkilöstön hyvinvoinnin tukemisen lisäksi myönteisen toimintakulttuurin rakentamiseen.

Operatiivisena riskinä nousee esiin myös tietoliikenneyhteyden katkeaminen. Työ ja sen tekeminen on enenevässä määrin riippuvaista toimivasta tietoliikenneyhteydestä, joten yhteyden katkeaminen koetaan merkittävänä toiminnan jatkuvuutta vaarantavana uhkana. Keinoiksi sen hallintaan nimetään mm. varautumisohjeet poikkeustilanteisiin, varajärjestelmä ja jatkuvuussuunnitelma.

Tietoturvaa uhkaava tietojenkalastelu on yleistynyt korona-aikana. Tietojenkalastelu- ja huijausviestejä on yhä vaikeampi erottaa luotettavalta taholta tulleesta yhteydenotosta, esim. kumppaniorganisaation murretulta sähköpostitililtä lähetetty viesti vaikuttaa aidolta. Riskiä on kuitenkin onnistuttu hallitsemaan tiedottamalla ja kouluttamalla henkilöstöä. Henkilöstölle lähetetään välittömästi tietoa havaituista kalasteluviesteistä ja toimintaohjeet haittaviestien mahdollisille vastaanottajille.

Taloudelliset riskit liittyvät taloudelliseen suorituskykyyn eli tulorahoituksen riittävyyteen, sijoitusten tuottoon, rahoituksen saatavuuteen ja hintaan, investointien määrään sekä kustannustason yleiseen hallintaan. Lisäksi taloudelliset riskit liittyvät kaupungin erilaisiin maksuvastuisiin kolmansille osapuolille, kuten kaupungin antamiin takauksiin ja antolainoihin.

Toimialojen omissa riskiarvioissa taloudellisista riskeistä merkittävimmit nousevat kustannusten kasvu, menojen ylittyminen, tulojen alittuminen sekä maksu- ym. tulojen väheneminen. Hallintakeinoiksi nimetään mm. säännöllinen talouden seuranta ja poikkeamiin reagoiminen sekä kustannuskehityksen seuranta. Lainsäädännön muutoksiin ja niiden mahdollisiin heijastumiin meno- tai tulokehityksessä ei toimialoilla pystytä vaikuttamaan (hoitajamitoitus, lakiperusteiset asiakasmaksut tms.).

Verotulojen väheneminen nousee riskiluokaltaan sietämättömänä suurimmaksi talouspalvelujen tunnistamaksi rahoitusriskiksi. Verorahoitus (verotulot ja valtionosuus) on tulo- ja rahoituksen keskeisin tekijä. Verorahoituksen osalta merkittävin riski liittyy kaupungin asukasluvun kehitykseen, hämeenlinnalaisten ansiotason kehitykseen ja tulevaan valtakunnalliseen talouskehitykseen. Maailmanpolitiikan tilanne ja terveysriskit muodostavat epävarmuutta talouden tulevalle kehitykselle.

Valtionosuuksiin liittyy väestön negatiivisen muutoksen riskin ohella riski valtion talouden tasapainottamisen osalta. Tulevien vuosien valtionosuuksiin liittyy riski em. valtiontalouden tasapainotustoimien lisäksi hallituksen kunnille asettamien uusien velvoitteiden ei-täysimääräisestä rahoittamisesta.

Kaupungin sijoitusvarallisuuden hoito on riskin hallitsemiseksi hajautettu neljälle pääsalkunhoitajalle. Kaupunginvaltuusto on 10.5.2021 § 71 päättänyt sijoitustoiminnan periaatteista. Salkunhoitajien tehtävä on hoitaa kaupungin varallisuutta valtuuston päättämien allokointirajojen puitteissa huomioimalla kulloinkin markkinatilanne. Kaupungin sijoitukset tehdään rahastojen kautta ja sijoitukset on siten hyvin hajautettu paitsi rahastojen itsessään, niin myös eri allokointien suhteen. Nykyiseen markkinatilanteeseen liittyy kuitenkin riskiä ja tavoitteen mukaisten tuottojen saavuttaminen voi olla vaikeaa. Vuoden 2022 tuottotavoite todennäköisesti saavutetaan johtuen vuoden 2021 salkunhoidon kilpailutuksesta ja yhden salkunhoitajan vaihdoksesta aiheutuvista myyntivoittokirjauksista.

Rahoitusriskeistä keskeisin on korkoriski. Vuoden 2021 aikana korkomarkkina pysyi edelleen hyvin alhaisella korkotasolla, mutta korkotaso on merkittävästi noussut pohjalukemista loppuvuoden 2021 ja alkuvuoden 2022 aikana. Korkotason nousu kohti ns. normaalia tasoa muodostaa kuitenkin riskin taloudenpidolle, koska kaupungin velkamäärä kasvaa investointien johdosta tulevaisuudessa. Kaupungin lainojen suojausaste on kuitenkin korkea, mikä lieventää korkojen nousun riskiä.

Edellä mainittujen lisäksi merkittävimpien talouden riskien joukkoon voidaan lisätä toimintamenojen tavoitetta suurempi krooninen kasvu sekä nykyhallituksen toimet julkisten menojen kasvattamiseksi.

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin vuoden 2022 tulostavoitteiden saavuttamiseen liittyvä riski on riski myös kaupungin taloudelle. Tulevaisuuden osalta erikoissairaanhoidon kustannuksia tulee väistämättä kasvattamaan sairaalarakennuksiin liittyvät investoinnit.

Sotemenojen kasvun hillintä vuonna 2022 on keskeisin kaupungin talouteen liittyvä riskienhallintakeino. Tämä johtuu hyvinvointialueuudistuksen siirtolaskentaperiaatteista. Hyvinvointialueuudistus on valtionvarainministeriön kevään 2021 laskelmien perusteella ja siirtolaskentaperiaatteista johtuen heikentämässä kaupungin taloutta 5–6 milj. eurolla per vuosi. Vaikutus astuisi täysimääräisenä voimaan neljän vuoden kuluttua uudistuksesta.

Kaupungilla oli vuoden 2021 lopussa takausvastuita 195,7 (2020: 191,5) milj. euroa. Takauksia myönnettäessä edut ja riskit punnitaan tapauskohtaisesti. Takausten riskiä rajoittaa se, että uusia takauksia myönnetään vain konsernin sisäisesti. Konsernin tiivistäminen myös vähentänee rakenteista johtuvaa takausten tarvetta jatkossa.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeen mukaan kuntayhtymien alijäämät tulee kirjata jäsenkuntien taseeseen pakollisena varauksena. Hämeenlinnalla ei ole tarvetta kirjata tältä osin pakollisia varauksia tilinpäätökseen 2021.

Kaupungin johdannaissopimukset ovat markkina-arvoltaan merkittävästi negatiivisia 31.12.2021. Johdannaisiin liittyvät kirjausohjeet ovat eläneet viimeisten vuosien aikana. Riippuen tulevista johdannaissopimusten kirjausmuutoksista, yksi nykyisistä sopimuksista saatetaan joutua tulevaisuudessa kirjaamaan liitetietojen sijasta taseeseen ja tulokseen. Riskin hallitsemiseksi on tilintarkastajien kanssa aktiivisesti keskusteltu sopimuksesta ja käsillä olevaan tilinpäätökseen tulokseen kirjausta ei ole jouduttu tekemään.

Vahinkoriskit ovat usein seurausta odottamattomista ja äkillisistä, usein vakuuttamiskelpoisista tapahtumista, joista voi seurata onnettomuus, rikkoutuminen tai vahingonkorvausvelvollisuus.

Kiinteistöihin liittyvät riskit nousevat tulosalueiden, erityisesti tilapalveluiden, tekemissä riskiarvioissa merkittäviksi. Sisäilmaongelmat aiheuttavat suunnittelemattomia kustannuksia väistötilojen osalta. Riskiin pyritään vastaamaan ammattimaisella ylläpidolla, käyttäjien ohjeistuksella ja LVI- tekniikan kunnossapidolla.

Rakennusten korjausvelka ja -tarve ovat tällä hetkellä arvioihin perustuvia. Keinoja kiinteistöjen peruskorjauksen ja kunnossapidon tasoon liittyvien riskien hallintaan ovat ammattimainen pitkän tähtäimen suunnittelu eli PTS-suunnittelu sekä prosessien ja sopimusten tarkentaminen ja valvonta. Rakennusten korjausvelan seuranta on tarkoitus uudistaa ajantasaiseksi järjestelmä uudistuksen myötä vuoden 2022 aikana.

Kunnossapitoon on hyväksytty tasokorotus, joka on 300 000 euroa per vuosi vuosille 2019–2022. Palveluverkkopäätös ohjaa kohdistamaan korjaukset sellaisiin rakennuksiin, jotka kuuluvat palveluverkkoon pitkällä aikajaksolla.

Kaupunki hallitsee vahinkoriskejä ensisijaisesti omin keinoin, ohjeita ja määräyksiä noudattamalla ja valmiussuunnittelun avulla. Vakuuttamalla varaudutaan mm. kiinteistöjen palovahinkoihin, liikennevahinkoihin, vastuuvahinkoihin sekä toiminnan keskeytyksiin. Kaupungin sopimuskumppani lakisääteisten tapaturmavakuutusten sekä vapaaehtoisten vahinkovakuutusten osalta on If Vahinkovakuutusyhtiö Oy. Vuonna 2021 suurin yksittäinen vakuutuskorvaus kohdistui ajoneuvovahinkoon, korvaussumman ollessa noin 29 400 euroa. Yleisin korvauksiin johtanut vahinkotyyppi oli työtapaturma. Työtapaturmista johtuneita korvauksia kertyi vuoden 2021 aikana yhteensä noin 112 400 euroa. Kaiken kaikkiaan vakuutuskorvaussumma oli noin 247 000 euroa vuoden 2021 osalta.

Kaupungilla on vahinkorahasto toteutuneiden riskien kuluihin, mutta sitä ei vuonna 2021 jouduttu käyttämään. Rahaston saldo oli 31.12.2021 tilinpäätöshetkellä 2,84 milj. euroa.

Käynnissä olevat Venäjän sotatoimet Ukrainassa aiheuttavat monentasoista epävarmuutta tulevaisuudennäkymiin niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Kuntien merkitys varautumisen toimijana on keskeinen. Hämeenlinnan kaupungin valmiudesta ja varautumisesta vastaa kaupungin valmiusjohtoryhmä, johon kuuluu kaupungin johtoryhmän lisäksi terveysjohtaja, liiketoimintajohtaja ja konsernipalveluiden hallintopäällikkö.

Ukrainan sota voi vaikuttaa kuntien taloudelliseen kehitykseen mm. yritysten toimintaan vaikuttavien pakotteiden kautta, jotka puolestaan heijastuvat verotulokehitykseen, työllisyyteen, tuotteiden hintatasoon yms. Sodan konkreettiset vaikutukset voivat näkyä mm. pakolaisten vastaanottamisena, avustusten toimittamisena Ukrainaan sekä ystävyysskaupunkisuhteiden ja muun yhteistyön jäädyttämisenä Venäjän suuntaan.

Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan

järjestämisestä

Kaupunginhallituksen selonteko sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta perustuu lautakuntien ja konsernipalvelujen antamiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selontekoihin ja itsearviointeihin. Lisäksi on hyödynnetty sisäisen tarkastuksen ja tilintarkastajan tarkastushavaintoja sisäisen valvonnan toimivuudesta.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä organisaation menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus, taloudellisuus ja tuloksellisuus sekä päätösten perusteena olevan tiedon riittävyys, oikeellisuus ja luotettavuus.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan tuloksellisuudesta, jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelyjä, joiden avulla tunnistetaan ja kuvataan kunnan toimintaan liittyviä riskejä, arvioidaan riskien merkitystä ja niiden toteutumisen todennäköisyyttä, sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi sekä säännönmukaiseksi raportoimiseksi.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Hämeenlinnan kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ne ovat olleet voimassa 1.1.2014 alkaen. Asiakirja ohjaa koko kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja edellyttää, että konsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Kaupunginhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja yhteensovittamisesta ja siitä, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelytavat, organisaation eri toimijoiden toimivalta, tehtävät, velvoitteet ja vastuut on määriteltä ja hyväksytty. Kaupunginhallitus päättää kaupungin omaisuuden ja vastuiden vakuuttamisesta.

Lautakunnat vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kaupunginhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kaupungin varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan toteuttamisesta.

Selonteon valmistelu

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjetta mukailten lautakunnilta ja konsernipalveluilta pyydettiin selonteossa selvitystä ja arvioita suoritetusta valvonnasta seuraavilla osa-alueilla:

- sisäisen valvonnan järjestäminen
- säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

- tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta
- riskienhallinnan järjestäminen
- hankinnat ja sopimusten hallinta
- riskien arviointi ja kartoitus

Lisäksi pyydettiin selvitystä vuoden 2020 selonteossa ilmoitettujen kehittämistoimien toteutumisesta, vuoden 2021 aikana havaituista puutteista tai epäkohdista sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa, vuodelle 2022 suunnitelluista kehittämistoimista sekä arvioita merkittävimmistä riskeistä.

Lautakunnat ovat käsitelleet ja hyväksyneet omien vastuualueidensa selonteot. Sosiaali- ja terveyslautakunnan selonteosta jäi puuttumaan terveystalouden -tulosalueen sisäistä valvontaa koskenut osuus sekä Vanajaveden sairaalan riskikartoitus koronapandemiasta johtuneen työkuorman ja tehtävien priorisoinnin vuoksi.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Sisäinen valvonta toteutuu mm. lähijohtajien suorittamana päivittäisenä työtehtävien seurantana, johtotiimeissä, työpaikkapalavereissa ja johtoryhmissä sekä raportointina lautakunnille, kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle.

Sisäisen valvonnan käytännön toimenpiteitä ovat mm. toimivaltuuksien ja vastuiden määrittely kirjallisesti, laskujen hyväksyjien ja tavaroiden tilaajien nimeäminen viranhaltijapäätöksellä, palkkaraporttien tarkastaminen ja hyväksyminen säännöllisesti, työaikakirjausten säännöllinen seuranta ja hyväksyminen sekä henkilöstön jaksamisen ja työtyytyväisyyden säännöllinen seuranta. Tulosalueilta saatujen selvitysten perusteella ne toteutuivat hyvin. Joitakin poikkeamia raportoitiin sivistys- ja hyvinvointitoimialalla henkilöstön jaksamisen ja työtyytyväisyyden seurantaan sekä onnistumiskeskusteluiden säännöllisyyteen liittyen. Kaupunkirakennetoimialan vastauksissa nousi esiin yksittäisiä puutteita onnistumiskeskusteluihin ja työnkuviin liittyen. Ne pyritään korjaamaan vuoden 2022 aikana.

Irtaimistoluettelointi ei kaikilta osin ole ajan tasalla. Sisäinen tarkastus on kiinnittänyt asiaan huomiota ja suositellut luetteloiden ohjeiden mukaista päivitystä kevään 2022 aikana.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kaupunginhallituksen tiedossa ei ole lakisäätösten tehtävien laiminlyöntejä tai muita lakien ja säännösten tai hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista saattaisi seurata merkittävä korvaus, kanne tai muu sellainen vaatimus tai oikeusseuraamus.

Vuoden 2021 aikana havaittiin yksi väärinkäytösepäily, jossa kotihoidon asiakkaan lääkkeitä oli kadonnut pieni määrä. Asiasta tehtiin rikosilmoitus, joka ei kuitenkaan johtanut tutkintaan, koska asiakkaan luona käy kotihoidon lisäksi monia vieraita.

Vuoden vaihteen jälkeen, tammikuussa 2022 Kanta-Hämeen pelastuslaitoksella tuli ilmi väärinkäytöstapaus, jossa pelastuslaitoksen ensihoidossa työskennellyttä henkilöä epäillään lääkevarkaudesta. Asiasta on tehty rikosilmoitus.

Tietosuojalainsäädäntö edellyttää, että organisaatioiden on pystyttävä todistamaan riittävä tietosuojakyvykkyytensä. Tietosuoja- ja tietoturvaohjeiden koetaan olevan kaikilla tiedossa ja niiden noudattamisen pääosin säännönmukaista, joskin myös kertaustarve tunnistetaan. Viranomaispalveluissa havaittiin joitakin puutteita tietosuoja-asetuksen noudattamisessa ja niitä on käyty läpi toiminnan parantamiseksi.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, hankinnat ja sopimukset

Tavoitteiden ja niiden seurantaindikaattorien sekä talouden seuranta on säännöllistä. Controllerit käyvät taloustilannetta läpi esimiesten ja johtotiimien kanssa pääsääntöisesti kuukausittain. Lautakunnat käsittelevät toteutumatilannetta säännöllisesti. Kaupunginhallitukselle raportoidaan kuukausittain ja kaupunginvaltuustolle kolmannesvuosittain.

Hankintalakia ja hankintaohjeita noudatetaan kattavasti. Hankinnoissa on huomioitu laatuksiteerit, hankintoja on tehty toimivaltuuksien rajoissa ja yli 5 000 euron hankinnoista on tehty viranhaltijapäätös hankinta- ja sopimusohjeen mukaisesti. Valvonta tapahtuu tilaaja- ja hyväksymiskäytäntöjen, viranhaltijapäätösseurannan ja määrärahasurannan kautta.

Opus-asianhallintajärjestelmään sisältyy sähköinen sopimusrekisteri, mutta ei hälytystoimintaa vanhenemisaikojen osalta, joten sopimusten seurannan ja valvonnan tulee olla säännöllistä ja vastuutettua. Vuoden 2019 aikana käyttöön otettu Cloudia Sopimus -järjestelmä mahdollistaa automaattisen vanhentumisaikojen valvonnan. Cloudiaan tallennetaan kaikki uudet hankintasopimukset ja vanhat hankintasopimukset toimialojen resurssien mukaan.

Riskienhallinnan järjestäminen

Selontekokyselyn perusteella riskienhallinta on kaupungin toimialoilla säännöllistä ja vastuutettua ja riskien ennakoinnissa on pääosin onnistuttu. Asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosalueella raportoitii asiakaslaskutuksen ruuhkautumisesta ja laskutuksen merkittävästä viivästymisestä uuden asiakasmaksulain voimaantulon myötä. Ikäihmisten palveluissa raportoitii palveluntuottajien hintojen ennakoimattoman suuresta noususta joka heijastui talouden toteumaan merkittävästi.

Perhe- ja sosiaalipalvelut sekä asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosalueilla raportoitii puutteista toimintaa tukevien tietojärjestelmien luotettavuudessa.

Opetus, lastenkulttuuri ja nuorisopalvelut -tulosalue nostaa esiin tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvien asioiden tärkeyden riskienhallinnan näkökulmasta.

Koronapandemiasta johtuvan poikkeustilan vallitessa kaupungin toimintaa myös riskienhallintaan liittyvissä kysymyksissä on johtanut valmiusjohtoryhmä, johon kuuluu normaalin johtoryhmän lisäksi terveysjohtaja, liiketoimintajohtaja sekä konsernipalveluiden hallintopäällikkö.

Sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa havaitut merkittävät puutteet tilikaudella 2021

Sosiaali- ja terveystoimialalla merkittävimminä puutteina ja toiminnan jatkuvuuden riskeinä nostetaan esiin henkilöstöön liittyvät ongelmat. Ikäihmisten palveluissa henkilöstön riittävyys ja saatavuus on haastanut kaikkia toimintayksiköitä, erityisesti kotihoitoa. Ikääntyvien määrän kasvusta johtuva palvelutarpeen kasvu, lakisääteisen henkilöstömitoituksen kasvu ja henkilöstön

saatavuuden heikentyminen muodostavat vaikean yhtälön. Hoidon jatkuvuutta ja henkilöstön työhyvinvointia haastaa vuokratyövoiman ja ostopalvelutyövoiman lisääntynyt käyttö.

Asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosalueella henkilöstön hyvinvointi ja johtamiseen liittyvät haasteet ovat olleet vahvasti esillä. Myös varhaiskasvatuksessa nostetaan esiin henkilöstön saatavuuteen ja hyvinvointiin liittyvät ongelmat. Lisäksi merkittävänä riskitilanteena tuodaan esiin lasten katoamistapaukset keväällä 2021, jolloin ulkoilutilanteessa kahdesta eri päiväkodista katosi lapsi hetkeksi kesken päivän. Molemmissa tapauksissa lapsi löytyi hyvissä voimissa. Tapaukset käytiin tarkasti läpi, jotta vastaavilta tilanteilta tulevaisuudessa vältytään.

Maankäytön suunnittelu -tulosalueella merkittävänä puutteena nostetaan esiin digitaalisen toiminnanohjausjärjestelmän puuttuminen. Myös henkilövaihdoksiin liittyvät ongelmat sekä resurssien niukkuus työmäärään nähden tunnustetaan huomattavina riskitekijöinä.

Koronapandemiasta johtuneen poikkeustilan jatkuminen vaikeutti edelleen normaalia toimintaa ja lisäsi kaikkien toimijoiden kokemaa painetta tilanteen ja sen riskien hallitsemiseksi, erityisesti hoitoalalla. Ohjeiden mukaiset poissaolot pienimmistäkin oireista vaikuttivat henkilöstötilanteeseen ja sijaistarpeisiin, jatkuva suojautuminen ja asiakkaiden suojeleminen koronavirukselta lisäsivät työn henkistä ja fyysistä kuormittavuutta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittäminen

Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla tullaan panostamaan lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia, kasvuja ja oppimista uhkaavien riskien ennakointiin. Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyviä sisäisen valvonnan käytäntöjä on tarkoitus kehittää ja vahvistaa edelleen turvallisuusjohtamista. Työhyvinvoinnin kehittämissuunnitelmia ja -toimenpiteitä viedään eteenpäin yhdessä henkilöstön kanssa. Sisäilmaongelmiin on yhdessä tilapalvelujen kanssa kehitetty uusi toimintamalli, joka on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2022.

Kaupunkirakennetoimialalla tarkennetaan sisäisen valvonnan käytännön toimenpiteitä havaittujen puutteiden osalta. Sopimusten seuranta pyritään kehittämään erityisesti maaomaisuuden hallinnassa. Rakennusten korjausvelan seuranta uudistetaan ajantasaiseksi järjestelmä uudistuksen yhteydessä. Maankäytön suunnittelu -tulosalueella on tarkoitus kehittää toiminnanohjausta siihen saadun valtionavustuksen turvin. Lisäksi pyritään lisäämään koulupuolen ja henkilökuljetusten yhteistyötä ja huomioimaan koulukuljetussuunnittelun mahdolliset muutostarpeet.

Sosiaali- ja terveystoimialalla panostetaan rekrytoinnin edelleen kehittämiseen ja erityisesti oppilaitosyhteistyön edistämiseen. Omavalvonnan käytäntöjä pyritään vahvistamaan osaksi toimintayksiköiden arkea. Lapsiperhepalveluissa jatketaan perhekeskuksen rakentamista ja lastensuojelun avoimuuden ja sijaishuollon oman toiminnan tehostamista. Siirtyminen hyvinvointialueelle ja toimintatapojen yhtenäistämisen suunnittelu vaikuttavat kehittämistarpeisiin. Tärkeimpänä nähdään henkilöstön saatavuutta turvaavat toimenpiteet ja työhyvinvoinnin tukeminen sekä vaikuttaminen hyvinvointialueen syntyviin rakenteisiin ja prosesseihin.

Konsernipalveluissa kehitetään olemassa olevia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytäntöjä ja seurataan Hämeenlinna 2023 -projektin etenemistä. Talouden riskeissä pakolliset varaukset, alaskirjaukset ja selvitys taseen ulkopuolisista tapahtumista ovat edelleen huomion kohteena. Kehittämistä tehdään ainakin niissä asioissa, joista on saatu tilintarkastajan havaintoja.

Jätelautakunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistoimenpiteet kohdistuvat sopimushallintaan. Pelastuslaitoksella kiinnitetään huomiota riskienhallinnan toimenpiteisiin osana päivittäistä toimintaa ja prosessien kehittämistä.

Vuoden 2020 selonteissa suunnitelluista sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistoimenpiteistä toteutui suurin osa tulos- ja vastuualueilta saatujen vastausten perusteella. Asiakasohjausyksikkö raportoi toteutumatta jääneestä prosessien tehostamisesta – asiakaslaskutukseen ei löydetty työtä helpottavia digitaalisia vaihtoehtoja. Maankäytön suunnittelussa ei ole voitu kokeilla varahenkilöjärjestelmää henkilövaihdoksista johtuen.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäinen tarkastus avustaa kaupungin ylintä johtoa sen valvontavelvollisuuden suorittamisessa. Sisäinen tarkastus tarkastaa ja arvioi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta kaupunginjohtajan hyväksymän vuosisuunnitelman ja kaupungin johdolta mahdollisesti saamiensa muiden toimeksiantojen perusteella. Sisäisen tarkastuksen toimintaa ohjaa kaupunginhallituksen hyväksymä sisäisen tarkastuksen toimintaohje. Sisäinen tarkastus on riippumaton tarkastettavasta toiminnosta.

Vuonna 2021 tarkastukset kohdistuivat mm. ostolaskujen käsittelyyn ja sopimusvalvontaan, konserniyhtiöiden sopimushallintaan sekä koulujen valvonta-aterioiden tilaamisprosessiin. Tarkastuksista raportoitiiin kaupunginjohtajalle, tarkastuskohteille ja tilintarkastajalle. Annettujen suositusten toteutumista seurataan säännöllisesti.

Sisäisen tarkastuksen vastuulla on kerätä kaupunkikonsernin tytäryhteisöiltä (22 kpl) selonteot sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta ja laatia niistä yhteenveto, joka esitellään hallituksessa. Selontekopyynnöt osoitettiin yhteisöjen toimitusjohtajille ja hallituksen puheenjohtajille.

Kaupunginhallituksen kokonaisarvio

Kaupunginhallituksen kokonaisarvion mukaan kaupungin hallintoa on pääsääntöisesti hoidettu toimintaa velvoittavien lakien ja säännösten sekä hyvän hallinto- ja johtamistavan mukaisesti. Kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta on olennaisilta osiltaan toimivaa ja asianmukaisesti järjestetty. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa tulee kuitenkin arvioida säännöllisesti ja kehittämistoimia jatkaa. Toimialojen tulee panostaa omissa arvioinneissaan esiin nousseiden kehittämistarpeiden huomioimiseen ja ratkaisujen hakemiseen mahdollisuuksien mukaan.

Eriyistä huomiota kehittämistoimien osalta tulee kiinnittää talousarvioprosessin yhteydessä tehtävään riskien arviointiin, jonka tarkoituksena on tavoitteiden asettamisen yhteydessä tunnistaa niiden toteutumista uhkaavat riskit ja nimetä niille hallintakeinot sekä varmistua riskienhallinnan asianmukaisesta seurannasta ja raportoinnista.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2021	2020
	<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>
Toimintatuotot	97 258	80 531
Valmistus omaan käyttöön	776	9 784
Toimintakulut	-495 594	-477 071
Toimintakate	-397 559	-386 755
Verotulot	317 221	298 979
Valtionosuudet	109 991	122 902
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0
Korkotuotot	2 103	1 979
Muut rahoitustuotot	7 708	3 095
Korkokulut	-5 608	-5 993
Muut rahoituskulut	-519	-1 081
Vuosikate	33 338	33 126
Poistot ja arvonalentumiset	-22 023	-21 931
Tilikauden tulos	11 315	11 195
Tilinpäätössiirrot	-7 916	2 709
Tilikauden ylijäämä	3 399	13 904

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2021	2020
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	19,7	17,2
Vuosikate/Poistot, %	151	151
Vuosikate, euroa/asukas	490	488
Asukasmäärä	67 971	67 848

Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa tulo- ja rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja rahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulo- ja rahoitus on riittävä. Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista = $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulo- ja rahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Investointitaso määritetään voimassa olevasta investointisuunnitelmasta, jonka aikajänne on riittävä keskimäärän osoittamiseksi. Jos poikkeuksellisen suuri poistonalainen investointihanke ajoittuu suunnittelukaudelle tai investointeja on taloussuunnitelmassa leikattu ja siirretty suunnitelman ulkopuolelle, on investointitasoa arvioitava taloussuunnittelukautta pitemmällä jaksolla.

Tulo- ja rahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulo- ja rahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo- ja rahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Kuntayhtymissä ei lasketa tätä tunnuslukua.

Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Asukasmääränä tunnusluvussa käytetään asukaslukua tilikauden lopussa.

Erityisesti silloin, kun kunnan talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon erot veroprosenteissa. Riittävä tulo- ja rahoitus voi kahdessa vertailukunnassa olla saavutettu erilaisella verorasitteella kuntalaisiin.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot ja kulut, mistä syystä tulo- ja rahoituksen riittävyyden arviointia ei voida määritellä sen perusteella.

Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävät erät ovat poistoero- ja tuloksenkäsittelyeriä. Ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai liittää tilinpäätöstä seuraavan vuoden tilinpäätöksessä edellisiltä vuosilta kertyneeseen yli- tai alijäämään. Ylijäämää lisääviä tai alijäämää vähentäviä eriä ovat varausten ja rahastojen vähentäminen.

Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan kassavarojen muutoksen tilikaudella.

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2021	2020
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	33 338	33 126
Tulorahoituksen korjauserät	-4 562	-1 049
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-28 392	-32 863
Rahoitusosuudet investointimenoihin	354	284
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 844	4 507
Toiminnan ja investointien rahavirta	5 582	4 005
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-10	-60
Antolainasaamisten vähennykset	591	857
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	42 000	62 648
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-27 967	-35 278
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 193	2 818
Muut maksuvalmiuden muutokset	349	5 887
Rahoituksen rahavirta	16 157	36 871
Rahavarojen muutos	21 739	40 876
Rahavarat 31.12.	176 978	155 239
Rahavarat 1.1.	155 239	114 362
	21 739	40 876

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2021	2020
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	-37 571	-63 232
Investointien tulorahoitus, %	118,9	101,7
Laskennallinen lainanhoitokate	0,9	0,9
Lainanhoitokate	1,2	0,9
Kassan riittävyys, pv	116	104
Asukasmäärä	67 971	67 848

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Rahoituslaskelman välitulokseksi Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoitolla on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, % = $100 \cdot \text{Vuositulos} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoito

Laskennallinen lainanhoitokate = $(\text{Vuositulos} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteen lisäksi lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat kuten kuntatodistukset.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Lainanhoitokate = $(\text{Vuositulos} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos kunnan lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvon on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Maksuvalmius

Kassan riittävyys (pv) = 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut – Valmistus omaan käyttöön

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys voidaan esittää myös kuukausittaisena lukusarjana tai graafisesti. Rahavarojen määränä käytetään tällöin joko kuukauden päiväkohtaista keskisaldoa tai valittua kuukauden määräpäiväsaldoa. Kassasta maksuina käytetään kuukauden kassasta maksuja ja päiväkertoimena 30 pv.

Vuoden 2020 muutokset pitkäaikaisten lainojen sekä lyhytaikaisten lainojen muutosten luvuissa

Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy sulautui Hämeenlinnan kaupunkiin 1.1.2020. Sulautumisen yhteydessä kaupungille tuli vastattavaksi myös lainoja. Alkuperäinen sulautumiskirjaus tehtiin Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy:n taseen luvuilla lainojen osalta niin, että lyhytaikaisiin kirjattiin seuraavan vuoden lyhennykset. Vuonna 2021 kuntatietoraportoinnin neljännesvuosiraportoinnin yhteydessä havaittiin, että lyhytaikaisiin kirjatut ottolainojen lisäykset nousivat väärin alkusaldoksi vuodelle 2021. Ne nousivat alkusaldoksi lyhytaikaisiin lainoihin, kun olisivat kuuluneet lyhytaikaisten lainojen pitkäaikaisten lyhennyksiin. Nämä on oikaistu siten, että Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy:n lainojen lyhytaikaiset osuudet on siirretty pitkäaikaisten lainojen lisäykseksi ja sieltä tehty siirto erien välillä lyhytaikaisiin. Kirjaus aiheutti muutoksen vuoden 2020 rahoituslaskelmaan niin, että rahoituslaskelman pitkäaikaisten lisäyksen luku ja lyhytaikaisten lainojen muutoksen luku erottavat tuon sulautumisessa tulleen lyhytaikaisten lainojen verran keskenään.

Rahoitusasema ja sen muutokset

Rahoitusasemaa koskevia asioita on käsitelty edellä kohdassa Kaupungin talous.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2021	2020	VASTATTAVAA	2021	2020
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	546 672	541 544	OMA PÄÄOMA	350 188	338 789
Aineettomat hyödykkeet	7 264	7 851	Peruspääoma	274 117	274 117
Muut pitkävaikuttiset menot	7 264	7 851	Muut omat rahastot	72 477	64 477
			Edell. tilikausien yli-/alijäämä	196	-13 709
Aineelliset hyödykkeet	291 006	285 979	Tilikauden yli-/alijäämä	3 399	13 904
Maa- ja vesialueet	64 974	64 500			
			POISTOERO JA VAPAAEHTOISET	10 523	10 606
Rakennukset	152 205	152 837	VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	53 421	54 189	Poistoero	9 397	9 557
Koneet ja kalusto	6 148	6 307	Vapaaehtoiset varaukset	1 125	1 049
Muut aineelliset hyödykkeet	754	734			
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	13 504	7 412	PAKOLLISET VARAUKSET	4 661	4 684
			Eläkevaraukset	305	299
Sijoitukset	248 402	247 714	Muut pakolliset varaukset	4 356	4 384
Osakkeet ja osuudet	209 843	208 574			
Muut lainasaamiset	38 520	39 112	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 396	3 080
Muut saamiset	38	28	Lahjoitusrahastojen pääomat	52	59
			Muut toimeksiantojen pääomat	3 344	3 021
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 896	1 657			
Lahjoitusrahastojen varat	30	30	VIERAS PÄÄOMA	388 568	368 162
Muut toimeksiantojen varat	1 866	1 627	Pitkäaikainen vieras pääoma	234 800	221 892
			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	223 669	209 610
VAIHTUVAT VASTAAVAT	208 767	182 120	Lainat julkisyhteisöiltä	26	36
Saamiset	31 789	26 881	Saadut ennakot	11	17
Pitkäaikaiset saamiset	6 722	7 753	Muut velat	44	44
Myyntisaamiset	1 054	1 271	Siirtovelat	11 049	12 185
Lainasaamiset	30	40			
Siirtosaamiset	5 638	6 441	Lyhytaikainen vieras pääoma	153 769	146 270
Lyhytaikaiset saamiset	25 068	19 129	Joukkovelkakirjalainat	35 000	40 000
Myyntisaamiset	9 077	7 341	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	27 191	27 205
Lainasaamiset	70	1 277	Lainat julkisyhteisöiltä	10	12
Muut saamiset	6 696	6 876	Lainat muilta luotonantajilta	31 126	24 933
Siirtosaamiset	9 225	3 635	Saadut ennakot	3 262	3 342
			Ostovelat	25 183	20 206
Rahoitusarvopaperit	114 255	107 163	Muut velat	4 472	3 707
Muut arvopaperit	114 255	107 163	Siirtovelat	27 524	26 865
Rahat ja pankkisaamiset	62 724	48 076	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	757 335	725 321
VASTAAVAA YHTEENSÄ	757 335	725 321			
			TASEEN TUNNUSLUVUT		
			Omavaraisuusaste, %	47,8	48,4
			Suhteellinen velkaantuneisuus, %	73,5	72,6
			Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	3 594	196
			Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	53	3
			Lainakanta 31.12., 1 000 €	317 022	301 796
			Lainakanta 31.12./asukas	4 664	4 448
			Lainat ja vastuut 31.12.	388 029	368 982
			Lainat ja vastuut, euroa/asukas	5 707	5 438
			Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	38 520	39 112
			Asukasmäärä	67 971	67 848

Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Toimintakertomuksessa tasetiedot tulee esittää siten eriteltynä, että niistä voidaan laskea taseen tunnusluvut. Toimintakertomuksen tasetarkastelu voidaan tehdä miljoonan tai tuhannen euron tarkkuudella. Kuntajaoston taseen laatimisesta antaman yleisohjeen mukaisesti tarkemmin eritelty, sentin tarkkuudella laadittu tase esitetään tilinpäätöslaskelmat osassa.

Taseen tunnusluvut

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat:

Omavaraisuusaste, % = $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Niissä kuntayhtymissä, joissa on paljon välitettäviä varoja, omavaraisuus saattaa olla huomattavasti alempi.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla

ennakkomaksuilla. Lisäksi osoittajaan merkitään liitetieto-ohjeen mukaisesti liitetiedoissa esitetyt vuokravastuut ja leasingvastuut. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Tunnusluku ottaa paremmin huomioon erilaisilla malleilla, kuten rahoitusleasingsopimuksilla rahoitetut hankkeet, jotka eivät näy velkana kunnan taseessa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) 1 000 euroa =Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä, (alijäämä) euroa/asukas =(Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)) / Asukasmäärä.

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkistä korollisia lainoja.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12. = Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut 31.12., euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyvien vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä.

TULOT	1000 €	MENOT	1000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	97 258	Toimintakulut	495 594
Verotulot	317 221	- Valmistus omaan käyttöön	-776
Valtionosuudet	109 991	Korkokulut	5 608
Korkotuotot	2 103	Muut rahoituskulut	519
Muut rahoitusuotot	7 708	Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät		Pakollisten varausten muutos	
- Pysyvien vastaavien		- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	23
hyödykkeiden luovutusvoitot	-4 549	- Pysyvien vastaavien	-10
		hyödykkeiden luovutustappiot	
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	354	Investointimenot	28 392
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 844	Rahoitustoiminta	
Rahoitustoiminta		Antolainasaamisten lisäykset	10
Antolainasaamisten vähennykset	591	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	27 967
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	42 000	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	1 193		
Kokonaistulot yhteensä	578 716	Kokonaismenot yhteensä	557 326

Hämeenlinna-konsernin toiminta ja talous

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	Y-tunnus	Konsernin omistus- osuus %		Y-tunnus	Konsernin omistus- osuus %
Tytäryhtiöt					
Kiinteistöosakeyhtiöt ja asuntoyhteisöt					
Aulangon Kylpylä Oy	1870588-5	51,01			
Hämeenlinnan Asunnot Oy (konserni)	0676518-6	100,00			
Hämeenlinnan Linja-autoasemakiinteistö Oy	0205291-2	100,00			
Idänpään Toimintakeskus Oy	0689500-1	90,00			
KT Oy Harvialantie 420 C	1614663-7	100,00			
KT Oy Hämeenlinnan Kaupungintalot	0211271-9	100,00			
KT Oy Onesto	0957885-3	100,00			
KT Oy Rengon Härkäpirtti	0802361-0	54,17			
Linnan Kiinteistökehitys Oy	1059269-5	100,00			
KT Oy Hämeenlinnan Kasarmikatu 23	1016348-7	84,36			
KT Oy Turuntien Liiketalo	0622492-9	71,97			
KT Oy Innopark	1600837-3	100,00			
KT Oy Lammin Biokylä 1	2047044-8	70,00			
Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt					
Hämeenlinnan Teatteri Oy	0205308-5	100,00			
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy	1972415-6	100,00			
Hämeenlinnan Jäähalli Oy	0896410-3	86,39			
Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy	1037204-3	93,06			
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	2196076-4	100,00			
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (konserni)	1711549-6	76,60			
Kanta Logistiikka Oy	2925268-2	80,85			
Linnan Kehitys Oy	0832624-0	100,00			
Verkatehdas Oy	2069302-7	100,00			
Säätiöt ja yhdistykset					
Fredrika Wetterhoff -säätiö sr (konserni)	0205371-2	100,00			
Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiö sr	0648130-0	100,00			
Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö sr	0315262-4	100,00			
Työvalmennussäätiö Luotsi sr (konserni)	1881647-0	100,00			
Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiö sr	0653924-2	100,00			
Kuntayhtymät					
Hämeen Maakuntaliitto, ky (konserni)	0826048-0	38,94			
Koulutuskuntayhtymä Tavastia (konserni)	0205303-4	77,24			
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	0818235-5	50,71			
Eteva ky (konserni)	0203300-9	3,26			
Osakkuusyhtiöt					
As Oy Tuuloksentalo	0420267-0	46,48			
Hauhon Lämpö Oy	1799904-1	40,00			
Hämeen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	2617489-3	44,12			
Jukolan Lintukoto Oy	0756797-4	43,73			
Jyrätien Liikuntahallit Oy	0895113-4	33,33			
KT Oy liittalan Lasimäki	1997941-5	33,00			
KT Oy Virvelinranta	2125780-9	40,00			
KT Oy Lamminraitti	0150635-3	46,00			
Pikassos Oy	1749706-8	50,00			
Hämeenlinnan Keilakeskus Oy *	0713492-5	78,62			
Talo-Osakeyhtiö Hämeen Suoja *	0205363-2	73,12			

*Osuus osakkeiden tuottamasta äänivallasta on 1/5.

Taulukko konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä yhteisöistä	Yhdistely konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	13	
Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt	9	
Säätiöt	5	
Kuntayhtymät	4	
Osakkuusyhteisöt	11	
Muut omistusyhteisyhteisöt		3
Yhteensä	42	3

Konsernin toiminnan ohjaus

Kaupunkikonserniin kuuluu kaupunkiorganisaation lisäksi yhtiöitä, muita yhteisöjä ja säätiöitä. Omistajaohjauksella varmistetaan, että konsernin yhteisöt ottavat toiminnassaan huomioon omistajan tahdon ja toteuttavat niitä tavoitteita, jotka omistaja on yhteisöille asettanut.

Miten konserniohjaus on järjestetty

Konsernijohto vastaa kaupunkikonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan johtamisesta. Vuonna 2021 konsernijohtoon kuului kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtaja. Vuoden 2022 alusta voimaan tulleen hallintosäännön mukaan konsernijohtoon muodostavat kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja ja talousjohtaja.

Kaupunginhallitus ohjaa kaupunkikonsernia ja vastaa yhteisöjen valvonnan järjestämisestä. Konsernin operatiivisesta johtamisesta vastaa kaupunginjohtaja. Konserniyhteisöjen omistajaohjauksesta vastaa talousjohtaja osana konsernijohtoa. Vuonna 2021 vastuu omistajaohjauksesta kuului apulaiskaupunginjohtajalle. Omistajaohjauksen vastuualue vastaa omistajaohjauksen valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä.

Omistajaohjauksen keskeisiä välineitä ovat yhtiöjärjestys, osakassopimus, henkilövalinnat, konserniohje sekä yhteisöille asetettavat taloudelliset ja toiminalliset tavoitteet. Omistajaohjauksen periaatteet ja käytännöt on kuvattu tarkemmin kaupungin omistajapoliittisissa linjauksissa (KV 14.5.2018 § 57). Linjauksiin sisältyvät myös kaupungin yhteisökohtaiset omistajastrategiat.

Konserniohjeessa määritellään kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen johdon rooli ja velvollisuudet sekä pelisäännöt sille, miten kaupunki käyttää määräysvaltaa yhteisöissään. Konserniohje päivitettiin vuoden 2021 aikana. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ohjeen 13.12.2021 ja uusi ohje astui voimaan 1.1.2022. Kaupungin tytäryhteisöjen hallitukset ja yhtiökokoukset käsittelevät konserniohjeen ja hyväksyvät sen itseään ja yhteisöä sitovaksi. Myös osakkuusyhtiöiden tulee noudattaa konserniohjetta soveltuvin osin.

Yhteisöjen toiminnan seuranta- ja raportointivastuiden jakautuminen

Omistajaohjauksen yksikkö huolehtii yhteisöjen seurantaan ja valvontaan tarvittavien tietojen keräämisestä ja niiden valmistelusta kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle. Kaupunginhallitus on valinnut kaupungin edustajat yhtiökokouksiin ja antanut edustajille tarvittavat ohjeet. Lisäksi kaupunginhallitus on nimennyt yhtiöitä ja säätiöitä seuraavat viranhaltijat. Vuoden 2021 lopussa toteutettujen johtamisjärjestelyjen myötä apulaiskaupunginjohtajan yhtiökokous- ja seurantavastuut jaettiin kaupunginjohtajalle, talousjohtajalle ja liiketoimintajohtajalle. Tytäryhteisöjen tilintarkastajina toimivat kaupungin tilintarkastusyhteisö tai sen edustajat.

Tavoitteiden asettaminen tytäryhteisöille ja tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuusto on asettanut kaupungin merkittävimmille tytäryhtiöille talousarvion hyväksymisen yhteydessä vuosittaiset tavoitteet, joiden toteutumista seurataan kolmannesvuosittain. Lisäksi kaupunginvaltuusto on omistajapoliittisissa linjauksissa asettanut yhteisöille pitkän tähtäimen tavoitteet, joiden kehittymistä seurataan erikseen julkaistavassa yhteisöjen vuosikatsauksessa.

Vuodelle 2021 kaupunginvaltuusto asetti strategisille tytäryhtiöille yhteensä 44 tavoitetta, jotka koskivat enimmäkseen taloutta, palveluiden käyttöä sekä omaisuuden hallintaa. Erityiseksi tavoitteeksi asetettiin työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.

Yhtiöiden antamien tilinpäätösraporttien mukaan vuodelle 2021 asetetuista tavoitteista 27 tavoitetta toteutui, 6 tavoitetta toteutui osittain tai niiden tulkinta oli koronapandemian aiheuttamien vääristymien vuoksi epäselvää ja loput 12 eivät toteutuneet. Suurin osa toteutumatta jääneistä tavoitteista koski talous-, käyttöaste- sekä työllistämistavoitteita, joiden syynä oli pitkälti pandemian aiheuttamat vaikutukset yhtiöiden liiketoimintaan. Tavoitteista ja niiden toteutumisesta kerrotaan tarkemmin tilinpäätöskirjan kappaleessa Strategiset tytäryhtiöt.

Olellaiset konsernia koskevat tapahtumat

Konsernirakennetta koskevat muutokset

Vuoden 2021 aikana toteutettiin selvitys Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n ja Verkatehdas Oy:n yhdistämisestä. Selvityksen perusteella kaupunginhallitus (31.5.2021 § 296) päätti jatkaa valmistelua siten, että Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:stä tulee Verkatehdas Oy:n 100 % tytäryhtiö. Marraskuun 2021 lopussa kaupunginhallitus päätti luovuttaa teatteriyhtiön koko osakekannan Verkatehdas Oy:lle. Apportti toteutettiin 1.1.2022. Järjestelyä koskevan yhtiöjärjestysmuutoksen yhteydessä teatteriyhtiön nimeksi tuli Hämeenlinnan Teatteri Oy.

Vuoden 2021 alussa käynnistettiin Kanta Logistiikka Oy:n ja Pirkanmaan seudulla toimivan Tuomi Logistiikka Oy:n toimintojen yhdistämiseen tähtäävät neuvottelut. Yhtiöt toteuttivat suurimpien omistajiensa ohjauksessa selvityksen, jonka tuloksena ryhdyttiin valmistelemaan yhtiöiden sulauttamista. Kaupunginhallitus hyväksyi marraskuussa yhtiöiden sulautumisprosessin käynnistämisen. Samassa yhteydessä kaupunginhallitus hyväksyi hyvinvointialueuudistukseen liittyvän osakekaupan, jossa kaupunki myi suurimman osan Kanta Logistiikan osakkeista Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle. Kauppa toteutui 3.1.2022. Kaupan myötä kaupungin omistusosuus yhtiöstä pieneni 80,74 %:sta 0,1 %:iin.

Koulutuskuntayhtymä Tavastian yhtiöittämistä koskevaa selvitystä jatkettiin vuonna 2021. Kaupunginhallitus hyväksyi marraskuussa 2021 sopimuksen koulutuskuntayhtymän osittaisesta purkamisesta, kiinteistöomaisuuden siirtämisestä liikelaitoskuntayhtymälle ja toiminnan jatkamisesta koulutuskuntayhtymänä siten, että uuden liikelaitoskuntayhtymän toiminta käynnistyy 1.8.2022. Myös muut jäsenkunnat hyväksyivät sopimuksen.

Työvalmennussäätiö Luotsi sr perusti 3.2.2021 itselleen Luotsi Kehitys Oy -nimisen tytäryhtiön, jonka tehtäväksi tuli vastata palvelujen myynnistä muille kuin säätiön omille hankintayksiköille. Järjestely tehtiin säätiön in house -aseman turvaamiseksi.

Asunto Oy Apparan osakkeiden myyntiä jatkettiin. Vuoden 2021 aikana myytiin kolme asuntoa ja kaupungin omistusosuus yhtiöstä pieneni 3,5 %:iin.

Sarastia Oy:n osakemäärä kasvoi 1 650 osakkeella, kun kaupunki lunasti Telia Finland Oyj:lle siirtyneet osakkeet. Kaupungin omistusosuus Sarastiasta kuitenkin laski, sillä yhtiön toteuttamien suunnattujen osakeantien myötä osakkeiden kokonaismäärä vuoden aikana kasvoi.

Amplus Holding Oy:n jakautumisen seurauksena kaupungin omistukseen tuli uusi yhtiö Vuokrakodit Holding Oy, josta kaupungin omistusosuus on 1,04 %.

Merkittävät muutokset yhteisöjen liiketoiminnassa ja toimialassa

Merkittävimmän muutoksen yhteisöjen normaalitoimintaan aiheutti covid-19-pandemian jatkuminen. Lähes kaikki suurimmat yhteisöt raportoivat pandemian aiheuttamista negatiivisista vaikutuksista.

Kaupungin Teatteri Oy:n ja Verkatehdas Oy:n normaalitoiminta oli lähes koko vuoden pysähdyksissä. Esiytyksiä ja tilojen vuokrauksia siirrettiin tai peruttiin. Verkatehtaalla isoin osa henkilöstöstä oli lomautettuna suurimman osan vuotta. Kulttuuri- ja konferenssitoiminnan sijaan Verkatehtaan tiloissa toimi kaupungin rokotustehdas.

Koulutuskuntayhtymä Tavastia ja HAMK raportoivat opintojen keskeytysten lisääntymisestä, minkä lisäksi Tavastia raportoi opintojen toteuttamiseen ja läpäisyyden liittyvistä haasteista. Vanajaveden opiston opiskelijamäärät laskivat huomattavasti.

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n liikevaihto jäi normaalia alhaisemmaksi, kun lyhytaikaisen pysäköinnin määrät eivät palautuneet pandemiaa edeltävälle tasolle. Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiö kärsi palvelukatkoksisista sekä henkilöstön sairastumisista. Linnan Kehityksen toimintaan vaikutti tapahtumien ym. tilaisuuksien vähäinen määrä, minkä vuoksi osa kaupungin yhtiölle myöntämästä rahasta jäi vuoden 2021 aikana käyttämättä. Yhtiön toiminnassa näkyi myös yritysten investointihalukkuuden heikkeneminen. Linnan Kiinteistökehityksen toimintaan vaikuttaa erityisesti toimitilojen käyttöön kohdistuva muutos, kun yritysten tilan tarve hybridityön myötä pienenee.

Merkittävimmät tytäryhteisöjen investoinnit

Tytäryhteisöjen investointiaktiivisuus oli vuonna 2021 maltillista. Hämeenlinnan Asunnot ja Koulutuskuntayhtymä Tavastia toteuttivat peruskorjausinvestointeja. Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön Lammin Pellavakoti valmistui. HS-Vesi käynnisti Paroisten puhdistamon saneeraus- ja laajennushankkeen laitosrakennusurakan sekä saneerasi muuta verkostoa yhteensä n. 4 milj. eurolla.

Merkittävien tytär- ja osakkuusyhteisöjen toiminnan, tuloksen ja rahoitusaseman kehittyminen

Huolimatta pandemian aiheuttamista haasteista, monen yhtiön talous kehittyi positiivisesti edellisvuoteen verrattuna. Suurin osa yhtiöistä raportoi positiivisen tuloksen vuodesta 2021. Merkittävimmistä tytär- ja osakkuusyhteisöistä ainoastaan Hämeenlinnan Asunnot Oy:n, Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n ja Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön tulos oli tilikaudelta negatiivinen.

HAMKin, HS-Veden, Teatterin ja Verkatehtaan liikevaihto edellisvuodesta kasvoi ja tulos parani. Teatterin ja Verkatehtaan osalta tuloksen paranemiseen vaikuttivat olennaisesti pandemiaan

liittyvät OKM:n ja Valtiokonttorin avustukset, joita Teatteri sai yhteensä n. 544 000 euroa ja Verkatehdas n. 233 000 euroa. Liikevaihdon kasvu oli kummallakin maltillista ja liikevaihdon määrä jäi edelleen merkittävästi epidemiaa edeltävää vuotta alhaisemmaksi.

Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön liikevaihto kasvoi ja nettotulos parani, mutta tilikauden tulos oli Naskalin palvelutalon myynnistä aiheutuneiden myyntitappioiden myötä negatiivinen. Myös Sairaskotisäätiön ja Tavastian toimintatuotot paranivat, mutta tulos edellisvuodesta heikkeni. Linnan Kehityksen liikevaihto kasvoi, kun kaupunki siirsi matkailuun liittyvää rahoitusta yhtiölle.

Hämeenlinnan Asunnot Oy:n liikevaihto hieman laski, mutta tulos parani edellisvuodesta jääden kuitenkin 158 tuhatta euroa tappiolle. Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n liikevaihto laski ja tulos heikkeni edellisvuodesta, huolimatta siitä, että yhtiö sai Valtiokonttorilta koronatukea n. 426 000 euroa. Yhtiön tilikauden tulos oli 531 000 euroa tappiollinen. Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n liikevaihto laski hieman, mutta tulos oli 145 000 euroa positiivinen, johtuen kaupungin yhtiölle myöntämästä avustuksesta, jolla varaudutaan Pöölin aiheuttamien kustannusten kasvuun. Linnan Kiinteistökehityksen liikevaihto hieman pieneni ja tulos heikkeni.

Konsernin uusimman tulokkaan, Työvalmennussäätiö Luotsin tilikauden tulos oli n. 74 000 euroa positiivinen, mutta säätiön oma pääoma on edelleen n. 257 000 euroa miinuksella. Myös Luotsin uuden tytäryhtiön Luotsi Kehitys Oy:n oma pääoma kääntyi ensimmäisen toimintavuoden aikana tappiolliseksi.

Tarkemmat tiedot yhteisöjen talouden ja toiminnan kehittymisestä löytyvät keväällä julkaistavasta Yhteisöjen vuosikatsauksesta.

Merkittävien tytär- ja osakkuusyhteisöjen toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja epävarmuustekijät

Yhteisöjen tilinpäätösraportoinnin yhteydessä raportoimat merkittävimmät riskit liittyvät pääsääntöisesti rahoituksen saamiseen ja rahoituskustannuksiin, kilpailutilanteen kovenemiseen sekä kiinteistöjen ylläpitoon ja kustannustason nousuun. Myös covid-19-epidemian jatkuminen sekä muut toimintaympäristön ennakoimattomat muutokset mainittiin olennaisina riskeinä, joilla voi olla vaikutuksia yhteisöjen toimintaan. Pysäköintiyhtiön riskiksi mainittiin myös kaupungin pysäköintipolitiikka, mikä vaikuttaa olennaisesti yhtiön toimintaan ja kannattavuuteen.

Muut konsernin kannalta tärkeät tapahtumat

Vuoden 2021 kuntavaalien jälkeen iso osa yhtiöiden ja säätiöiden hallitusten kokoonpanoista vaihtui. Hallitusten jäsenten nimeämisprosessia uudistettiin siten, että aiempaa enemmän kiinnitettiin huomiota hallitusten jäsenten asiantuntemukseen sekä hallitustyön jatkuvuuteen. Ulkopuolisten asiantuntijajäsenten määrä hallituksissa kasvoi.

Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kaupungin konsernirakenteen kehittämistä jatketaan. Vuoden 2022 aikana huomio keskittyy erityisesti hyvinvointialueuudistuksen edellyttämiin toimenpiteisiin. Maaliskuussa käynnistyvät hyvinvointialueen kanssa neuvottelut Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiön, Kanta-Hämeen

Sairaskotisäätiön ja Työvalmennussäätiö Luotsin määräysvaltaa koskevista mahdollisista muutoksista. Neuvottelujen tavoitteena on säätiöiden in house -aseman turvaaminen hyvinvointialueeseen nähden sekä säätiöiden johtamisen järjestäminen niiden toiminnan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi neuvotellaan Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön asemasta hyvinvointialueuudistuksessa. Sosiaalialan osaamiskeskus Pikassos Oy:n osakkeet siirtyvät voimaanpanolain nojalla korvauksetta hyvinvointialueelle.

Hämeenlinnan Seudun Opiskelija-asuntosäätiö on uudistamassa johtamisjärjestelmäänsä. Hämeenlinnan kaupunki on antanut säätiölle lausunnon, jossa ehdotetaan kaupungin määräysvallan kasvattamista siten, että säätiöstä tulee kaupungin tytäryhteisö. Asian valmistelua jatketaan vuonna 2022. Kaupungin uudeksi tytäryhteisöksi nousee myös Kiinteistöliikelaitoskuntayhtymä Tavastia, mikäli Koulutuskuntayhtymä Tavastian osittainen purkaminen ja uuden liikelaitoskuntayhtymän perustaminen etenevät suunnitellusti.

Covid-19-pandemian odotetaan heikkenevän vuonna 2022. Toiveena on yhteisöjen toiminnan palautuminen normaalille tasolle loppuvuoden 2022 aikana, minkä odotetaan vaikuttavan yhteisöjen talouskehitykseen positiivisesti. Mikäli pandemia ei laannu, epidemian vaikutukset konsernin talouteen ja toimintaan riippuvat rajoitustoimista sekä valtion yhteisöille myöntämistä lisäetuista.

Ukrainan sota voi vaikuttaa negatiivisesti konsernin kehitykseen. On todennäköistä että sodan ja Venäjälle asetettujen pakotteiden myötä polttoaineiden ja muiden raaka-aineiden hintatasot nousevat ja niiden saatavuus heikkenee. Kriisin todelliset konserniin kohdistuvat vaikutukset riippuvat konfliktin kestosta ja sen mahdollisesta laajenemisesta.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Miten konsernivalvonta on järjestetty

Kaupungin konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto. Konsernivalvonnalla tarkoitetaan konsernijohtoon vastuulla olevaa tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seurantaan, analysointia ja raportointia sekä konserniohjeen, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisen seurantaan. Yhteisöjen sisäisen valvonnan toteuttamisesta vastaavat yhteisöjen hallitukset. Sisäisellä valvonnalla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus, taloudellisuus, tuloksellisuus ja päätösten perusteena olevan tiedon riittävyys, oikeellisuus ja luotettavuus. Toimivallan ja vastuiden jako konserniohjauksessa on kuvattu selkeästi kaupungin hallintosäännössä sekä omistajaohjauksen periaatteissa ja konserniohjeessa.

Konsernivalvontaa on toteutettu monenlaisen raportoinnin sekä yhteisöjen kanssa käytyjen keskustelujen avulla. Konsernijohtoon ennakkokantaa edellyttävät asiat on kerrottu konserniohjeessa. Kaupunginhallituksen nimeämällä viranhaltijoilla on oikeus osallistua läsnäolo- ja puheoikeuksin merkittävimpien tytäryhtiöiden ja säätiöiden hallitusten kokouksiin. Tarkastuslautakunta valvoo yhtiöille asetettavien tavoitteiden toteutumista.

Onko valvonnassa havaittu puutteita

Konsernivalvonnassa ei ole havaittu merkittäviä puutteita kuluneella tilikaudella. Tytäryhteisöt ovat antaneet kaupunginhallitukselle kaupunkikonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot. Kaupunginhallituksen nimeämät strategiset tytäryhtiöt ovat raportoineet taloudestaan ja toiminnastaan sekä riskeistä ja niiden hallinnasta kolmannesvuosittain sekä talousarvio- ja tilinpäätösraportoinnin yhteydessä. Myös muut merkittävimmät yhteisöt ovat jättäneet tilinpäätösraporttinsa. Pienimpien yhtiöiden osalta seuranta on tehty pääasiassa yhtiökokouksissa saatavan informaation avulla. Strategiset tytäryhtiöt ovat raportoineet tavoitteiden toteutumisesta tilinpäätösraporteissaan.

Kaupungin tarkastustoimi on toteuttanut yhdessä omistajaohjauksen yksikön kanssa kaikkiin kaupungin tytäryhteisöihin kohdistuvan sisäisen valvonnan selonteon, jonka avulla seurataan konserniohjeen noudattamista sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista. Lisäksi tarkastustoimi on toteuttanut valittuihin yhtiöihin kohdistuvan sopimushallintaa koskevan sisäisen tarkastuksen. Tytäryhteisöt ovat pääsääntöisesti järjestäneet sisäisen valvontansa asianmukaisesti valtuuston edellyttämällä tavalla. Tytäryhteisöjen toiminnan ja tavoitteiden seuranta ja raportointi on säännöllistä ja poikkeamiin puututaan välittömästi. Riskikartoitukset on tehty ja ne ovat ajan tasalla. Riskienhallinnan raportointi on pääosin säännöllistä ja vastuutettua toimintaa. Konserniohjetta on noudatettu pääsääntöisesti hyvin. Konserniohjeen noudattamista koskevista poikkeuksista on keskusteltu yhteisöjen johdon kanssa. Konsernijohdon ennakkokantaa edellyttävien asioiden noudattamisessa ei tilikauden aikana havaittu merkittäviä puutteita.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja -palvelujen käyttöä koskevassa valvonnassa ei ole havaittu puutteita. Useimmat kaupunkikonsernin yksiköistä käyttävät konsernitiliä sekä sijoitus- ja laina-asioissa talouspalvelujen asiantuntemusta. Hankinnoissa avustaa kaupungin oman hankintayksikön lisäksi Sarastia Oy:n hankintayksikkö. Oikeudellisissa asioissa yksiköt ovat saaneet kaupunginlakimiesten konsultointia sekä henkilöstöpalveluilta apua palkka-, rekrytointi- ja henkilöstöasioihin. Omistajaohjauksen vastuualue on huolehtinut konserniyhteisöjen yleisestä tuesta.

Miten konsernivalvontaa kehitetään

Konsernivalvontaan liittyvää tiedonkulkua ja sen toimivuutta on tilikauden aikana pyritty vahvistamaan lisäämällä konserniyhteisöjen käyttöön otetun Teams-työtilan käyttöä. Tiedonkulkua vahvistetaan edelleen mm. kaupungin sisäisen johdon raportointijärjestelmän avulla. Tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanoa ja nimittämistä koskevia puutteita on pyritty aktiivisesti vähentämään mm. kasvattamalla konsernijohdon tietämystä kunkin yhteisön hallituksessa tarvittavasta asiantuntemuksesta sekä hallitukseen ehdolla olevien henkilöiden osaamiskartoituksilla. Näiden käyttöä ja kehittämistä edelleen jatketaan. Myös monikunnallisten yhtiöiden hallitusten kokoonpanoja pyritään vahvistamaan lisäämällä omistajakuntien välistä keskustelua.

Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2021	2020
Toimintatuotot	243 402	216 472
Toimintakulut	-628 436	-592 943
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1 407	368
TOIMINTAKATE	-383 627	-376 102
Verotulot	315 496	297 480
Valtionosuudet	134 832	147 428
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	570	449
Muut rahoitustuotot	10 383	3 724
Korkokulut	-8 907	-9 421
Muut rahoituskulut	-555	-1 195
VUOSIKATE	68 192	62 363
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-47 618	-45 210
Omistuksen eliminointierot	0	6
Arvonalentumiset	-2 531	-2 407
TILIKAUDEN TULOS	18 042	14 752
Tilinpäätössiirrot	-9 926	2 786
Tilikauden verot	-368	-333
Laskennalliset verot	-3	256
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-429	-275
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	7 316	17 187

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2021	2020
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	38,7	36,5
Vuosikate/Poistot, %	136	131
Vuosikate, euroa/asukas	1 003	919
Asukasmäärä	67 971	67 848

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 \times \text{Toimintatuotot} / \text{Toimintakulut}$

Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttaa tunnusluvun arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä.

Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista = $100 \times \text{Vuosikate} / (\text{Suunnitelman mukaiset poistot} + \text{Arvonalentumiset})$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenosta valtionosuudet, liittymismaksut ja muut rahoitusosuudet.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä konsernitilinpäätökseen yhdisteltävien yhteisöjen ja säätiöiden vuotuista investointitasoa. Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit.

Vuosikatteen ja poistojen suhde on myös yksi kuntalain 118 §:n mukaisista kunnan erityisen vaikean taloudellisen aseman arvioinnissa käytettävistä tunnusluvuista. Tämän tunnusluvun mukaan kunta on erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa, jos tunnusluvun arvo on alle 80 %.

Jos vuosikate on negatiivinen, on konsernin tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Konsernikohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Keskimääräistä, kaikkia kuntakonserneja koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Muun muassa konserniyhteisöjen toimintojen sisältö vaikuttaa vuosikatetavoitteen määrittämiseen konsernissa.

Asukasmääränä tunnusluvun laskennassa käytetään kunnan asukaslukua tilikauden lopussa. Kuntayhtymäkonsernissa asukasmäärää ja asukaskohtaista tunnuslukua ei esitetä.

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2021	2020
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	68 192	62 363
Tilikauden verot	-368	-333
Tulorahoituksen korjaukset	-6 258	-1 072
	61 566	60 958
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-73 957	-68 345
Rahoitusosuudet investointimenoihin	361	1 002
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 614	7 314
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6 415	928
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	69	-165
Antolainasaamisten vähennykset	167	66
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	102 814	89 048
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-64 406	-49 847
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-7 168	-823
Oman pääoman muutokset	-868	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 448	5 915
Rahoituksen rahavirta	29 160	44 195
Rahavarojen muutos	22 745	45 123
Rahavarat 31.12.	201 661	178 916
Rahavarat 1.1.	178 916	133 793
Rahavarojen muutos	22 745	45 123

KONSERNIRAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-54 925	-77 020
Investointien tulorahoitus, %	92,7	92,6
Laskennallinen lainanhoitokate	1,0	1,0
Lainanhoitokate	1,1	1,2
Kassan riittävyys, pv	95	90

Investoinnit

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Rahoituslaskelman välitulokset Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevien kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omaraahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä siltä osin kuin kertymä on laskettavissa. Omaraahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoitolla on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, % = $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoito

Laskennallinen lainanhoitokate = $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla konsernitaseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Konsernitilinpäätöksen laskennallista lainanhoitokateä käytetään yhtenä tunnuslukuna kuntalain 118 §:n mukaisessa kunnan erityisen vaikean taloudellisen aseman arvioinnissa. Kuntalain 118 §:n mukainen tunnusluvun raja-arvo on 0,8.

Lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo konsernin tulo- ja rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos konsernin lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tulo- ja rahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan konserniyhteisöjen omaisuutta tai vähentämään kassavaroja.

Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Maksuvalmius

Kassan riittävyys (pv) = 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Konsernituloslaskelmasta:

Toimintakulut

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Tilikauden verot

Konsernin rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainasaamisten lisäykset

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys voidaan esittää myös kuukausittaisena lukusarjana tai graafisesti. Rahavarojen määränä käytetään tällöin joko kuukauden päiväkohtaista keskisaldoa tai valittua kuukauden määräpäiväsaldoa. Kassasta maksuina käytetään kuukauden kassasta maksuja ja päiväkerroina 30 pv.

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2021	2021	VASTATTAVAA	2021	2021
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	805 985	782 931	OMA PÄÄOMA	358 979	345 844
Aineettomat hyödykkeet	10 478	10 638	Peruspääoma	274 783	274 751
Aineettomat oikeudet	1 206	691	Arvonkorotusrahas	2 311	2 311
Muut pitkävaikutteiset menot	9 171	9 946	Muut omat rahastot	75 417	66 391
Ennakkomaksut vaihto- omaisuudesta	101	0	Edell. tilikausien yli-/alijäämä	-849	-14 797
Aineelliset hyödykkeet	744 952	723 826	Tilikauden yli-/alijäämä	7 316	17 187
Maa- ja vesialueet	76 350	75 593	VÄHEMMISTÖOSUUDET	24 950	21 283
Rakennukset	424 100	439 004	PAKOLLISET VARAUKSET	8 916	9 716
Kiinteät rakenteet ja laitteet	129 069	151 907	Eläkevaraukset	305	299
Koneet ja kalusto	48 888	23 323	Muut pakolliset varaukset	8 611	9 417
Muut aineelliset hyödykkeet	3 551	3 991	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	5 085	4 468
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	62 994	30 008	VIERAS PÄÄOMA	662 039	624 906
Sijoitukset	50 556	48 467	Pitkäaik. korollinen vieras pääoma	462 123	422 747
Osakkeet ja osuudet	49 621	47 297	Pitkäaik. koroton vieras pääoma	20 261	21 239
Muut lainasaamiset	818	1 048	Lyhytaik. koroton vieras pääoma	78 622	86 757
Muut saamiset	117	122	Lyhytaik. korollinen vieras pääoma	101 033	94 163
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 599	2 136	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 059 969	1 006 216
VAIHTUVAT VASTAAVAT	251 384	221 150	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Vaihto-omaisuus	3 489	3 461	Omavaraisuusaste, %	36,4	36,8
Saamiset	46 234	38 772	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	94,3	93,3
Pitkäaikaiset saamiset	7 426	8 444	Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	6 468	2 390
Lyhytaikaiset saamiset	38 808	30 329	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	95	35
Rahoitusomaisuusarvopaperit	118 291	110 223	Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 €	540 745	509 504
Rahat ja pankkisaamiset	83 370	68 694	Konsernin lainakanta, €/asukas	7 953	7 509
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 059 969	1 006 216	Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	622 134	586 147
			Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	9 153	8 639
			Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	818	1 048
			Kunnan asukasmäärä	67 971	67 848

Konsernitaseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat konsernin omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, % = $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Konsernireservi} / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot}))$

Koko pääoma kaavassa tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Kun käytetään lyhennettyä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Kun käytetään lyhennettyä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää.

Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas = $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa konsernin asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää. Kuntayhtymän konsernissa ei asukaskohtaista tunnuslukua esitetä.

Konsernin lainakanta 31.12. = $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla enakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Lyhennettyä konsernikaavaa käytettäessä konsernin lainakanta muodostuu korollisen vieraan pääoman eristä. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkitä korollisia lainoja.

Konsernin lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella asukasmäärällä. Kuntayhtymän konsernitilinpäätöksessä ei asukaskohtaista lainamäärää esitetä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk – lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Strategiset tytäryhtiöt

Strategisten tytäryhtiöiden valtuustoon nähden sitovat tavoitteet 2021

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Vuoden 2021 aikana kaupungin tytäryhteisöjen toimintaa ohjasivat Hämeenlinnan kaupungin konserniohjeet (KV 10.12.2018 § 145), Hämeenlinnan kaupungin hallintosääntö (KV 10.12.2018 § 142) sekä Hämeenlinnan kaupungin omistajapolitiittiset linjaukset (KV 14.5.2018 § 57).

Kaupungin omistajapolitiikan tavoitteena on tytäryhteisöjen toiminnan kehittäminen kaupungin strategisten linjausten mukaisesti sekä omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun tukeminen. Omistajapolitiittisissa linjauksissa on asetettu kaupungin keskeisimmille yhteisöille pitkän tähtäimen tavoitteet, joiden kehittymistä seurataan yhteisöjen vuosikatsauksessa. Tämän lisäksi kaupungin strategisille tytäryhtiöille on talousarviossa asetettu valtuustoon nähden sitovat tavoitteet vuodelle 2021. Tavoitteet perustuvat kaupunkistrategiassa esitettyihin arvoihin, visioon ja kaupunkitason tavoitteisiin. Valtuuston hyväksymät tavoitteet ovat yhtiöiden kanssa tehtävien palvelusopimusten lähtökohtina.

Yhtiökohtaisten tavoitteiden lisäksi kaikille strategisille tytäryhtiöille asetettiin myös vuodelle 2021 erityiseksi tavoitteeksi työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Työllisyystoimenpiteillä tarkoitetaan ensisijaisesti työkokeilua ja kuntouttavaa työtoimintaa sekä palkkatukityöllistämistä. Työllisyystoimenpiteiden ohella yhtiöt voivat raportoida myös osallistumisestaan korkeakoulu- ym. harjoittelun mahdollistamiseen.

Tytäryhteisöt ovat velvollisia raportoimaan tavoitteiden toteutumisesta kolmannesvuosiraporttien ja tilinpäätösraportoinnin yhteydessä.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ovat seuraavat:

Hämeenlinnan Asunnot Oy (konserni)

Hämeenlinnan Asunnot Oy omistaa ja vuokraa hallinnoimiaan vuokra-asuntoja. Yhtiö tarjoaa asuntoja kuntalaisille kaikissa elämän vaiheissa.

TAVOITE 2021	MITTARI	TOTEUMA
Nettotulos > 0	Nettotulos	Nettotulos oli tuloslaskelman mukaan -722 000 € ja tavoitteena oli nettotulos >0, joka ei toteutunut. Yhtiön tulokseen isoin vaikuttava asia on asuntojen tyhjänäolo ja hintojen nousu. Yhtiön tavoite ei ole tuottaa voittoa, vaan toimia omakustannuseriaatteella.
Tilojen käyttöaste yli 95 %	Tilojen käyttöaste.	91,96 %/98,01 %. Vuokrattavissa olevien asuntojen käyttöaste 98,01 %, taloudellinen käyttöaste 91,96 %; luvussa mukana myös kaikki "ei käytössä" olutilassa olevat asunnot.
Vuonna 2019 tehty pitkän tähtäimen suunnitelma (PTS) on uuden laskentatyökalun ja korjausvelkatyökalun käyttöönoton myötä tarkentunut; asuntokannan tervehdyttämistä jatketaan siten, että tarkentuneen PTS suunnitelman pohjalta laaditaan tarkempi toteutussuunnitelma vuonna 2021.	Toteutussuunnitelma laadittu (kyllä/ei).	Kyllä. Suunnitelman osalta haasteellista on se, että yllättäviä vesivuotoja tai vastaavia tulee eteen. Suunnitelma on suuntaa-antava ja se elää tilanteen mukaan.
Yhtiön raportointikäytäntöä muutetaan siten, että yhtiön hallitustyöskentelyssä ja kaupungille suunnatussa raportoinnissa käytetään tavoitelukujen sijaan todellisiin käyttöasteisiin perustuvia budjetti- ja ennustelukuja.	Raportointikäytäntöä muutettu (kyllä/ei).	Kyllä. Raportointi ja budjetointi on tehty todellisten (arvio) käyttöasteiden mukaan.
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.	Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	Välillisesti huoltoyhtiön kautta, ohjattu tekijöitä yhtiön kiinteistöille pihatöihin. Oma henkilöstö ollut pääosin etätöissä, joten toimistolla työllistäminen haastavaa. Pihojen viihtyisyyden lisäämisessä yhteistyö 4H-kerhon kanssa, joka on työllistää nuoria.

Hämeenlinnan Teatteri Oy

Hämeenlinnan Teatteri Oy:n tarkoituksena on yleishyödyllisellä tavalla ylläpitää ja harjoittaa teatteritoimintaa Hämeenlinnan seudulla.

TAVOITE 2021	MITTARI	TOTEUMA
Kaupungin myöntämän avustuksen määrä pienenee vuonna 2021. Avustuksen pieneminen ei saa siirtyä suoraan yhtiön tulokseen, vaan yhtiön tulee sopeuttaa toimintansa siten, että tilikauden tulos > 0 €.	Tilikauden tulos.	313 763,87 €
Yhtiön toteuttamien uudistusten tulokset saadaan näkyväksi;		
a) yhtiön liikevaihto kasvaa ja on yli 640.000 euroa vuonna 2021.	a) Liikevaihto, €	250 323,43 €
b) esitysten täyttöaste on yli 62 %.	b) esitysten täyttöaste, %.	59,13 %
Yhtiö laatii toimintasuunnitelman sille varalle, että kaupungin avustustaso laskee pitkällä tähtäimellä merkittävästi nykyisestään (= polku sille, miten yhtiö pysyy elinkelpoisena myös jatkossa).	Toimintasuunnitelma on tehty (kyllä/ei)	Kyllä
Asiakastytyväisyyskyselyn tulos yli 4 (asteikolla 1-5).	Asiakastytyväisyyskyselyn tulos.	4,2
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen	Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	Hämeenlinnan Teatterissa oli syksyllä 2021 yksi henkilö koulutussopimuksella. Teatteri tarjoaa mahdollisuuksien mukaan myös erilaisia TET-paikkoja

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy (konserni)

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy on osakeyhtiö, joka tuottaa liikuntapalveluita. Yhtiö hoitaa ja hallinnoi areenoita, liikuntahalleja, suurkenttiä, uimahalleja ja sisäliikuntatiloja sekä tuottaa liikunnanohjauspalveluita ja liikuntaan liittyviä tukipalveluita.

TAVOITE 2021	MITTARI	TOTEUMA
Kaupungin avustus alenee vuonna 2021; yhtiö sopeuttaa toimintaansa pysyvästi siten, että käyttökate ei edellisvuodesta huonone vaan yhtiön tappio edellisvuodesta pienenee.	Käyttökate (2019, 2020, 2021). Tilikauden tulos (2019, 2020, 2021).	Käyttökate: (1,202 m€ - 1,383 m€ - 1,233 m€) Tilikauden tulos: (-593 t€, -393.000 €, -531 t€) Koronapandemia heikentää vertailtavuutta.
Kiinteistöjen oikea-aikaisen ja ennalta ehkäisevän kunnossapidon tueksi otetaan käyttöön nykyaikaiset sähköiset apuvälineet.	Apuvälineet on käyttöön otettu (kyllä/ei). Selostus tehdyistä toimenpiteistä.	Tilikauden aikana on otettu käyttöön ja koulutettu kunnossapidon henkilöstö sähköisen huoltokirjan käyttöön.
Energiankulutuksen pieneneminen vähintään 3 % edellisvuodesta.	Energiankulutus on pienentynyt vähintään 3 % (kyllä/ei).	Sähkönkulutus keskimäärin +6 % verrattuna edellisvuoteen mutta -19 % vuoteen 2019 verrattuna. Kaukolämmönkulutus keskimäärin + 10 % verrattuna edellisvuoteen mutta -10 % vuoteen 2019 verrattuna. Koronapandemia heikentää vertailtavuutta.
Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos on vähintään 3,5 (asteikolla 1-5).	Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos.	Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos 3,5.
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.	Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	Ei toimenpiteitä.

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n tehtävänä on julkisten pysäköintipalvelujen järjestäminen, pysäköinninvalvonnan koordinointi sen hallinnassa olevilla alueilla ja pysäköintilaitosten omistaminen, rakennuttaminen ja ylläpito.

TAVOITE 2021	MITTARI	TOTEUMA
Liikevoitto ennen kaupungin avustusta > 0 €.	Liikevoitto - avustukset kaupungilta, €.	Liikevoitto ilman kaupungin avustusta vuonna 2021 oli 162 052 €. Liikevoitto sisältäen avustuksen vuonna 2021 oli 312 052 €.
Vakiintuneiden pysäköintialueiden ja -laitosten käytön kasvattaminen vuodesta 2019 yhdessä kaupunkirakenteen toimialan kanssa.	Keskimääräinen käyttöaste alueittain ja laitoksittain (%).	Kaivoparkki: lyhytaikainen pysäköinti 1,85 %, pitkäaikainen pysäköinti: 42,19 %. Keinuparkki: lyhytaikainen pysäköinti: 3,93 %, pitkäaikainen pysäköinti: 93,96 %. Pööli: lyhytaikainen pysäköinti: 2,46 %, pitkäaikainen pysäköinti 14,83 %. Pysäköintimaksutulot pysäköintialueilta: 108 346 €, sis. alv (vuosi 2021) 68 952 €, sis. alv (vuosi 2020) 116 526 €, sis. alv (vuosi 2019)
	Käyttöasteen kasvu vuodesta 2019 (%) (pitkäaikainen ja lyhytaikainen pysäköinti eroteltuna)	Kaivoparkki lyhytaikainen pysäköinti: -39,3 % (vuosi 2019 -> vuosi 2021) Kaivoparkki pitkäaikainen pysäköinti: -26,9 % (vuosi 2019 -> vuosi 2021) Keinuparkki lyhytaikainen pysäköinti: -27,4 % (vuosi 2019 -> vuosi 2021) Keinuparkki pitkäaikainen pysäköinti: +15,8 % (vuosi 2019 -> vuosi 2021) Negatiivinen käyttöasteen kehitys johtui koronan aiheuttamasta pysäköintimäärien merkittävästä laskusta. Käyttöaste aleni vuonna 2020 ja vuonna 2021 käyttöaste säilyi edellisen vuoden tasolla.
	Selostus tehdyistä toimenpiteistä.	Kotihoidon pysäköintiluvan käyttöönotto yhdessä kaupunkirakenteen toimialan kanssa.
Asemanrannan pysäköintilaitoksen, Pöölin, vuoden 2021 liikevaihto on yli 360 000 euroa, kun viiden vuoden kuluessa realistinen maksimi tulee olemaan arviolta n. 620 000 euroa.	Pöölin liikevaihto vuonna 2021 (€).	Pöölin liikevaihto vuonna 2021 oli 337 057 €
Digitaalisen asiainn parantaminen; otetaan käyttöön järjestelmä, jolla mahdollisimman moni pysäköintituote saadaan ostettua verkosta helposti ja nopeasti.	Järjestelmä on otettu käyttöön (kyllä/ei).	Digitaaliset asukas- ja yrityspysäköintitunnukset on otettu käyttöön. Monipuoliset mobiilimaksutavat katualueilla sekä pysäköintialueilla. Kuukausipysäköinnin sekä lyhytaikapysäköinnin ostomahdollisuus pysäköintitaloissa mobiiliapplikaatiolla.
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.	Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	Työllistettyjä 0.

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n tehtävänä on huolehtia toiminta-alueellaan talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien ja hulevesien poisjohtamisesta ja jätevesien puhdistamisesta. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy tuottaa vesihuoltopalveluita Hämeenlinnan, Hattulan ja Akaan asukkaille, yhteisöille ja elinkeinoelämälle.

TAVOITE 2021	MITTARI	TOTEUMA
Nettotulos > 0.	Nettotulos.	121 000 , täyttyi
Yhtiön perimien vesihuollon maksujen* tulee olla keskimääräisiä vesihuoltolaitosten maksuja edullisemmat ns. vertailuhintoina laskettuna.	Vesihuollon maksut keskimääräisiin vesihuoltolaitosten maksuihin verrattuna**.	Ok-talo: HS-Vesi 5,49 €/m ³ , keskiarvo 6,17 €/m ³ (täyttyi) Kerrostalo: HS-Vesi 4,22 €/m ³ , keskiarvo 5,17 €/m ³ (täyttyi)
Jätevedenpuhdistamoilla saavutetaan ympäristöluvan mukaiset lupaehdot valvovan viranomaisen hyväksymällä tavalla.	Lupaehtoihin pääsy (kyllä/ei).	Vaatimukset täyttyivät lukuunottamatta Akaan jvp:n yksittäisiä jäännöstyyppipitoisuuksia kesäaikana sekä Lammin jvp:n BOD:n poistotehon ylitystä yhtenä neljännesvuotena. (täyttyi pääosin)
Verkostojen omaisuudenhallintamallin kehittäminen: Tiedonkeruuta ja kuntotutkimuksia hyödynnetään tehokkaammin saneeraustarpeen priorisoinnissa ja kunnossapidon vuosisuunnittelussa;		
a) Uudet priorisointimallit jalkautetaan vuonna 2021 ja niitä käytetään vuoden 2022 saneeraus- ja kuntotutkimuskohteiden valinnassa.	a) Uudet priorisointimallit on jalkautettu ja niitä on käytetty kohteiden valinnassa (kyllä/ei).	Täyttyi
b) Vuoden 2022 kunnossapidon etukäteissuunnittelussa 50 % toteutetaan käyttöönotettavalla kunnossapidon vuosityökalulla.	b) Vähintään 50 % suunnittelusta toteutetaan kunnossapidon vuosityökalulla (kyllä/ei).	Täyttyi
Investointihankkeen elinkaaren hallinnan parantaminen; uudet verkosto- ja laitosinvestointien elinkaarien toimintamallit kustannusarvioiden tarkentamiseksi eri suunnitteluvaiheissa on luotu ja jalkautettu vuonna 2021.	Toimintamalli on luotu ja jalkautettu (kyllä/ei).	Täyttyi pääosin eli verkostojen osalta, laitoshankkeiden osalta täyttyi osittain.
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.	Tehdyt työllisyystoimenpiteet	Ei täyttynyt

Linnan Kehitys Oy

Elinkeinoyhtiö, jonka tärkeimpänä tehtävänä on lisätä Hämeenlinnan tunnettuutta ja taloudellista kasvua. Yhtiö haluaa kasvaa halutuksi ja luotettavaksi kumppaniksi elinkeinosektorilla.

TAVOITE 2021	MITTARI	TOTEUMA
Hämeenlinnan tunnettavuus ja vetovoima kasvaa kaupunkimarkkinoinnin avulla.	Vierailijoiden lkm Kaupunkiin muuttavien lkm	Tarkemman matkailijatiedon saamiseksi seurattiin kesäkauden vierailijoita matkapuhelindataan perustuvan Salmi-analytiikan avulla. Vierailijoita kesä-elokuussa oli noin 1 040 000. Seurattavien käyntikohteiden kävijämäärä oli 885 659. Kaupunkimarkkinoinnin VisitHämeenlinna-kanavat ovat jatkaneen kasvuaan sitouttaen seuraajia. Hämeenlinnaan muutti vuoden aikana 3 765 henkilöä ja kokonaisnettomuutto vuoden aikana oli +394 henkilöä.
Hämeenlinnan matkailutoimialalle rakennetaan kehitysstepit ja selkeytetään eri toimijoiden roolit; syntyy Hämeenlinnan matkailutoimialan pelikirja ja matkailuelinkeinon kehittämisohjelma.	Pelikirja ja kehittämisohjelma tehty (kyllä/ei).	Kyllä. Matkailutoimialan kehittämissuunnitelma on rakennettu osoitteeseen www.linnan.fi/matkailu
Linnan Kehitys hankkii aktiivisesti uusia sijoittuvia yrityksiä Hämeenlinnaan valitun strategian mukaisesti; Linnan Kehityksen kautta sijoittuvien yritysten avulla saatavien työpaikkojen määrä vähintään 180.	Sijoittuvien yritysten lkm Sijoittuvien yritysten avulla saatavien työpaikkojen lkm	Sijoittuneita yrityksiä 22 kpl, joissa 180 työpaikkaa.
Hämeenlinnan yritysalue, PARKKI Business Park, kasvaa ja Linnan Kehitys toimii aktiivisena osapuolena Parkin kehittämisessä yritysten/yritysjäsenjyyden ja uuden luomisen keskuksiksi.	Parkin tapahtumamäärä tapahtumakävijöiden lkm Toimistotilojen käyttöaste Selostus tehdyistä toimenpiteistä	PARKKI Business Parkin tilaisuudet on järjestetty verkossa sekä hybridi-tilaisuuksina, joita vuoden aikana oli 72 kpl. Linnan Kehityksen järjestämissä Parkin aamukahveissa on ollut keskimäärin noin 50 osallistujaa. Lisäksi tilaisuudet ovat striimattu Parkin Facebook- ja Youtube-sivuille jotka ovat tavoittaneet tuhansia näyttökertoja. - Linnan Kehitys on keskeinen toimija Parkin toiminnan moottorina ja eteenpäin viejänä. Linnan Kehityksen koordinoimia tapahtumia ovat mm. Parkin aamukahvit, Linnan Business Turnajaiset, DuuniParkki, KoulutusParkki, Osaamisen Afterwork, Matkailun aamukahvit, Parkki Foorumit sekä eri teemaiset työpajat.
Linnan Kehityksen palveluita käyttäneet asiakkaat kokevat palvelut laadukkaiksi ja hyödyllisiksi; asiakastytyväisyyskyselyn tulos vähintään 8,0 (asteikolla 1-10).	Asiakastytyväisyyskyselyn tulos	9,13
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.	Tehdyt työllisyystoimenpiteet	Yksi palkkatuettu henkilö palkattuna.

Linnan Kiinteistökehitys Oy (konserni)

Linnan Kiinteistökehitys Oy ostaa, omistaa, kehittää ja myy kiinteistöjä sekä toimii investorina merkittävien elinkeinohankkeiden toteuttamiseksi Hämeenlinnaan.

TAVOITE 2021	MITTARI	TOTEUMA
Yhtiö toimii markkinalähtöisesti, taloudellisesti ja tuloksellisesti; nettotulos >0 €.	Nettotulos	+155 T€
Yhtiö hakee aktiivisesti uusia kiinteistökehityshankkeita joko Hämeenlinnassa sijaitseville yrityksille tai tänne sijoittuville yrityksille; nimettyjä kiinteistökehityshankkeita vähintään 5/v, joista käynnistetty 1/v.	Nimettyjen ja käynnistettyjen kiinteistökehityshankkeiden lkm.	Käynnistettyjä kiinteistökehityshankkeita yksi ja nimettyjä kuusi.
Yhtiön kiinteistöjen kunto, imago ja palvelut houkuttelevat asiakkaita; kiinteistöliiketoiminnan kiinteistöjen käyttöaste on keskimäärin yli 85 %.	Kiinteistöjen käyttöaste (%).	Kiinteistöliiketoiminnan kiinteistöjen keskimääräinen käyttöaste oli 90,3 %
Energiatehokkuuspotentiaalin kartoituksen tuloksena saatiin lista energiasäästötoimenpiteiden vaatimista investointitarpeista; kartoitetaan kustannukset ja tehdään sen perusteella pitkän tähtäimen toimenpidesuunnitelma, jonka toteutus käynnistetään vuoden 2021 aikana.	Pitkän tähtäimen toimenpidesuunnitelma tehty ja sen toteutus on käynnistetty (kyllä/ei).	Kyllä
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.	Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	Yksi henkilö palkattu osa-aikaiseksi Innoparkin aulapalveluun.

Verkatehdas Oy

Yhtiö ylläpitää ja kehittää Verkatehtaan kiinteistöä kulttuuri- ja kongressitoiminnan ja luovan alan keskuksena. Yhtiö tuottaa kulttuuri- ja kokoustoiminnan palveluita.

2021	MITTARI	TOTEUMA
Nettotulos > 0 €.	Nettotulos, €.	223 331,96 €
Yhtiön toimintakenttä on koronaepidemian jäljiltä murroksessa ja toipuminen epidemiaa edeltävälle tasolle epävarmaa; yhtiön toiminta elpyy kohti uutta normaalitilaa.	Vanaja-salin käyttöpäivät (2019, 2020, 2021). Tapahtumaliiketoiminnan* myynti (€, 2019, 2020, 2021). Toimitilojen** vuokrausaste (% , 2019, 2020, 2021).	Käyttöpäivät 2019 2020 2021 134 37 31 Myynti 2019 2020 2021 695.225 € 269.150 € 728.204 € Vuokrausaste % 2019 2020 2021 99,5% 97,7% 96,6%
Kaupungin rahoitus konsernin suuntaan tulee todennäköisesti pieneneään tulevina vuosina; yhtiö tekee pitkän tähtäimen toimintasuunnitelman, miten se toimii tilanteessa, jossa kaupungin avustus yhtiölle ja sen muutamille muille asiakkaille pienenee nykyisestään jopa merkittävästi.	Suunnitelma on tehty (kyllä/ei).	kyllä
Yhteistyö Teatterin kanssa kasvaa.	Selostus tehdyistä toimenpiteistä.	Yhdistämisselvitystä on valmistelut koko vuosi, ja 1.1.2022 yhdistyi teatteri Verkatehdas Oy:n tytäryhtiöksi
Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.	Tehdyt työllisyystoimenpiteet.	Ei toimenpiteitä
*lyhytaikainen vuokraus kokous- kongressi- ja kulttuuritapahtumiin sekä juhliin		

Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

Tilikauden tuloksen käsittely

Kaupunginhallitus päättää tehdä seuraavan esityksen tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä:

Tuloslaskelman mukainen tilikauden tulos on ylijäämäinen 11 314 853,80 euroa.

Poistoeron vähennys (+) on yhteensä 851 268,22 euroa. Se koostuu seuraavista: Rengon varhaiskasvatuskeskus 18 661,32 euroa, Iittalan koulu Kalvola 77 362,80 euroa, Verkatehtaan päähanke 99 999,96 euroa, Profiträn alueen tiet Hauholla 519,13 euroa ja Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen kalustohankinnat 654 725,01 euroa.

Poistoeron lisäystä on (-) 691 493,36 euroa Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen valmistuneista kalustohankinnoista.

Em. poistoeron nettomuutos on yhteensä vähennystä (+) 159 774,86 euroa.

Varauksen lisäys (-) on Pelastuslaitoksen kaluston hankintaan 767 598,00 euroa. Kunnat maksoivat sopimuksen mukaisesti kalustohankintaan 5,00 euroa/asukas/vuosi. Kalustohankinta ei aina toteudu saman vuoden aikana.

Varauksen vähennys (+) on Pelastuslaitoksen kalustovarauksen käyttö 691 493,36 euroa.

Em. varausten muutos on lisäystä (-) yhteensä 76 104,64 euroa.

Hämeenlinna-rahastoon kohdistuva rahaston muutos on lisäystä (-) 8 000 000,00 euroa.

Tilikauden ylijäämäksi tulee 3 398 524,02 euroa ja se esitetään sijoitettavaksi taseeseen tilikauden ali-/ylijäämä -kohtaan.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kaupunkiemon taseessa on 31.12.2021 3,594 milj. euroa kertynyttä ylijäämää. Konsernitaseessa on 6,468 milj. euroa kertynyttä ylijäämää.

Kaupunginvaltuusto edellytti vuoden 2022 talousarvion käsittelyn yhteydessä erillistä talouden tasapainottamisohjelmaa, jossa kaupungin toimintoja käydään läpi. Ohjelman runkoa valmistellaan parhaillaan, vaikkakin osa toimista on jo toteutuksessa. Toimenpiteillä on tarkoitus saada aikaan positiivista talousvaikutusta vuosina 2022–2027.

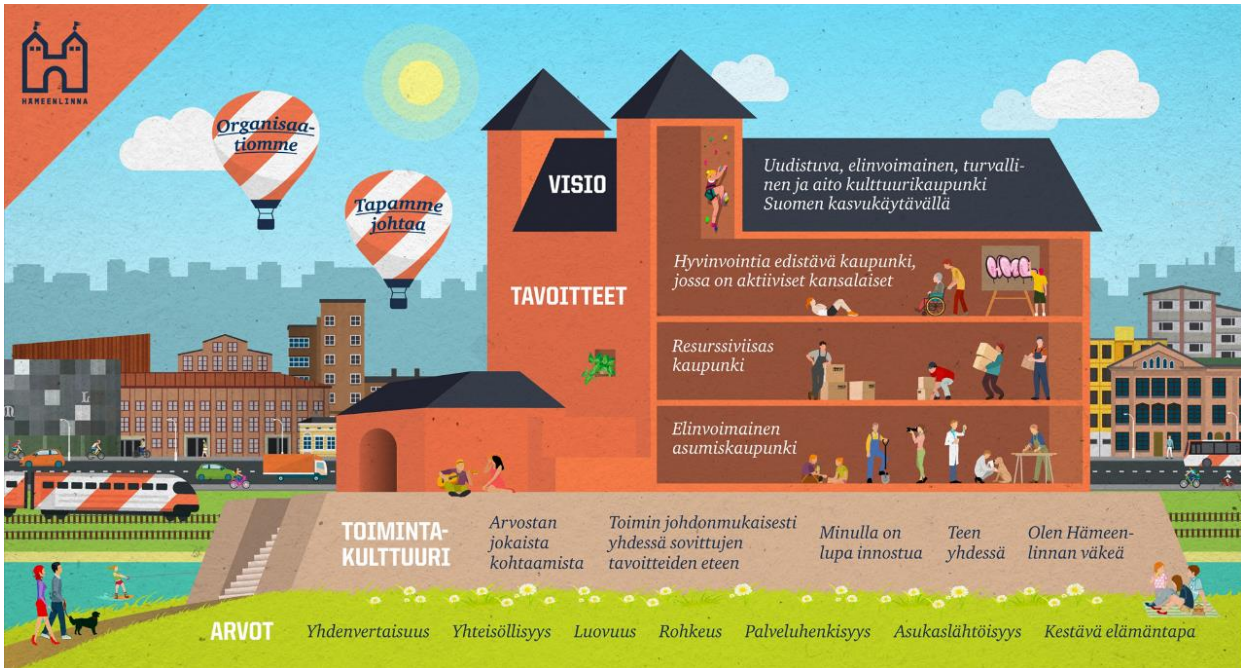
Kaupungin taloudenpidon kannalta oleellisinta on varmistaa käyttötalouden tasapainon saavuttaminen tuloja lisäämällä ja menoja karsimalla. Talous on aidosti tasapainossa, kun kaupunki ei (ilman kertaluonteisia tuloeriä) velkaannu pidemmällä tarkastelukaudella lisää. Tämä edellyttää normaalina yksittäisenä vuonna noin 10 milj. euron ylijäämää. Kirjanpidolliset järjestelyt eivät ole kestävä tie talouden tasapainottamiseen ja alijäämien kattamiseen. Talouden ei pitäisi myöskään olla tasapainossa kertaluonteisten erien, omaisuuden myynnin tai sijoitustoiminnan myyntivoittojen ansiosta. Kaupungin talouden tilanne vaatii edelleen tasapainotustoimia.

Kaupungin on talouden tasapainottamiseksi välttämätöntä kyetä päättämään toimintakuluja alentavista asioista sekä pidättäytyä toimintakuluja kasvattavista päätöksistä. Historia on osoittanut että tehokkain tapa parantaa julkisen sektorin taloustilannetta, on pidättäytyä omaehtoisesti lisäämästä julkisia menoja. Tämä siitä syystä, että sekä kansallisen tasolla että paikallishallinnossa menoleikkauksista päättäminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi.

Talousarvion toteutuminen

Tavoitteiden toteutuminen

STRATEGISET PAINOPISTEET JA TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Hämeenlinnan kaupungin strategia

Hämeenlinnan kaupunkistrategian kivijalan muodostaa kaupunginvaltuuston hyväksymä vision, arvojen ja päämäärien kokonaisuus, johon perustuen on laadittu valtuuston sitovat tavoitteet päämäärittäin. Tällä kokonaisuudella valtuusto ohjaa lautakuntien tavoitteiden asettelua ja omistajapoliittisia linjauksia. Omistajapoliittisilla linjauksilla valtuusto ohjaa konserniyhtiöitä ja yhteisöjä. Strategisten tavoitteiden kokonaisuus muodostuu näin valtuuston asettamista tavoitteista, lautakuntien valtuustolle nostamista sitovista tavoitteista ja konserniyhtiöille ja -yhteisöille asetetuista tavoitteista. Tavoitteita pannaan toimeen horisontaalisilla, lautakuntakohtaisilla sekä konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen ohjelmilla. Ohjelmat muodostavat kolme kokonaisuutta: hyvinvoiva Hämeenlinna, elinvoimainen Hämeenlinna ja resurssiviisas Hämeenlinna. Strategista onnistumista mitataan tavoitteille asetetuilla mittareilla. Onnistuminen kaupunkistrategiassa edellyttää vahvaa kumppanuutta ja yhteistä ymmärrystä yhdessä asetetuista tavoitteista ja kaikkien osapuolten tavoitteellista työtä kaupungin vision saavuttamiseksi niin vastuualueittain kuin horisontaalisestikin.

Visio: Hämeenlinna on uudistuva, elinvoimainen ja turvallinen aito kulttuurikaupunki Suomen kasvukäytävällä.

Visiossa kuvataan asukkaille tärkeitä asioita, se on yhteishenkeä luova ja houkutteleva. Visio suuntaa Hämeenlinnan kaupungin tulevaa toimintaa, kertoo siitä mikä on säilyttämisen arvoista ja mihin suuntaan kaupunkia kehitetään.

Arvot

Yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys: Mahdollistamme hyvän arjen ja kehityksen kaikille tasapuolisesti. Kannustamme asukkaita ja kaikkia sidosryhmiä monipuoliseen yhteistoimintaan ja vastuuseen lähipiiristään.

Asukaslähtöisyys ja palveluhenkisyys: Asukkaat osallistuvat kaupungin ja palvelujen kehittämiseen. Palvelemme ammattitaitoisesti ja ystävällisesti.

Luovuus ja rohkeus: Tuemme kuntalaisten aloitteellisuutta ja kehitämme toimintaamme rohkeasti. Haemme ennakkoluulottomasti kekseliäitä ja raikkaita ratkaisuja.

Kestävä elämäntapa: Rakennamme kaupunkia taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti vastuullisesti. Huolehdimme rakennetusta ympäristöstä ja säilytämme puhtaan luonnon myös tuleville sukupolville.

Päämäärät, tavoitteet ja ohjelmat

Hämeenlinna on tunnettu edelläkävijäkaupunkina, jossa asiakaslähtöisyys, tuottavuus ja vaikuttavuus ovat olleet merkittäviä tavoitteita strategisesti jo pitkään. Kaupunkistrategian mukaisesti tavoitteet asetetaan strategisille päämäärille.

Alla olevat asukasmäärän, verokertymän, talouden tasapainon ja työllisyyden tavoitteet asetetaan kuitenkin yhteisinä tavoitteina, koska näiden tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan erityisesti kaikkien toimijoiden ja toimenpideohjelmien yhteistä panostusta. Monet tavoitteet toteutuvat vahvoissa kumppanuusverkostoissa, joissa kaupunki on eräs toimijoista. Näissä tavoitteissa menestyään, jos onnistutaan strategisten päämäärien tavoitteissa ja toimenpideohjelmissa sekä toimialojen, konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen prosesseissa. Yhteisissä tavoitteissa onnistuminen edellyttää yhteistä työtä ja vahvaa sitoutumista.

Tavoitteiden toteutumista on arvioitu valtuustokauden näkökulmasta.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Asukasmäärä kasvaa	Asukasmäärä kasvaa 933 henkilöllä vuodesta 2016 vuoteen 2021.	Tavoitetta ei saavutettu valtuustokaudella, mutta vuosina 2020-21 väestö kasvoi. Asukasmäärä on kasvanut 104 asukkaalla vuodesta 2016.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Verokertymä kasvaa	Verokertymä kasvaa talousarviossa ennakoitulla tavalla	Verokertymät tilikausittain (milj. euroa): 2016: 274,9 2017: 281,1 2018: 281,2 2019: 283,4 2020: 299,0 2021: 317,2 Tavoite toteutui. Alkuperäisessä talousarviossa verotuloarvio oli yhteensä 302,0 milj. euroa.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Talous on tasapainossa	Talouden tunnusluvut Tilikauden tulos ilman satunnaiseriä on positiivinen	Tulos tilikausittain (milj. euroa): 2016: -3,749 2017: 5,324 2018: -11,858 2019: -11,618 2020: 11,195 2021: 11,315 Tavoite toteutui. Tilikauden tulos on positiivinen valtion myöntämien kertaluonteisten koronatukien, suotuisan verotulokehityksen ja sijoitustoiminnan tuottojen johdosta.
	Kunnan taseessa ei kertyneitä alijäämiä (Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä + Tilikauden ali-/ylijäämä)	Kumulatiiviset yli-/alijäämät tilikausittain (milj. euroa): 2016: -4,836 2017: 0,675 2018: -2,233 2019: -13,709 2020: 0,196 2021: 3,594 Taseessa ei ole kertynyttä alijäämää 31.12.2021.
	Konsernitaseessa ei kertyneitä alijäämiä (Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä + Tilikauden ali-/ylijäämä)	Kumulatiiviset yli-/alijäämät tilikausittain (milj. euroa): 2016: 5,228 2017: 8,011 2018: 3,715 2019: -14,744 2020: 2,390 2021: 6,468 Taseessa ei ole kertynyttä alijäämää 31.12.2021.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki	Työpaikkojen määrän kasvu (> 1 %)	Tavoite toteutui. Vuodesta 2016 vuoteen 2019 työpaikkojen määrä on kasvanut 415 työpaikalla eli 1,5 %.
	Julkisten ja yksityisten työpaikkojen määrän kehitys. Uusien avoimien työpaikkojen määrä vuodessa, laskettuna kuukausittaisista määristä. Avoimet työpaikat keskimäärin kuukauden aikana.	Tavoite toteutui osittain. Julkisen sektorin työpaikkojen määrä vuodesta 2016 vuoteen 2019 on kasvanut 424 työpaikalla ja yksityisen sektorin työpaikkojen määrä 351:llä. Uudet avoimet työpaikat kuukausikeskiarvo 2016: 534, 2020: 680 ja 2021: 1066. Kuukauden aikana avoimena olleet työpaikat kuukausikeskiarvo 2016: 398, 2020: 697 ja 2021: 1182
	Työttömyysaste laskee ja aktivointiaste paranee	Tavoite toteutui osittain. Työttömyysaste vuonna 2016: 12,3, 2020: 12,6 ja 2021: 12,0, Aktivointiaste 2016: 28,3, 2020: 24,4 ja 2021: 25,4 Työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut. Vuoden 2021 vuosikeskiarvo oli 3717 (2020; 3917). Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen saajien määrä on hieman noussut. Vuonna 2021 saajien määrä oli 2073 (2020; 2041).
	Nuorten työllistyminen paranee	Tavoite toteutui osittain. Nuorisotyöttömien määrä vuonna 2016 oli keskimäärin 585 ja laski 2019 (410) asti. Koronan myötä määrä kasvoi vuonna 2020 (537) ja laski jälleen 2021 (467).

Elinvoimainen asumiskaupunki

Koronapandemia on jatkunut vuodesta 2020 saakka ja heijastunut monin tavoin myös kaupungin toimintaan, vaikka pahimmat taloudelliset skenaariot eivät olekaan toteutuneet. Erinomaiset digitaaliset valmiudet, ennakkoluulottomuus niiden hyödyntämisessä sekä joustavuus takasivat sen, että kehittämis- ja verkostotyö jatkui myös haasteellisen epidemian aikana. Kaupungin talouden osalta tilannetta helpottivat merkittävästi valtion koronatukitoimet, mutta myös kaupungin omalla tasapainottamistyöllä oli merkitystä. Elinkeinoelämään koronan vaikutukset heijastuivat toimialasta riippuen eri tavoin, mutta kokonaistilanne osoittautui kuitenkin varsin haastavaksi.

Elinvomuuden näkökulmasta tilanne on haastavista ajoista huolimatta kuitenkin kehittynyt suotuisaan suuntaan, korostuen kuntasektorin keskinäisessä vertailussa. Kaupungin väestömäärä on kehittynyt positiivisesti (+144 asukasta valtuustokaudella), samoin työpaikkojen määrä; vuodesta 2016 vuoteen 2019 työpaikkojen määrä on kasvanut 415 työpaikalla eli 1,5 %. Poikkeuksellisiin koronavuosiin 2020–2021 vertaileminen ei työpaikkojen määrässä ole mielekästä. Yrityksiä Hämeenlinnaan perustettiin vuoden 2021 aikana Hämeen uusyrityskeskuksen tilastojen valossa 425 kappaletta, 25 enemmän kuin edellisvuonna. Yrityksen toiminta lakkasi 311 yrityksen osalta, mikä sekkin on 41 kpl vähemmän kuin edellisvuonna. Nettotilanne oli mainio +114 yritystä (+65 / 2020).

Matkailutilastojen valossa vertailu koronavuosiin on niin ikään epätarkoituksenmukaista, mutta todettakoon, että saapuneita matkailijoita kirjattiin vuodelta 2021 yhteensä 129 461 henkilöä, kun luku edellisvuonna oli 93 560. Ennen koronaa 2018–2019 luku vaihteli noin 139 000–149 000 tuntumassa. Yövytyissä öissä kehitys noudattaa samaa linjaa; vuonna 2021 luku oli 179 804, pahimpana koronavuonna 2020 131 354 ja 2018–2019 noin 205 000 yövytyn yön tuntumassa. Tilanne on siis matkailun osalta nopeasti normalisoitumassa. Vuodesta 2022 ennustetaan erinomaista matkailun näkökulmasta ja myös talouskasvu sekä suhdannetilanne jatkuu verrattain vahvana.

Kuntavertailuissa Hämeenlinna sijoittui valtuustokauden aikana useamman kerran hyvin veto- ja elinvoimaisuuden osalta. Elinkeinoelämän Keskusliiton julkaisemassa Kuntarankingissa vertaillaan seutukuntia. Vertailussa arvioidaan mm. elinkeinoilmastoa, sijaintia, taloutta, kuntapäätöksenteon yrityslähtöisyyttä ja julkisia yrityspalveluita. Hämeenlinnan seutu sijoittui vuonna 2021 sijalle 15 päihittäen muun muassa Oulun ja Rovaniemen seudut. Tulos on suhteellisen hyvä. Keskeisiä kehittämiskohteita ovat toimintakulttuuri, yrittäjälähtöisempi valmistelu ja päätöksenteko, hankinnat sekä viestintä ja vuorovaikutus elinkeinoelämän kanssa.

Hyvinvointialueuudistus asettaa kunnat vuonna 2023 alkaen aivan uudenlaiseen toimintaympäristöön, jossa elinvoimapolitiikan merkitys korostuu oleellisesti. Tätä silmällä pitäen Hämeenlinnan kaupungin elinvoimapolitiikan ratkaisuhakuinen kehittäminen sekä sitoutuneisuus ovat ratkaisevassa asemassa sen suhteen, miten tulevaisuuden kilpailukyky sekä vetovoimaisuutemme kehittyvät. Tämä on huomionarvoinen seikka myös kaupungin päätöksentekoa ja organisaatiota kehitettäessä.

Vuonna 2020 aloitettu skenaariotyö jatkui keväällä 2021, jolloin skenaariotyöhön osallistuivat myös sidosryhmät, kaupungin kumppanit ja yhteistyötahot. Skenaariotyössä oli mukana myös asukkaita, jotka saivat ilmoittautua mukaan avoimella haulla. Mukaan valittiin 115 innostuneen joukosta 18

testiperhettä. Testiperheet perehtyivät kevätkesällä kaupungin strategiaprosessiin, kokivat kaupunkia tutkivina asiakkaina ja pääsivät osallistumaan heille järjestettyihin kehittämistyöpajoihin.

Nuorten ääni saatiin skenaariotyössä kuuluviin 10 nuoren tulevaisuustyöllä. Nuoret haastattelivat nuoria, tekivät kyselyjä ja kiteyttivät nuorten odotuksia kaupungille. Nuorten tulevaisuustyö tuotti instagram-postauksia, blogeja ja videoita. Monella kanavalla toteutetun skenaariotyön lopuksi vanha valtuusto luovutti tämän evästyksen ja ”perinnön” antamiseen uudelle valtuustolle kaupunkistrategian päivittämisen lähtökohdaksi. Vahva osallisuus on tärkeä osa työn avoimuutta sekä eri sidosryhmien sitoutumista. Kehittämistyön kytkeminen skenaariotyöhön oli keskeinen painopiste tekemisessä alkuvuodesta 2021.

Osallisuuden ja vuorovaikutuksen kehittäminen ja tukeminen on strategia- ja kehittämissyksikön tehtävä. Valtuustokaudelle oli asetettu 7 kehittämistehtävää, joihin pureuduttiin poikkihallinnollisen työryhmän voimin. Vuonna 2021 osallisuuden painopistettä onnistuttiin siirtämään palautteen keräämisestä asukkaita osallistavaan suunnitteluun. Viiden kunnan yhteisessä Avoin kunta -hankkeessa selvitettiin lasten ja nuorten toiveita vaikuttamismahdollisuuksiin ja Hyvin sanottu -hankkeella ryhdyttiin parantamaan keskustelukulttuuria.

Työllisyydenhoidon alalla tapahtui vuoden 2021 aikana iso muutos, kun työllisyyden edistämisen kuntakokeilut aloittivat toimintansa maaliskuussa 2021. Hämeenlinnan kaupunki yhdessä Hattulan ja Janakkalan kanssa muodostivat Hämeenlinnan seudun kuntakokeilun. Kunnille siirtyivät kokeilussa tietyt TE-toimiston viranomaistehtävät nuorten alle 30-vuotiaiden työttömien ja palveluissa olevien, vieraskielisten ja yli 30-vuotiaiden Kelan työttömyysetuutta saavien osalta. Hämeenlinnan seudun kuntakokeiluun siirtyi TE-toimistosta 4 469 asiakasta.

Keskeisiä haasteita

Työllisyydessä ja työllisyydenhoidossa näkyivät vuonna 2021 edelleen vahvasti covid-19-pandemian vaikutukset. Pitkäaikaistyöttömien ja rakennetyöttömien määrän pitkään jatkunut lasku kääntyi pandemian ja rajoitusten alettua jyrkkään nousuun siitä huolimatta, että työvoimapula alueella on kasvanut. Kohtaanto-ongelma osaavan työvoiman saamiseksi työnantajien tarpeisiin on vakava. Osaavan työvoiman saatavuuden vaikeudella on tulevaisuudessa vaikutuksia myös uusien yritysten sijoittumiseen alueelle. Hämeenlinnan työttömyysprosentti oli 12,0 % vuonna 2021 (2020: 12,6 %, 2019: 9,6 %). Koko maan työttömyysprosentti oli 11,4 %. Samaan aikaan kun pitkäaikaistyöttömien ja rakennetyöttömien määrä kääntyi kasvuun, pandemian vaikutuksesta työttömien palveluihin ohjautuminen hidastui merkittävästi. Tämä lisäsi kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen kasvua. Työmarkkinatuen kuntaosuus nousi noin 610 000 eurolla vuodesta 2020: vuonna 2021 se oli 7,236 miljoonaa euroa (2020 oli 6,626 miljoonaa euroa). Erityinen huomio tulee kiinnittää palveluohjauksen tehostamiseen, vaikuttavampien ja yksilöllisempien palvelukokonaisuuksien rakentamiseen työllistymisen tukemiseksi sekä muuttuvaan toimintaympäristöön.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon	Vierailijoiden määrän kasvu (> 1 %)	Tavoite toteutui osittain. Vuonna 2016 Hämeenlinnassa kävi vierailijoita 145 987 ja vuonna 2019 jo 149 828 (kasvu 2,6 %). Vuonna 2020 määrä laski 93 198:an koronan vaikutuksesta ja vuonna 2021 vierailijoiden määrä kasvoi 129 477:än.
	Hämeen linnan kävijämäärän kasvu	Tavoite toteutui osittain. Hämeen linnan kävijämäärä 2021 oli ennakkotiedon mukaan 87 701. Vuonna 2016 oli noin 105 000 kävijää ja vuoteen 2019 mennessä määrä kasvoi 112 000:een kävijään. Koronan myötä vuonna 2020 oli enää 79 884 kävijää ja vuonna 2021 87 701 kävijää (kasvua 9,8 %).
	Vierailijoiden yöpymisten määrä kasvaa	Ei toteutunut. Vuonna 2016 Hämeenlinnassa oli yöpymisiä 214 549 ja vuoteen 2019 mennessä määrä laski 1,9 % (210 285). Vuonna 2020 määrä laski 131 354:än koronan vaikutuksesta, mutta 2021 jälleen kasvoi selvästi 179 804:än.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Kaupungin, elinkeinoyhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä.	Yrityskehityksen Linkroom-stipendiä hakeneiden määrä 40 kpl vuosittain	Tavoite toteutui. Linkroom-stipendejä jaettiin yhteensä 41 kpl, joista 20 Linnan kehityksen kautta.
	PK-yritysten määrän muutos työpaikoissa.	Tavoite toteutui osittain. Vuoden 2021 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä Hämeenlinnassa perustettiin yhteensä 323 uutta yritystä, mikä on 19 enemmän kuin 2020 ja 103 enemmän kuin 2016.
	Tyhjien toimitilojen määrä kaupungin keskustassa < 10%.	Ei toteutunut. Tyhjien toimitilojen määrä keskustassa vuoden 2021 toukokuussa oli 11,8 keskustassa (2016: 12,6, 2019: 10,3, 2020: 23 %)
	Hämeenlinnaa kotipaikkana pitävien yritysten liikevaihdon kasvu on suhteessa koko maata korkeampaa.	Ei toteutunut. Hämeenlinnassa yritysten liikevaihto työntekijää kohden oli vuonna 2020 251 t€, kun koko maassa liikevaihto oli 285 t€/työntekijä. Vuodesta 2016 Hämeenlinnan ero koko maahan on kaventunut 6 t€/työntekijä.

Resurssiviisas kaupunki

Resurssiviisauden päämäärää toteutettiin Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman linjausten mukaisesti. Vuosi 2021 oli ohjelman ensimmäinen kokonainen voimassaolovuosi. Ohjelman tavoitteena on Hämeenlinnan hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Ohjelman tavoitteet kohdistuvat liikenteen, rakennusten energiankäytön, sähkönkulutuksen, hankintojen, maankäytön, maatalouden ja jätehuollon päästöjen vähentämiseen sekä hiilineutraaliuteen liittyvään strategiseen kehittämiseen ja viestintään.

Hämeenlinnan kaupunki saa tiedot ilmastopäästöjensä kehityksestä CO₂-raportista. Raportin mukaan vuonna 2020 Hämeenlinnan CO₂ päästöt olivat 308,41 kt CO₂-ekv ja vuonna 2021 vastaava luku oli 314. Nousu vuodesta 2020 vuoteen 2021 johtuu erosta lämmistystarpeessa. Covid-19-pandemia toi lukuihin omat epävarmuustekijänsä. Useamman vuoden tarkastelu osoittaa että päästöjen laskukäyrä on vielä sillä uralla, että asetettu hiilineutraaliustavoite saavutetaan.

Hämeenlinna oli mukana KULMA-hankkeessa, jossa kehitettiin uusi kulutusperusteinen päästölaskentamalli. Uusi laskentamalli täydentää CO₂-raportin alueellista päästölaskentamallia. Kaksi eri lähtökohdista lähtevää laskentamallia tarkentavat tietoamme siitä, mitä CO₂-päästöjen osalta Hämeenlinnassa tapahtuu.

Merkittävin osa työstä kaupungin hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisesta kohdistuu kaupunkirakenteen toimialalle. Ohjelman tavoiteiden mukaista työtä tehdään kuitenkin kaikilla toimialoilla.

Kuntien energiatehokkuussopimuksen (KETS) ensimmäinen täysi toimintavuosi oli 2021. Toimintasuunnitelman tavoitteena on 7,5 prosentin energiansäästö vuodesta 2020 vuoteen 2025 mennessä. Suunnitelma tukee hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista kaupungin kiinteistöjen osalta. Vuosien 2019–2021 aikana asetetusta tavoitteesta on saavutettu noin 30 %. Strategia- ja Kuntien energiatehokkuussopimuksen yhtenä tavoitteena viestinnän vahvistaminen aihekokonaisuuteen liittyen. Viestintä lisääntyi aiheeseen liittyen niin kaupungin nettisivuilla kuin Arjessa mukana lehdessäkin.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla ohjelmaan kirjatun Kestävän kehityksen opinpolun rakentaminen käynnistyi. Biovaaka-hankeella ja biovaaka-jatkohankeella lisättiin koulujen (Nummen yhtenäiskoulu, Kirkonkulman koulu) henkilökunnan ja oppilaiden tietoisuutta hävikkiruuan määrästä. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla päättyi sähköpyöräpilotti (kotihoidon kaksi yksikköä) työmatkaliikkumisessa. Pilotti oli onnistunut ja henkilökunnalta saatu palaute oli positiivista. Pilotin jälkeen tehtiin päätös sähköpyörien ottamisesta mukaan työmatkaliikkumiseen osana normaalia toimintaa.

Hämeenlinna osallistui kunnan ylimmälle johdolle suunnattuun ILMAVA-valmennukseen. Valmennukselta haettiin tukea koko organisaation (Hämeenlinnan kaupunki sekä konserniyhtiöt ja -yhteisöt) yhtenäisen ilmastoystävällisen toimintakulttuurin rakentamiseen. Hankkeeseen liittyvä kehittämistoiminta jatkuu vielä 2022 vuoden puolella. Hämeenlinna osallistui useisiin maakunnallisiin ja kansallisiin verkostoihin. Verkostoitumistyön tavoitteena oli CO₂-päästöihin liittyvän tiedon lisääminen sekä toimintamallien kehittäminen joilla CO₂-päästöjä voidaan vähentää.

Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteiden mukaista toimintaa on Hämeenlinnassa vireillä useilla eri tahoilla. Hämeenlinnaan perustettiin strateginen ilmastopolitiikkaa koordinoiva työryhmä. Ryhmän perustamisen taustalla oli valtuustoaloite sekä arjessa esiin noussut tarve saada selkeämpi kokonaiskuva Hämeenlinnassa tehdystä ilmastotyöstä.

Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelma etenee siten että nykyisellä vauhdilla asetettu hiilineutraaliustavoite tullaan saavuttamaan. Huomion arviosta on kuitenkin se, että nykyisen laskevan trendin säilyttäminen CO₂-päästöissä vaatii uusia toimenpiteitä jotka liittyvät esim. asumiseen ja liikkumiseen.

Työn tekemisen tapaa, johtamista ja myönteisen toimintakulttuurin rakentamista kehittämään on otettu käyttöön Työn ilo -toimintamalli, jonka teemat perustuvat Hämeenlinnan kaupungin strategian toimintakulttuuriin. Toimintamallin tavoitteena on antaa koko henkilöstölle mahdollisuus jokapäiväisessä työssään toteuttaa kaupungin strategiaa ja rakentaa Hämeenlinnaan myönteisyyteen perustuvaa toimintakulttuuria.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Hiilidioksidipäästöt vähenevät ja Hämeenlinna on hiilineutraali vuonna 2035	Jalankulun ja pyöräilyn määrän kehitys	Tavoite toteutui osittain. Turuntien mittauspisteessä pyöräilyn määrä 2021: 210 052 (2020: 196 620, 2019: 212 476). Jalankulun määrä ei ole vertailukelpoinen aiempiin vuosiin luvuissa olevan häiriön vuoksi.
	Joukkoliikenteen matkamäärän kehitys	Tavoite toteutui osittain. Joukkoliikenteen nousut 2017: 1 441 067, 2019: 1 510 658, 2020: 1 031 602, 2021: 1 116 500
	Vaihtoehtoisten energiaratkaisujen määrä liikenteessä, asumisessa, julkisessa rakentamisessa, yrityksissä lisääntyy	Tavoite toteutui. Energiaratkaisut: Asuinrakentamisessa vuonna 2021 yhteensä 26 lupaa kestäviin lämmitysmuotoihin asuinkerrostaloissa (2017: 23), julkisessa rakentamisessa 6 käyttöönotettua järjestelmää (2017: 1), liikenteessä 5 uutta sähköauton latauspistettä.
	Kasvihuonekaasupäästöt ja niiden kehitys	Tavoite toteutui osittain. Vuonna 2016 Hämeenlinnan päästöt CO ₂ -ekvivalentteina olivat 5,7t/asukas. Päästöt laskivat vuoteen 2021 mennessä 4,6:een tonniin, mutta nousivat hieman vuodesta 2020 (4,5t) johtuen eroista lämmitystarpeessa.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä.	Toimitilakustannusten kokonaismäärä	Tavoite toteutui 2020–2021, mutta koko valtuustokauden vertailussa ei toteutunut. 2016: 25 012 145 2017: 26 333 568 2018: 27 830 382 2019: 26 729 066 2020: 28 839 347 2021: 28 214 084
	Hoitovuokran määrä	Tavoite ei toteutunut. 2016: 19 531 122 2017: 20 078 332 2018: 20 500 328 2019: 21 267 034 2020: 22 103 247 2021: 22 589 193
	Toimitilojen käyttöasteen kasvu	Tavoite toteutui koko valtuustokauden vertailussa, mutta ei toteutunut 2020–2021 2017: 88,8 % 2019: 86,8 % 2020: 83,2 % 2021: 87,7 %
	Sisäilmaprosessissa olevien kohteiden määrä vähenee	Tavoite toteutui. 2017: 55 2019: 29 2020: 26 2021: 16

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta sekä oikein mitoitettu.	Koulutuspäivien määrä/työntekijä on ≥ 2	Tavoite ei toteutunut 2016: 1,9 2019: 2,2 2020: 1,2 (korjattu) 2021: 1,24
	Työn ilo -toimintamallin teemakohtaisten kyselyjen koko kaupungin keskiarvo, asteikolla 1–4, on vähintään 2,8.	Tavoite toteutui. Vuonna 2021 toteutettiin laaja Työn ilo -kysely, jonka keskiarvo oli 3,29. Aiemmin tehtyjen Työn ilo -kyselyiden keskiarvo 2,91 (teen yhdessä), edellinen teema 2,93 (lupa innostua)
	Tehdyn työn määrä (%) on yli 77%	Tavoite toteutui. 2016: 76,4 % 2019: 77,8 % 2020: 78,8 % (tarkennettu) 2021: 79,0 %
	Palkittujen työinnovaatioiden määrä on yli 16.	Tavoite ei toteutunut. 2016: 8 2019: 12 2020: 22 2021: 14

Hyvinvointia edistävä kaupunki

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan lakisääteinen perustehtävä. Hämeenlinnassa tehtävää ohjaa hyvinvointisuunnitelma 2018–2021. Keväällä 2021 valmistui laaja hyvinvointikertomus 2017–2021. Monialaista Hyte-työryhmää täydennettiin Hämeen poliisin, Hämeen ammattikorkeakoulun ja Hämeenlinnan seurakuntayhtymän edustajilla. Työryhmä kokoontui säännöllisesti.

Strategia ja kehittäminen toteutti syksyllä 2021 Hämeenlinnan hyvinvointikyselyn, jolla selvitettiin kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin kokemuksia. Kysely toteutettiin nyt toisen kerran ja uutta lomaketta muokattiin asiakkailta edellisestä kyselystä saadun palautteen perusteella. Vuonna 2021 vastaamiskutsu lähetettiin kirjepostissa 4300 asukkaalle, joista 846 vastasi joko paperilla tai sähköisesti. Vuonna 2020 vastaajia tavoitettiin netissä ja palvelupisteillä yhteensä 815.

Hyvinvointikyselyn vastaajista 62,5 prosenttia koki olevansa onnellinen usein tai koko ajan. Elämänlaatunsa hyväksi tai erittäin hyväksi koki vastaajista 76 prosenttia. 44,7 prosenttia vastaajista kokee epävarmuutta tulevaisuudesta ilmastonmuutoksen takia. Eniten epävarmuutta kokevat alle 35-vuotiaat. Koska suuri osa kokee epävarmuutta ilmastonmuutoksesta, ilmastotekojen voidaan ajatella lisäävän myös hämeenlinalaisten hyvinvointia.

THL toteuttaa joka toinen vuosi valtakunnallisen kouluterveyskyselyn. Vuoden 2021 Kouluterveyskyselyn tuloksia hyödynnettiin Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelman seurantatyökalussa. Kyselyn mukaan suurin osa hämeenlinalaista lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä ja pitää koulunkäynnistä.

Keväällä 2021 valmistui Hämeenlinnan kaupungin ensimmäinen esteettömyysohjelma 2021–2025. Ohjelman oli valmistellut eri toimialoilta, neuvostoista ja KHSHP:stä edustajista koottu asiantuntijatyöryhmä, joka seurasi ohjelman toteutumista ja valmisteli ohjelman toteutumisen arvioinnin.

Hämeenlinnassa on kehitetty poikkihallinnollisesti kuntalaisten osallistamista ja vaikuttamismahdollisuuksia valtuustokaudella 2017–2021. Hyte-kyselyn mukaan koronapandemian vaikutukset näkyvät kuntalaisten hyvinvoinnissa: muun muassa eri rajoitustoimet ja sosiaalisten suhteiden väheneminen ovat vaikuttaneet hyvinvointia heikentäen kaikkiin ikäryhmiin.

Asiakastyytyväisyyden mittaamiseen käytettiin esimerkiksi Webropolia, johon on luotu 223 käyttäjätunnusta, joista 124 on aktiivisessa käytössä ja näin toimialojen omatoimisesti hyödynnettävissä. Webropol-kyselyillä asiakaspalautetta kerättiin vuonna 2021 esimerkiksi kotihoidon palveluissa, mielenterveys- ja päihdepalveluissa sekä varhaiskasvatuksessa. Sosiaali- ja terveyspalveluissa laajennettiin välittömän palautteen antamisen käytäntöä. Näissä palveluissa onnistumista osoitetaan NPS-luvuilla, jotka on julkaistu vuonna 2021 kaupungin verkkosivulla.

Järjestöyhteistyötä tehtiin erityisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä ja seudullisessa Silta-työryhmässä ja järjestöneuvottelukunnassa. Kanta-Hämeen yhdistyskyselyssä selvitettiin mm. yhdistysten toteuttamaa hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyötä. Yhdistystoiminta on ollut

koronapandemiasta huolimatta aktiivista. Yhdistysten tekemällä työllä on merkittävä rooli hämeenlinnalaisten hyvinvoinnin edistämisessä.

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Hämeenlinnalaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät	Koettu terveys on maan keskitasoa parempi	Tavoite toteutui osittain. Hämeenlinnalaisista 8.- ja 9.-luokkalaisista yhtä suuri osa, 74,3 %, kuin koko maassakin kokee terveydentilansa hyväksi vuonna 2021. Vuonna 2019 terveydentilansa hyväksi koki 77,6 %.
	Terveys ja koettu elämänlaatu (Kouluterveyskysely –THL)	Tavoite toteutui. Hämeenlinnalaisista 8.- ja 9.-luokkalaisista 70,2 % (koko maa 68,2 %) on tyytyväisiä elämäänsä (2021).
	Lasten pienituloisuusaste (pienituloisuusaste laskee valtuustokauden alusta).	Tavoite ei toteutunut. Lasten pienituloisuusaste on noussut vuodesta 2016 (10,6 %) vuoteen 2019 (12,5%) koko maa (12,4 %). Vuonna 2020 lasten pienituloisuus laski 10,8 prosenttiin (koko maa 11,1 %).

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja kuntalaisten terveyttä.	Liikuntalaitosten kävijämäärän kehitys	Tavoite toteutui osittain. Liikuntahallien tiloissa iltakäytön käyttöaste: 2018 75 % 2019 80 % 2020: 76 % (aukiolorajoituksia) 2021: 64 % (aukiolorajoituksia) Uimahallien kävijämäärä: 2015: 233 000 2019: 274 604 2020: 150 562 (uimahallit auki ajalla 2.1.-13.3. ja 3.8.-1.12.) 2021: 99 177
	Kulttuurilaitosten kävijämäärän kehitys	Tavoite toteutui Kirjastojen kävijämäärä 2017: 477 051 2019: 472 111 2020: 299 963 2021: 309 593 Museoiden kävijämäärä 2017: 59 284 2019: 68 808 2020: 42 852 2021: 44 652

Tavoitteet	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Oikein mitoitettut peruspalvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin.	Palveluiden asiakastyytyväisyys	Vuonna 2021 toteutettujen asiakastyytyväisyyskyselyjen keskiarvo oli 3,8 eli tavoite (4,2) ei toteutunut.

TASAPAINOINEN TALOUS JA TULOKSELLISUUDEN PARANTAMINEN

Toimintakulujen hallinnan osalta vuodet 2015–2017 olivat merkittävästi aikaisempaa aikakautta parempia. Ulkoisten toimintakulujen kasvu vuodesta seuraavaan on ollut kaupungin osalta 14–20 milj. euroa vuosien 2009 ja 2014 välillä. Talouden tasapainottamiseen liittyvän Palha-hankkeen sekä muiden periaatteellisten muutosten johdosta kaupungin ulkoisten toimintakulujen vertailukelpoinen kasvu oli vuonna 2015 3,8 milj. euroa, vuonna 2016 7,7 milj. euroa ja vuonna 2017 1,8 milj. euroa. Vuonna 2018 ulkoiset toimintakulut kasvoivat peräti 14,8 milj. euroa ja vuonna 2019 9,8 milj. euroa eli 2,1 %. Vuonna 2020 kustannusten kasvu oli vertailukelpoisesti (covid-19-pandemiasta ja muista kertaluontoisista eristä puhdistettuna) noin 8,9 milj. euroa ja 1,9 % ja vuonna 2021 (covid-19 -pandemiasta ja muista kertaluontoisista eristä puhdistettuna) 15,4 milj. euroa ja 3,2 %. Taso on edelleen liian korkea talouden tilanteeseen nähden.

Toimintakatteen kasvu oli vertailukelpoisesti 5,9 %. Kasvu oli selvästi edeltäviä vuosia korkeampaa. Kaupungin on talouden tasapainottamiseksi välttämätöntä kyetä päättämään toimintakuluja alentavista asioista sekä pidättäytyä toimintakuluja kasvattavista päätöksistä.

Kaupungin lainakanta kasvoi tilikauden 2021 aikana 15,2 milj. eurolla päätyen 317 milj. euroon.

Tilikausi 2021 oli ylimäämäinen 3,399 milj. euroa. Vuoden 2021 tilikauden ylijäämän johdosta kaupunkiemon tase on nyt 3,594 milj. euroa ylijäämäinen. Taseen positiivinen kehittyminen tapahtui kuitenkin pääosin valtion tuella.

Konsernitaseessa on tilikauden 2021 lopussa kertynyttä ylijäämää 6,468 milj. euroa.

Tehokasta omistajapolitiikkaa toteutettiin suunnitellusti. Strategiset tytäryhtiöt jättivät raporttinsa sovitusti. Myös muiden konserniyhteisöjen toimintaa seurattiin aktiivisesti. Kaupunki käynnisti keväällä 2017 konsernirakennemuutoksen, jonka tavoitteeksi asetettiin toiminnan tehostaminen, konsernin osien yhteistyön lisääminen kaupungin tavoitteiden saavuttamisessa, omistajaohjauksen ja toiminnan läpinäkyvyyden vahvistaminen sekä rakenteellisilla muutoksilla aikaansaatavien merkittävien toiminnallisten ja taloudellisten hyötyjen saaminen. Uudistuksen päämääränä on konsernirakenteen selkeä tiivistäminen. Uudistusta jatkettiin myös tilikauden 2021 aikana. Merkittävimmät toimet on kuitenkin jo nyt tehty ja hyödyt ovat valuneet pääosin alijäämäisen operatiivisen toiminnan katteeksi.

Pitkän aikavälin talouden tasapainoon liittyen valoa tuo kaupungin asukasmäärän pysyminen kasvurallalla. Kaupungin toimintaympäristö on viime vuosina ollut hyvin turbulenti. Taloustilanne on kahden viime vuoden aikana parantunut, mutta covid-19-pandemian ja muiden kriisien ja hyvinvointialueuudistuksen johdosta talouden ennustettavuus ei edelleenkään ole hyvä. Kaupungin tulee edelleen säilyttää maltti omaehtoisten kustannusten kasvattamisessa ja pyrkiä parantamaan toiminnan tuloksellisuutta jatkuvan parantamisen periaattein.

Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Käyttötalouden toteutuminen

Konsernipalvelut

Konsernipalveluihin kuuluvat kokonaisuudet ovat

- kaupunginvaltuusto ja -hallitus
- kaupungin johto
- talous, hankinnat ja omistajaohjaus
- henkilöstö- ja hallintopalvelut
- strategia, kehittäminen ja tietohallinto
- keskusvaalilautakunta
- tarkastuslautakunta.

Konsernipalvelujen henkilöstö avustaa sekä lautakuntien alaista toimintaa ja toimii samalla kaupunginjohtajan esikuntana asioiden valmistelussa ja täytäntöönpanossa.

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
KONSERNIPALVELUT						
Tuloarviot ja määrärahat						
Myyntituotot	4 565 904	5 505 000		5 505 000	4 900 147	-604 853
Tuet ja avustukset	1 479 658	1 433 000		1 433 000	1 958 071	525 071
Muut toimintatuotot	778 340	28 000		28 000	163 107	135 107
Toimintatuotot	6 823 902	6 966 000		6 966 000	7 021 325	55 325
Henkilöstökulut	-8 615 848	-7 612 000	-1 436 600	-9 048 600	-9 338 753	-290 153
Palvelujen ostot	-20 013 474	-23 021 000	30 600	-22 990 400	-21 503 562	1 486 838
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-208 563	-298 000		-298 000	-296 716	1 284
Avustukset	-7 954 678	-8 477 000	-200 000	-8 677 000	-8 980 064	-303 064
Muut toimintakulut	-1 293 604	-1 426 000	-310 000	-1 736 000	-1 175 959	560 041
Toimintamenot	-38 086 167	-40 834 000	-1 916 000	-42 750 000	-41 295 052	1 454 948
Toimintakate (netto)	-31 262 265	-33 868 000	-1 916 000	-35 784 000	-34 273 727	1 510 273

Konsernipalvelujen bruttomenot ja bruttotulot ovat sitovat. Toteutuneet toimintatuotot olivat 7,021 milj. euroa. Tulotavoite ylittyi 0,055 milj. eurolla.

Toteutuneet toimintakulut olivat 41,295 milj. euroa. Menojen alitus oli yhteensä 1,455 milj. euroa. Suurimmat yksittäiset poikkeamat menojen alituksessa olivat palvelujen ostossa.

Kaupunginvaltuusto ja -hallitus

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen budjettikohtaan kuuluvat näiden toimielimien kustannukset. Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen toimintakuluihin sisältyi myös kaupungin avustus Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:lle, Hämeenlinnan Jäähalli Oy:lle ja Verkatehdas Oy:lle sekä kaupunhallituksen koordinoima ohjelmatyö. Lisäksi kaupunginvaltuuston ja -hallituksen kohtaan kuuluvat pelastuslaitoksen Hämeenlinnan osuus sekä jäsenmaksut.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Kaupunginvaltuusto ja hallitus						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	7 020				2 256	2 256
Toimintamenot	-7 699 049	-8 649 900	31 000	-8 618 900	-8 224 084	394 816

Vuonna 2021 kaupunginvaltuuston ja -hallituksen toimintamenot olivat 8,224 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 2 256 euroa. Toimintakate oli -8,222 milj. euroa.

Kaupungin johto

Johdon kustannusten lisäksi tähän kohtaan sisältyvät kaupungin johtoryhmätoiminnan ja markkinointiyhteistyön kulut sekä keskitetyt muuttokustannukset.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Kaupunginjohto						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	66 805				58 161	58 161
Toimintamenot	-913 163	-842 000	2 800	-839 200	-753 884	85 316
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-846 358</i>	<i>-842 000</i>	<i>2 800</i>	<i>-839 200</i>	<i>-695 723</i>	<i>143 477</i>

Vuonna 2021 kaupungin johdon toimintamenot olivat 0,754 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 58 161 euroa. Toimintakate oli -0,696 milj. euroa.

Talous, hankinnat ja omistajaohjaus

Talousohjauksen keskeisimmät työtehtävät ovat kaupungin talouden ohjauksen koordinointi ja seuranta, toimintayksiköille annettava talouden ohjauksen tuki sekä tuottavuuden, kustannuslaskennan ja tuotteistamisen kehittäminen ja ohjaus. Lisäksi tehtäviin kuuluvat vuosiennusteiden ja talousarvion ohjaus ja tekninen laatiminen, puolivuotisraporttien ja tilinpäätöksen laatiminen sekä rahoituksesta ja sijoitustoiminnasta huolehtiminen. Määrärahoihin kuuluvat myös kunnallisverotuksen kustannukset.

Talousohjauksen osalta resurssit on kohdennettu tilivuoden 2021 aikana edellä mainittujen perustoimintojen tuottamiseen ja muutamien projektien edistämiseen. Erityispiirteenä vuoden työlle oli covid-19-pandemian aiheuttama epävarmuus talouden seurannassa ja raportoinnissa.

Omistajaohjauksen keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin konserniyhteisöjen ohjaukseen, seurantaan ja tukeen. Palvelualue vastaa omistajaohjaukseen liittyvästä valmistelutyöstä, johon sisältyy kaupungin tytär- ja osakkuusyhteisöjen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden valmistelu.

Palvelualueen toimintaprosessien kehittämistä jatkettiin tilikauden aikana onnistuneesti. Tilikauden aikana uudistettiin mm. yhteisöjen hallitusten jäsenten nimeämisprosessi ja toteutettiin kuntavaalien jälkeinen hallitusten jäsenten valintakierros uudistetun prosessin mukaisesti. Lisäksi jatkettiin konsernirakenteeseen liittyvien muutosten valmistelua sekä päivitettiin konserniohje. Apulaiskaupunginjohtajan eläköitymisen myötä uudistettiin konsernijohton rakennetta siten, että konsernijohtoon kuuluu jatkossa kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan lisäksi talousjohtaja.

Hankintapalveluiden keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin hankintatoimen kokonaisjohtamisen tukemiseen, koordinointiin ja seurantaan. Hankintapalveluiden tehtävä on antaa toimialoille asiantuntijatukea hankintojen toteuttamisessa ja hankintalainsäädännössä sekä sen soveltamisessa. Palvelualue vastaa kaupungin yleisten linjausten ja periaatteiden laadinnasta, kuten esimerkiksi hankintoihin liittyvän viestinnän määrittelystä. Lisäksi tavoitteena on yhteishankintojen tehokkaampi ohjaus, hankintasopimukseen liittyvä sopimustenhallinnan tehostaminen sekä kaupungin hankintoihin liittyvän tietopohjan laajentaminen.

Vuoden 2021 aikana kaupungin hankintatoimen aktiivista kehittämistä jatkettiin. Hankintojen vaikuttavuudelle ja yritysysteistyölle hankinnoissa laadittiin toimintamalli ja vuosikello, hankintatoimen kaupunkitason seurannan ja raportoinnin suunnittelu aloitettiin sekä toimialoille tuotettiin lisätietoa ympäristöasioista hankinnoissa liittyen Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelmaan. Vuoden aikana kilpailutettiin Kalvolan ja Rengon ateria-, siivous- ja käyttäjäpalvelut. Kaupunki osallistui keväeseen 2021 asti KEINO-akatemiaan (hankintojen vaikuttavuuden johtamisen kehitysohjelma ja hankintojen strategisen johtamisen ohjelma). Palvelualue auttoi toimialoja covid-19-pandemian edellyttämässä hankintasopimusten neuvotteluissa.

Vuoden 2021 lopussa talouden, hankintojen ja omistajaohjauksen vastualueen henkilöstömäärä oli 13.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Talousjärjestelmien päivitys / uudistaminen	Uusien järjestelmien käyttöönotto onnistuneesti 1.1.2022. Käyttäjäkoulutukset järjestetty ja koulutussuunnitelmä laadittu keväälle 2022.	Tavoite ei toteutunut. Järjestelmien käyttöönotto siirtyi vuoden 2023 alkuun.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Toimintamalli ja vuosikello hankintojen vaikuttavuudesta ja yritysysteistyöstä hankinnoissa	Toteutettu onnistuneesti, kyllä/ei	Tavoite toteutui.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kaupungin taloudesta laadittiin kuukausittain talous- ja ennusteraportit maaliskuun toteutumasta alkaen lukuun ottamatta heinä-, elo- ja lokakuuta. Raportit käsiteltiin johtoryhmässä, johtotiimeissä, kaupunginhallituksessa ja lautakunnissa. Raportit tuotettiin talouspalveluissa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Valtuustolle raportointiin talouden ja toiminnan tilanteesta kausilta 1–4, 1–6 ja 1–9. Talous- ja ennusteraportointi sekä johdon raportointijärjestelmä olivat keskeisiä johdon työkaluja sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa.

Talouspalvelujen henkilöstö antoi ohjausta ja koulutusta tilien hallinnasta, virheiden oikaisusta, arvonlisäverokäytännöistä ym. talouden asioista. Erityisesti tilinpäätösvaiheessa tehtiin myös keskitetyksi tilioikaisuja.

Strategiset tytäryhtiöt raportoivat omistajaohjaukselle kolmannesvuosittain toimintansa ja taloutensa kehittymisestä sekä toiminnan ja talouden riskeistä. Kaikki kaupungin tytäryhteisöt antoivat selontekonsa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä konserniohjeen noudattamisesta vuodelta 2021. Omistajaohjaus seuraa konserniyhteisöjen toimintaa sekä sovittujen toimintatapojen noudattamista ja konsernin kokonaisedun toteutumista yhteisöjen toiminnassa.

Yksikön sisäisessä toiminnassa noudatetaan ohjaavaa johtamiskäytäntöä, joka ei perustu valvontaan, vaan enemmänkin yhdessä toteutettavaan ohjaamiseen, vastuun jakamiseen, kuvattuihin prosesseihin ja luottamukseen. Tiimipalavereissa, onnistumiskeskusteluissa, työpaikkakokouksissa ja prosessikuvauksin varmistetaan tavoitteiden mukainen toiminta ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Päätösten valmistelu perustuu poikkeuksetta siihen, että vähintään kaksi henkilöä on tutustunut esityslistateksteihin ennen niiden toimittamista kaupunginhallituksen listalle.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Talous, hankinnat ja omistajaohjaus						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	717 673	148 800		148 800	140 296	-8 504
Toimintamenot	-4 204 596	-4 578 300	6 600	-4 571 700	-4 226 240	345 460
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-3 486 923</i>	<i>-4 429 500</i>	<i>6 600</i>	<i>-4 422 900</i>	<i>-4 085 944</i>	<i>336 956</i>

Vuonna 2021 talouden, hankintojen ja omistajaohjauksen toimintamenot olivat 4,226 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 0,140 milj. euroa. Toimintakate oli -4,086 milj. euroa.

Vastuualueen toimintakate toteutui merkittävästi arvioitua paremmin. Toimintamenot alittuivat mm. järjestelmähankkeen siirtymisestä johtuen.

Henkilöstö- ja hallintopalvelut

Henkilöstö- ja hallintopalveluiden asiantuntijat ovat vuoden 2021 aikana toimineet tiiviissä yhteistyössä kaupungin johdon ja toimialojen kanssa.

Henkilöstöpalvelussa myönteisen toimintakulttuurin ja johtamisen kehittäminen on jatkunut osana Johtamisakatemian kokonaisuutta. Henkilöstöllä on edelleen ollut mahdollisuus esittää ideoita ja tekoja fiksusta työstä ja hyvistä toimintamalleista VAU (VaikutaAutaUudista) -sivuston kautta. Työn ilon teeman "Arvostan jokaista kohtaamista" työkaluksi otettiin Erätaukokeskustelut. Ensimmäinen Työn ilon henkilöstökysely toteutettiin syyskuussa ja sen keskiarvo oli 3,29 (asteikolla 1-4). Yhteistyössä työterveyskumppanin Terveystalon kanssa aloitettiin loppuvuodesta porrastetusti toteutettavat henkilöstön voimavarakyselyt. Ylimääräisinä työterveyshuoltopalveluina henkilöstölle hankittiin vuonna 2021 koronatestauksia ja -rokotuksia yhteensä 260 000 eurolla.

Vuoden 2021 aikana on tehty rekrytointikokeiluja eri kanavissa uusia työkaluja kokeillen sekä tehostettu rekrytointimarkkinointia ja sosiaalisen median käyttöä rekrytoinnissa. Kaupungin omaan verkkopalveluun on luotu toiminnallisuus määräaikaisen henkilöstön suorarekrytointia varten. Henkilöstöpalveluiden koordinoimana rekrytointiin myös uusi kaupunginjohtaja.

Yhteistoiminnassa ammattijärjestöjen edustajien kanssa seurattiin taloustilannetta ja tarvetta aloittaa yhteistoimintamenettely henkilöstösäästöjen saavuttamiseksi. Muuttuneen taloustilanteen takia yhteistoimintamenettelyä ei aloitettu.

Hallintopalvelussa vuonna 2021 otettiin käyttöön uudistettu asianhallintajärjestelmä. Uudistetun asianhallintajärjestelmän myötä käyttäjien tunnushallinta vastaa nykypäivän vaatimuksia. Lisäksi koko kaupungin esityslista- ja pöytäkirjavalmistelu siirrettiin Valmu-järjestelmään, jonka myötä mm. pöytäkirjojen sähköinen allekirjoittaminen tuli mahdolliseksi. Kaupunginvaltuuston osalta luovuttiin vanhanaikaisesta Raatihuoneen valtuustosalin tehdystä kokoustekniikasta ja siirryttiin luottamustoimielinten osalta sähköisen kokousportaalin laajamittaiseen käyttöön. Lisäksi järjestelmäuudistuksen myötä luotiin valmiudet sähköisen arkistoinnin käyttöönotolle.

Hallintopalveluiden vuotta 2021 värittivät vaalien järjestely (pitkittyneet ja siirtyneet kuntavaalit keväällä ja aluevaalien 2022 järjestelyt vuoden lopussa). Kuntavaalien myötä vaihtuivat luottamushenkilöt syksyllä 2021, mikä tarkoitti uusien ja jatkavien luottamushenkilöiden ohjeistamista ja kouluttamista.

Puhelinvaihteen työssä näkyi isosti koko vuoden kaupungin teleoperaattoritoimittajan vaihtuminen, joka ei sujunut ongelmitta.

Digilain edellyttämää saavutettavuustyötä on jatkettu vahvasti ja tarjottu siihen organisaatiolle yhdessä hallintopalvelujen kanssa koulutusta, klinikoita ja asiakirjojen muuttamista saavutettaviksi. Verkkoviestinnän saavutettavuutta arvioidaan siihen hankitulla Siteimprove-työkalulla ja tällä hetkellä sivut täyttävät tason AA erinomaisesti.

Sosiaalisen median osalta on otettu uutena kanavana käyttöön Instagram. Rekrytointiviestintää on kaupungin omien kanavien kautta tehostettu ja myös maksullista mainostilaa on käytetty rekrytointiviestinnässä aiempaa enemmän.

Viestintäyksikkö on ollut vahvasti mukana pandemian kriisiviestinnässä ja valmiusryhmytyössä, kaupunginjohtajarekrytoinnin viestinnän suunnittelussa ja toteutuksessa ja isojen hankkeiden kuten esimerkiksi Hyvin sanottu -hankkeen viestinnän suunnittelussa ja toteutuksessa. Kaupunki taskussa -sovelluksen omistajuus siirtynyt viestintäyksikölle keväällä 2021.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Henkilöstö- ja hallintopalveluiden riskikartoitus on päivitetty tarkastustoimen ohjeiden mukaisesti. Lisäksi myös työturvallisuusriskien seuranta on ajan tasalla. Vastuualueiden päälliköt seurasivat oman vastuualueensa riskejä, läheltä-piti-ilmoituksia ja tapaturmailmoituksia. Tiedonhallintapäällikkö ja tietoturvapäällikkö vastasivat tietosuojaohjeistuksista, niiden neuvonnasta ja seuraamisesta koko organisaation tasolla.

Laskujen hyväksyjät ja heidän varahenkilönsä nimettiin kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksellä. Hankinnoissa on noudatettu hankintatoimen ohjeistuksia ja kilpailutusta vaativissa hankinnoissa on käytetty hankintayksikön asiantuntijoita. Kaikista yli 5 000 euron hankinnoista on tehty viranhaltijapäätös. Sopimukset on talletettu asianhallintajärjestelmään. Kassapisteille on käytössä alitilityksiin liittyvät ohjeistukset ja niitä on noudatettu.

Henkilöstöpalvelut tekivät yhteistyössä tarkastustoimen kanssa sisäisiä tarkastuksia ohjeiden noudattamisesta.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Johtamisakatemia käynnistäminen ja muuttuneen työelämän johtajuuden kehittäminen	Johtamisakatemia on käynnistynyt ja esimiehillä on jo merkintöjä suoritetuista kokonaisuuksista	Johtamisakatemia on käynnistynyt ja vuoden aikana pidettiin 35 webinaaria. Rohkeutta johtamiseen -yliopistokoulutukseen osallistui 25 lähijohtajaa.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Asianhallintajärjestelmän päivitys / uudistaminen	Asianhallintajärjestelmä on käytössä ja käyttäjäkoulutukset pidetty	Asianhallintajärjestelmä on otettu käyttöön ja koulutukset käyttäjille on pidetty.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Viestintäyhteistyön tiivistäminen konsernitasolla	Palaute ja kaupungin sisäinen puhe kääntyy positiivisemmaksi. Mediaseurannan kautta seurataan ulkoista mielipidettä/imagoa. Kaupallisia, yleisiä imago- ja muuttajatutkimuksia hyödynnetään/ostetaan mahdollisuuksien mukaan.	Kaupungin ja kaupunkimarkkinoinnin kanavien (www+some) kävijämäärät ja sitoutumiset ovat kasvaneet, erityisesti visithameenlinna.fi:n kanavissa kasvu ollut merkittävää. Sitoutumisprosentti mm. Instagramissa yli 12 % (hyvä taso 6-10 %).

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Henkilöstö- ja hallintopalvelut						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	1 473 007	1 585 900		1 585 900	1 472 690	-113 210
Toimintamenot	-6 987 237	-6 222 800	-1 782 400	-8 005 200	-7 916 281	88 919
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-5 514 230</i>	<i>-4 636 900</i>	<i>-1 782 400</i>	<i>-6 419 300</i>	<i>-6 443 591</i>	<i>-24 291</i>

Vuonna 2021 henkilöstö- ja hallintopalveluiden toimintamenot olivat 7,916 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 1,473 milj. euroa. Toimintakate oli -6,444 milj. euroa.

Strategia ja kehittäminen

Strategian ja kehittämisen palvelut parantavat kuntalaisten saamien palvelujen laatua, edistävät palvelujen vaikuttavuutta ja lisäävät oman toiminnan tuottavuutta. Strategia ja kehittäminen tukee toimialoja ja kaupungin johtoa perustehtävässään tuottamalla tietoa, arviointeja ja selvityksiä kaupunkistrategian toteuttamiseksi. Strategia ja kehittäminen koordinoi kaupungin strategiatyötä. Erityisesti vuonna 2021 panostettiin valmisteltujen ohjelmien toteuttamiseen ja niiden seurantaan ja kaupungin tulevaisuutta ohjaavan strategian laatimiseen. Strategia ja kehittäminen vastaa Strategisen kehittämisen johtotiimin (STRAKE) toiminnasta ja hallinnoi strategisia kehittämishankkeita.

Strategian ja kehittämisen työnkuvasta suuri osa keskittyi strategisten päämäärien, valtuuston toimeenpano-ohjelmien ja työllisyyden ohjaamiseen.

Strategia ja kehittäminen koordinoi koko kaupungin työllisyydenhoitoa. Työllisyydenhoidossa merkittävä uudistus vuonna 2021 oli työllisyyden edistämisen kuntakokeiluiden käynnistyminen maaliskuun alussa. Hämeenlinna toimii isäntäkuntana Hämeenlinnan seudun työllisyyden kuntakokeilussa. Kuntakokeilun perustana on Hämeenlinnan seudun työllisyysohjelma Ketterimmät (2017–2025). Hämeenlinnan kaupunki koordinoi Kanta-Hämeen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) toimintaa. TYPin tavoitteena on vahvan verkostotyön ja asiakaslähtöisen palvelun kautta edistää vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista. Vuoden aikana Hämeenlinnassa aloitettiin lisäksi valmistautuminen yhteistyöhön hyvinvointialueiden kanssa sekä vuoden 2024 aikana tapahtuvaan TE-palveluiden siirtoon kunnille. Työllistämiseen kohdistui vuoden aikana valtion palkkatukituloja sekä TYPin korvauksia muilta Kanta-Hämeen kunnilta.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilun tavoitteena on vahvistaa kunnan roolia työllisyyspalvelujen järjestäjänä: kunta vastaa työnhakijoiden palveluprosessista ja työllisyyttä edistävien palvelujen tarjoamisesta työttömille. Tavoitteena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille sovittamalla yhteen valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluja. Kuntakokeilussa tarjotaan yksilöllisiä, laadukkaita ja oikea-aikaisia palveluita sekä työnhakija- että työnantaja-asiakkaille. Onnistuminen näkyy elinvoiman vahvistumisena ja uusien työpaikkojen syntyminenä sekä alueen työttömyyden vähenemisenä.

Työllisyyden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää laajalla verkostolla sovittuja yhteisiä tekoja ja toimenpiteitä. Työ on monialaista ja monitasoista yhdessä tekemistä. Keskeiset toimenpiteet vuoden 2021 aikana liittyivät esimerkiksi yhteistyöhön Linnan Kehitys Oy:n, oppilaitosten, TE-palveluiden, Ely-keskuksen ja palveluntuottajatahojen kanssa sekä yhteiskehittämiseen kaupungin hankintayksikön, sosiaalityön ja eri hanketoimijoiden kesken. Yhteistyö kaupungin työllisyyspalveluiden ja sosiaali- ja terveyspalveluiden välillä on vahvistunut vuoden 2021 aikana mm. uusien palveluiden pilotoinnin (dynaaminen pienhankintajärjestelmä) kautta. Lisäksi sosiaalipalvelut ovat mukana kuntakokeilun toteutuksessa.

Vuonna 2021 hyväksyttiin seudullisen työllisyysohjelman toteuttamissuunnitelman jatko vuodelle 2022. Painopisteenä toteuttamissuunnitelmassa ovat konkreettiset toimenpiteet pitkittyvän työttömyyden ehkäisyyn seuraavin teemoin: nuoret töihin, osaamisen ja kohtaannon parantaminen, muuttuva työelämä sekä veto- ja pitovoiman vahvistaminen.

Kaupunki työllisti vuoden aikana 173 henkilöä työllistämisen määrärahoista määräaikaisiin työsuhteisiin kaupungin eri yksiköihin. Lisäksi kaupungin kuntalisten ja työllisyysseteleiden avulla tuettiin 57 (2020: 48) eri henkilön työllistymistä vuoden 2021 aikana 29 (2020: 18) eri työnantajalle. Nuorten kesätyöseteleillä työllistettiin 236 15–24 -vuotiasta nuorta 148:lle eri työnantajalle. Nuorten työllistämistä tuettiin myös 10 nuoren osalta Puistoruokailu-hankkeen kautta, 10 nuoren osalta Ääni foorumi- ja Suomi Areena -valmistelun kautta sekä 17 nuoren osalta Z/N-dialogissa yhteistyössä sivistys- ja hyvinvointitoimialan kanssa.

TYPin asiakkaiden tilanteissa korostuu tarve erityisesti työ- ja työtoimintakyvyn selvittelylle ja kuntoutuspalveluille sekä erilaisille keinoille täsmätyökykyisten (osatyökykyiset) työllistämisen tukemiseksi. Vuonna 2021 TYPin asiakkaana Hämeenlinnassa oli 492 työtöntä, joista 151 oli vuoden 2021 aikana aloittaneita. TYP-palvelun päätti vuoden aikana 82 asiakasta, joista 62 % siirtyi työhön tai koulutukseen (tavoite 50 %) ja 33 % muuhun palvelutarpeen mukaiseen palveluun.

Keskeisinä uudistuksina vuonna 2021 olivat mm. Linnan Kehityksen työllisyyspalvelut ja uudet palvelukonseptit sekä alueen oppilaitosten ja Hämeen TE-toimiston sekä Ely-keskuksen kanssa rakennetut palvelut ja palvelupolut. Lisäksi Hämeen uusyrityskeskuksen kanssa on rakennettu yrittäjiksi suuntaaville palvelupolkua, joka on saatavilla myös turkin ja englannin kielellä.

Linnan Kehityksen työllisyyspalvelut oli keskeisessä roolissa Hämeenlinnan seudun kuntakokeilun työnantaja- ja verkostoyhteistyön kehittämisessä. Yhteistyön tuloksena löydettiin 113 piilotyöpaikkaa, tehtiin 149 yritysvierailua ja oltiin mukana tai järjestettiin 311 verkostotapaamista. Uusia verkostoja syntyi 50. Yritys- ja työelämämanagerit järjestivät 59 asiakastapahtumaa sekä olivat mukana luomassa yrityksiin palkkatukityöpaikkoja. Linnan Kehityksen työllisyyspalveluiden, kuntakokeilun, alueen oppilaitosten ja TE-palveluiden yhteistyö tiivistyi vuoden aikana entisestään. Yritys- ja työelämämanagerien uudet palvelukonseptit kehittivät konkreettista yhdessä tekemistä mm. KoulutusParkki- ja DuuniParkki-tilaisuuksien, Työllisyysnyrkki-verkoston, työllisyysviikon ja Osaamisen afterit -tapahtumien avulla. Lisäksi työllisyysmanagerit olivat kehittämässä Yrityshaavi 2.0 -konseptia ja ratkaisuja mm. osaavan työvoiman saatavuuteen liittyen.

Kaupungin työllisyyspalveluiden hankintamallia kehitettiin seudullisesti ESR-rahoitteisen Teemme yhdessä -hankkeen kautta. Hankkeen avulla vakiinnutettiin dynaaminen pienhankinta työllisyyspalveluihin ja sitä kokeiltiin myös muissa konsernipalveluiden ja sosiaalipalveluiden

hankinnoissa. Työllisyyspalveluiden perinteisten palveluntuottajien rinnalle saatiin mallin myötä uusia palveluntuottajia. Kaikkiaan palveluntuottajia oli vuoden aikana 43 (2020: 25), joten palveluntuottajien määrä lisääntyi merkittävästi. Laaja palveluntuottajien määrä mahdollistaa entistä paremmin palveluiden räätälöinnin asiakkaiden tarpeisiin. Lisäksi dynaaminen pienhankinta tuki osaltaan alueen elinvoimaa useampien toimijoiden liiketoimintamahdollisuuksien mahdollistamisen, mutta myös uusien palveluiden kehittämisen kautta. Dynaamisessa pienhankintajärjestelmässä oli vuoden aikana 16 eri palvelua ja tilauksia tehtiin 582 kappaletta 327 eri henkilölle.

Vuoden 2021 uusina palvelupilotteina kaupungin omassa toiminnassa olivat esimerkiksi työkokeilupainotteiset teemaryhmät, joihin sisällytettiin suomen kielen oppiminen sekä osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen kuntouttavassa työtoiminnassa, työkokeiluissa ja palkkatuetussa työssä. Koulutuskuntayhtymä Tavastian kanssa tehdyn kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tuloksena koulutusopimuksia solmittiin 28 (2020: 3) kappaletta ja oppisopimuksia 10 (2020: 13) kappaletta. Vuonna 2021 voimassa olevia koulutusopimuksia oli 34 (2020: 4) ja oppisopimuksia 24 (2020: 33). Tutkinnon osia suoritettiin osana kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeilua tai palkkatuettaa työtä 59 (2020: 38). Tutkinnon osan suorittaneita opiskelijoita oli yhteensä 35 (2020: 21). Tutkinnon osia suorittaneiden henkilöiden ja suorittajien näyttöjen määrä lisääntyi edellisestä vuodesta.

Puistoruokailu-hanke toteutettiin yhdessä 3. sektorin toimijoiden kanssa läntisellä kantakaupungin alueella, Linnan puistossa ja Hauholla. Puistoruokailu rahoitettiin sivistys- ja hyvinvointitoimialan ja työllisyyden yhteistyönä. Toiminta mahdollisti ilmaisen puistoruokailun 30 - 100 kävijälle päivässä sekä tarjosi tilaisuuden matalan kynnyksen ohjaukseen ja neuvontaan lapsiperheille. Puistoruokailu oli tarjolla päivittäin. Lisäksi alueen yritykset lahjoittivat pieniä välipaloja ja ylijäämäruokaa, mikä mahdollisti hävikkiruoan jakamisen perheille.

Elinvoiman kehittämisen saralla vuosi 2021 oli koronapandemiasta huolimatta varsin vilkas. Yhteistyössä Linnan Kehityksen kanssa kehitelty yrityskehittäminen integroitiin osaksi aiempaa Linkroom-konseptia. Kokonaisuudesta muodostui Linnan Business Turnajaiset, joka sisältää kolme sarjaa yritysten liiketoiminnan kehittämiseksi; IDEAsarja alkuvaiheen yrityksille, KASVUsarja erityisesti matkailualan yrityksille sekä KIIHDYTYSarja erityisen kasvuhakuisille, jopa kansainvälisyyteen panostaville yrityksille.

Matkailuelinkeinon kehittämisen operatiivinen työ siirtyi Linnan Kehitykselle vuonna 2020 osaksi yhtiön palvelusopimusta. Vastuun myötä Linnan Kehitykselle rekrytoitu matkailuasiantuntija laati ja samalla toteutti kehittämissuunnitelmaa alan yritystoiminnan kehittämiseksi. Linnan Kehitys ja kaupunki pitivät säännöllisesti yhteyttä matkailun tilannekuvasta. Lisäksi järjestettiin esimerkiksi monenlaista koulutusta ja verkottumistilaisuuksia sekä viestittiin aktiivisesti matkailualan yrityksille tulevista tapahtumista, rahoitusmahdollisuuksista ja palveluista liiketoiminnan sekä osaamisen kehittämiseksi.

Moren yritysalue on kehitty loppuvuonna 2020 hyväksytyin masterplanin mukaisesti. Alue on kehittynyt hyvin ja sisältää tällä hetkellä noin 1 500 työpaikkaa ja 90 yritystä. Alueelle sijoittuneet yritykset ovat aktiivisesti kehittäneet ja laajentaneet toimintaansa, Kaukokiidon terminaalilajennus esimerkkinä.

Elinvoimapolitiikan rooli ja painoarvo kasvaa vuonna 2023 merkittävästi kaupungin tehtäväkentässä, kun hyvinvointialueuudistus toteutuu. Tämän myötä strategia- ja kehittämisessä aloitettiin kartoitus erityisistä kaupungin elinkeinoilmaston kehittämistarpeista. Kartoitukseen liittyi myös Taloustutkimuksen kanssa yhteistyössä toteutettu yrityskokemustutkimus kesältä 2021. Lisäksi elinkeino-yhtiö toteuttaa jo tutuksi tullutta yrityshaavi-kyselyä, jonka avulla kaupungin elinkeinoelämästä saadaan arvokasta tietoa. Tietojen perusteella laaditaan toimenpiteet nykytilan edelleen kehittämiseksi.

Suomen Kasvukäytävä-verkoston toiminta virittyi uudelleen keväällä 2021. Uusi yhteistyösopimus allekirjoitettiin vuonna 2020 ja se on voimassa vuoden 2024 loppuun saakka. Hämeenlinnan kaupunki valittiin uudelleen verkoston isäntäorganisaatioksi. Toiminnasta on saatu kiittävää palautetta niin ohjausryhmältä kuin valtuuskunnaltakin. Uusi johtaja aloitti syyskuussa 2021. Kasvukäytävälle myönnettiin työ- ja elinkeinoministeriöstä 440 000 euron kehittämishankerahoitus kesällä. Hankkeeseen rekrytoitiin verkostokoordinaattori jalkauttamaan hankkeen toimenpiteitä. Suomen kasvukäytävä tarjoaa aidosti merkittävää näkyvyyttä ja vaikuttamisen paikkoja kansallisesti ja kansainvälisesti koko verkostolle ja isäntäorganisaatio Hämeenlinnalle.

Strategia ja kehittäminen vastaa myös elinvoiman ekosysteemien toiminnan koordinaatiosta. Ekosysteemien osalta tavoitteet saavutettiin covid-19-pandemiasta johtuen osittain. Työn kustannuksiin nähden tulokset olivat hyviä. Työn vuosiraportti hyväksyttiin kaupunginhallituksessa marraskuussa. Samalla päätettiin uudelleen tarkastella ja terävöittää tekemistä ennen kaikkea elinkeinoelämän toimintaympäristön tarpeista lähtöisin. Yritysten kiinnostus ja sitoutuminen toimintaan on ensiarvoisen tärkeää. Ekosysteemytön tavoitteena on palvella nimenomaan yritysten tarpeita sekä elinkeinoilmaston positiivista kehitystä, tietenkin niillä erittäin maltillisilla resursseilla, joita tekemiseen on budjetoitu. Ekosysteemytön kehittämisen suunnitelma laaditaan alkuvuoden 2022 aikana.

Strategia ja kehittäminen koordinoi kaupungin ilmasto- ja resurssiviisaustyötä. Koordinointityö painottuu Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteiden edistämiseen. Toimialojen välisen yhteistyön vahvistamiseksi ja kokonaisuuden hahmottamisen helpottamiseksi on perustettu strateginen ilmastopolitiikkaa koordinoiva työryhmä. Työryhmään on nimetty edustus kaikilta toimialoilta. Työryhmän tehtävien määrittely on vielä kesken.

Hämeenlinna osallistui vuonna 2021 ILMAVA-valmennukseen, jonka tavoitteena oli löytää organisaation yhteinen näkymä siitä ilmastotyöstä, mitä Hämeenlinnassa tehdään. Vuonna 2021 perustettu strateginen ilmastopolitiikkaa koordinoiva työryhmä tukee osaltaan tavoitteen saavuttamista.

Vuoden 2021 aikana Hämeenlinna oli mukana useissa erilaisissa ilmastotyöhön liittyvissä yhteistyöryhmittymissä. Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelmaan on kirjattu mittariksi yhteistyöhön sitoutuneiden sidosryhmien määrä. Vuonna 2021 tehty työ edisti sidosryhmäyhteistyötä, mutta varsinaista sitoutumisesta ei vielä voida puhua. Vuoden 2021 aikana käydyissä keskusteluissa on noussut esille ajatus ilmastokumppanuussopimuksien tekemisestä eri toimijoiden kanssa (julkishallinnolliset toimijat, kolmannen sektorin toimijat, yksityiset toimijat).

Vuoden 2021 aikana ilmastokysymyksiä nostettiin mukaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuteen. Vuonna 2021 toteutettu HYTE-kysely kartoitti mm. hämeenlinnalaisten kokemuksia ilmastomuutoksesta.

Vuoden 2021 aikana Hämeenlinnassa on työskennellyt yksi määräaikainen 50 % työaikaan tekevä ilmastokoordinaattori. Resurssin myötä Hämeenlinnan linkittyminen eri yhteistyökumppaneiden kanssa on lisääntynyt, ilmastotietoutta on viety kouluihin ja ilmasto-teemasta viestiminen on edistynyt. Hiilineutraaliustavoitteessa pysyminen edellyttää resurssien riittävyyden kriittistä tarkastelua.

Vuonna 2021 strategia ja kehittäminen tai toimialat olivat mukana 52 eri kehittämishankkeessa. Strategia- ja kehittämissyksikössä hallinnoitiin yhdeksää eri hanketta, joista kaksi oli ESR-rahoitteisia. Toiminta-avustuksia palvelujen kehittämiseen saatiin myös useilta eri ministeriöiltä.

Ympäristöministeriö rahoitti Hämeenlinnan kaupungin ja Crazy Town Oy:n IlmastoPARKKI-hanketta, jonka tavoitteena oli valmentaa Hämeenlinnan seudun yrityksiä vastuullisuustyössä. Valmennuspilotin pohjalta luotiin malli yritysten vastuullisuustyön valmennuksesta, jota on mahdollista hyödyntää vastaavissa valmennuksissa.

Hankerahoituksella toteutettiin erilaisia kokeiluja. Esimerkiksi Traficommin rahoittamassa Työpaikkojen liikkumisen ohjaus Hämeenlinnassa -hankkeessa pilotoitiin sähköpyörien käyttöä kotihoidossa. Sähköpyöräkokeilu onnistui hyvin, kotihoito jatkaa sähköpyörien käyttöä hankkeen jälkeen.

Yhteisiä hankkeita toteutettiin mm. HAMKin, Koulutuskuntayhtymä Tavastian, Hattulan ja Janakkalan kuntien sekä eri järjestöjen mm. Hämeenlinnan Seudun 4H ry:n ja Lasten Liikunnan Tuki ry:n kanssa. Kaupungilla on käytössä sähköinen hankerekisteri.

Kaupungilla kehitetään ja uudistetaan toimintaa digitalisaation avulla useissa eri yksiköissä. Ensimmäistä kertaa kaupungin merkittävimmät digitoimenpiteet kuvattiin yhteen kuvaan digiryhmän toimesta. Tämä mahdollistaa paremman kokonaiskuvan siitä, mitä kehittämistoimenpiteitä kaupungilla tehdään digitalisaation saralla.

Etätyöhön hybridityöhön ja sitä myötä sähköiseen viestintään panostettiin hankkimalla koko henkilöstölle lisenssit Teams-sovellukseen. Teamsin avulla voidaan viestiä ja jakaa tietoja niin organisaation sisällä kuin sen ulkopuolellekin. Tämä parantaa sisäistä viestintää ja tiedon jakamista. Loppuvuodesta 2021 tehtiin myös video, jossa kannustetaan ottamaan Teams tehokkaaseen käyttöön, sekä markkinoitiin Sovelto Easy -palvelua (joka on työntekijöillä käytössä), jonka kautta he voivat kasvattaa Teams-sovelluksen osaamistaan.

Tietohallinto on tukenut toimialoja digikehittämisessä. Hämeenlinnan kaupungilla on kaksi VM:n rahoittamaa hanketta käynnissä: Avoin Kunta ja Kestävän maankäytön malli -hankkeet. Hankkeissa uudistetaan palveluita asiakaslähtöisemmiksi.

Valmistuneen KuRob-hankkeen myötä rakennusvalvonta on hyödyntänyt ohjelmistorobotiikkaa. Rutiinitehtäviä on siirretty laskutusrobotille ja lupapisteen leimausrobotille. Robottien avulla säästetään työaika. Digitalisaation onnistumisista on ryhdytty kirjoittamaan blogitekstejä

kaupungin julkisille verkkosivuille. Teleoperaattori vaihtunut Elisasta Teliaan ja siitä on syntynyt merkittäviä säästöjä. Puhelinvaihteen käyttämässä välitysratkaisussa on ollut käyttöönotosta alkaen haasteita, joita edelleen ratkotaan toimittajan kanssa.

Tietohallinnon tarjoamat ICT-palvelut ovat toimineet hyvin. Yhtenä esimerkkinä on vuoden 2021 käyttötuen (Tiera) asiakastytyväisyys, joka oli kouluarvosanalla 9,1. ICT-laitesaatavuus on ollut erittäin huono, sillä toimitusajat ovat useita kuukausia.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Seuraavien toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen 1 Elinvoiman ekosysteemit 2 Hiilineutraali Hämeenlinna 3 Hyvinvointisuunnitelma 4 Esteettömyysohjelma 5 Osallisuus ja vuorovaikutus 6 Tiedolla johtaminen 7 Lapsiystävällinen Hämeenlinna ohjelma 8 Ketterimmät seudullinen työllisyysohjelma 9 Automatisoitu Hämeenlinnan uudistuvassa työelämässä ohjelma	1 Ekosysteemyön vuosipalautte 2 Hiilineutraalisuutta edistävät toimenpiteet 3 Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen 4 Esteettömyysohjelman toteutuminen 5 Toteutetut ennakkovaikutusten arvioinnit 6 Järjestötyössä yhteisten tilaisuuksien määrä 7 Tiedolla johtamisen uusi järjestelmä on otettu käyttöön 8 Lapsiystävällinen Hämeenlinna ohjelman toteutuminen 9 Osallisuuden ja vuorovaikutuksen kehittäminen ja toteutuminen raportoidaan vuosittain 10 Ketterimmät seudullisen työllisyysohjelman toteuttaminen, aktivointiaste on yli 50 % 11 Automatisoitu Hämeenlinna uudistuvassa työelämässä ohjelma on käynnistetty ja etenemissuunnitelma tehty	1) Olemassa olevaa toimintaa on kyetty kehittämään ja rakennettu myös uusia konsepteja mm. Linnan Business Turnajaiset: matkailu- ja kasvuyritys-sarjat, matkailuelinkeinon kehittämisen uudelleen organisointi ja Bioeconomy Week -tapahtuma. Tavoite toteutui osittain. 2) CO2-päästöjen nykyisellä laskulla päästään asetettuun tavoitteeseen, mutta "helpot" ratkaisut on tehty. Ohjelman tavoitteiden mukainen toiminta keskittyy voittopuolisesti kaupunkirakenteen toimialle. Tavoite toteutui osittain. 3) Hyvinvointisuunnitelma on toteutunut kohtalaisesti. Vuonna 2021 tehtiin yksi lapsivaikutusten arviointi. 4) Kaupungin ensimmäinen esteettömyysohjelma hyväksyttiin keväällä 2021. Ohjelman toteuttamisessa päästiin hyvin alkuun. Tavoite toteutui. 5) Vuonna 2018 asetettiin 7 tavoitetta osallisuuden kehittämiselle, joihin on myös vastattu. Osallisuutta ja vuorovaikutusta vahvistettiin kaikilla toimialoilla ja onnistuminen raportoitiin osallisuustyöryhmän voimin (jory 14.2. ja KH 21). Tavoite toteutui. 6) Tiedolla johtamisen järjestelmä exreport on otettu käyttöön ja sitä laajennetaan jatkuvasti. Tiedot päivittyvät jopa päivittäin. Tavoite on toteutunut 7) Ohjelma hyväksyttiin valtuustossa 2/2021. SIHY ja SOTE lautakunnat ovat hyväksyneet ohjelman toimeenpanosuunnitelman 4/2021. Tavoite on toteutunut. 8) Aktivointiasteen nosto 50% tavoite on koko ohjelmakauden tavoite. Hämeenlinnan seudun kuntakokeilussa aktivointiaste oli 27,8 % maaliskuu-joulukuun aikajaksolla. Tavoite on toteutunut osittain.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
		9) Ohjelmaa ei käynnistetty, mutta digitalisaatiolle asetettiin uusi tavoite – digitalisaation hyödyntäminen kaikin mahdollisin keinoin. Kaupungin prosesseja on tehostettu monin eri tavoin IT:n avulla. Tavoite toteutui osittain.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Kaupungin / toimialojen prosessien tehostaminen ICT:n keinoin	Vähintään yhdessä prosessissa on otettu käyttöön ohjelmistorobotti, jolla saavutetaan kustannushyötyjä	Ohjelmistorobotti leimaa rakenuslupahakemuksessa tarvittavat rakennuspiirustukset. Tavoite toteutui.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Työllisyydessä asiakaskokemus on vähintään 4,2 (1-5)	TEM asiakastytyväisyyskysely Hämeenlinnan seudun kuntakokeilulle 22.-26.6.2021	Kohtalainen (tot 2,6) Tavoite toteutui osittain.
Kuntakokeilun asiakasohjautuminen	Aktivointiaste nousee (kuntakokeilun kohderyhmän aktivointiaste nousee yli 50 prosenttiin). Työmarkkinatuen kuntaosuuden lasku, laskee vuoden 2020 tasosta 500 000 euroa.	Aktivointiaste työllisyyden kuntakokeilussa Hämeenlinnan seudulla oli maalis-joulukuun keskiarvona 27,8%. Hämeen Te-palveluiden aktivointiaste oli 17,8% vastaavana ajankohtana. Aktivointiehdon täyttäviin palveluihin ohjaaminen toteutui kohtalaisesti ja se on nostettu keskeiseksi kehittämisen kohteeksi yhdessä Te-palveluiden ja sosiaalipalveluiden kanssa. Tavoite toteutui kohtalaisesti. Työmarkkinatuen kuntaosuus kasvoi vuodesta 2020 noin 610 000 euroa. Tavoite ei toteutunut.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Strategia, kehittäminen ja tietohallinto						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	4 546 567	5 217 600		5 217 600	5 257 541	39 941
Toimintamenot	-18 051 556	-20 087 900	-177 200	-20 265 100	-19 700 043	565 057
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-13 504 988</i>	<i>-14 870 300</i>	<i>-177 200</i>	<i>-15 047 500</i>	<i>-14 442 502</i>	<i>604 998</i>

Vuonna 2021 strategian, kehittämisen ja tietohallinnon toimintamenot olivat 19,700 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 5,258 milj. euroa. Toimintakate oli -14,443 milj. euroa.

Toimintatuotot ylittyi 39 941 eurolla. Toimintamenot alittuivat 0,565 milj. eurolla. Merkittävimmät alitukset syntyivät tietohallinnon palvelujen ostoissa.

Tunnusluvut

	TP 2020	Muutettu TA 2021	TP 2021
Pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen kuntaosuus €	6 625 884	6 900 000	7 236 334

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Tavoitteiden toteutumista seurataan osana esimiestyötä, kehittämissä, johtotiimin kokouksissa sekä onnistumiskeskusteluissa. Hankkeiden osalta sisäistä valvontaa toteutetaan hankkeiden ohjausryhmien kokouksissa, nimetyissä projektiryhmissä ja johtotiimeissä sekä projektiohjeita noudattamalla. Hankkeista tehdään väli- ja loppuarvioinnit.

Strategia- ja kehittämissä palveluiden toiminnassa noudatetaan prosessikuvauksia. Virkamiespäätökset lähetetään tiedoksi esimiehille ja hankintoja tekee ainoastaan yksikön esimies. Esimies myös tarkistaa matkalaskut. Lainsäädännön, määräysten ja päätösten mukaista toimintaa edesauttavat projektiohjeet ja uusien työntekijöiden perehdytys sekä toimintasäännössä kuvattu delegointi.

Kaupungin ja konsernin riskienhallintaan liittyy projektitasolla tehty riskikartoitus. Yksikön esimiehillä on vastuu riskienhallinnasta alaisessaan toiminnassa. Riskienhallintaprosessia kehitetään aktiivisesti. Laskujen hyväksyjät ja tavaroiden tilaajat on nimetty viranhaltijapäätöksellä. Hankinnoissa noudatetaan yleisiä hankintaohjeita. Kaikista yli 5 000 euron hankinnoista on tehty viranhaltijapäätös. Yksiköllä on määräaikaista projektisopimuksia.

Strategian ja kehittämisen sopimukset ovat tallennettuna asianhallintajärjestelmässä. Tietohallinto ylläpitää luetteloa kaupungin tietokoneista, monitoimilaitteista, tableteista sekä yli 500 euron älypuhelimista ym. laitteista. Tietohallinto on valvonut järjestelmätoimittajien sopimusten toteutumista. Tietoturvallisuuden kehittämistä on jatkettu ja tietoturvapäällikön rekrytointiprosessi käynnistettiin.

Keskusvaalilautakunta

Vuonna 2021 järjestettiin kuntavaalit. Vuoden lopulla valmistauduttiin vuoden 2022 aluevaaleihin. Keskusvaalilautakunta kokoontui 12 kertaa.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Keskusvaalilautakunta						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	20	0		0	78 377	78 377
Toimintamenot	-5 233	-200 100		-200 100	-259 781	-59 681
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-5 213</i>	<i>-200 100</i>		<i>-200 100</i>	<i>-181 403</i>	<i>18 697</i>

Vuonna 2021 keskusvaalilautakunnan toimintamenot olivat 259 781 euroa ja toimintatuotot olivat 78 377 euroa. Toimintakate oli -181 403 euroa.

Covid-19-pandemiasta johtuen kunnille suoritettiin poikkeuksellisesti kuntavaalien järjestämisestä kertakorvaus. Hämeenlinnan saama korvaus oli 78 377 euroa.

Tarkastuslautakunta

Kaupunginvaltuuston alaisen tarkastuslautakunnan toiminta perustuu kuntalakiin ja Hämeenlinnan kaupungin hallintosäätöön. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastuslautakunta laatii suorittamastaan arvioinnista vuosittain arviointikertomuksen.

Lautakunta huolehtii myös hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista, ylläpitää sidonnaisuusrekisteriä julkisessa tietoverkossa kaupungin kotisivuilla ja saattaa sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Vuoden 2021 elokuussa vanhan lautakunnan toimikausi päättyi ja uudet jäsenet valittiin. Syksyn aikana uusi tarkastuslautakunta valmisteli ja hyväksyi arviointisuunnitelman alkaneelle nelivuotiskaudelle ja suunnitteli arviointivuoden työohjelman sen pohjalta. Lautakunta perehtyi kaupungin ja kaupunkikonsernin eri toimintoihin hyväksytyn työohjelman mukaisesti. Painopisteenä vuoden 2021 arvioinnissa oli tavoitteiden toteutumisen lisäksi mm. kaupungin strategisen ohjelmatyön huomioiminen toiminnassa.

Lautakunnan sitovat tavoitteet

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Arviointikertomuksessa esitetyt havainnot johtavat toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä.	75 % havainnoista johtaa toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä.	Tavoite toteutui. KV 4.10.2021 § 154: lautakunnalle annetussa lisäselvityksessä 81 % arviointikertomuksen suosituksista / havainnoista johti toimenpiteisiin.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Tarkastuslautakunta						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	12 809	13 700		13 700	12 004	-1 696
Toimintamenot	-225 333	-253 000	3 200	-249 800	-214 739	35 061
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-212 524</i>	<i>-239 300</i>	<i>3 200</i>	<i>-236 100</i>	<i>-202 736</i>	<i>33 364</i>

Vuonna 2021 tarkastuslautakunnan toimintamenot olivat -214 739 euroa ja toimintatuotot 12 004 euroa. Toimintakate oli -202 736 euroa. Tarkastuslautakunnan tuottoihin on sisällytetty pelastuslaitokselle ja jätelautakunnalle kohdistuvan tarkastuspalvelun osuus.

Toimintamenot alittivat määrärahan noin 35 000 eurolla (poikkeama -14 %). Suurimmat menoalitukset syntyivät asiantuntijapalveluissa, noin 30 000 euroa.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Toiminnassa noudatetaan hyvää hallintotapaa. Hankinnoissa noudatetaan kaupungin hankinta- ja sopimusohjetta sekä hallintosääntöä. Talouden toteumaa seurataan säännöllisesti. Esityslistat, pöytäkirjat ja sopimukset viedään asianhallintajärjestelmään. Tilintarkastaja raportoi lautakunnalle tilintarkastussuunnitelman toteutumisesta kaksi kertaa vuodessa.

Elinkeinorahaston taseyksikkö

Elinkeinorahasto toimii taseyksikkönä. Elinkeinorahaston tuotto lisätään rahaston pääomaan, ellei valtuusto vuoden aikana toisin päättä. Elinkeinorahaston tarkoituksena on käsitellä elinkeinopoliittista omaisuutta siten, että kaupungin omistukseen sitoutuva pääoma ja siitä saatavat tulot kyetään riittävästi erittelemään ja kohdistamaan elinkeinotoiminnan tukemiseen. Kaupungin elinkeinorahaston säännöt on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.12.2006.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
TASEYKSIKÖT						
Tuloarviot ja määrärahat						
Palvelujen ostot	-118				-139	-139
Toimintamenot	-118				-139	-139
Toimintakate (netto)	-118				-139	-139

Vuonna 2021 taseyksikön toimintamenot olivat 139 euroa ja toimintakate oli -139 euroa.

Elinkeinorahaston taseyksikön tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja tase ovat liitetiedoissa.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Vuoden 2021 aikana käytiin kuntavaalit, joten sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kokoonpano vaihtui 1.8.2021 alkaen. Lautakunnan vastuulle kuuluvat tehtävät pysyivät entisellään. Tehtäviin kuuluvat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, oppilas- ja opiskelijahuolto, palveluohjaus, lastenkulttuuripalvelut, nuorisopalvelut, museopalvelut, kirjastopalvelut, kulttuuripalvelut ja liikunta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Lisäksi vastuulla on toisen asteen koulutuksen ja vapaan sivistystyön ohjaus.

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Laadukkailla lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluilla ennaltaehkäistään hyvinvointi- ja terveyserojen kasvua	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen asiakastyytyväisyys on 1–5 asteikolla vähintään 4.	Perusopetuksen osalta asiakastyytyväisyyden mittausta ei ole tehty. Varhaiskasvatuksen asiakastyytyväisyys oli 1-5 asteikolla 4,3.
	Oppilashuollon palveluihin pääsee viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt.	Ei toteutunut 0-7. päivänä pääsi 74,0 % oppilaista, 8-14 pv 8,8 % ja yli 14 pv 17,2%
	Varhaiskasvatuksessa 40 % kasvattajan vuorovaikutuksesta suhteessa lapseen on vastaanottavaa, osallistuvaa tai tavoittelevaa (Kehittävä palaute v. 2018 37 %).	Toteutui, v. 2021 tulos oli 50 %
	MOVE-testien tulokset ovat keskimäärin yli valtakunnan keskitason	Ei toteutunut. MOVE-testien tulokset olivat keskimäärin hieman alle valtakunnan keskitason.
	Ohjaamon kävijämäärä on keskimäärin 300 kuukaudessa ja ryhmätoiminnoissa olevien eri nuorten määrä on 70 vuodessa.	Tavoitetta ei saavutettu koronapandemian kokoontumisrajoitusten takia. Ohjaamon kävijämäärä oli keskimäärin 100 kuukaudessa, ryhmätoiminnoissa mukana 30 eri nuorta.
	Koko ikäluokka saa perusopetuksen päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan.	Lähes toteutunut. Kaksi oppilasta ei saanut päättötodistusta, mutta he jatkoivat perusopetuksen opintoja. Jatko-opiskelupaikkaa vailla oli yksi nuori (27.8.2021).

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Asiakkaan palvelupolut varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen rakennetaan sujuviksi	Oppilaaksi oton kriteerit ovat yhteneväiset esiopetuksessa ja perusopetuksessa.	Ei ole toteutunut.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Lapsille ja nuorille taataan terveelliset ja turvalliset tilat	Päätetyt investointihankkeet etenevät aikataulussa.	Toteutunut. Etenevät aikataulussa. Myös HYK:n osalta investointihanke on käynnistynyt KHO:n päätöksen myötä.
	Yksiköillä on ajantasaiset turvallisuussuunitelmat, joden mukaan on harjoiteltu	Toteutunut

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Palveluverkko ja palvelurakenne on mitoitettu kysynnän mukaan	Päiväkotien täyttöaste on vähintään 20 (21 on maksimi)	Toteutunut

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Hyödynnetään sähköisiä työvälineitä ja sähköisiä työtapoja	75 % toimialan lähijohtajien ja hallinnon kokouksista toteutuu verkon välityksellä	Toteutunut
	Kaikilla perusopetuksen oppilaille on käytössä henkilökohtainen päätelaite v 2021 loppuun mennessä	Toteutunut. Henkilökohtainen laite on käytössä kaikilla oppilaille vuosiluokilla 4.-9.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Toimintayksiköissä edistetään resurssiviisautta ja kiertotaloutta sekä uusiutuvan energian käyttöä	Varhaiskasvatuksen henkilöstöpoolin käyttöaste vähintään 95 %	Toteutunut
	Ruokahävikki puolittuu digitaalisen biovaa'an avulla Kirkonkulman ja Nummen kouluilla	Ei ole toteutunut. Vaatisi enemmän panosta oppilaiden ohjaukseen astianpalautuspisteellä ja ruoanottopisteellä.
	Aurinkopaneelien ja muun uusiutuvan energian käyttö lisääntyy	Toteutunut. Lyseon koulun (Verkatehdas) ja Vuorentaan koulun uudisrakennusten katoille on asennettu aurinkovoimalat. Vuorentaan uudisrakennukseen ja Eteläisten koululle on asennettu maalämpöjärjestelmät. Lisäksi Vuorentaan piharakennukselle on asennettu ilma-vesilämpöpumppu maakaasulämmityksen korvaajaksi.

Tavoite	Mittari	Tavoitteen toteutuminen
Nuorten työllistymistä tukevat palvelut ovat laadukkaita ja helposti saavutettavissa	Kuntakokeilun yhteydessä toteutetaan nuorille laadullinen palautekysely	TEM on lähettänyt kyselyjä, mutta niihin on osallistunut suppea joukko, joten laatua ei voi vastausten perusteella mitata.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA						
Tuloarviot ja määrärahat						
Myyntituotot	1 678 123	1 290 000		1 290 000	1 680 984	390 984
Maksutuotot	2 399 468	2 354 000		2 354 000	2 487 489	133 489
Tuet ja avustukset	1 794 712	517 000	2 500 000	3 017 000	3 057 636	40 636
Muut toimintatuotot	169 200	164 000		164 000	183 042	19 042
Toimintatuotot	6 041 503	4 325 000	2 500 000	6 825 000	7 409 152	584 152
Henkilöstökulut	-56 255 100	-57 608 000	-2 500 000	-60 108 000	-59 408 982	699 018
Palvelujen ostot	-18 827 153	-25 082 000	-585 000	-25 667 000	-25 843 416	-176 416
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 768 847	-2 473 000	-215 000	-2 688 000	-2 953 977	-265 977
Avustukset	-14 763 740	-10 611 000		-10 611 000	-10 237 755	373 245
Muut toimintakulut	-25 196 951	-26 999 000		-26 999 000	-26 905 844	93 156
Toimintamenot	-117 811 790	-122 773 000	-3 300 000	-126 073 000	-125 349 975	723 025
Toimintakate (netto)	-111 770 287	-118 448 000	-800 000	-119 248 000	-117 940 823	1 307 177

Vuonna 2021 sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toteutuneet toimintamenot olivat 125,350 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 7,410 milj. euroa. Toimintakate oli -117,940 milj. euroa.

Koronapandemian vaikutusten vuoksi haettiin talousarviomuutoksella 425 000 € lisämäärärahaa tehostetun siivouksen, maskien ja käsidesien kustannuksiin. Lisäksi haettiin 200 000 euroa lisämäärärahaa perusopetuksen ennakoitua suurempiin kotikuntakorvauksiin. Saatujen hankerahoitusten vuoksi haettiin 2 500 000 € talousarviomuutosta sekä tuottoihin että kuluihin. Kaupungin henkilöstömenojen säästötavoitteesta jyvitettiin talousarviomuutoksella sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalle 669 000 euroa ja tämä vähennettiin toimialan määrärahoista. Koska varmuutta säästön saamisesta ei ollut, haki lautakunta vastaavan lisäyksen määrärahoihinsa.

Ylimääräisiä välittömiä koronakustannuksia syntyi 2021 aikana noin 700 000 euroa. Toisaalta etenkin kulttuuripalveluissa ja nuorisopalveluissa syntyi säästöä, kun tapahtumia jouduttiin peruuttamaan. Koronapandemian lapsiin ja nuoriin kohdistuvien vaikutuksen tasoittamiseksi vuodelta 2020 siirtynyt OKM:n avustusta käytettiin opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa yhteensä noin 750 000 euroa. Uusi 417 000 euron avustus esi- ja perusopetukseen siirrettiin kokonaisuudessaan käytettäväksi 2022 puolella. Museot saivat yhteensä 163 000 euroa korona-avustusta lähinnä tulomenetysten kompensoimiseen.

Suurimmat yksittäiset poikkeamat toimialan määrärahoissa olivat tulopuolella perusopetuksen kotikuntalaskutus, jossa tuloja kertyi noin 400 000 € budjetoitua enemmän. Kotikuntalaskutusta kertyy muiden kuntien oppilaista sairaalakoulussa sekä muiden kuntien Hämeenlinnaan sijoittamista lastensuojelun lapsista. Vuotuinen vaihtelu voi olla suurta ja budjettiarvot tehdään varovaisuuden periaatetta noudattaen. Toimialan suurin tuloerä on varhaiskasvatusmaksut, jotka toteutuivat budjetoidun mukaisesti.

Menosäästöä syntyi Koulutuskuntayhtymä Tavastian lukio-opetuksen avustuksissa. Oppivelvollisuuden pidentämisen lisäkustannuksiin ja lukiokoulutuksen alijäämän kattamiseen oli varauduttu 740 000 eurolla ja tästä säästyi noin 310 000 euroa. Arvioitua pienemmän avustustapeen syynä olivat opiskelijamäärän kasvu ja toisen asteen opetuksen valtionosuuksien korotukset. Budjetoidut määrärahat alittuivat noin 300 000 € myös ICT-palvelujen ostoissa mm. suunniteltujen järjestelmävaihdosten viivästyttyä. Varhaiskasvatuksen myyntisaamisten luottotappioihin oli varattu 100 000 euroa, mutta tappioita kirjattiin vain noin 20 000 euroa. Varhaiskasvatuksessa oli palveluverkkomuutosten vuoksi paljon määräaikaista henkilökuntaa palkattuna kevätkauden loppuun. Uutta henkilökuntaa palkattiin vasta syksyllä tarpeen mukaan ja tästä syntyi merkittäviä säästöjä henkilöstökuluihin. Osalla säästöistä katettiin vuokratyövoimasta tulevia kuluja. Menosäästöjä syntyi myös Kaurialan päiväkodin toiminnan loppuessa jo syksyllä kun talousarviossa oli varauduttu toimintaan vuoden loppuun asti.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan investoinnit 2021

Toimialan investointiohjelma eteni kaupunginvaltuuston päätösten mukaisesti. Talonrakennusinvestointeja hallinnoi tilapalvelut kaupunkirakenne-toimialalla. Vuoden 2021 aikana valmistuneita investointeja olivat Lyseon koulun tilojen peruskorjaus Verkatehtaalla ja Vuorentaan koulun uudisrakennus. Kaurialan koulun uudisrakennus ja Sairion päiväkodin peruskorjaus käynnistyivät ja Kankaantaan päiväkodin keittiötilojen peruskorjaus valmistui. Seminaarin koulun D-rakennuksen peruskorjaus käynnistyi. Myllymäen koulu siirtyi väistöön entisiin Ahveniston koulun

tiloihin ja Myllymäen koulun peruskorjauksen suunnittelutyö käynnistyi. Hämeenlinnan yhteiskoulun tontin kaava vahvistui vuoden lopulla ja hanke päästään käynnistämään vuonna 2022.

Taidehankinnoista vastasi Hämeenlinnan taidemuseo talousarvion mukaisesti.

	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TP 2021
Taideteokset	19 654	20 000	20 000	20 000

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäinen valvonta on sivistys- ja hyvinvointitoimialalla järjestetty asianmukaisesti. Lautakunnan päätöksistä ei tehty oikaisuvaatimuksia eikä hallintovalituksia. Viranhaltijapäätöksistä tehtyjen oikaisuvaatimusten tai hallintovalitusten määrä oli vähäinen. Lähijohtajien hallinnolliset valmiudet ovat hyvät. Talousarvion ja tavoitteiden toteutumista seurattiin säännöllisesti ja poikkeamiin puututtiin. Tietojärjestelmät toimivat luotettavasti ja hankintalakia noudatettiin.

Vakavin riski toiminnalle vuoden 2021 aikana oli koronaepidemia, jolla oli vaikutuksia kaikkiin sivistys- ja hyvinvointilautakunnan alaisiin palveluihin. Erityisenä riskinä oli ja on lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys sekä lasten ja perheiden monipuolistuvat haasteet ja tuen tarpeet.

Vuoden aikana henkilöstön saatavuuteen ja poissaoloihin liittyvät riskit kasvoivat, tämä näkyi erityisesti varhaiskasvatuksessa ja psykologipalveluissa. Perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa riskinä oli myös henkilöstön työhyvinvoinnin heikkeneminen. Henkilöstön työhyvinvoinnin riskeihin on vastattu yhdessä henkilöstöpalvelujen kanssa. Varhaiskasvatuksessa sijaisten saatavuuden kannalta tärkeää on oman sijaispoolin asteittainen kasvattaminen.

Opetuspalveluissa kiinteistöjen sisäilmaongelmiin sisältyy edelleen riskejä, vaikka tilanne on parantunut. Kunnossapidon ei koeta olevan kaikilta osin riittävää. Tärkeää riskin hallinnassa on investointiohjelman eteneminen. Opetuspalveluissa riskinä olivat myös henkilöstöön kohdistuneet fyysiset riskit ja läheltä piti -tilanteet.

Liikunta- ja kulttuuripalveluissa riskinä koettiin palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja toimijakentän pirstaleisuus.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteinen hallinto ja palveluohjaus

Toimialan yhteisen hallinnon päätehtäviä ovat päätöksenteon tuki, toimialan johtaminen ja toimialan tehtävien yhteensovittaminen kaupunkitasolla.

Toimialan johtamiseen vaikutti edelleen merkittävästi koronaepidemia. Toimialan valmiusjohtoryhmä kokoontui keskimäärin kerran viikossa. Yhteinen hallinto työskenteli valtaosan vuodesta koronaepidemian vuoksi etätyössä ja etäkokouksin.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan palveluohjausyksikkö ohjaa, neuvoo ja palvelee erityisesti asiakkuuden alkuvaiheessa sekä myöhemmissä asiakastarpeisiin liittyvissä muutostilanteissa. Yksikkö vastaa myös varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen asiakas- ja toiminnanohjausjärjestelmistä. Vuonna 2021 palveluohjausyksikkö toimi pääosin etätyössä, vaikkakin koronan vaikutukset näyttäytyivät vuotta 2020 vähäisempinä ja voitiin keskittyä perustyöhön. Yksikön painopisteenä pysyi sähköisen asioinnin kehittäminen, josta merkittävimmissä osassa oli varhaiskasvatusjärjestelmän kilpailutus ja hankinta. Vuoden 2021 aikana jatkettiin sekä esiopetus- että oppilaskäyttöprosessien kehittämistä sekä oppilashallintojärjestelmä Wilman kehittämistä muun muassa tunnistautumisen ja sähköisten lomakkeiden osalta. Vuoden 2021 aikana palveluohjauksessa, sekä koko kaupungilla, otettiin käyttöön uusi puheluidenhallintajärjestelmä, jonka käyttöönottoon liittyi omia haasteita ja ongelmia. Ongelmia saatiin ratkaistua suurilta osin vuoden 2021 loppupuolella.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteinen hallinto ja palveluohjaus						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	163				3 611	3 611
Toimintamenot	-937 799	-1 024 000		-1 024 000	-937 554	86 446
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-937 637</i>	<i>-1 024 000</i>		<i>-1 024 000</i>	<i>-933 943</i>	<i>90 057</i>

Vuonna 2021 sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteisen hallinnon ja palveluohjauksen toimintamenot olivat 937 554 euroa ja toimintatuotot olivat 3 611 euroa. Toimintakate oli -933 943 euroa.

Yhteiseen hallintoon ja palveluohjaukseen varatuista määrärahoista jäi katetta tulosalueiden ennakoimattomiin menoihin.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tulosalueen vastuulle kuuluvat kaupungin oma varhaiskasvatus, palvelusetelillä ja ostopalveluna tuotettava varhaiskasvatus, kotihoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki.

Vuoden 2021 aikana toimeenpantiin ensimmäiset varhaiskasvatuksen palveluverkkoa koskevan selvityksen mukaiset päätökset ("Selvitys lapsimäärän kehityksen vaikutuksesta varhaiskasvatuksen rakenteellisten paikkojen määrään ja palveluverkkoon" 2020). Kaurialan ja Vuorentaan päiväkotien toiminta lakkasi 30.6.2021 ja Ahveniston ympärivuorokautisen päiväkodin toiminta siirtyi 1.7.2021 alkaen Kutalan päiväkotiin. Samalla luovuttiin toistaiseksi Kanta-Voutilan väistötiloista. Kaurialan päiväkodin lakkauttamisen yhteydessä kuultiin laajasti asiakkaiden toiveita varhaiskasvatuspaikan

järjestämisestä ja suurin osa asiakkaista toivoi siirtoa uuteen varhaiskasvatuspaikkaan uuden toimintakauden alusta. Kaurialan päiväkodin toiminta päättyi puoli vuotta suunniteltua aiemmin, mikä tarkoitti säästöä henkilöstö-, puhtaanapito- ja ateriakustannuksissa. Myös Ahveniston päiväkodin siirtyminen Kutalaan toteutui kuukautta suunniteltua aiemmin. Sairion päiväkodin perusparannushanke alkoi lokakuussa 2021, jolloin toiminta siirtyi väistöiloihin Kaivohakaan. Vuoden 2021 lopussa, muutosten jälkeen, kunnallisia päiväkoteja oli 19 ja yksityisiä päiväkoteja 12. Uutena palveluseteliyrittäjänä aloitti Lammilla Melukylä, joka toimi aiemmin yksityisen hoidon tuella.

Myös vuotta 2021 on sävyttänyt eläminen koronan keskellä. Varhaiskasvatuksessa toimintaa on suunniteltu ja toteutettu OKM:n, THL:n ja Opetushallituksen koronan ehkäisyyn liittyvien toimintaohjeiden mukaisesti. Rekrytoinnin haasteet ovat kasvaneet koronan myötä ja laajentuneet koskemaan lähes kaikkia varhaiskasvatuksen henkilöstöryhmiä. Poissaolojen lisääntyessä erityisesti lyhytkestoisia sijaisuuksia on ollut vaikea täyttää. Henkilöstöpoolin ja kaupunkitasoisen koordinoinnin ansiosta on pystytty turvaamaan lakisääteinen henkilöstömitoitus ja tuottamaan palvelu normaalisti.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta päätti toukokuussa 2021 käynnistää Hämeenlinnan kaupungin varhaiskasvatusta koskeva selvitystyön (SIHY 19.5.2021 § 38). Tilannekuvan tarkentamiseksi ja kehittämistoimenpiteiden suuntaamiseksi lisäselvityksiä päätettiin tehdä seuraavista kokonaisuuksista: 1) Henkilöstöresurssit ja henkilöstön työhyvinvointi, 2) johtaminen ja esimiestyö, 3) asiakkaiden kokemukset palvelusta ja 4) varhaisen tuen tarve ja ryhmärakennemuutoksen vaikutukset. Tehtyjen selvitysten tulosten perusteella laadittiin toimenpidesuunnitelma Hämeenlinnan kunnallisen varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Suunnitelman tarkoituksena on parantaa varhaiskasvatuksen laatua ja kehittää varhaiskasvatuksen toimintatapoja suhteessa muuttuneeseen toimintaympäristöön. Tavoitteena on lasten ja henkilöstön hyvinvoinnin vahvistaminen ja mielekkäiden toimintamahdollisuuksien turvaaminen. Suunnitelma ajoittuu vuosille 2021-2025. Kehittämistyö tapahtuu osana varhaiskasvatuksen normaalia kehittämistyötä. Edellisenä vuonna aloitetun ryhmärakennemuutoksen vaikutusten pitkäkestoinen arviointi toteutetaan niin ikään osana toimenpidesuunnitelman toimeenpanoa.

Hämeenlinna valittiin opetus- ja kulttuuriministeriön kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun. Kokeilu on osa opetus- ja kulttuuriministeriön Oikeus oppia -kehittämishjelmaa ja siihen valittiin kaksivuotisen esiopetuksen kokeilulain (1046/2020) mukaisesti satunnaisotannalla kuntia tai kunnista koostuvia alueita. Koska kokeilu perustuu koeasetelmaan, kunnat eivät ole voineet hakeutua siihen itse. Kokeilu käynnistyi kokeilulain alaisena toimintana 1.8.2020 ja se jatkuu vuoteen 2023 saakka. Vuonna 2021 kokeilua on toteutettu viidessä kunnallisessa ja kolmessa yksityisessä päiväkodissa.

Vuonna 2021 varhaiskasvatus sai OKM:n ja Opetushallituksen hankerahoitusta yhteensä noin 400 000 euroa. Hankerahoituksella palkattiin useita lisäkasvattajia varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen ryhmiin. Edellisen vuoden hankerahoituksella aloitettu päiväkotitasoisten varhaiskasvatuksen erityisopettajien kokeilu jatkui vuonna 2021: päiväkotien erityisopettajia palkattiin lisää ja onnistuneen kokeilun myötä palkattiin kolmeen avoimeen vakanssiin ryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen erityisopettajan sijaan päiväkotitasolla työskenteleviä varhaiskasvatuksen erityisopettajia. Päiväkotien erityisopettajamallin käyttöönoton myötä on henkilöstön kokemusten mukaan pystytty paremmin vastaamaan lasten moninlaisiin tuen tarpeisiin ja tukemaan henkilöstön osaamisen vahvistumista. Lisäksi on pystytty kohdentamaan konsultoitujen

varhaiskasvatuksen erityisopettajien työpanosta enemmän niihin päiväkoteihin, joissa päiväkotikohtaisia varhaiskasvatuksen erityisopettajia ei ole.

Jo edellisenä vuonna alkanut perhekeskuksen kanssa tehtävä yhteistyö on jatkunut, ja useissa eri päiväkodeissa ovat perhetyöntekijät tai palvelutarpeen arvioinnin työntekijät osallistuneet varhaiskasvatuksen opettajan rinnalla kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin. Työtapa on syventänyt vasu-keskusteluissa perheiden tukemisen näkökulmaa, lisännyt tietoa perheille suunnatuista palveluista sekä madaltanut tuen hakemisen kynnyksiä. Lisäksi Arjen kesytys -toiminta on juurtunut perheiden tukimuodoksi. Arjen kesytys tarjoaa verkkosivuilla vinkkejä ja tukimateriaalia lapsiperheiden arjen tueksi, sekä lähiohjausta huoltajille Uppsala-talon kesyttämössä. Varhaiskasvatuksen henkilöstö voi olla mukana ohjauksikäynnillä tai saada ohjausta oman työnsä tueksi.

Lapsen oikeuksien päivänä 20.11.2021 Hämeenlinnan varhaiskasvatus julkaisi vapaasti e-kirjana saatavan artikkeliteoksen Lumoudu lapsesta – artikkeleja arkipedagogiikasta. Kirjan kirjoittajakunta koostuu 36 kirjoittajasta, joihin kuuluu sekä Hämeenlinnan varhaiskasvatuksen omia ammattilaisia että valtakunnallisesti arvostettuja tutkijoita, asiantuntijoita ja kouluttajia.

Hämeenlinnan varhaiskasvatuksen lakisääteisessä arvioinnissa käytetään yhtenä välineenä Kehittävän palautteen arviointitutkimusta. Kehittävän palautteen raporteissa vuodelta 2021 on muun muassa havaittu, että Hämeenlinnan varhaiskasvatuksessa lapsilla esiintyy onnellisuuden ja tyytyväisyyden tunteita valtakunnallista keskiarvoa enemmän (Hämeenlinna 21,7 %, muu Suomi 19,4 %), ja ärtymystä ja turhaumaa vähemmän (Hämeenlinna 2,5 %, muu Suomi 3,2 %).

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Varhaiskasvatus						
Tuloarvot ja määrärahat						
Toimintatuotot	2 617 019	2 250 000	400 000	2 650 000	2 785 174	135 174
Toimintamenot	-35 955 403	-38 089 000	-575 000	-38 664 000	-37 772 236	891 764
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-33 338 383</i>	<i>-35 839 000</i>	<i>-175 000</i>	<i>-36 014 000</i>	<i>-34 987 062</i>	<i>1 026 938</i>

Vuonna 2021 varhaiskasvatuksen toimintamenot olivat 37,772 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 2,785 milj. euroa. Toimintakate oli -34,987 milj. euroa.

Talousarviomuutoksella lisättiin sekä tuloihin että menoihin 400 000 € hanketoimintaa varten. Lisäksi menoihin lisättiin 175 000 € koronapandemiasta aiheutuviin lisäkustannuksiin.

Varhaiskasvatuksen toimintakulut alittivat muutetun budjetin lähes 0,9 milj. eurolla. Palveluverkkomuutoksilla saavutettiin ennakoitua suuremmat säästöt ja mm. ICT-kustannukset alittuivat suunnitellusta järjestelmähankintojen siirryttyä vuoden 2022 puolelle.

Tunnusluvut (tilanne 31.12.2021 tai vuosikeskiarvo)

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TP 2021
Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus 1-6-vuotiaiden ikäluokista	80,30 %	80,80 %	82 %	79,45 %
Lasten määrä omassa palvelutuotannossa	2 187	2 087	2 080	1 896
Lasten määrä palvelusetelillä tuotetussa palvelussa	667	672	650	716
Lasten määrä ostopalveluna tuotetussa palvelussa	14	10	18	16
Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä	121	108	100	71
Kotihoidontuen piirissä olevien lasten määrä	611	610	600	569
Sijaispalvelun ostot Seuturekry Oy:ltä	45 100 h	16 282 h	30 000 h	25 147 h
Oman varhaiskasvatuksen käyttöaste	82,93 %	75,11 %	90,00 %	78,35 %

Opetus, nuorisotyö ja lastenkulttuuri

Opetus-, nuoriso- ja lastenkulttuuripalveluiden tulosalueen vastuulla olivat perusopetus (22 koulua), aamu- ja iltapäivätoiminta, opiskeluhoolto, taiteen perusopetus kuva -ja käsityötaiteessa, nuorisopalvelut sekä lasten ja nuorten kulttuuripalvelut. Lisäksi Hämeenlinnan kaupunki osallistui ammatillisen toisen asteen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja vapaan sivistystyön järjestämiseen koulutuskuntayhtymä Tavastian jäsenkuntana.

Koko vuoden tulosalueen toimintaan vaikutti merkittävästi pandemiatilanne. Vuonna 2021 valmistuneiden kouluterveyskyselyn tulosten mukaan pandemia on vaikuttanut lasten ja nuorten kokemaan hyvinvointiin. Mm. koulunkäyntivaikeudet ja yksinäisyyden tunteen kokemus ovat lisääntyneet. Oppimisen tukeen on suunnattiin resursseja ja erilaisia toimia lasten ja nuorten tukemiseksi. Vuonna 2021 otettiin käyttöön Kun kouluun meno kangertaa eli pitkittyneiden poissaolojen toimintamalli pitkittyneiden poissaolojen ennaltaehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi.

Paikallisen opetussuunnitelman vuosiluokkien 7.–9. oppiainekohtaiset tavoitteet ja sisällöt päivitettiin vastaamaan perusopetuksen päättöarvioinnin kriteeriuudistusta. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta hyväksyi tavoitteet ja sisällöt kesäkuussa. Perusopetuksen päättöarvioinnin uudet kriteerit astuivat valtakunnallisesti voimaan 1.8.2021. Kuntakohtainen oppilaanohjaussuunnitelma päivitettiin laajentuvan oppivelvollisuuden myötä. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta hyväksyi ohjaussuunnitelman elokuussa. Uusi oppivelvollisuuslaki astui voimaan 1.8.2021. Kestävän kehityksen opinpolun suunnittelua varten perustettiin oma työryhmä.

Lisäksi jatkettiin yhteistyötä Keke-strategiatiimin kanssa. TVT-strategia päivitettiin ja se hyväksyttiin lautakunnassa. Hämeenlinnassa asuu n. 650 muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvaa oppilasta. Vuonna 2021 järjestettiin suomi toisena kielenä (S2) opetusta useissa kaupungin kouluissa. Lisäksi oman äidinkielen opetusta annettiin 11 kielessä.

Toiminnan kehittämisessä erilaiset hankkeet olivat suuressa roolissa. Hämeenlinnan koordinoimaa tutoropettajamallin toimintaa jatkettiin ja kehitettiin edelleen maakunnallisena. Hämeenlinna koordinoi OPH:n suurinta verkostohanketta (Digikilta-hanketta), jossa mukana on järjestämisvastuussa 21 hankekuntaa ja tapahtumiin osallistuvia kuntia tai alan organisaatioita on 86. Merkittävä osa hankerahoituksesta kohdentuu perustoimintaan, mm. koulutuksellinen tasa-arvohanke. Pandemiatilanteen vaikutuksia lieventämään valtio kohdisti 900 000 euron avustuksen esi- ja perusopetukseen lukuvuodelle 2020–2021. Vuoden 2021 aikana valtio kohdisti tukea koronatakie oppimisen tukemiseen 417 000 €. Tämä raha tulee käyttää vuoden 2022 loppuun mennessä. Koulutuksellista tasa-arvorahaa myönnettiin 344 000 euroa ja tämä raha tulee käyttää vuoden 2022 loppuun mennessä. Vuonna 2021 käynnistyi OKM:n Oikeus oppia -hanke, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä ja lievittää oppilaiden välisiä oppimiseroja. Hankkeeseen osallistuu seitsemän Kanta-Hämeen kuntaa (Hämeenlinna, Riihimäki, Forssa, Janakkala, Hattula, Hausjärvi ja Loppi). Hämeenlinnan kaupunki koordinoi hanketta. Kerhoiloa 2021 -hankkeessa kerhoja jouduttiin keskeyttämään ja jatkamaan rajoitusten niin sallissa. OPH antoi luvan käyttää vuodelle 2021 saatua avustusta kesäkuuhun 2022 saakka. Harrastamisen Suomen mallia toteutti vuonna 2021 Hämeenlinnassa Harrastus ihan lähellä -hanke. Sen tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Harrastus ihan lähellä -hankkeen erilaisiin harrastustoimintoihin osallistui vuoden 2021 aikana noin 1000 lasta ja nuorta Hämeenlinnan kouluista. Osallisuutta tuettiin vahvasti ja oppilasagenttitoiminta jatkui.

Oppimisen ja koulunkäynnin kolmiportaisen tuen mukaisessa erityisen tuen piirissä oli syksyn 2021 tilastopäivänä 543 oppilasta (ml. pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat oppilaat), 9 % edellisvuotta enemmän. Tehostetun tuen piirissä oli 893 oppilasta, ja tässä oli kasvua edellisvuoteen 9,5 %. Enemmän tukea tarvitsevien, etenkin koulutyöhön vaikuttavan psykososiaalisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden opetuksen järjestämisessä on viime vuosina ollut kasvava trendi. Inklusioperiaatteesta ja -pyrkimyksistä huolimatta pienluokkaopetuksen tarve kasvaa, koska erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä on kasvanut ja tuen tarve on suurempaa.

Palveluverkkopäätöksen mukaisia investointeja edistettiin suunnitellusti. Kaurialan koulun rakentaminen käynnistyi. Lyseon koululle peruskorjattiin tiloja Verkatehtaan alueelle ja koulun toiminta siirtyi tiloihin lokakuussa 2021. Vuorentaan koulun uudisrakennus valmistui vuoden 2021 lopulla ja koulutyö uudessa rakennuksessa käynnistyy vuoden 2022 alusta alkaen. Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n kanssa tehdyn sopimuksen perusteella peruskorjaus Seminaarin D-rakennuksen osalta käynnistyi 2021.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tuotettiin sekä omassa organisaatiossa että ulkopuolisten palveluntuottajien toimesta. Aamu- ja iltapäivätoiminnan kilpailutusprosessi saatettiin loppuun kesäkuussa 2021. Ulkoisiksi palveluntuottajiksi valittiin Lasten Liikunnan Tuki ry, Pilke Päiväkodit oy ja Sportti Iltapäiväkerhot oy. Ruotsinkielisen APIP-toiminnan tuottajaksi valittiin Tavastsvenska föräldraförening rf, mutta lukuvuodeksi 2021–2022 ei syntynyt palvelusopimuksen edellyttämää APIP-ryhmää. Syksyn 2021 tilastointipäivänä oli aamu- ja iltapäivätoiminnassa 728 lasta.

Vuonna 2021 oppilashuollossa on työskennellyt viisi psykologia, viisi kuraattoria, neuropsykiatrinen valmentaja ja lähitutor. Lisäksi keväällä 2021 palveluita on täydennetty kahdella hyvinvointiohjaajalla (psykiatrinen sairaanhoitaja ja sosionomi). Kaupungin kaikki vakituiset oppilashuollon työntekijät koulutettiin IPC-lyhytinterventio käyttöön osana kaupungin mielenterveyden hoitopolkua ja toimintamalli on otettu käyttöön oppilashuollossa. Syksyllä 2021 OKM myönsi valtionavustuksen 119 100 euroa oppilashuollon psykologien ja kuraattorien rekrytoimiseksi. Lisäksi kaupungin talousarviossa päätettiin yhden kuraattorin ja yhden psykologin vakanssin lisäämisestä. Vuoden 2021 lopussa rekrytoitiin kolme kuraattoria toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin siten, että he aloittivat työnsä vuoden 2022 alussa. Lisäksi oppilashuollon psykologipalvelut kilpailutettiin vuodelle 2022.

Kulttuurikeskus ARXin Lasten taidefestivaali Hippalot peruuntui koronatilanteen vuoksi. Myös muuta Kulttuurikeskus ARXin toimintaa haittasivat koronarajoitukset. Siitä huolimatta lasten ja nuorten kulttuuripalveluissa pystyttiin toimintavuoden aikana kohtaamaan 48 210 kertaa. Muiden kulttuurielämysten rinnalla tarjottiin laadukkaita etäkohtaamisia ja omatoimimateriaaleja. ARX tuotti tai välitti kohderyhmälleen 248 erilaista verkkomateriaalia. Lastenkulttuuritapahtumat järjestettiin pääosin ulkotiloissa, sekä Verkatehtaan kujalla että Hämeenlinnan torilla. Seudullista kulttuurikasvatusta jatkettiin ARX:n johdolla Hattulan, Janakkalan, Riihimäen ja Hämeenlinnan välisenä yhteistyönä. Koulujen loma-aikana ARXin Kesän työpajoihin osallistui 1 394 lasta. Nuorisokulttuurin päätuotantoon Räikee 21 -maalaustapahtumaan osallistui 303 asiakasta ja lukuiset kaupunkilaiset pääsivät nauttimaan tapahtumassa purkutaloihin tehdyistä muraaleista.

Ahvenistolla edelleen väistötiloissa toimiva Aimokoulu tarjosi kouluajan ulkopuolella järjestettävää visuaalisten taiteiden perusopetusta kuvataiteen ja käsityötaiteen alueilla hämeenlinnalaisille lapsille ja nuorille. Aimokoulussa oli 20.9.2021 yhteensä 429 oppilasta, joista 371 opiskeli kuvataidetta ja 58 käsityöperustaista taidetta. Näiden lisäksi Aimokoulun taide-esikoulu yhteistyön piirissä oli 31 lasta.

Nuorisotyössä koronapandemia ja sen myötä voimassa olevat rajoitukset ovat vaikuttaneet nuorten kohtaamiseen ja tapahtumien järjestämiseen. Nuorisotyöntekijät ovat olleet läsnä yläkoulujen arjessa ja järjestäneet luokka- ja ryhmäkohtaisia toimintoja, mutta koko yhteisön toimintaa ei ole päästy toteuttamaan. V-päivät ja oppilaskuntatapaamiset järjestettiin teamsin välityksellä. Koulunuorisotyön kehittämisen NUTUT-hanke on luonut menestyksellisesti nuorisotyön toimintamallia lukioihin. Nuorisotilat ovat olleet vaihtelevasti avoinna ja verkkonuorisotyötä tehtiin pääasiassa kevään aikana. Skeittihalli oli kiinni koko kevätkauden. Hampton Games -pelitapahtuma järjestettiin striimattuna tammikuussa, samoin koulujen päättäjätapahtuma ”Tunnit täys” kesäkuussa. Liikkuvaa nuorisotyötä tehtiin Kesäpakun puitteissa touko-heinäkuun ajan nuorten suosimilla kokoontumispaikoilla. Syksyllä nuorisotyön toimintoja käynnistettiin normaaliin tapaan, mutta nuorten aktiivisuus osallistumiseen laski. Loppuvuodesta nuorisotilojen osallistujamääriä rajattiin uudelleen. Pelitila Bunkkerin toiminta käynnistyi uusissa toimitiloissa joulukuussa. Nuorisovaltuuston kokoukset pidettiin pääsääntöisesti verkossa eikä tapahtumia järjestetty. Nuorisovaltuustolle myönnettiin suora aloiteoikeus kaupunginvaltuustoon. Nuorisovaltuuston jäsenmäärä toimikaudella 2021 oli 25.

Etsivän nuorisotyön painopisteet ovat olleet pudokastyössä ja kenttätyössä sekä Ohjaamo-yhteistyössä. Yksilötapaamisia järjestettiin nuoren tilanteen ja tarpeen mukaan. Ryhmätoimintaa järjestettiin keväällä verkossa ja syksyllä toimivat kuntosaliryhmät. Jalkautuvaa työtä on tehty Lammilla ja Iittalassa. Näiden lisäksi on panostettu saatavilla olemiseen ja yhteydenottokynnyksen

madaltamiseen. Ohjaamalla käynnistyi työllisyyden kuntakokeilu maaliskuussa ja keväällä kokoontui nuorten kuntouttava taideryhmä. Nuorisotyön määrärahoilla palkattiin yhteensä 73 nuorta kesätöihin ja nuorten työllistämistä tuettiin myös kesätyöseteleillä. Nuorten kontakteja kirjattiin yhteensä 28 111 eli huomattavasti edellisvuosia vähemmän. Haasteena vuonna 2022 on saada nuoret palaamaan toimintojen pariin.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Opetus, nuoriso ja lastenkulttuuri						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	2 939 842	1 782 000	2 100 000	3 882 000	4 008 074	126 074
Toimintamenot	-65 949 911	-67 947 000	-2 725 000	-70 672 000	-70 979 210	-307 210
Toimintakate (netto)	-63 010 069	-66 165 000	-625 000	-66 790 000	-66 971 136	-181 136

Vuonna 2021 opetus, nuoriso ja lastenkulttuurin toimintamenot olivat 70,979 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 4,008 milj. euroa. Toimintakate oli -66,971 milj. euroa.

Talousarviomuutoksella nostettiin opetuksen ja lastenkulttuurin toimintatuottoja ja toimintakuluja 2,1 milj. euroa hanketoiminnan vuoksi. Lisäksi koronasta aiheutuviin lisäkustannuksiin haettiin 425 000 euroa ja ennakoitua suurempiin kotikuntakorvausmenoihin 200 000 euroa .

Toteutunut toimintakate oli noin 0,181 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TP 2021
PERUSOPETUS				
oppilasmäärä (20.9)	6 482	6 464	6 460	6496
josta erityisoppilaita	480	492	490	543
erityisopetuksen oppilaat % ikäluokasta	7,4	7,6	7,6	8,3
keskimääräinen ryhmäkoko ilman jakotunteja				
1-6 luokat	21	21,2	22	20,3
7-9 luokat	20	20,1	20	20,6
NUORISOTYÖ				
kontaktien määrä nuorisotyössä	47 723	50 931	46 000	28 111
etsivän nuorisotyön yksilöllisesti/ ryhmätoiminnassa suunnitellusti tuetut	114/341	90/329	100/400	92/251
LASTENKULTTUURI				
AIMO-koulu, oppilasmäärä kuvataidekoulu	368	399	380	371
AIMO-koulu, oppilasmäärä käsityökoulu	56	60	80	58
Hippalot, kävijämäärä	18 000	0	17 000	0
Kulttuuripolku, kontaktit	52 815	31 698	52 000	29 966
Muu kulttuurikeskustoiminta, kontakti	29 540	18 784	13 000	18 244

KULTTUURI JA VAPAA-AIKA

Kulttuurin ja vapaa-ajan tulosalue vastaa kulttuurista, liikunnasta sekä niiden kautta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Keskeiset toiminnot ovat taidemuseo, kaupunginmuseo, kirjastot sekä avustukset eri yhteisöille kuten Hämeenlinnan Teatteri Oy:lle, Hämeenlinnan musiikinystävät ry:lle (Sibelius-opisto), Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:lle tytäryhtiöineen sekä lukuisille yhdistyksille, järjestöille ja seuroille.

Harkinnanvaraisia järjestöavustuksia myönnettiin vuonna 2021 83 kpl, joista 26 oli tila-avustuksia ja 57 yleisavustuksia. Jatkuvan toiminnan minipilotteja myönnettiin 60 kpl, joista toteutui 53 kpl. Covid-19-pandemia vaikutti minipilottiaavustusten käyttöön, sillä joitakin myönteisen avustuspäätöksen saaneita tapahtumia peruttiin.

Koronarajoitukset kohdistuivat voimakkaasti Sibelius-brändin alla tapahtuvaan toimintaan. Sinfonia Lahti konsertoi Verkatehtaalla osana Sibeliusksen syntymäpäiväjuhlahallisuuksia. Myös Hämeenlinnan Sibelius-seuralta ostettiin ohjelmatuotantoa syntymäpäivään liittyen.

Taiteiden yö järjestettiin rajoitukset huomioiden. Sekä ohjelman että yleisön määrä oli poikkeustilanteen vuoksi aiempaa suppeampi.

Tyhjentyneeseen kauppakeskus Linnaan toteutettiin Kortteli2-taideprojekti, joka oli avoinna yleisölle kesä-elokuun ajan. Sisältöä tuotettiin yhteistyössä Ars-Häme ry:n, Hämeenlinnan taiteilijaseura ry:n, Kettuki ry:n sekä kulttuurikeskus Arxin kanssa. Näyttelyissä vieraili yhteensä hiukan alle 10 000 henkilöä.

Hämeenlinnan taidemuseo

Hämeenlinnan taidemuseon näyttelyt olivat suljettuina yleisöltä 4.5.2021 asti koronapandemian takia. Sulkuajana vain erityisryhmät, kuten kulttuuripolun luokat ja Aimo-koulun oppilaat saivat tutustua lokakuussa 2020 avattuun ”Kohtalona luovuus, ITE ja kumppanit” -näyttelyyn Engelissä. Sulkuajana yleisöpalvelua siirrettiin verkkoon.

Sulkuajan päätyttyä toukokuussa avautui Engelissä ”Vahva ja värikäs sivellin, Maija Isolan maalauksia” -näyttely, jossa oli esillä niin museon oman kokoelman teoksia kuin yksityiskokoelmista ja muista julkisista kokoelmista lainattuja teoksia. ”Uusi kauneus – modernismin helmiä norjalaisen keräilijän Nicolai Tangenin kokoelmasta” -näyttely oli avoinna Lohrmannissa alkuperäisen aikataulun mukaisesti toukokuusta lokakuulle.

Lokakuussa aukesi ”Ars Fennica 2021” -näyttely Engelissä esitellen viiden palkintoehdokkaan teoskokonaisuudet. Marraskuussa juhlittiin Z/N-dialogi -hankkeen nuorten kuratoiman ”Elämän äärellä” -näyttelyn avajaisia Lohrmannissa.

Museolla järjestettyjä erityistapahtumia olivat mm. keväällä verkossa ja Taiteiden yönä museolla järjestetyt taiteilijatapaamiset sekä museolla koronaturvallisesti järjestetyt lasten lauantait. Muuten yleisöopastuksia järjestettiin voimassa olleiden rajoitusten mukaisesti.

Z/N-dialogiin nuoret kokoontuivat keväällä joka toinen viikko kuratoimaan ja suunnittelemaan Elämän äärellä -näyttelyä Niemistö-kokoelmasta. Taidemuseon henkilökunta aloitti yhteisen

kokoelmanäyttelyn suunnittelun syksyllä ja kokoontui sen parissa joka toinen viikko keskusteluihin ja valmisteluun. Näyttely juhlistaa museon 70-vuotista taivalta kesällä 2022.

Seudullisen vastuumuseon taidemuseotehtävää toteutettiin henkilöstöressurssien ja pandemian mahdollistamissa rajoissa. Museoviraston kanssa solmittu kolmevuotinen sopimus määrittelee toiminnan painopisteitä. Kuvataiteen päivää vietettiin aikaisempaa vuotta hieman laajemmalla alueella heinäkuussa. Erityinen painopiste oli taidelaukkujen aineistojen ja viestinnän päivitys sekä toiminnan kehittäminen laajemmaksi Kanta-Hämeessä. Museoammattillinen henkilökunta teki asiantuntija- ja neuvontatyötä. Taidemuseolle maksetaan valtionosuutta 10 htv mukaan ja tästä 1,7 htv kohdistuu seudullisen vastuumuseon taidemuseotehtävään.

Toimintavuonna suunniteltiin ja toteutettiin taideteosvarastojen siirtoa uusiin tiloihin.

Hämeenlinnan kaupunginmuseo

Hämeenlinnan kaupunginmuseon kokoelmapalveluun kuuluu esineellisen kulttuuriperinnön suunnitelmallinen tallentaminen, hallinta ja tutkimus. Kokoelman säilyttämisessä pyritään ennaltaehkäisevän konservoinnin periaatteiden mukaisesti huolehtimaan esineellisen kulttuuriperinnön säilymisestä tuleville sukupolville. Vuonna 2020 alkanut kokoelmien muutto Kokevalle jatkui vuonna 2021 ja vaikutti toimintaan merkittävästi. Kevään aikana puhdistettiin, pakastettiin ja muutettiin Vanajantie 10 olevat museon isot esineet sekä ajokalut, jotka pakattiin karanteenipaketteihin seurantaa varten. Linnankatu 7 ja Palanderin talon pihapiirin esineiden siirto jatkui.

Museo Skogsterin vaihtuvana näyttely avattiin vuonna 2021 Ennen kaikki ei ollut paremmin, joka kertoo ilmiöistä ja keksinnöistä, jotka ovat tehneet kantahämäläisten elämästä helpompaa viimeisen sadan vuoden aikana. Pandemian vuoksi avattiin museon internetsivuille verkkonäyttely, jonka avulla asiakas pääsee Palanderin taloon, Sibeliuksen syntymäkotiin ja Säästöpankkimuseoon virtuaalisesti 360-kuvien avulla. Museon ollessa suljettuna tehtiin huoltotoimia näyttelyissä ja uudistettiin Palanderin talon perusnäyttelyä.

Pandemian vuoksi Museo Skogster ja Sibeliuksen syntymäkoti olivat suljettuina 1.1.-3.5.2021. Palanderin talo oli suljettu 1.1.-1.6.2021. Samoin museon tapahtumia jouduttiin perumaan. Opastettuja kierroksia kuitenkin järjestettiin ja niistä osa striimattiin verkkoon. Sibeliuksen syntymäkodissa järjestettiin 11 konserttia, joissa oli yhteensä noin 200 kuulijaa. Palanderin talon murhamysteereihin osallistui 195 yleisöetsivää.

Vuoden 2020 alusta Hämeenlinnan kaupungin museo on toiminut Kanta-Hämeen alueellisena vastuumuseona. Työhön kuuluu alueellisen museotoiminnan edistäminen, neuvonta ja viranomaisena toimiminen paitsi valtionavustuskysymyksissä myös maankäytönkysymyksissä. Lisäksi museo ylläpitää tietojärjestelmiä ja kehittää kulttuuriperinnön hoitoa. Tavoite järjestää paikallismuseoille käytännönläheistä neuvontaa on pandemiasta huolimatta onnistunut. Maakuntatutkija on tehnyt neuvontakäyntejä valtionavustuksiin liittyvissä tehtävissä. Suurin osa alueellisesta työstä tapahtuu kuitenkin kulttuuriympäristötehtävissä. Kulttuuriympäristötoiminnan toimintamalleja on pandemiasta huolimatta vakiinnutettu. Vuonna 2021 Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo antoi 274 lausuntoa, mikä on noin 40 % enemmän kuin edellisvuonna. Yhteensä tiimi

on osallistunut noin sataan viranomaisneuvotteluun, työneuvotteluun tai maastokatselmukseen. OKM on myöntänyt Hämeenlinnan kaupunginmuseolle 4,7 htv:ta alueelliseen työhön tarkoitettua valtionosuutta vuosittain. Tarkoin raportoitavasta työmäärästä kaupunginmuseo on pystynyt käyttämään noin 3,8 htv. Haasteita on koitunut henkilöstön vaihtuvuudesta ja rekrytoinnin viiveistä.

Kirjastopalvelut

Koronapandemian vuoksi kirjastopalvelut toimivat noin puoli vuotta hyvin rajoitetusti: 1.1.-2.5. ja 11.-31.12.2021 omatoimiaika ei ollut käytössä, kokous- ym. tilat oli suljettu, ei järjestetty tapahtumia, ryhmäkäyntejä eikä opastuksia. Nummen kirjasto oli suljettu. Kalvolan kirjasto oli suljettu 1.2.-2.5.2021, jolloin kirjastopalvelua tarjottiin rajoitetusti kylätalolla. Kirjastoautojen asiakasmäärä oli rajattu 3:een henkilöön kerrallaan. Varaamo-palvelun kautta tarjottavat työskentely- ja ryhmätyötilat olivat omatoimiaikaisessa käytössä vain 16.6.-10.12.21.

Syksyllä 2021 kirjaston toiminta oli hyvin aktiivista ja kaikki tilat käytössä. Erilaisia kulttuuritapahtumia järjestettiin 154 kpl, joissa osallistujia yhteensä 11 700 henkeä. Digiopastuksia ja luokkakäyntejä pidettiin 299 kpl, joissa osallistujia 5 000 henkeä.

Rajoituksista huolimatta kirjaston lainamäärät nousivat lähes normaalille tasolle.

Koronarajoitusten aikana koululaisten ryhmäkäyntejä ja vinkkauksia korvaamaan tehtiin vinkkivideoita ja toteutettiin etävinkkauksia Teamsin välityksellä. Kouluille ja päiväkodeille toimitettiin aineistopaketteja, joiden kautta lainattiin 8 534 nidettä.

Koulukirjastotoiminta oli vilkasta. Koulujen kirjasarjojen valikoimaa kartutettiin ja monipuolistettiin, ja Seminaarin Oodi-kokoelmaa ylläpidettiin edelleen vaihtamalla aineisto säännöllisesti. Opetustoimi osti kirjastolta koulukirjastopalvelut 30 000 eurolla. Lammin koulukirjastohanke toteutettiin. Tiloissa! -hanke jatkuu vuodelle 2022.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluilla oli avustussopimukset kolmen eri liikuntayhtiön kanssa: Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, Hämeenlinnan Jäähalli Oy ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy.

Avustussopimus Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n kanssa sisälsi seuraavat hallit ja liikunta-alueet: Hämeenlinnan uimahalli (sisältää sisäliikuntatilan), Lammin uimahalli, Kaurialan stadion, Pullerin jalkapalloalue, Pullerin jalkapallon tekonurmikenttä, Pullerin pesäpallokenttä, Iittalan urheilukentän alue, salibandyhalli ja Loimua-areena. Sopimus sisälsi myös peruskorjatun uimahallin lainan lyhennykset ja korkomenot.

Jäähallin ylläpidosta oli avustussopimus Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n kanssa. Sopimus sisälsi seuraavat hallit: Pohjantähti-areena, Metritiskiarena ja Hakio-jääliikuntakeskus. Palloiluhallin ylläpidosta oli avustussopimus Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy:n kanssa.

Toiminnan ja ohjauksen ostopalvelusopimus Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n kanssa sisälsi seuraavat palvelut: liikunnanohjaus, uimakoulut, rantavalvonta, tapahtumat, liikunta- ja liikuntapaikkaneuvonta, sisäliikuntatilojen toiminnallinen hoito, 70+-kortin ja 9-kortin hoito.

Liikuntapalvelut ostivat myös liikuntalaitosten päivätunteja yhtiöiltä opetuksen ja varhaiskasvatuksen käyttöön.

Vuonna 2021 koronapandemia aiheutti edelleen muutoksia toiminnassa. Liikuntahallit ja laitokset olivat suljettuina yleisöltä osan vuotta. Liikunnanohjaukseen muutettiin sopimuksessa sovitusta siten, että toiminta toteutettiin etänä tai ulkona. Lisäksi järjestettiin kouluille uinninopetusta.

Kesällä 2019 käynnistetty hanke ”Lisää liikettä Hämeenlinnan seutuun” yhdessä Janakkalan ja Hattulan kanssa jatkui Janakkalan kanssa yhteistyössä vuonna 2021. Hankkeessa kehitettiin päiväkodeissa tapahtuvaa liikuntaa; mukana oli kuusi päiväkotia, joista 4 Hämeenlinnasta ja 2 Janakkalasta. Lautakunnan harkinnanvaraisista järjestöavustuksista 28 myönnettiin liikunta-alan yhdistyksille.

Seuraparlamentti järjestettiin etänä. Kaupungin liikuntapalkinnon sai Hämeenlinnan seudun kuntorastit.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Kulttuuri- ja vapaa-aika						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	484 479	293 000		293 000	612 293	319 293
Toimintamenot	-14 968 677	-15 713 000		-15 713 000	-15 660 975	52 025
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-14 484 198</i>	<i>-15 420 000</i>		<i>-15 420 000</i>	<i>-15 048 682</i>	<i>371 318</i>

Vuonna 2021 kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintamenot olivat 15,661 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 0,613 milj. euroa. Toimintakate oli -15,047 milj. euroa.

Toimintatuottojen ylittyminen aiheutuu pääosin museoiden saamista korona-avustuksista. Koronan aiheuttamat rajoitukset toiminnassa puolestaan tuottivat menosäästöjä.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TP 2021
Kirjaston lainaus	1 048 930	806 154	1 075 000	1 017 395
Kaupunginmuseon kävijämäärä	31 333	21 483	30 000	11 499
Taidemuseon kävijämäärä	45 035	15 303	25 000	19 759

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TP 2021
Liikunnanohjaukset lukumäärä/viikko; kevät ja syys erikseen	100	70	90 / 90	20-50/ 72
Uimahallien kävijämäärät, Hml ja Lammi yhteensä	274 604	150 562 1)	260 000	95 547 2)

1) Uimahallit olivat auki ajalla 2.1.-13.3. ja 3.8.-1.12.2020

2) Uimahallit olivat auki yleisölle ajalla 2.8.2021 (Lammi 1.9.2021)- 30.12.2021.

Sosiaali- ja terveyslautakunta

Sosiaali- ja terveyslautakunta vastaa Hämeenlinnan kaupungin kaikista lakisääteisistä, julkisista sosiaali- ja terveystoimialan palveluista. Lautakunta vastaa sosiaali- ja terveystoimialan palveluiden järjestämisestä, viranomaistoiminnasta, palveluiden sisällöstä ja kehittämisestä. Lautakunnan yksilöjaosto käsittelee yksilöpäätösten oikaisupyynnöt. Sosiaali- ja terveystoimialan toimiala jakaantuu neljään tulosalueeseen, jotka ovat asiakasohjaus ja hankinnat, perhe- ja sosiaalipalvelut, terveystoimialan palvelut sekä ikäihmisten palvelut.

Koko toimialaan on edelleen vaikuttanut keskeisesti covid-19-pandemia, joka teki toimintavuodesta 2021 äärimmäisen poikkeuksellisen. Kesällä 2021 varmistui soteuudistuksen eteneminen ja Kanta-Hämettä koskeva hyvinvointialue perustettiin. Moninainen valmistelutyö aloitettiin syksyn aikana .

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Kuntalaiset saavat tarvitsemansa vaikuttavat palvelut oikea-aikaisesti.	<ol style="list-style-type: none"> 3. vapaa kiireetön aika lääkärille (Tavoite < 14 vrk) 3. vapaa kiireetön aika hoitajalle (Tavoite < 7 vrk) 3. vapaa kiireetön aika suun terveydenhuoltoon (Tavoite < 90 vrk) Ikäihmisten palvelutarpeen arviointi määräajassa (tavoite 100 %) Mielenterveyskuntoutujien palvelutarpeen arviointi määräajassa (Tavoite 100 %) Lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin loppuunsaattaminen määräajassa Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen käsittely määräajassa (Tavoite 100 %) Asiakastyytyväisyys toimialalla kerättävissä asiakastyytyväisyyskyselyissä (asteikko 1-5)* (Tavoite väh. 4,0) 	<ol style="list-style-type: none"> 27 vrk (lääk). Tavoite ei ole toteutunut. 6 vrk (hoit) ja 11 vrk (fys). Tavoite toteutunut. 62,9 vrk (3. vapaa aika, hl). Tavoite toteutunut. Ikäihmisten palvelutarpeen arviointi: Uudet asiakkaat 78,8 %, vanhat asiakkaat 70,0%. Tavoite ei toteutunut Mielenterveyskuntoutujien palvelutarpeen arviointi: 97%, tavoite ei ole täysin toteutunut Lapsiperheiden palvelutarpeen arviointien loppuunsaattaminen 95,4%. Tavoite toteutunut osittain Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen käsittely määräajassa 97,2%. Tavoite toteutunut osittain Mielenterveyskuntoutujien asiakastyytyväisyyskyselyn keskiarvo: 4, NPS –luku 28. Asiakastyytyväisyyskyselyissä kotihoidon keskiarvo 4,3 ja ikäihmisten asumispalveluiden keskiarvo 4,1. Tavoite toteutunut.

	<p>9. NPS-luku asiakaskokemuskyselystä ja niiden palveluiden keskiarvo, joissa kysely on käytössä (Tavoite: (> 60))</p>	<p>9. 66.2 (avosairaanhoido)</p> <p>74,5 (suun terveydenhuolto) Terveystuottajien osalta tavoite toteutunut.</p> <p>Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut NPS-luku 28 ja keskiarvo: 8. Mielenterveyskuntoutujien tuettu asuminen NPS-luku 43 ja keskiarvo 8,2.</p>
--	--	---

* Tähän raportoitu seuraavat kyselyt:
Vammaispalvelujen kotiin annettavat palvelut
Vammaispalvelujen asumispalvelut
Mielenterveyskuntoutujien kotiin vietävät- ja asumispalvelut
Ikäihmisten kotihoito
Ikäihmisten ympärivuorokautinen hoiva

Tavoite	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseen muutostilanteissa kiinnitetään erityisesti huomiota	<p>1. Sairauspoissaolo-% toimialalla (Tavoite pienempi kuin vuonna 2019 (n. 5,3 %))</p> <p>2. Vakituisten henkilöstön koulutuspäivät toimialalla (keskimäärin per henkilö/v), (Tavoite suurempi kuin vuonna 2019 2,77)</p> <p>3. Työn ilo -teeman (v.2020 käytetty teema(t)) toteutumisen keskiarvo toimialalla (asteikko 1-4), (Tavoite 2,8)</p>	<p>1. 5,3 %, ei toteutunut</p> <p>2. 0,98, ei toteutunut</p> <p>3. 3,2, ei toteutunut</p>

Tavoite	Mittarit	Tavoitteen toteutuminen
Rakennetaan kustannuksiltaan kilpailukykyistä sote-kokonaisuutta	<ol style="list-style-type: none"> Hämeenlinnan kaupungin sijoitus tarvekioitujen nettotoimintakustannusten tarkastelussa (44 suurinta kuntaa ja 8 kuntayhtymää, €/as), (Tavoite sijoitus on 15 parhaan kunnan joukossa) Tarvekioidut sosiaali- ja terveystoimen nettotoimintamenot (€/as) Erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon siirtyvien potilaiden siirtoviivemaksut / v (Tavoite < 10 000 eur/v) Ikäihmisten ympärivuorokautisen hoivan kattavuus (%:a 75-vuotta täyttäneistä) (Tavoite 8 %) Lastensuojelun sijaishuollon ostot/v (Tavoite: kustannukset ovat pienemmät kuin vuoden 2020 toteuma) 	<ol style="list-style-type: none"> Vuoden 2020 tilipäätöstietojen mukaan sijoitus oli 14, tavoite toteutunut Tarvekioidut sosiaali- ja terveystoimen nettotoimintamenot Hämeenlinna 3 342 €/as (keskiarvo 3 591 €/as.) Siirtoviivemaksuja 6 500 €vuonna 2021, tavoite toteutunut Joulukuussa 2021 ikäihmisten ympärivuorokautisen hoivan kattavuus 9,7 %. Tavoite ei toteutunut. Vuoden 2020 toteuma oli 8,65milj. euroa ja 2021 toteuma oli 9,6mil. euroa. Tavoite ei toteutunut.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA						
Tuloarviot ja määrärahat						
Myyntituotot	7 159 213	5 556 400	-699 000	4 857 400	9 126 277	4 268 877
Maksutuotot	17 617 035	17 117 200		17 117 200	15 988 770	-1 128 430
Tuet ja avustukset	3 670 472	2 823 000	8 760 000	11 583 000	13 251 354	1 668 354
Muut toimintatuotot	3 359 776	3 677 400	-417 000	3 260 400	3 412 656	152 256
Toimintatuotot	31 806 497	29 174 000	7 644 000	36 818 000	41 779 058	4 961 058
Henkilöstökulut	-63 454 969	-65 401 600	-2 248 000	-67 649 600	-68 145 183	-495 583
Palvelujen ostot	-183 218 775	-182 116 000	-10 592 600	-192 708 600	-197 604 476	-4 895 876
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 401 930	-5 112 100	-550 000	-5 662 100	-6 031 775	-369 675
Avustukset	-8 325 514	-7 506 800		-7 506 800	-6 938 380	568 420
Muut toimintakulut	-13 838 826	-14 562 500	-341 400	-14 903 900	-14 746 734	157 166
Toimintamenot	-275 240 014	-274 699 000	-13 732 000	-288 431 000	-293 466 547	-5 035 547
Toimintakate (netto)	-243 433 517	-245 525 000	-6 088 000	-251 613 000	-251 687 489	-74 489

Vuonna 2021 sosiaali- ja terveystalouden toimintamenot olivat -293,466 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 41,779 milj. euroa. Toimintakate oli -251,687 milj. euroa.

Covid-19-pandemiasta aiheutuneet välittömät toimintamenot olivat 6,7 milj. euroa ja laskennalliset kustannukset 1,9 milj. euroa. Koronakorvauksia saatiin valtiolta 9,8 milj. euroa.

Talousarviomuutoksella lautakunnan toimintatuottojen määrärahaa kasvatettiin vuoden aikana 7,6 milj. eurolla ja toimintakulujen määrärahaa lisättiin 13,7 milj. eurolla. Lopullinen tulos oli, että toimintatuotot ylittyivät 4,96 milj. euroa ja toimintakulut ylittyivät 5,0 milj. euroa muutettuun talousarvioon nähden. Toimintakate oli tämän jälkeen -0,074 milj. euroa huonompi kuin muutettu talousarvio. Koska lautakunnan määrärahasitovuus valtuustoon nähden on erikseen toimintatuotoista ja toimintakuluista, tehtiin valtuustolle esitys ylitysoikeudesta menomäärärahan ylittymisen vuoksi.

Toimintatuottoja saatiin arvioitua enemmän perhe- ja sosiaalipalvelujen asiakasmaksutuotoista. Asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosalueella toimintakulut ylittivät muutetun talousarvion lähinnä vammaispalvelujen asumispalvelujen ostojen osalta.

Sosiaali- ja terveyspalveluja kuormittivat yleisesti covid-19-pandemian aiheuttamat kustannukset. Menoylityksien aiheuttajia olivat perhe- ja sosiaalipalveluissa sijaishuollon lisääntyneet tarpeet ja siitä johtunut ostopalvelujen kasvu. Terveyspalvelujen tulosalueella henkisen hyvinvoinnin asumispalvelujen kustannukset ylittyivät ja avosairaanhoidossa sekä Vanajaveden sairaalassa kustannuksia syntyi enemmän henkilöstökuluista sekä hoitotarvikkeista ja sosiaali- ja terveyspalveluista. Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän erikoissairaanhoidon kuntamaksut ylittyivät Hämeenlinnan kaupungilla 0,1 milj. euroa. Ikäihmisten palveluissa ylityksiä tuli asiakaspalvelujen ostoista tehostetussa palveluasumisessa ja työvoiman vuokrauksessa.

Covid-19-pandemian vaikutus

Covid-19 -pandemia

	Tot-2021	Tot-21 Covid-19	Tot-21 ilman Covid-19
TOIMINTATUOTOT	41 779 057	9 978 798	31 800 259
Myyntituotot	9 126 277	168 202	8 958 075
Maksutuotot	15 988 770	0	15 988 770
Tuet ja avustukset	13 251 354	9 810 597	3 440 758
Muut toimintatuotot	3 412 656	0	3 412 656
TOIMINTAKULUT	-293 466 547	-6 697 744	-286 768 803
Henkilöstökulut	-68 145 183	-1 873 989	-66 271 194
Palvelujen ostot	-197 604 476	-3 410 184	-194 194 292
Aineet ja tarvikkeet	-6 031 775	-808 160	-5 223 615
Avustukset	-6 938 380	-864	-6 937 516
Muut toimintakulut	-14 746 734	-604 548	-14 142 186
TOIMINTAKATE	-251 687 490	3 281 054	-254 968 544

Covid-19-pandemia on aiheuttanut toimintakuluja -6,7 milj. euroa ja laskennallisia kuluja -1,9 milj. euroa. Valtiolta saatiin korvauksia 9,8 milj. euroa ja muilta kunnilta on saatu tuloa 0,168 milj. euroa.

Taulukosta käy ilmi myös, miten toimintatuotot ja toimintakulut olisivat toteutuneet ilman covid-19-pandemiaa.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Toimialan keskeiset haasteet vuonna 2021 ovat olleet henkilöstön saatavuus ja riittävyys yleensä ja erityisesti ikäihmisten palveluiden kotihoidossa. Myös covid-19-pandemia on ollut merkittävä riskitekijä, joka on vaikuttanut niin asiakkaiden palveluiden saatavuuteen kuin henkilöstön työhyvinvointiin. Riskinä on ollut myös menojen ylittyminen kasvavan kysynnän takia. Myös ostopalveluiden hintakehitys on vaikuttanut menojen ylittymiseen.

Ostopalveluiden ja oman palvelutuotannon valvontaprosessien toimivuus ja kehittäminen nousivat syksyllä esille kehitysvammaisten asumispalveluiden yksittäistapauksen myötä.

Sisäisen valvonnan raportin mukaan sisäinen valvonta on ollut toimivaa eikä vuoden aikana ole ilmennyt isoja puutteita. Vuoden 2020 aikana sovitut lastensuojelun asiakkaiden oikeusturvaan liittyvät kehittämistoimenpiteet ovat edelleen käytössä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta

Sosiaali- ja terveyslautakunnan vastuualueeseen kuuluvat lautakunnan ja toimialan ylimmän johdon ja yhteisen henkilökunnan kustannukset. Toimintakulut ylittivät muutetun talousarvion 0,371 milj. eurolla.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Sosiaali- ja terveyslautakunta						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	16 789		1 000 000	1 000 000	1 338 128	338 128
Toimintamenot	-1 217 925	-1 313 000	-341 400	-1 654 400	-2 025 361	-370 961
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-1 201 136</i>	<i>-1 313 000</i>	<i>658 600</i>	<i>-654 400</i>	<i>-687 233</i>	<i>-32 833</i>

Vuonna 2021 lautakunnan toimintatuotot olivat 1,338 milj. euroa ja toimintamenot -2,025 milj. euroa sekä toimintakate -0,687 milj. euroa. Covid-19-pandemiasta aiheutuvia kuluja on kirjattu yhteensä 0,965 milj. euroa ja laskennallisia kuluja 0,6 milj. euroa sekä valtiolta saatiin korvauksia 1,2 milj. euroa.

Asiakasohjaus, ostopalvelut ja vammaispalvelut

Ikäihmisten, vammaisten ja mielenterveys- ja päihdekuntoutujien keskitetty asiakasohjaus vastaa näiden asiakasryhmien ohjauksesta ja neuvonnasta, palvelutarpeen arvioinnista, palvelupäätösten tekemisestä ja asiakasmaksujen määrittämisestä sekä asiakaslaskutuksesta. Asiakasohjaus vastaa myös koko maakunnan osalta ikäihmisten perhehoitajien valmennuksesta, rekrytoinnista,

koulutuksesta ja hoitajien tuesta. Tulosalue vastaa em. päätöksiin liittyvien muutoksenhakujen valmistelusta, yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta, lausuntojen antamisesta sekä sosiaalihuollon tukipalvelujen rekisteröinnistä. Tulosalue vastaa myös toimialan ostopalvelujen hankintaprosesseista, sopimusneuvotteluista palveluntuottajien kanssa ja sopimusten valvonnasta. Vammaispalveluja järjestetään sekä ostopalveluna että omana tuotantona. Ikäihmisten, mielenterveyskuntoutujien ja päihdekuntoutujien osalta määrärahat ovat ko. tulosalueilla sekä oman tuotannon että ostopalvelujen osalta.

Asiakasohjausyksikössä työskentelee yhteensä 31 työntekijää. Ammattinimikkeitä ovat palveluohjaaja, palvelusihteri, sosiaaliohjaaja, sosiaalityöntekijä ja muistikoordinaattori. Yksikön toimintaa ja tehtäviä ohjaavat mm. sosiaalihuoltolaki, vammaispalvelulaki, kehitysvammalaki, vanhuspalvelulaki, laki omaishoidon tuesta, perhehoitolaki ja asiakasmaksulaki. Yksikössä tehtävän työn keskeisenä tavoitteena on se, että asiakas pystyy asumaan omassa kodissaan mahdollisimman pitkään ja omanlaistaan elämää.

Uusi 1.7.2021 voimaan tullut asiakasmaksulaki muutti asiakkaiden maksujen määräytymisperusteita ja siirsi laskutustehtäviä palveluntuottajilta kaupungin tehtäväksi. Tämä työllisti runsaasti asiakasohjausta ja aiheutti ruuhkaa. Asiakasmaksupäätökset ja laskutus viivästyivät merkittävästi kaikkien asiakasryhmien osalta. Korona-epidemian aikana palvelutarpeen arviointien ja huoli-ilmoitusten määrä on lisääntynyt eikä lain edellyttämässä määräajoissa ole arviointeja pystytty tekemään. Palvelutarpeen arvioinnit ovat viivästyneet, mikä johtuu lisäksi siitä, että kotikäyntejä ei epidemian vuoksi voitu tehdä kuin kriittisissä tilanteissa ja ei-kiireelliset jäivät jonoon.

Asiakasohjausyksikön tekemistä päätöksistä tehtiin vuoden aikana yhteensä 52 oikaisuvaatimusta, joista osa käsiteltiin maksuvapautushakemuksena tai itseoikaisuna ja 13 käsiteltiin yksilöjaostossa. Oikaisuvaatimuksista 37 koski ikäihmisten palveluja (lähinnä asiakasmaksuja) ja 15 vammaisten palveluja. Hallinto-oikeuden päätöksiä tuli 5 ja kaksi Korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Vammaispalveluissa oli vuoden 2021 lopulla perhehoidettavia 70 asiakasta ja perhehoitajia oli 43. Ikäihmisten palveluissa perhehoidettavia oli 82 ja perhehoitajia 31. Vammaisten perhehoitajien määrä ja hoidettavien määrä on hiukan vähentynyt. Ikäihmisten perhehoitajien määrä on lisääntynyt edellisestä vuodesta kahdeksalla ja hoidettavien määrä on lähes kaksinkertaistunut.

Vammaispalvelussa kaupungin omia yksiköitä ovat kehitysvammaisten asumisyksikkö Matinkulmakodit (20 paikkaa) ja Virvelinrannan päivätoiminta ja tilapäishoito.

Matinkulmakodit tarjoaa ympärivuorokautista kodinomaista, turvallista ja virikkeistä asumista. Matinkulmakodit toimivat myös ns. ”hätäsijoituspaiikkana” lyhytaikaisesti.

Virvelin päiväaikainen toiminta Virvelinrannassa on 50-paikkainen. Toimintaan osallistuu n. 80 asiakasta viikossa. Korona-sulun aikana päivätoimintaa järjestettiin eri asumisyksiköissä, Virvelissä kävi silloin vain vanhempien luona asuvat asiakkaat, joiden vanhemmat kävivät töissä. Toiminta Virvelissä avattiin jälleen lokakuun alussa.

Virvelin tilapäishoitoa järjestetään kolmena viikonloppuna kuukaudessa. Viikonloppun ryhmissä on kuusi asiakasta. Toiminta on tarkoitettu omaishoitajien lakisääteisen vapaan mahdollistamiseksi. Suunnitteilla on neljännen ryhmän perustaminen v. 2022.

Vammaispalvelujen painopiste on ollut vuonna 2021 edelleen avopalvelujen ja tukitoimien kehittämisessä. Vammaisten henkilöiden asuminen kotona on lisännyt tarvetta henkilökohtaiseen apuun ja tilapäishoitoon.

Ostopalveluina hankittiin mm. ikäihmisten, vammaisten, mielenterveyskuntoutujien ja päihdekuntoutujien asumispalveluja, kotihoitoa ja kotiin vietäviä palveluja, päivätoimintaa, työtoimintaa, lastensuojelun avopalveluja sekä lastensuojelun laitoshoidon ja perhekotihoitoa. Sopimukset ovat valtaosin puitesopimuksia ja kaupunki ostaa palveluja kulloisenkin tarpeen mukaisesti.

Vammaisten ja ikäihmisten palvelujen hankinnoissa on käytössä kannustimia, joiden tavoitteena on hankkia mahdollisimman vaikuttavia ja kustannustehokkaita palveluja. Bonukset ja sanktiot ovat yleensä rahallisia tai ne vaikuttavat esim. puitesopimuksen hankintajärjestykseen. Vammaisten palvelujen ja ikäihmisten tehostetun palveluasumisen puitesopimusten sekä lastensuojelun avopalvelun uudet sopimukset tulivat voimaan 1.1.2021 ja ovat voimassa optioiden kanssa neljä vuotta. Ikäihmisten tehostetun palveluasumisen hinnat nousivat keskimäärin 12,5 % ja vammaisten ostopalvelut enimmillään yli 20 %. Hintojen nousu johtui siitä, että sopimuskauden aikana nousut olivat hyvin vähäisiä, mitoitusvaatimukset asumispalveluissa nousivat ja erityisesti vammaispalveluihin sijoitetaan aikaisempaa enemmän hoitoa vaativia asiakkaita.

Valvontaa ja seuranta edellyttäviä hankintasopimuksia on vammaispalvelussa 30, mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa ja päihdepalveluissa 16, lastensuojelun avopalveluissa 31, lastensuojelun laitoshoidossa 305 ja ikäihmisten palveluissa 37.

Kaupunki osti Työvalmennussäätiö Luotsilta työ- ja päivätoimintapalveluja sekä sosiaalista kuntoutusta ja kuntouttavaa työtoimintaa palvelusetelillä.

Palveluseteli on käytössä kotihoidossa, ikäihmisten tehostetussa palveluasumisessa, omaishoidon palveluissa sekä vapaiden järjestelyissä ja vammaisten päivätoiminnassa ja henkilökohtaisessa avussa. Vammaisten omaishoidon tuen ja henkilökohtaisen avun palvelusetelitä käytti 62 asiakasta.

Yksityisen sosiaalipalvelujen tukipalvelutuottajien rekisteriin merkittiin vuoden aikana 25 uutta yritystä (v. 2020 luku oli 22). Palveluseteliyrittäjiksi ikäihmisten ja vammaisten avopalveluihin hyväksyttiin kuluneena vuonna 14 (v. 2020 oli 20) palvelusetelintuottajaa.

Koronapandemian vuoksi käyntejä hoivayksiköissä vältettiin ja valvontaa toteutettiin vain reklamaatioiden pohjalta tehtävillä valvontakäynneillä, Teamsin kautta, kirjallisilla selvityspyynnöillä ja omavalvonnan raportoinnilla.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Asiakasohjaus ja ostopalvelut						
Tuloarvot ja määrärahat						
Toimintatuotot	1 452 251	1 590 000	-200 000	1 390 000	1 465 713	75 713
Toimintamenot	-22 726 963	-23 118 000	-1 013 000	-24 131 000	-24 104 088	26 912
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-21 274 711</i>	<i>-21 528 000</i>	<i>-1 213 000</i>	<i>-22 741 000</i>	<i>-22 638 375</i>	<i>102 625</i>

Tulosalueen budjettiin sisältyvät asiakasohjausyksikön, hallinnon ja vammaispalvelujen kustannukset.

Vuonna 2021 asiakasohjauksen ja ostopalveluiden toimintamenot olivat -24,104 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 1,466 milj. euroa. Toimintakate oli -22,638 milj. euroa. Covid-19-pandemiasta aiheutuneet kustannukset olivat 0,148 milj. euroa ja valtiolta saatiin korvauksia 0,171 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021
Ikäihmisten palvelujen oikaisuvaatimusten määrä	Oikaisuvaatimuksia 14, joista jaosto käsitteli 10 ja 4 ratkaistiin itseoikaisuna	Oikaisuvaatimuksia 22, joista jaosto käsitteli 6 ja 16 ratkaistiin itseoikaisuna	Oikaisuvaatimuksia 37, joista jaosto käsitteli 4 ja muut ratkaistiin itseoikaisuna.
Vammaisten henkilöiden asumispalvelut, M€	8,60	9,00	11,20
Vammaisten henkilöiden asumispalvelut, asiakkaiden lkm	170	169	165
Vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu, M€	1,99	2,27	2,51
Vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu, asiakkaiden lkm	206	220	237

Sosiaali- ja perhepalvelut

Sosiaali- ja perhepalvelut koostuvat lapsiperheille ja aikuisille suunnatuista sosiaali- ja tukipalveluista. Lapsiperhepalvelut sisältävät ennaltaehkäisevät terveyspalvelut, psykososiaalisen tuen palvelut sekä lastensuojelun. Ennaltaehkäisevissä palveluissa tuotetaan neuvolapalvelut, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto, nuorten terveysneuvontapisteiden palvelut sekä lasten puhe- ja toimintaterapia. Psykososiaalisen tuen palvelut sisältävät lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin, lapsiperheiden kotipalvelun, perhetyön, lapsiperheiden sosiaalityön, kasvatus- ja perheneuvonnan, perhekuntoutus Polun toiminnan sekä nuorisoiäkisten tukipalvelu Topparin. Lastensuojelu koostuu avohuollon, sijaishuollon sekä jälkihuollon palveluista. Sijoitetuille nuorille on oma laitossyksikkö, Pollentien nuorisokoti. Lisäksi sosiaali- ja perhepalveluihin kuuluvat moniammatillinen Ankkurityö ja maakunnallisesti toteutettavat sosiaali- ja kriisipäivystys, perheoikeudellisen yksikön ja Perhehoitoyksikkö Kanervan palvelut.

Lähinnä aikuisille suunnatut sosiaalisen tuen palvelut sisältävät työikäisten sosiaalityön, pakolaisten vastaanoton sekä maahanmuuttajatyön, joka on kotoutumis- ja monikulttuurisen työn koordinointia ja edistämistä. Harkinnanvaraista ja ehkäisevää toimeentulotukea, kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta myönnetään aikuissosiaalityössä, lapsiperheiden sosiaalityössä sekä lastensuojelussa.

Sosiaali- ja perhepalvelujen alkuperäiseen budjettiin varattu toimintakate ylittyi 0,86 milj. eurolla. Valtiolta saatiin ennakoitua vähemmän pakolaisiin ja kuntouttavaan työtoimintaan liittyviä korvauksia. Lastensuojelun sijaishuollon ostot ylittyivät 2,5 milj. eurolla. Koko 2021 vuoden ennuste oli sijaishuollon kustannusten osalta 7,1 milj. euroa. Tavoitteeseen, että sijaishuollon ostojen kustannukset olisivat pienemmät kuin 2020 ei päästy. Vuoden 2021 toteuma oli 9,6 milj. euroa. Kustannusten kasvu on kuitenkin hidastunut.

Avohuollon toimintakatteen osalta päästiin 1,1 milj. euroa plussalle. Tämä selittyy systemisellä lastensuojelun työskentelyllä ja lastensuojelutyön toteuttamisena itse. Lastensuojelun oma toiminta on avohuollossa kasvanut vuoden aikana 66,8 %:sta 79,3 %:iin, mikä näkyy kustannusten laskuna. Myös lastensuojelun asiakkuuksien määrä on laskenut. Jälkihuollon ostot ovat kasvaneet. 2020 toteuma on ollut 0,88 milj. euroa, kun vuoden 2021 osalta toteuma on 1,1 milj. euroa. Jälkihuollon ostojen kasvua selittää ikärajan nousu 25 ikävuoteen, jonka myötä asiakasmäärä on myös kasvanut. Jälkihuollossa on myös enenevässä määrin nuoria, jotka tarvitsevat erityisen paljon tukea.

Lapsiperheiden palveluiden talouden tasapainottamisen ohjelmaa on viety eteenpäin. Lastensuojelun avohuolto ja sijaishuolto toimivat systemisen mallin mukaisesti. Vuoden 2021 aikana lastensuojelun avohuollon asiakasmäärä on laskenut noin 100 lapsella ja asiakkuuksien kesto on lyhentynyt. Samanaikaisesti sijaishuollon asiakasmäärä on noussut. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia on vuonna 2021 ollut 215, kun edellisellä vuonna se on ollut 211. Sijoitusten määrä on vuosittain kasvanut, mutta enää yhtä nopeasti kuin aikaisemmin. Lisäksi tiedossa on, että sijoitetut lapset ovat entistä huonovointisempia ja tarvitsevat usein vahvasti tuettuja sijaishuoltopaikkoja, jotka ovat kalliimpia. Lisäksi sijoitetuille lapsille on jouduttu tekemään sijaishuoltopaikan muutoksia erityisyksiköihin ja vaativan hoidon sijaishuoltopaikkoihin, joka näkyy kustannuksissa.

Perhekuntoutusyksikkö Polku perustettiin yhtenä osana talouden tasapainottamista. Vuoden aikana Polun toiminnan toteuttamisen haasteena on ollut covid-19-pandemia. Ryhmämuotoisesta kuntoutuksesta on jouduttu siirtymään kotikuntoutukseen aina kun koronarajoitukset ovat sitä vaatineet.

Lastensuojelun systeemisen mallin kehittämis- ja juurruttamistyö jatkui vuoden aikana. Yhteistyönä Solutos Oy:n kanssa rakennettiin ja testattiin tuotannonohjausjärjestelmä PerhePirkkoa lastensuojelun avohuoltoon. Tuotannonohjausjärjestelmän tarkoitus on tukea systeemisen työn toteutumista asiakastyössä ja tuottaa tietoa johtamisen tueksi. Lastensuojelun tuotannonohjausjärjestelmä kilpailutettiin loppuvuoden aikana. Systeemistä mallia laajennettiin lastensuojelusta myös sosiaalihuollon puolelle perhekeskuksen palveluihin. Lapsiperheiden palvelut osallistuvat Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen FIT-hankkeeseen, joka jatkuu vielä vuonna 2022. Hankkeen tavoitteena on saada lapsiperheiden palveluihin käyttöön työskentelysuhteen vaikuttavuutta arvioivat mittarit.

Lapsiperheiden tukipalveluissa jatkettiin aloitettua perhekeskustoimintamallin rakentamista sisältönä asiakastarpeiden mukainen verkostomainen työskentely. Lapsiperheiden palveluissa jatkettiin myös vaikuttavuusinvestoinnin mallin SIB Iceheartsin toimintaa. Lapsiperheiden palvelut ja lastensuojelu sekä sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelut ovat mukana NHG:n vetämässä LAPE-vertaiskehittämisessä tavoitteena saada vertailutietoa muista kunnista siitä, miten toimintaa ja kustannuksia on onnistuneella tavalla hoidettu.

Neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä Nuorten terveysneuvontapisteen terveydenhoitajien työpanos vuoden 2021 koronarokotuksissa on ollut huomattava. Erityisesti syksyn 2021 aikana saatiin ulkopuolisia työntekijöitä rokotustoimintaan, mikä vähitellen mahdollisti terveydenhoitajien paremman keskittymisen omaan perustehtäväänsä neuvolassa, kouluilla ja oppilaitoksissa. Lisäksi kyseisten yksiköiden lääkäreiden työaika on vienyt koronajäljitys. Vuoden aikana on supistettu neuvolan lakisääteisten määräaikaisterveystarkastuksia, joita on hoidettu etäkontakteilla. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollossa on jäänyt joitakin luokkia tarkastamatta ja kesän tarkastukset tehtiin perheiden tarpeet huomioiden ja lyhyemmällä vastaanottoajoilla.

Kehittämistoiminta on ollut lähes kokonaan katkolla vuoden aikana covid-19-pandemiasta johtuen. Pandemiasta huolimatta 2. asteen opiskelijoille kohdennettu nuorten mielenterveyttä tukeva mini-interventio on otettu käyttöön ja toimintamalli on koettu hyväksi. Lisäksi Nuorten mielenterveyden hoitopolku saatiin valmiiksi moniammatillisena yhteistyönä ennaltaehkäisevän terveydenhuollon, lastensuojelun, oppilashuollon ja perhekeskuksen toimijoiden kesken. Hoitopolun juurruttamisen lisäksi on panostettu nuorten kanssa työskentelevien työntekijöiden IPC-koulutukseen.

Sosiaali- ja kriisipäivystys joutui loppuvuodesta työtehtävässään vakavaan henkeen kohdistuvaan vaaratilanteeseen. Tämä vaikutti jonkin aikaa sosiaali- ja kriisipäivystykseen toimintaan. Yksikölle järjestettiin kriisiapua, jotta jokainen työntekijä on voinut käsitellä tapahtunutta ja samalla tuettiin työntekijöitä jatkamaan työssään.

Työllisyyden kuntakokeilu alkoi maaliskuussa 2021 Ohjaamon kanssa yhteisissä tiloissa. Kuntakokeilussa on mukana sosiaalisen tuen palveluista työntekijöitä, työllisyyspalveluiden omavalmentajia, sekä ammatinvalinta- ja uraohjaajia kuntakokeilutoimiston puolelta.

Pitkäaikaistyöttömien tavoittamisen ja aktivoinnin eteen on tehty paljon kehittämistyötä ja toimivia käytäntöjä vahvistetaan edelleen.

Sosiaalisen tuen palveluissa näkyy pitkäaikaistyöttömien huonontunut vointi ja kokonaistilanne. Asiakasmäärät ovat vähentyneet, mutta asiakkuudessa olevat tarvitsevat entistä vahvempaa moniammatillista tukea. Vuonna 2021 kuntouttavaa työtoimintaa järjestettiin paljon etänä koronan takia. Kuntouttavan työtoiminnan toimintapäivät jäivät tämän vuoksi alhaisemmiksi kuin ennen koronaa. Tällä hetkellä asiakkaat ovat entistä huonokuntoisempia, joka näkyy aktivointipäivissä. Kotoutumisen edistämisen palveluissa valmistauduttiin hyvinvointialueelle siirtymiseen palveluiden jakautuessa sekä kunnan että hyvinvointialueen järjestämisvastuulle.

Koko tulosalueen työssä vuoden 2021 isoin vaikuttava tekijä on ollut covid-19-pandemia ja rokotusten järjestäminen. Pandemiatilanteen pitkittymisestä huolimatta palvelut on pystytty pitämään avoinna ja toteuttamaan palvelutarpeen arviointeja enemmän määräajassa kuin edellisinä vuosina.

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021
Lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi määräajassa %	91,9	93,7	95,4
Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen käsittely määräajassa %	97,1	97,5	97,2
Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä elokuussa	585	466	365
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17 vuotiaiden määrä (avohuollon sijoitukset, kiireelliset sijoitukset, huostaanotot) Luku 31.12.	178	211	215
Uusien asiakkuuksien määrä /pakolaisten vastaanotto	85	120	101
Luvatta maassa olevien määrä/järjestetty hätämajoitusta	36/30	36/28	13/9

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Sosiaali- ja perhepalvelut						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	5 097 614	5 444 000	-436 000	5 008 000	6 217 562	1 209 562
Toimintamenot	-36 870 894	-35 807 000	-795 300	-36 602 300	-37 441 699	-839 399
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-31 773 280</i>	<i>-30 363 000</i>	<i>-1 231 300</i>	<i>-31 594 300</i>	<i>-31 224 137</i>	<i>370 163</i>

Vuonna 2021 sosiaali- ja perhepalveluiden toimintamenot olivat -37,4 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 6,2 milj. euroa. Toimintakate oli -31,2 milj. euroa. Covid-19-pandemiasta aiheutuvia kustannuksia oli 0,169 milj. euroa ja korvauksia saatiin valtiolta 0,305 milj. euroa Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna toimintakate ylittyi -0,861 milj. euroa, mutta muutettuun talousarvioon verrattuna toimintakate jäi 0,37 milj. euroa plussalle.

TERVEYSPALVELUT

Terveyspalveluihin kuuluvat terveyspalveluiden oma palvelutuotanto sekä terveydenhuollon ostopalvelut, kuten erikoissairaanhoidon, Koivikkokoti, ensihoito ja ostetut henkisen hyvinvoinnin palvelut ja päihdepalvelut. Oma palvelutuotanto tuottaa palveluita Hämeenlinnan asukkaille kahdeksalla terveysasemalla ja seitsemässä hammashoitolassa sekä 90-paikkaisessa Vanajaveden sairaalassa. Terveyspalveluiden omia palveluyksiköitä ovat avosairaanhoidon, henkisen hyvinvoinnin palvelut, sairaala- ja geriatriset palvelut, suun terveydenhuolto sekä tukipalvelut.

Avosairaanhoidon palvelut

Avosairaanhoidon palvelua tuotetaan kahdeksalla terveysasemalla. Hoidon tarpeen arvioinnin perusteella asiakas saa tarvitsemansa palvelun. Palveluvalikoimaan kuuluvat sähköiset palvelut, puhelinpalvelut, ryhmätoiminnot sekä vastaanottopalvelut. Kehittämisen painopisteenä oli sähköisistä palveluista Omaolo-palvelu, joka on kehittynyt korona- ja COVID-19-epidemioiden ja koronanäyteajanvarauksen kautta. Lisäksi NinChat otettiin onnistuneesti kaikilla terveysasemilla käyttöön.

Hoitotarvikejakelussa asiakkaiden kokonaismäärä oli n. 7 000 henkilöä eli nousua edelliseen vuoteen n. 400 henkilöä. Hoitotarvikejakelun varsinaiset käyntimäärät 14 760 oli lisääntyneet yli 700 käynnillä vuoteen 2020 verrattuna. Hoitotarvikekustannuksia lisäsivät edelleen mm. uudet avannehoitotuotteet, hengitysapuvälineissä käytettävien CPAP-maskien tarve sekä diabeteksen hoidossa käytettävien insuliinipumppujen ja sensoreiden yleistymisen. Lääkinnällistä kuntoutusta järjestettiin sekä omana toimintana, palvelusetelillä että maksusitoumuksella. Apuvälinepalvelu ja rintamaveteraanien avokuntoutus olivat osa vakiintunutta omaa toimintaa.

Röntgenkuvaukset ja UÄ-tutkimukset tehtiin omana toimintana pääterveysasemalla. Radiologipalvelut hankittiin ostopalveluina. Laboratoriopalvelut tuotti Fimlab. Seulontatutkimukset (mammografiat, kohdunkaulan irtosolututkimukset) toteutettiin kansanterveysasetuksen mukaisesti ja ne hankittiin ostopalveluina. Toimenpideyksikössä tehtiin omana toimintana

tähystystutkimukset, spirometriat, kuulontutkimukset ja silmämepohjakuvaukset. Sydämen rasituskokeita ja Holter-rekisteröintejä tehtiin yhteistyössä Sydänsairaalan kanssa. Coronarian kanssa jatkui yhteistyö yöpolygrafiatutkimuksissa.

Avosairaanhoidon henkilöstövakansseihin oli hakijoita; erityisesti hoitajien vakansseihin. Myös kaikki avoinna olleet lääkärivirat saatiin täytettyä. Sen sijaan lääkäreiden sekä hoitohenkilöstön sijaisuuksiin oli haasteellista saada osaavia tekijöitä. Koronatilanteen vuoksi jouduttiin rekrytoimaan ylimääräistä henkilökuntaa pandemiatoiminnan toteuttamiseen. Tällä turvattiin osittain myös perustoiminta. Koronapandemian jatkuessa vuonna 2021 kustannuksia nostivat raskas koronanäytteenotto, pandemiavastaanoton toiminta ja koronajäljitys.

Lääkäri- ja hoitajakäyntien määrä (96 850) nousi lähes 10 000 käynnillä. Kaikkien kontaktien kokonaismäärä (n. 390 250) nousi edellisvuoteen verrattuna noin 19750:llä. Syynä olivat mm. koronapandemiaan liittyvät kontaktit. Avosairaanhoidon saatavuusmittarina on 3. vapaa kiireetön aika lääkärille, sairaanhoitajalle sekä fysioterapeutille. Koronapandemian vuoksi tilastoissa oli puutteita. Tavoitteisiin ei täysin päästy, sillä lääkärille 3. vapaa kiireettömän ajan mediaani oli 27 vuorokautta (tavoite <7vrk), sairaanhoitajalle 6 vuorokautta (tavoite <7vrk) ja fysioterapeutille 11 vuorokautta (tavoite <7vrk).

Henkilöstön osaamista vahvistettiin kattavan koulutussuunnitelman avulla. NLY:n kyselyssä terveyskeskuksille nuorten lääkäreiden tyytyväisyydestä ohjaamiseen ja koulutuksen saamiseen menestyimme erinomaisesti Jukolan terveysasemalla. Asiakaskokemusta mitattiin terveysasemien vastaanotolla käyneiltä asiakkailta, joille lähetettiin palautekysely tekstiviestinä. Tuloksena ollut NPS 66.2 oli yli asetetun tavoitteen (60).

Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuollossa oli yhteensä 67 475 käyntiä (vuonna 2020 käyntejä oli 61 894). Käyntimäärä oli edelleen noin 8 000 käyntiä vähäisempi tavanomaiseen vuoteen verrattuna johtuen koronapandemiasta. Vastaanottoaikoja jouduttiin peruttamaan sekä henkilöstön poissaolojen että potilaiden sairastelun johdosta. Hammaslääkärikäyntejä oli 50 280, suuhygienistikäyntejä 14 555 ja hammashoitajakäyntejä 2 640. Hammashoitajakäynneissä on mukana hammashoitajan röntgenkuvaukset. Kaikki vakanssit ovat olleet täynnä, osin määräaikaikaisilla tekijöillä. Hammaslääkäreiden syventävän harjoittelun ja kandidaiheen paikkoihin on ollut runsaasti kysyntää. Lyhytaikaisia sijaisia on lähes mahdotonta saada. Ostopalveluna hankittiin viikonloppupäivystyksen työpari yhdessä muiden Kanta-Hämeen kuntien kanssa. Rekrytointihaasteen takia oikomispalvelut tuotettiin osin ostopalveluna.

Lapset ja nuoret kutsuttiin suun terveystarkastuksiin neuvola-asetuksen mukaisesti. Kanta-Hämeen kuntien yhteisessä viikonloppupäivystyksessä oli 1 021 päivystyskäyntiä. Päivystyskäynnit olivat lähes viime vuoden tasolla, mutta jatkokäyntejä (hämeenlinalaisille potilaille päivystyksen jatkohoit- tai lohkeama-aikoja) annettiin koronapandemian takia vähemmän. Siten pystyttiin varautumaan mahdollisten koronapotilaiden päivystykseen. Hoitotakuuseen pystyttiin vastaamaan, tosin välitön yhteydensaannin tavoite ei aina toteutunut. TeleQ-puhelinjärjestelmän käyttöönotto on mahdollistanut takaisinsoiton potilaalle. Puheluita tuli yhteensä 40 872 (1 841 enemmän kuin vuonna 2020). Hoidon tarpeen arviointi tehtiin puhelimesta. Tutkituista potilaista hoitosuunnitelma

tehtiin noin 97,7 prosentille. Kolmas kiireetön vapaa aika hammaslääkäreillä oli keskimäärin 62,9 vuorokautta. Asiakaskokemusta mittaava NPS-luku oli 74,5.

Toiminnanohjausjärjestelmä oli käytössä Jukolan hammashoitolassa. Tavoitteena oli hoitaa kerralla enemmän, mahdollisuuksien mukaan kerralla valmiiksi. Potilaspalauteen keskiarvo oli 4,7/5. Myös henkilöstön palaute oli pääosin myönteistä. Suun terveydenhuolto oli mukana THL:n Hyvä vastaanotto -valmennuksessa. Tavoitteena oli saatavuuden parantuminen. Mukana oltiin myös Oma Hämeen eri valmennuksissa. Sähköistä Omaolon lasten ja nuorten suun terveystarkastusta hyödynnettiin Lammin ja Hauhon 5.-luokkalaisten määräaikaistarkastuksissa.

Sairaala ja geriatriset palvelut

Sairaala ja geriatriset palvelut tuottaa sairaalahoidon (90+12 potilaspaikkaa Vanajaveden sairaalassa). Koronatilanteen vuoksi on kaksi fysioterapiahuonetta otettu käyttöön potilashuoneiksi huhtikuussa 2020, joten lisäpaikkoja on aiemman 6:n sijasta 12.

Sairaala pystyi vastaamaan hoidon tarpeeseen. Siirtoviivepäiviä syntyi 13. Tavoite hoitoon pääsystä 3 vuorokauden kuluessa toteutui erinomaisesti. Tämä toteutui myös kesäsulun aikana, jolloin sairaalan paikkamäärä jouduttiin alentamaan henkilöstön saatavuusvaikeuksien vuoksi 90+6:sta 70:een. Siirtoviivekustannukset ovat laskeneet 10 vuodessa noin 1 milj. euron vuositasolta nollassa, joten kumulatiivisesti toiminnan tehostuminen on tuonut pelkästään siirtoviiveissä säästöä lähes 9 M€ viimeisen 10 vuoden aikana. Siirtoviivekäytäntö keskeytettiin loppuvuodesta Pride and Joy-pilottiin liittyen.

Tavoitteena ollut lyhytaikaisten osastojaksojen alle 10 vrk:n keskipituus saavutettiin. Keskimääräinen hoitoaika oli edelleen lyhyt: lyhytaikaiset osastojaksot 9,73 vrk (9,64 vrk vuonna 2020) ja kaikki hoitajakset 11,68 vrk (10,75 pv vuonna 2020, pitkäaikaispotilasjono aiheutti kasvun). Sairaalaan palautui hoitajakson jälkeen saman sairauden vuoksi erittäin vähän asiakkaita: 3 % / 7 vrk tavoite alittui. Hoitajaksojen tavoitemäärä 2000 ylittyi ollen 2 007 jaksoa (2 259 vuonna 2020). Bruttohoitopäivien kertymä oli 25 450 (26 516 vuonna 2020).

Jatkohoitoa odottavien pitkäaikaispotilaiden määrä (sisältäen myös Lyhty-arviojonon) kasvoi huomattavasti edellisvuodesta ollen 13,9 (9,6 vuonna 2020). Tavoitteena on, että jatkohoitoa odottavien määrä on alle 10. Varsinaisia pitkäaikaispaikkaa odottavia oli keskimäärin 10,5 (7,1 vuonna 2020). Ikäihmisten palvelualueen pitkäaikaishoitoon pääsi heikosti koko toisen vuosipuoliskon ajan.

Osastolla 3 on koronakohortti, jossa hoidetaan alueellisesti Hattulan, Hämeenlinnan ja Janakkalan koronaepäilyjä ja koronapotilaita. Kohorttitoiminta vaikuttaa asiakaskuormitukseen laskevasti, kun useimmat asiakkaat tarvitsevat koko huoneen. Tämän vuoksi myös sairaalan asiakaskuormitus oli aiempaa matalampi 77,5 % (80,4 %). Kuormitus ei kuitenkaan heijasta työtilannetta, sillä koronakohortissa oleva potilas vie keskimäärin 3 asiakaspaikkaa, kun samassa huoneessa ei ole mahdollista hoitaa toista henkilöä ja pisara-kosketuseristyksessä hoitaminen vie erittäin paljon resursseja. Vuoden kuormitushuippu 106,7 % oli 12.1.2021. Osastoilla oli vuoden aikana kolme koronaepidemiaa, joissa sairastui potilaita ja henkilökuntaa.

Koronatilanne, muutokset sairauslomaperiaatteissa (lievässäkin flunssassa ei voi tulla enää töihin), asiakkaiden raskashoitoisuus ja vaikeat käytösoireet, kuten aggressiivisuus aiheuttivat työkyvyttömyyspoissaolojen tai lisähenkilökunnan tarpeen vuoksi henkilöstömäärärahojen ylittymisen noin 0,63 M€:lla.

Lisäksi yksikkö tuottaa ikäihmisten palvelualueelle lääkäripalveluita 6 vakanssin työajan verran kantakaupungin kotihoitoon, ikäihmisten palvelualueen hoitokoteihin sekä akuuttiin kotihoitoon. Vuoden aikana yksikön hoidettavaksi tuli kolme uutta keskisuurta palvelutaloa, joiden lääkäripalveluiden resursoinnista neuvotellaan edelleen. Toistaiseksi resurssi vähentää kotiin vietävien palveluiden resurssia.

Henkisen hyvinvoinnin palvelut

Henkisen hyvinvoinnin palveluissa tavoitteena oli henkisen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen äkillisissä mielenterveyttä horjuttavissa kysymyksissä sekä mielenterveyskuntoutujien palveluissa. Työmuotoina ovat yksilövastaanotot, perhe- ja verkostotapaamiset, kotikäynnit sekä ryhmähoidot. Palvelut muodostuvat terveysasemilla työskentelevien psykiatristen sairaanhoitajien ja psykologien palveluista (10 716 yksilökontaktia), psykiatrisesta ryhmäkuntoutuksesta (374 yksilö- ja 1 841 ryhmäkäyntiä) sekä psykiatrisesta päiväyksiköstä (772 hoitopäivää ja 539 käyntiä) ja kuntoutuspoliklinikasta (3 263 yksilö- ja 84 ryhmäkäyntiä). Maahanmuuttaja-asiakkaita varten on psykiatrinen sairaanhoitaja. Kaikissa yksiköissä on mahdollisuuksien mukaan otettu etä- ja videovastaanotot käyttöön. Avosairaanhoidosta saatiin psykiatripalvelut konsultointiin ja asiakkaiden yhteistapaamisiin (804 yhteistapaamista). Ryhmämuotoisia hoitoja ei toteutettu koronatilanteen vuoksi lainkaan. Nuorten aikuisten päiväkuntoutus jatkui kuntoutuspoliklinikalla tavallista pienemmällä ryhmällä.

Psykiatrisen ryhmäkuntoutuksen ryhmiä on 16 ja niissä käyville asiakkaille laadittiin yksilöllinen, määrääjain tarkistettava kuntoutussuunnitelma. Ryhmäkuntoutuksen yhteydessä toimi pitkäaikaiskuntoutujien kotikuntoutus. Vuonna 2021 osallistuttiin ensimmäisen valtakunnalliseen THL:n järjestämään mielenterveyspalveluiden asiakastyytyväisyyskyselyyn, jonka vastaukset eivät ole vielä käytettävissä. Henkisen hyvinvoinnin ostopalveluihin kuuluvat henkisen hyvinvoinnin asumispalvelut, kriisipäivystys, psykiatrinen ja työtoiminta ja Klubitalon toiminta. Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen ohjaukset ja päätökset tehdään asiakasohjausyksikössä.

Päihdepalveluiden tuottamisesta on sopimus A-klinikka Oy:n kanssa. Sopimus on irtisanottu päättyämään vuoden 2023 lopussa.

Terveydenhuollon ostopalvelut

Terveydenhuollon ostopalveluihin kuuluivat erikoissairaanhoito, ensihoito, Koivikkokodin saattohoito ja maatalousyrittäjien työterveyshuolto. Erikoissairaanhoito ostettiin Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä (KHSHP), jonka kanssa tehtiin kiinteätä yhteistyötä. Ortopedin ja pediatriin konsultaativastaanotot toimivat Viipurintien terveysasemalla säännöllisesti.

Terveyspalvelujen tukipalvelut

Terveyspalvelujen tukipalvelut -yksikkö tuottaa palveluosastojen tarvitsemat johtamisen ja hallinnon palvelut, kehittää ja ylläpitää toiminnan edellyttämiä järjestelmiä sekä toimii kehittämistyön tukena. Tukipalvelut huolehtii laskutuksesta ja siihen liittyvästä asiakaspalvelusta, henkilöstö- ja taloushallinnon tukitehtävistä, asiakirjahallinnosta, arkistoinnista, tekstinkäsittelystä sekä sisäisestä logistiikasta. Tehtäviin kuuluu myös sähköisten järjestelmien toiminnasta huolehtiminen, potilastietojärjestelmän ja siihen liittyvien lisäohjelmistojen pääkäyttäjätehtävät sekä ICT-tuki.

Asiakasmaksuvapautuksia haettiin v. 2021 lääkärin-, hoitajan ja fysioterapeutin käynneistä 181 kertaa, joista myönteisiä päätöksiä oli 142 kpl ja kielteisiä 39 kpl. Vapautusten kustannusvaikutus oli 2 322,80 euroa.

Laskutuspalveluissa asiakaslaskuja tehtiin avosairaanhoidossa 50 829 kpl, suun terveydenhuollossa 49 819 kpl ja Vanajaveden sairaalassa 2 432 kpl. Kuntalaskuja muodostui yhteensä 3 350 kpl. Kuntaxin kautta tehty kuntien laboratoriolaskutusta arviolta noin 110 kpl. Täydenkorvauksen laskutusta (esim. vakuutusyhtiöt, vankilat, SPR:n vastaanottokeskus) on ollut 148 kpl

ICT-tuessa merkittävänä projektina oli teleoperaattorin vaihto. Asiakasmaksulain muutokset toivat mukanaan asiakasmaksulakiin liittyvien teknisten taustatöiden ja prosessien suunnittelua ja toteutusta. Kansalliseen kuva-arkisto Kvarkkiin liittyminen edellytti myös hallinnollisia organisaatiokohtaisia valmistelutöitä. Lifecare-järjestelmään liittyviä projekteja toteutettiin useita Vanajaveden sairaalan vanha ruokatilausjärjestelmä vaihdettiin Aromi-järjestelmään. ICT-tiimille tuli noin 18 000 tukipyyntöä vuoden 2021 aikana.

Tukipalvelut-yksikkö toimii tiiviissä yhteistyössä myös kaupungin työllisyystiimin kanssa työllistäen palkkatuella useita henkilöitä vuodessa esimerkiksi opas- ja arkistotehtäviin. Koronapandemian takia työntekijöitä on tarvittu monenlaisiin tehtäviin, mm. opas-, takaisinsoitto-, koronatodistusten tulostus- ym. töihin.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Hämeenlinnan terveyspalvelut						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	7 959 519	6 727 000	6 930 000	13 657 000	14 777 140	1 120 140
Toimintamenot	-147 230 145	-148 300 000	-6 280 500	-154 580 500	-155 959 143	-1 378 643
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-139 270 626</i>	<i>-141 573 000</i>	<i>649 500</i>	<i>-140 923 500</i>	<i>-141 182 002</i>	<i>-258 502</i>

Vuonna 2021 Hämeenlinnan terveyspalveluiden toimintamenot olivat -155,959 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 14,777 milj. euroa. Toimintakate oli -141,182 milj. euroa. Covid-19-pandemian aiheuttamia kuluja oli yhteensä 4,749 milj. euroa ja laskennallisia kustannuksia 1,0 milj.euroa sekä valtiolta saatiin korvauksia 7,3 milj. euroa. Summissa on mukana ulkoisia terveyspalvelujen ostoja (erikoissairaanhoido, ensihoito, koivikkokoti ja henkinen hyvinvointi) yhteensä 107,077 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TA 2019	TP 2019	TA 2020	TP 2020	TA-2021	TP 2021
Avosairaanhoidon saatavuus: 3. vapaa kiireetön aika (vrk, keskiarvo)	<21 <7 <14	22 vrk (lääk) 12 vrk (hoit) 23 vrk (fys)	Keskiarvo (vrk) < 14	24 vrk (lääk) 10 vrk(hoit) 14 vrk (fys)	< 14 vrk < 14 vrk	27 vrk (lääk) 6 vrk (hoit) 11 vrk (fys)
Avosairaanhoidon saatavuus: kiireettömissä ajanvaraushetkestä annettuun aikaan (vrk)			< 14	Ei käytössä		Ei Käytössä
Suun terveydenhuolto: kiireetön hoito ajanvarauksesta annettuun aikaan (vrk)	< 120 vrk	61 vrk (3. vapaa aika)	< 120 vrk	69,4 vrk (3. Vapaa aika)	< 120 vrk	62,9 vrk (3. vapaa aika, hl)
Suun terveydenhuolto: puheluihin vastaaminen 5 min. sisällä tai vastasoitto 2021 aikana (%)	>95 %	95 %	> 95 %	94 %	> 95 %	90,9 %
Vanajaveden sairaalan hoitoon pääsy: siirtoviivemaksujen määrä (euroa)	< 10 000 €	500 Eur	< 10 000 €	0 euroa	<10 000 €	6 500 €
Toimintakatteen kasvu (%)	<1 %		< 1 %	4,1 %:n kasvu	< 1 %	Kasvu 3,4 %
Asiakaskokemuks-tyytyväisyys		Pilotti Bisnode-asiakaskokemusmittauksella yhdellä terveysasemalla		NPS-luku 72,1		NPS 66.2(avosh) 74,5 (suun th)

IKÄIHMISTEN PALVELUT

Ikäihmisten palvelujen tulosalueen tehtävänä on tukea ikäihmisten mahdollisuuksia asua turvallisesti kotonaan mahdollisimman pitkään sekä järjestää tarpeenmukaisia asumisen ja palvelujen yhdistäviä ratkaisuja aina ympärivuorokautiseen hoivaan saakka. Palveluja tuotetaan omana toimintana, ostopalveluna sekä palveluseteleillä.

Ikäihmisten palveluihin kuuluvat asiakasohjaus, tukipalvelut, päivätoiminta, kotihoito, omaishoidon tuki, perhehoito, lyhytaikaishoito ja pitkäaikainen tehostettu palveluasuminen ja laitosmuotoinen vanhainkotihoiva. Ikäihmisten asiakasohjaus ja ostopalveluiden hankinta on organisoitu asiakasohjaus ja ostopalvelut -tulosyksikön alaisuuteen. Ikäihmiset ohjautuvat palveluihin asiakasohjausyksikön kautta, jossa palveluntarve selvitetään yhdessä asiakkaan kanssa ja järjestetään hänelle soveltuvimmat palvelut. Lisäksi kaupunki ja seurakunta yhteistyössä rahoittavat vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaa.

Alustavan väestötiedon mukaan vuoden 2021 lopussa Hämeenlinnassa oli 75 vuotta täyttäneitä yhteensä 8 415, mikä on 12,4 % koko väestöstä. Kasvua 75 vuotta täyttäneiden määrässä oli 420 henkilöä edelliseen vuoteen nähden.

Koronapandemia vaikutti vuoden aikana lähes kaikkiin ikäihmisten palveluihin. Työtä on tehty poikkeuksellisen vaativassa ja epävarmassa toimintaympäristössä. Koronan vaikutukset ovat ulottuneet monin eri tavoin asiakkaisiin, henkilöstöön, prosesseihin ja talouteen.

Säännöllisen kotihoidon piirissä oli joulukuun 2021 aikana yhteensä 1 100 asiakasta, joista 883 oli 75 vuotta täyttäneitä. Kauriala-Myllymäen kotihoidon tuottaa Attendo Oy. Kotihoidossa on käytössä myös palveluseteli, jonka käyttö on kasvavaa.

Kehitystyötä hyvinvointiteknologian hyödyntämiseksi jatkettiin mm. vakiinnuttamalla lääkeautomaatti Evondoksen käyttöä ja videovälitteisten etäkäyntien toteuttamista.

Kaupungilla oli käytettävissä valtion erillisrahoitusta rintamaveteraanien kotona asumisen tukemiseen. Valtion rahoituksella palveluja järjestettiin noin 70:lle rintamaveteraanille. Valtiokonttorin rahoituksesta 45 % kohdistui rintamaveteraanien kotihoitoon ja niihin rinnastettaviin palveluihin, 42 % ympärivuorokautisessa hoivassa asuvien veteraanien hoiva- ja hoitokuluihin, 7 % ateriapalvelukuluihin, 2 % omaishoitoon ja 4 % erilaisiin tukipalveluihin, kuten kuljetuspalveluun ja päivätoimintaan. Lisäksi veteraanijärjestöille on myönnetty erillistä tukea, jonka jakamisesta järjestöt ovat vastanneet itse.

Tukipalvelut koostuvat ateria- ja turvapalveluista sekä sosiaalihuoltolain mukaisista kuljetuspalveluista. Kotona asuvien ateriapalvelut toteutettiin asiakaskohtaisesti sovitulla tavalla hyödyntäen markkinoilla toimivia yrityksiä. Kotona asuville on tarjolla turvapuhelinpalvelu, johon sisältyy turvaranneke ja asiakkaan tarpeen mukaan muita turvalaitteita, hälytyskeskustoiminta sekä ympärivuorokauden toteutettavat auttajäkynnit. AddSecure Smart Care Oy vastaa laite- ja hälytyskeskustoiminnasta ja kotihoidon henkilöstö toteuttaa auttajäkynnit.

Ikäihmisten päivätoimintaa järjestetään kaupungin omana toimintana Lammilla, Hauholla, Kalvolassa ja kantakaupungissa Voutilakeskuksessa. Ostopalvelusopimus päivätoiminnasta Yrjö- ja Hanna -säätiön toimesta Päivärinteessä päättyi syksyllä 2021, mutta Päivärinteen ryhmät eivät olleet toimineet enää koko korona-aikana. Koronaepidemia on vaikuttanut merkittävästi kaikkien

yksiköiden päivätoiminnan toteuttamiseen mm. ryhmäkoot ovat olleet rajattuja ja koronatilanteen vuoksi päivätoiminnot ovat olleet osittain myös suljettuina.

Omaishoidon tukea myönnettiin kaikille kriteerit täyttävälle hakijoille palkkiona ja/tai palveluina hoivaa tarvitsevan kuntalaisen kotona tapahtuvan hoidon toteuttamiseen. Omaishoitajille myönnettiin liikuntakortti, jolla pääsee veloituksetta kaupungin uimahalleille ja sovittuihin kaupungin kuntosaleihin. Omaishoitajille tarjottiin mahdollisuutta terveystarkastukseen. Uusille omaishoitajille tarjottava omaishoidon valmennus Ilveskodissa on ollut koronatilanteen vuoksi tauolla. Omaishoidon piirissä oli vuoden 2021 aikana yhteensä 641 ikäihmistä, joista 75 vuotta täyttäneitä oli 511.

Ympäri vuorokautisessa pitkäaikaishoivassa oli joulukuussa 2021 yhteensä 918 asiakasta, joista 816 oli 75 vuotta täyttäneitä. Ympäri vuorokautisen pitkäaikaishoivan kattavuutta ei pystytty vähentämään kuluneen vuoden aikana, vaan se päinvastoin kasvoi. Asiakasmäärä ympärivuorokautisessa hoivassa on kasvanut vuodessa yli sadalla asiakkaalla. Määrän kehitykseen on vaikuttanut sekä kasvanut palvelutarve että asiakasvaihtuvuuden hidastuminen hoivayksiköissä. Pitkittyneellä koronapandemiolla on merkittävä vaikutus ikääntyneiden toimintakykyyn, kun sekä fyysinen että sosiaalinen aktiivisuus on ollut monilla normaalia vähäisempää ja rajoittuneempaa.

Kaupungin omia tehostetun palveluasumisen yksiköitä oli vuoden lopussa seitsemän, joissa oli yhteensä 274 paikkaa. Laitosmuotoisia vanhainkotipaikkoja oli vuoden lopussa yhdessä kaupungin omassa yksikössä yhteensä 22 ja näistä lähes kaikki lyhytaikaispaikkoja. Ympäri vuorokautisen hoivan paikoista noin 70 % hankittiin ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta. Myös palveluseteli on ollut käytössä tehostetun palveluasumisen hankintaan.

Lyhytaikaispaikkojen keskittämistä kaupungin omaan tuotantoon jatkettiin muuttamalla pitkäaikaispaikkoja lyhytaikaispaikoiksi Voutilakeskuksen Uppsalankaassa ja Tuuloksen Hoivatuudessa. Hoivatuudessa valmistui vuoden 2020 lopussa mittava peruskorjaushanke, minkä jälkeen yksikössä on päästy jatkamaan lyhytaikaishoivan kehittämistyötä.

Hoivakotien henkilöstömitoitukseen liittyvä lainsäädäntö vahvistettiin kesällä 2020 ja se tulee voimaan portaittain. Uuden lainsäädännön myötä hoivakotien välittömän asiakastyön mitoituksen tuli olla kaikissa yksiköissä vähintään 0,55 tammikuusta 2021 alkaen. Lisäksi välittömään ja välilliseen työhön kuluva työaika erotellaan aiempaa tarkemmin. Mitoituksen vahvistaminen on edellyttänyt resurssin vahvistamista osassa yksiköitä jo vuoden 2021 aikana. Välittömän asiakastyön mitoitus tulee edelleen nostaa vuoden 2022 alusta vähintään tasolle 0,6 ja keväällä 2023 tasolle 0,7.

Ikäihmisten tehostetun palveluasumisen uusi hankintakausi alkoi 1.1.2021. Uusi hankinta toteutettiin samoilla periaatteilla kuin aiempikin hankinta. Hankintaan liitettiin vaikuttavuusarviointi, jossa hyödynnetään asiakastyytyväisyyskyselyjen tuloksia ja aikaisempaa laajemmin RAI-arviointien tietoja. RAI-vaikuttavuusarviointia on kehitetty yhteistyössä NHG:n vertailukehittämisen hankkeessa. Puitesopimuskuoppineiden kesken toteutetaan ns. minikilpailutus vuosittain hinnan, laadun ja vaikuttavuuden perusteella, joka määrää seuraavan vuoden hankintajärjestyksen. Ensimmäinen minikilpailutus toteutettiin loppuvuonna 2021. Uudet henkilöstömitoitusvaatimukset ja edellisen sopimuskauden erittäin vähäiset hinnankorotukset aiheuttivat hintojen merkittävän nousun uudelle hankintakaudelle.

Vuonna 2021 Vapaaehtoiskeskus Pysäkki mukautti toimintaansa koronatilanteen mukaan. Toimintavuoden aikana rinnakkain kulkivat niin lähi- kuin etätoiminnot. Edellisenä vuonna aloitettu etäryhmätoiminnan kokeilu juurtui osaksi Pysäkin toimintaa. Pysäkin näkyvyyttä ja virtuaalista läsnäoloa vahvistettiin some-kanavien kautta, joihin säännöllisesti tuotettiin sisältöä. Vapaaehtoisten osallisuutta ja vaikuttamista pyrittiin koronatilanteesta huolimatta edistämään mahdollisuuksien mukaan mm. erilaisilla vapaaehtoisten tilaisuuksilla sekä kyselyllä.

Asiakastyytyväisyyskyselyt toteutettiin syksyllä sekä kotihoidon että ympärivuorokautisen hoivan asiakkaille. Kotihoidon asiakastyytyväisyyskyselyn keskiarvo oli 4,3 ja ympärivuorokautisen hoivan 4,1 asteikolla 1-5. Kotihoidon arvio oli parantunut aiemmasta (4,1) ja ympärivuorokautisen hoivan arvio oli pysynyt ennallaan. Tuloksia voidaan pitää erittäin hyvinä.

Kaupungin omaan toimintaan kohdistui vuoden aikana 13 reklamaatiota, joista 7 käsiteltiin muistutuksena. Yksityisistä hoivakodeista kirjattiin 22 reklamaatiota, joista 9 käsiteltiin muistutuksena. Aluehallintovirasto antoi 6 kanteluratkaisua kaupungin omista yksiköistä ja 4 ratkaisua ikäihmisten ostopalveluyksiköistä. Vireille tuli 11 kantelua kaupungin omista yksiköistä ja 12 ostopalveluyksiköistä. Reklamaatioiden perusteella käynnistettiin tarvittavia toimenpiteitä. Valvontakäyntejä toteutettiin koronatilanteesta johtuen vähemmän.

Henkilöstön saatavuus vaikeutui vuoden aikana edelleen sekä vakituisten että sijaisten osalta. Erityisesti pyhäajat ja kesälomakausi olivat haasteellisia henkilöstön saatavuuden suhteen. Lisähaastetta henkilöstön saatavuuteen ja henkilöstön jaksamiseen toivat koronaepidemian monitahoiset vaikutukset. Vaikka henkilöstön saatavuuden osalta tehtiin monia toimenpiteitä vuoden aikana, ei niillä saavutettu riittävästi tuloksia.

Talous

Ikäihmisten palvelujen toimintatuotot olivat 17,981 milj. euroa (v. 2020 17,3 milj. euroa). Tulomäärärahat ylittyivät noin 2,2 milj. eurolla muutettuun talousarvioon nähden. Ylitys koostui pääosin valtiolta tulevasta erilliskorvauksista, jotka on tarkoitettu käytettäväksi rintamaveteraanien kotona asumisen tukemiseksi, sekä koronakorvauksista.

Toimintakulut olivat 73,936 milj. euroa (v. 2020 67,2 milj. euroa). Menomäärärahat ylittyivät yhteensä noin 2,5 milj. eurolla muutettuun talousarvioon nähden. Henkilöstökustannukset (vakituinen henkilöstö, pitkäaikaiset sijaiset ja työvoiman vuokraus) ylittyivät kokonaisuutena noin 2,1 milj. eurolla alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kustannusten ylittyminen johtui pääosin vaikeutuneesta henkilöstön saatavuustilanteesta ja poissaoloista, joiden vuoksi työvoiman vuokrausta jouduttiin käyttämään suunniteltua enemmän.

Tehostetun palveluasumisen ostoihin oli alkuperäisessä vuoden 2021 talousarviossa varattu 23,5 milj. euroa, mikä oli 0,2 milj. euroa enemmän verrattuna vuoden 2020 toteumaan (23,3 milj. euroa). Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna tehostetun palveluasumisen ostot ylittyivät 3,3 milj. euroa. Ylitys johtui sekä uuden hankinnan huomattavasti ennakoitua suuremmasta hinnannoususta että kasvaneesta ympärivuorokautisen hoivan kysynnästä ja siten myös palvelun kattavuuden kasvusta.

Tulosalueen toimintakate oli -56 milj. euroa ja oli 0,3 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi.

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Ikäihmisten palvelut						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	17 280 324	15 413 000	350 000	15 763 000	17 980 515	2 217 515
Toimintamenot	-67 194 087	-66 161 000	-5 301 800	-71 462 800	-73 936 257	-2 473 457
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-49 913 763</i>	<i>-50 748 000</i>	<i>-4 951 800</i>	<i>-55 699 800</i>	<i>-55 955 742</i>	<i>-255 942</i>

Vuonna 2021 ikäihmisten palvelujen toimintamenot olivat -73,936 miljoonaa euroa ja toimintatuotot 17,980 miljoonaa euroa. Toimintakate oli -55,956 miljoonaa euroa. Covid-19-pandemian aiheuttamia kustannuksia oli yhteensä 0,670 milj. euroa ja laskennallisia kustannuksia 0,289 milj. euroa sekä korvauksia valtiolta 0,809 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TP 2021
Kotona asuvien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä (joulukuun tilanne)	91,2 %	91,1 %	vähintään 92 %	90,3 %
Säännöllisen kotihoidon piirissä olevien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä	11,6 %	11,0 %	11 %	10,5 %
Pitkäaikaishoivassa olevien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä enintään (joulukuun tilanne)	8,8 %	8,9 %	enintään 8 %	9,7 %
Omaishoidon tukea saavien % -osuus 75 vuotta täyttäneistä (asiakkaat yhteensä vuoden aikana)	5 %	6,2 %	6,0 %	6,1 %

Kaupunkirakennelautakunta

Kaupunkirakennelautakunnan tehtävänä on maaomaisuuden kehittäminen, yleiskaavoitus ja asemakaavoitus, kaupunkiympäristön suunnittelu, infran rakentaminen ja kunnossapito, liikenteen hallinta, joukkoliikenteen ja kaupungin toimitiloihin liittyvästä toiminnasta vastaaminen ja lupaviranomaisena toimiminen.

Lautakunta toimii myös ympäristönsuojelulain mukaisena ympäristönsuojeluviranomaisena, maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena kunnan rakennusvalvontaviranomaisena, ulkoilulain mukaisena kunnan leirintäalueviranomaisena, maa-aineslaissa tarkoitettuna lupa- ja valvontaviranomaisena, elintarvikelain mukaisena kunnan valvontaviranomaisena, terveydensuojelulain mukaisena kunnan terveydensuojeluviranomaisena ja lääkelain tarkoittamana nikotiinivalmisteiden sekä tupakkalain tarkoittaman kunnallisena lupa- ja valvontaviranomaisena.

Kaupunkirakenteen strategista suunnittelua edistettiin Kävely- ja pyöräilyohjelmalla, Joukkoliikenneohjelmalla, Iittalan kaavarungolla, ranta-asumisen periaatteiden valmistelulla sekä haja-asutusalueiden rakennuspaikkojen laskentaperiaatteilla. Merkittäviä asemakaavahankkeita olivat asemantaustan suojelukaava, Alilaurilan kaavarunko, Hämeensaari ja Ruusukortteli. Infran suunnittelun keskeisiä kohteita olivat Ahvenistontie, Asemanrannan Mensanpuisto ja keskustan pohjois-etelä-suuntainen pyörätie. Pyörätien suunnittelu keskeytettiin syksyllä 2021. Kansallinen kaupunkipuisto täytti 20 vuotta. Joukkoliikenteessä edistettiin lippuyhteistyötä, otettiin käyttöön lähimaksaminen ja laajennettiin reaaliaikainen seuranta kaikkeen liikenteeseen. Lisäksi valmisteltiin maakunnallisen kuljetuspalvelukeskuksen kilpailutus. Keskuksen toiminta siirtyi hyvinvointialueelle vuonna 2023. Kiinteistömuodostuksessa purettiin vuosien varrella kerääntynyt jono kehittämällä prosessia. Tontteja myytiin aiempia vuosia enemmän samalla, kun aloitettiin maaomaisuuden toiminnan kehittämistyö. Vuonna 2021 aloitettiin Kestävä maankäytön malli -hankkeen valmistelu. Hankkeen tavoitteena on maankäytön prosessien kehittäminen asiakaslähtöisiksi hyödyntämällä palvelumuotoilua ja kokonaisarkkitehtuurilähtöistä tiedonhallintaa.

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun osalta jatkettiin yhteistoimintaa Hattulan kunnan kanssa. Virka-ajan ulkopuolinen eläinlääkäripäivystys toteutettiin yhteistyössä useamman kunnan kanssa. Maatalouslomituksen toiminta-alueena oli Hämeenlinnan, Hyvinkään, Karkkilan ja Riihimäen kaupungit sekä Hausjärven, Hattulan, Janakkalan, Lopen ja Vihdin kunnat. Hämeenlinnan kaupunki hankki Janakkalan kunnan hallinnoimalta Maaseutupalveluyksikkö Hämeeltä alueensa viljelijätukiin liittyvät palvelut.

Kiinteistöomaisuuden toimenpideohjelman mukaisia toimenpiteitä toteutettiin useita kuten esimerkiksi tarpeettomien kiinteistöjen myyntejä. Valmistuneita talonrakennusinvestointikohteita olivat Lyseon koulu Verkatehtaalte sekä Vuorentaan koulun uudisrakennus.

Energiatohokkuussopimuksen toimeenpanosuunnitelman mukaisia toimenpiteitä toteutettiin tavoitteiden mukaisesti.

Lautakunnan sitovat tavoitteet

Tavoite	Mittarit	Toteutumisen arviointi
Asiakaslähtöinen palvelukulttuuri	Lupaprosessien sujuvuus <ul style="list-style-type: none"> Rakennusluvut keskimääräinen käsittelyaika 3 viikkoa Ympäristö- ja maa-ainesluvut keskimääräinen käsittelyaika 5 kk Sijoittamis- ja katulupia noin 400 kpl Viranhaltijapäätöksiä noin 100 kpl 	Toteutui, käsittelyaika 2,3 viikkoa Ei toteutunut, keskimääräinen käsittelyaika ympäristöluvuissa 9,5 kk ja maa-ainesluvuissa 6 kk Toteutui, lupia 609 Toteutui, päätöksiä 93
	Infran asiakaspalvelurakennetta kehitetään ja vastaamisprosessia nopeutetaan. Tavoite on, että 70 % palautejärjestelmän kautta tulevista palautteista vastataan saman päivän aikana.	Asetettu tavoite ei ollut realistinen eikä oleellisin kehityskohde. Palautteisiin vastaamisprosessia on kehitetty ja palautteisiin vastaamista parannettu.
	Jukolan pientaloalueen kaavarungosta järjestetään yleisöäänestys	Toteutui
	Kaavoituksen yksityisten hankkeiden käsittelyajat seurantaan <ul style="list-style-type: none"> Poikkeamis- ja suunnittelutarveratkaisuhakemuksista 2/3 käsitellään alle 2 kk:ssa Yksityisten pienet asemakaavan muutokset valmistuvat 1 v 3 kk Yksityisten elinkeinohankkeiden kaavamuutokset valmistuvat 1 v 3 kk 	Toteutui Ei toteutunut, käsittelyaika on 2v Toteutui, käsittelyaika oli 11 kk -1v 2 kk

Tavoite	Mittarit	Toteutumisen arviointi
Hyvä pyöräilyverkosto	Kunnossapitopäällystyksiä kohdennetaan aiempaa enemmän kevytväyliin, kevytväyliä päällystetään vähintään 4 km.	Toteutui
	Laaditaan keskustan pohjois-eteläsuuntaisen pyörätien rakennussuunnitelma	Ei toteutunut, hanke päätettiin keskeyttää
	Laaditaan Rapamäen oikaisun rakennussuunnitelmat	Toteutui
	Pyöräilijöiden määrä kasvaa mittapisteissä 3 %	Ei toteutunut, pyöräilijöiden määrä väheni 3,24%

Tavoite	Mittarit	Toteutumisen arviointi
Turvallinen työympäristö	Infrassa käyttöön otetaan läheltä piti -tilanteiden mobiilikirjausjärjestelmä	Toteutui osittain
	Kaupunkirakenteessa toteutetaan työhyvinvointikysely, jossa selvitetään kokemuksia etätöistä ja uudesta työntekomallista.	Toteutettiin voimavarakysely

Tavoite	Mittarit	Toteutumisen arviointi
Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelma edistyy	Moreeniin suunnitellaan uusi maanläjitysalue	Toteutui osittain Suunnittelu aloitettiin kaavan yhteydessä
	Kaupungille valmistuu kaksi maalämpökohdetta	Toteutui
	Joukkoliikenneohjelma valmistuu	Toteutui

Tavoite	Mittarit	Toteutumisen arviointi
Sujuva liikenne Moreeniin	Moreenin eteläosan kaava luonnosvaiheeseen	Toteutui osittain, luonnos valmistuu keväällä 2022
	Eritasoliittymän tiesuunnitelma ehdotusvaiheeseen	Toteutui, tiesuunnitelma on hyväksymiskäsittelyssä

Tavoite	Mittarit	Toteutumisen arviointi
Asumisen monipuoliset ratkaisut	Areena-hankkeen kaavoitus valmistuu	Ei toteutunut. Kaavaehdotus valmistuu keväällä 2022
	Miemalaan kaavoitetaan monipuolinen pientaloalue	Ei toteutunut, kaavaluonnos valmistuu vuonna 2022
	Jukolan pienten talojen alue Aleksis Kiven kadulla kaavarunkovaiheeseen	Toteutui Kaavaluonnos valmistuu vuonna 2022
	Edistetään kaavoituksen keinoin vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakinaiseen käyttöön.	Toteutui

Kaupunkirakennelautakunnan talous

Kaupunkirakennelautakunnan sitovat toimintatuotot olivat talousarviossa 65,351 milj. euroa. Toteutuneet toimintatuotot olivat 66,932 milj. euroa. Tulot ylittyivät talousarvioon verrattuna 1,581 milj. eurolla. Suurimmat tulojen ylitykset johtuivat paremmasta maanmyynnistä, rakennusten luovutusvoitoista sekä joukkoliikenteen saamista tuista ja yhteistoimintakorvauksista.

Toimintakulut olivat talousarviossa 64,891 milj. euroa ja 0,152 milj. euron budjettimuutoksen jälkeen 64,739 milj. euroa. Toteutuneet toimintakulut olivat yhteensä 62,133 milj. euroa. Toimintakulut alittuivat 2,606 milj. eurolla. Menot alittuivat rakennusten ja alueiden kunnossapidossa sekä ulkopuolelle maksetuissa tilavuokrissa ja vastikkeissa.

Sitovuustarkastelussa valmistus omaan käyttöön -erä käsitellään menojen oikaisueränä. Sitova menomääräraha oli talousarviomuutoksen jälkeen valmistus omaan käyttöön huomioiden 63,708 milj. euroa. Toteutuma oli 61,357 milj. euroa, alitusta alkuperäiseen talousarvioon verrattuna 2,351 milj. euroa.

Kaupunkirakennelautakunnan toimintakate oli 5,575 milj. euroa eli 3,932 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa.

Julkisen käyttöömaisuuden investointien menomääräraha oli 9,800 milj. euroa. Toteutuma oli 8,924 milj. euroa.

Kaupunkirakenteen infran irtaimen omaisuuden investointien menomäärärahaa oli 0,200 milj. euroa, toteutuneet kulut olivat 0,140 milj. euroa. Tilapalvelun kalustoinvestointien menomääräraha oli 0,700 milj. euroa, toteutuma oli 0,599 milj. euroa.

Kokonaisuutena kaupunkirakennetoimialan talous toteutui muutettua talousarviota paremmin. Toimintatuotot ylittyivät merkittävästi maankäytön suunnittelussa. Budjetoidut toimintakulut alittuivat kaikilla muilla tulosalueilla paitsi infrassa.

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA						
Tuloarviot ja määrärahat						
Myyntituotot	8 659 295	9 918 000		9 918 000	8 843 831	-1 074 169
Maksutuotot	3 530 108	3 790 400		3 790 400	3 948 558	158 158
Tuet ja avustukset	1 121 724	782 600		782 600	1 591 907	809 307
Muut toimintatuotot	47 890 866	50 860 000		50 860 000	52 547 605	1 687 605
Toimintatuotot	61 201 993	65 351 000		65 351 000	66 931 901	1 580 901
Valmistus omaan käyttöön	9 784 437	1 031 000		1 031 000	776 345	-254 655
Henkilöstökulut	-12 897 982	-13 887 900	152 000	-13 735 900	-13 380 301	355 599
Palvelujen ostot	-34 738 415	-26 190 600		-26 190 600	-24 877 417	1 313 183
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 547 675	-8 067 700		-8 067 700	-8 476 494	-408 794
Avustukset	-654 549	-590 000		-590 000	-743 700	-153 700
Muut toimintakulut	-15 291 601	-16 154 800		-16 154 800	-14 655 120	1 499 680
Toimintamenot	-72 130 222	-64 891 000	152 000	-64 739 000	-62 133 032	2 605 968
Toimintakate (netto)	-1 143 792	1 491 000	152 000	1 643 000	5 575 214	3 932 214

Vuonna 2021 kaupunkirakennelautakunnan toimintakulut olivat 62,133 milj. euroa ja menoja oikaiseva valmistus omaan käyttöön oli 0,776 milj. euroa, toimintatuotot olivat 66,932 milj. euroa. Toimintakate oli 5,575 milj. euroa.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Vuoden 2021 aikana on tietosuoja-asetuksen noudattamiseen kiinnitetty huomiota. Työnkuvia on täsmennetty, samoin laskujen hyväksymiskäsittelyä. Sopimusten seuranta on kehitetty ennen kaikkea maaomaisuuden hallinnassa.

Riskejä on tunnistettu edelleen vuonna 2021. Ne ovat jonkin verran tulosalueriippuvaisia. Merkittävin riski on henkilöstön riittävyys/saatavuus ja se on kuvattu riskiksi kaikilla kaupunkirakenteen tulosalueilla. Merkittävä riski on myös sisäilmaongelmat, jotka tilapalveluissa johtaa työtehtävien lisääntymiseen. Muilla tulosalueilla sisäilmariski muodostuu vähäisemmäksi, koska tämän hetken tiloissa ei ole havaittavissa puutteita ja etätöiden lisääntyneen määrän vähentää riskin realisoitumista. Kustannusten kasvu huolestuttaa ja tietoliikenneyhteyksien toimivuus on myös etätöskentelyssä esiin noussut jonkin verran riskiä muodostava asia. Riskiksi on myös luokiteltu toimintaympäristön muutokset ja kiinteistöjen peruskorjausten riittämättömyys.

Kaupunkirakenteessa pyritään edelleen riskien minimointiin. Työviihtyvyyteen panostetaan, koulutetaan henkilöstöä ja tehdään huolellista ammattimaista rekrytointia. Henkilöstöä pyritään sijoittamaan terveisiin tiloihin ja tekemään mahdollisuuksien mukaan kuntokartoituksia. Hintakehitystä seurataan tarkasti, toimintaa ohjaavia linjauksia valmistellaan sekä toimintaa priorisoidaan. Panostetaan vuorovaikutukseen sekä osallisuuteen.

Lautakunnan investoinnit 2021

Kunnallistekniikan investoinnit

TP 2021	1.000 euroina	Merkittävimmät kohteet	TA 2021	TP 2021
912	Asuinalueet	Metsäharju, uuden asemakaava-alueen kunnallistekniikka, Asemanrannan pysäköintialue, aiemmin rakennettujen katujen viimeistelyt	795 000	726 922
913	Elinkeinoalueet	Taipaleentien jatkon rakentaminen Moreenissa		92 253
914	Infra/Katusaneeraus	Voutilan asevelikylän saneeraus, Iittalan aluesaneeraus, pintarakennekorjaukset, Papinniityn/Idänpään aluesaneeraus	3 570 000	3 176 186
915	Erilliskohteet	Kutalan päiväkodin hulevesiviemärin rakentaminen, teollisuusraiteen uusiminen	260 000	115 712
916	Kevytliikenne	Rantareitin muurin korjaus Hopeaseppien sillan länsipäädyssä, Jukolanraitin ja aukion rakentaminen	1 035 000	1 545 282
917	Liikenne	Ahveniston sairaalahankkeeseen liittyvä Sairaالاتien rakentaminen, liikennevalojen kojeiden uusinnat ja	1 250 000	558 321
918	Sillat ja vesistö	-	100 000	0
919	Puistot ja leikkipaikat / Viherrakentaminen	Ahveniston uimarannan leikkipaikan ja Ritvalanpuiston leikkipaikan peruskorjaus, Mensan rannan kehittäminen ja parantaminen, Lammin esteetön ulkoilureitti, Hämeensaaren esteetön uimaramppi ja kalastuslaituri	685 000	499 104
920	Liikuntapaikat / Ulkoliikunta ja virkistys	Tervaniemen ulkoilualueen ja rannan kehittäminen, säilölumivaraston perustamistyöt, jääkiekkokaukalo Eteläisiin ja Pohjoiseen, uimalaituri Mäskälään	520 000	299 235
921	Kansallinen KP	Kansallisen kaupunkipuiston kehittäminen	170 000	101 597
922	Ulkovalaistus	Valaistusverkon uudisrakentaminen ja saneeraus	1 415 000	1 809 795
Yhteensä			9 800 000	8 924 407

Vuoden 2021 Infran investointiohjelma hyväksyttiin kaupunkirakennelautakunnassa 8.12.2020. Ohjelmaa muutettiin lautakunnan päätöksellä 15.6.2021, koska Rapamäen pyörätiehanketta ei päästy toteuttamaan katusuunnitelmiin tehtyjen valitusten vuoksi. Pyörätiehankkeesta vapautunut investointiraha käytettiin mm. Jukolan katujen rakentamiseen, valaistusverkon saneeraukseen ja Taipaleentien jatkon rakentamiseen.

Irtaimen omaisuuden investoinnit

Kaupunkirakenteen infran kalustoinvestointeihin käytettiin 0,140 milj. euroa. Tilapalvelun kalustoinvestointeihin käytettiin 0,559 milj. euroa.

Talonrakennusinvestoinnit

Investointiosan talonrakennuksen määräraha oli 15,550 milj. euroa ja käyttö oli 15,792 milj. euroa. Rakennusten perusparannukseen siitä käytettiin 2,825 milj. euroa. Suurimpina yksittäisinä kohteina olivat Kaurialan koulun uudisrakennus 6,245 milj. euroa ja Lyseon koulu Arx taloon 3,513 milj. euroa sekä Vuorentaan koulun uudisrakennus 2,799 milj. euroa. Kaurialan koulun uudisrakennuksen liikuntasaliin opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi 600 000 euron avustuksen ja siitä on vuodelle 2021 kirjattu 180 000 euroa.

TILAPALVELUT

TALONRAKENNUS	TA 2021 Menot	TA 2021 Tulo	TP 2021 Menot	TP 2021 Tulo	TP 2021 Netto
Hankkeet					
	-12 550 000		-12 966 888	182 033	-12 784 855
HYK uudisrakennus	-2 000 000		-26 468		-26 468
Lyseon koulu Arx taloon	-2 500 000		-3 512 980		-3 512 980
Kaurialan koulu, uudisrakennus	-5 500 000		-6 424 865	180 000	-6 244 865
Vuorentaan koulu uudisrakennus	-2 400 000		-2 799 475		-2 799 475
Sairaalakoulu			-115 191		-115 191
Myllymäen koulun peruskorjaus			-35 430		-35 430
Ruununmyllyn koulun peruskorjaus			-43 234		-43 234
Ruununmyllyn koulun piha			-9 245		-9 245
Rakennusten myynti				2 033	2 033
Myöhemmin nimettävät kohteet	-150 000				
Perusparannushankkeet	-3 000 000		-2 824 748	38 402	-2 786 346
Myllymäkikampus, tiivistykset, viemärit, rasvanerotus			-16 681		-16 681
Kankaantaan päiväkotia, peruskunnostus			-414 200		-414 200
Hoivatuuli, peruskorjaus			-116 229		-116 229
Voutilakeskus, vanha osa, salaojat, rappauskorjaukset			-79 245		-79 245
Sairion päiväkodin peruskorjaus			-527 636		-527 636
Kaurialan lukio, sisäilmakorjaukset			-502 474		-502 474
Ruununmyllyn koulu, LII:n vaatimat muutokset			-38 024		-38 024
Tuuloksen koulu ja liikuntahalli, maalämpöjärjestelmä				38 402	38 402
Eteläisten koulu ja päiväkotia, maalämpö + sähkökeskus			-407 257		-407 257
Vanajanlinna, Ratsulan sisäilmakorjaukset ja lisähuone			-213 182		-213 182
Voutilakeskuksen paloilmalaitteiden uusiminen			-66 275		-66 275
Vuorentaan koulun piharakennuksen maalämpöurakka			-83 270		-83 270
Lammin paloaseman sadevedet			-169 364		-169 364
Liittalan koulun julkisivu ja sisätilat			-190 911		-190 911
Talonrakennus yhteensä	-15 550 000		-15 791 636	220 435	-15 571 201

KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA JA HALLINTO

Kaupunkirakennelautakunnan ja hallinnon kokonaisuuteen kuuluvat kaupunkirakennelautakunnan ja sen alaisten jaostojen sekä hallinnon kustannukset. Kaupunkirakennelautakunta kokoontui 11 kertaa ja käsitteli 246 asiaa.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Kaupunkirakennelautakunta ja hallinto						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	7 853				100	100
Toimintamenot	-993 912	-1 295 000	3 300	-1 291 700	-810 494	481 206
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-986 059</i>	<i>-1 295 000</i>	<i>3 300</i>	<i>-1 291 700</i>	<i>-810 394</i>	<i>481 306</i>

Vuonna 2021 kaupunkirakennelautakunnan ja hallinnon toimintakulut olivat 0,810 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 100 euroa. Toimintakate oli -0,810 milj. euroa.

MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

Maankäytön suunnittelun tulosalue koostuu kaavoituksesta, maaomaisuuden hallinnasta, infran suunnittelusta sekä kiinteistö- ja mittauspalveluista.

Kaavoituksen tehtävänä on yleis- ja asemakaavoitus sekä osallistuminen muuhun kaupunkisuunnitteluun. Vuonna 2021 valmistui 12 asemakaavan muutosta (vuonna 2020: 11) ja neljä rantayleiskaavan tai -asemakaavan muutosta (2020: 2 kpl). Valmistuneista asemakaavan muutoksista merkittävimmät olivat Asemanataustan, SSAB:n, Keskuskoulun ja Palanderintalon kortteleita koskeva asemakaavan muutokset. Edellä mainittu valmistuneiden kokonaismäärä sisältää yksityisten hakemia pieniä kaavamuutoshankkeita, joita valmistui 5 kpl. Poikkeamislupapäätöksiä tehtiin 33 kpl (2020: 39 kpl) ja suunnittelutarveratkaisuja 7 kpl (2020: 8 kpl). Poikkeamislupia ja suunnittelutaratkaisuja päätöksenteossa oli yhteensä 40 kpl. Vireille tulleiden em. hakemusten määrä nousi edellisvuodesta ollen 2021 vuonna 65 kpl (2020: 55 kpl).

Merkittävän ja laaja-alaisen Asemantaustan asuinalueen kaavamuutostyö saatiin päätökseen. Uusista pientaloalueista kaavasuunnittelua edistettiin Miemalan noin 15 hehtaarin alueelle, jonne on tulossa noin 80–85 pientalotonttia. Alilaurilan alueen suunnittelutyötä on jatkettu asukasäänestyksen voittaneen ehdotuksen pohjalta ja alueelle on sijoittumassa 39 kpl erillispientalotontteja. Hämeensaari-hankkeen kaavoitustyössä on käyty luonnosvaihe läpi ja sen suunnittelu jatkuu osittain muutetuin suunnitelmin. Hämeensaaren sijoittuvan asuinkorttelin Engelinranta 1:n asemakaavan muutos on saanut lainvoiman. SSAB:n uudelle toimistorakennukselle laadittu kaavamuutos eteni hyväksymiskäsittelyyn loppuvuodesta 2021. Ruusukorttelin (Ykköskorttelin) kaavamuutostyö käynnistettiin ja kaavaluonnos valmistui syksyllä. Koulukaavoista valmistui Vuorentaan koulua koskeva asemakaavan muutos, joka sai lainvoiman. Pitäjien kaavahankkeista Lammin koulukeskuksen kaavamuutoksen luonnosvaihe on ohi ja se on etenemässä ehdotusvaiheen kuulemiseen. Iittalan taajamaa koskeva kaavarunko saatiin valmiiksi. Tärkeinä suunnittelutehtävinä valmistuivat ranta-asumisen periaatteet vyöhykekarttoineen ja haja-asutusalueen rakennuspaikkojen laskentaperiaatteet.

Infran suunnittelussa laadittiin Ahvenistontielle katu- ja rakennussuunnitelmat Aleksis Kiven kadun ja Rapamäentien välille. Katujen saneeraussuunnitelmia on tehty Voutilan Asevelikyliin, Papinniittyyn ja Lammin Huovilantien alueelle. Pienempinä suunnittelukohteina suunniteltiin Aronitunkujalle Hämeenlinnan ensimmäinen pyöräkatu, laadittiin korjaussuunnitelma Brahenkadun alikulun hulevesienhallinnasta sekä suunniteltiin Hautaportinkujan katu- ja rakennussuunnitelmat. Liikennesuunnittelussa laadittiin liikenteenohjaussuunnitelmat tehtyihin katusuunnitelmiin, tehtiin Sibeliuksenkadulle pohjois-eteläsuuntaisen pyörätien yleissuunnitelma, sekä laadittiin kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Lisäksi laadittiin iso joukko pienempiä liikenteenohjaussuunnitelmia. Osa infran suunnitelmista tehtiin omana työnä ja osa tilattiin konsulteilta.

Kansallinen kaupunkipuisto täytti 20 vuotta ja valtakunnalliset juhlat järjestettiin Hämeenlinnassa. Viher-suunnittelussa laadittiin Asemanrannan Mensanaukiolle ja Mensanpuistoon toteutussuunnitelmat, Jukolan aukiolle tehtiin uudistussuunnitelma, sekä Vexi Salmen puiston suunnittelu käynnistettiin. Lisäksi laadittiin Ahveniston uimarannan leikkipaikan saneeraussuunnitelma. Yhteistyössä luonto- ja viranomaispalveluiden kanssa laadittiin suunnitelmia valtion eri tahojen myöntämiin avustushankkeisiin koskien kansallista kaupunkipuistoa, ulkoilu- ja

virkestysalueita sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Katu-, liikenne- ja vihersuunnittelijat ovat osallistuneet lisäksi kaavojen laadintaan.

Joukkoliikenteen pääpaino oli kaupunki- ja seutuliikenteessä. Vuonna 2021 sopimusliikenteessä tehtiin yli miljoona nousua, mikä tarkoitti 8 % kasvua vuoteen 2020 verrattuna. Nousumäärä oli kuitenkin 25 % pienempi kuin covid-19-pandemiaa ennen vuonna 2019. Matkustajien käyttöön otettiin lähimaksaminen. Reaaliaikaista seuranta laajennettiin kaikkeen liikenteeseen. Mobiilimaksamista kehitettiin ja mobiiliin tuotiin päivälippu ja 30 päivän kausilippu rajat ylittävään liikenteeseen Hämeenlinnasta Lahteen ja Riihimäelle. Uusia lippuyhteistyösopimuksia solmittiin Onnibus.Comin, Perille.fi ja VR:n kanssa. Joukkoliikenneohjelma valmistui vuoden 2021 aikana ja etenee edelleen valtuuston käsittelyyn keväällä 2022. Henkilö- ja joukkoliikennettä kilpailutettiin yhdeksässä eri tarjouskilpailussa. Yksikkö vastaa joukkoliikenteen lisäksi kolmen kunnan henkilökuljetuksista ja maakunnallisen kuljetuspalvelukeskuksen tilaajayhteydenpidosta. Joukkoliikenteessä kilpailutettiin maakunnallinen kuljetuspalvelukeskus vuosille 2022–2025. Uusi keskus aloittaa toimintansa kesällä 2022 ja siirtyy hyvinvointialueen vastuulle 1.1.2023.

Tontti- ja mittauspalveluiden tehtäviä ovat tonttijaot, kiinteistönmuodostus, kiinteistötoimitukset, kiinteistörekisterin pito, erilaisten karttatietojen ylläpito, osoiteasiat, mittauspalvelut ja yksityistieasiat. Tontti- ja mittauspalvelut toteuttaa paljon myös perusparannus ja tukitoimintoja kaupunkirakenteelle esimerkiksi paikkatiedon kehittämisen, hulevesi- ja rakennuslupalaskutusten sekä katu- ja liikennemerkkikartoitusten osalta.

Kiinteistönmuodostamistoimenpiteitä oli yhteensä 48 kpl (vuonna 2020: 51 kpl, vuonna 2019 yhteensä 122 kpl). Kiinteistönmuodostamista toteutetaan Hämeenlinnassa uudistetun asiakaslähtöisen toimintamallin mukaan entistä tehokkaammin. Malli ei ole vielä laajassa käytössä ja Hämeenlinnassa kiinteistönmuodostuksen kokonaisuudistus toteutettiin 2019. Mallin käyttöönoton johdosta kurottiin toimintajonot umpeen, nopeutettiin läpimenoaikoja ja tehtiin merkittävä määrä toteuttamatta jääneitä yleisen alueen lohkomisia (50-60 kpl). Vuonna 2020 selvä osa kiinteistönmuodostuksen resursseista oli paikkatiedon käytössä. Kiinteistötoimituksista tontin lohkomistoimituksia rekisteröitiin 24 kpl (2020: 21 kpl), yleisen alueen lohkomisia tehtiin 12 kpl (2020: 22 kpl), rasi-toimituksia 8 kpl (2020: 3 kpl). Lisäksi tehtiin muita kiinteistönmuodostustoimenpiteitä 4 kpl (2020: 5 kpl). Tonttijakoja tai tonttijaon muutoksia hyväksyttiin 14 kpl (2020: 20 kpl), joista 1 (2020: 3) asemakaavan yhteydessä.

Osoitepäätöksiä tehtiin 88 kiinteistölle (2020: 78). Yksityistieavustushakemuksia käsiteltiin 226 kpl (2020: 227) sekä peruskorjaushakemuksia 3 kpl (2020: 2). Tontin osoitenumeroiteja tehtiin 179 kpl (2020: 183). Tutkittiin korotetun kiinteistöveron piiriin kuuluvien rakennuspaikkojen määrä: 200 kpl.

Maastomittausta Hämeenlinnassa toteutetaan yhden henkilön mittaryhmissä, joka poikkeaa tavallisesta kahden hengen mittaryhmäkokoontaan kuntaryössä. Toimintaa on kehitetty vastaamaan rakentamisen tarpeita, mahdollistaen mm. kevyen rakennuslupamittauksen. Maastomittaus toteutti 124 (2020: 85 kpl) rakennuksen paikanmerkintää ja 287 (2020: 215 kpl) sijaintikatselmusta, lisänä 317 muuta kartoitettua rakennusta. Toiminta liittyy rakennusluvassa tarvittavaan rakennuksen sijainnin merkitsemiseen ja kartoitukseen. Uutena toimenpiteenä maastomittaus toteutti liikennemerkkikartoituksia, joissa kartoitettiin 1565 jalustaa. Muita mittaustehtäviä oli kaikkiaan 136 (2020: 132 kpl) kappaletta.

Maaomaisuuden hallinta vastaa kaupungin maapolitiikasta. Kaupunki omisti 31.12.2021 maata 8 394 ha (2020: 8 389 ha) ja vesialuetta 581 ha (2020: 581 ha). Maaomaisuuden hankinta-arvo 31.12.2021 oli 64,6 milj. euroa (2020: 64,2 milj. euroa). Maata hankittiin yhteensä 21 ha (2020: 16,5 ha).

Tilanne 31.12.2021 oli seuraava: Omakotitontteja luovutettiin vuonna 2021 42 kpl (2020: 14), varauksessa oli 9 omakotitonttia (2020: 8) ja vapaana 168 tonttia (2020: 184). Rivitalotontteja luovutettiin 2 kpl (2020: 0), varauksessa oli 3 rivitalotonttia (2020: 2) ja vapaana 35 tonttia (2020: 37). Kerrostalotontteja luovutettiin 3 kpl, (2020: 4) ja varauksessa oli 10 kerrostalotonttia (2020: 5) ja vapaana 6 tonttia (2020: 6). Yritystontteja luovutettiin 9 kpl (2020: 4), varauksessa oli 8 yritystonttia (2020: 5) ja vapaana 48 tonttia (2020: 53). Vuokralle annetut maatalousmaat kilpailutettiin. Maaomaisuuden toiminnan kehittäminen aloitettiin.

Talous

Maankäytön suunnittelun tulosalueen toimintatuotot olivat alkuperäisessä talousarviossa 10,513 milj. euroa. Tulot ylittyivät 1,976 milj. euroa. Muutos johtui kasvaneista maksutuotoista sekä maaomaisuuden ja joukkoliikenteen ennakoinnista loppuvuoden tuloista. Joukkoliikenteelle jaettiin covid-19-pandemiaan liittyvä ylimääräinen valtiontuki. Lisäksi kuntien maksuosuus kasvoi Hattulan ja Janakkalan lipputulojen vähenemisen johdosta. Maaomaisuudessa toteutui marras-joulukuussa useita kauppoja, jotka arvioitiin alun perin toteutuvaksi vasta vuonna 2022.

Toimintakulut alkuperäisessä talousarviossa olivat 10,931 milj. euroa ja muutetun talousarvion mukaan 10,902 milj. euroa. Toteutuma oli 10,584 milj. euroa, joten toimintakulut alittuivat 0,318 milj. euroa. Alitus johtui pääosin joukkoliikenteen kuljetuskustannusten alituksesta.

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Maankäytön suunnittelu						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	8 547 509	10 513 000		10 513 000	12 489 435	1 976 435
Toimintamenot	-10 382 309	-10 931 000	29 100	-10 901 900	-10 584 102	317 798
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-1 834 800</i>	<i>-418 000</i>	<i>29 100</i>	<i>-388 900</i>	<i>1 905 334</i>	<i>2 294 234</i>

Vuonna 2021 suunnittelun toimintakulut olivat -10,584 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 12,488 milj. euroa. Toimintakate oli 1,904 milj. euroa.

INFRA

Infra-tulosalue vastaa infran rakentamisesta ja peruskorjaamisesta, infran kunnossapidosta sekä luonto-, ulkoliikunta- ja virkistysalueiden ylläpidosta. Vastuualueisiin kuuluvat kadut ja yleiset alueet, rakennetut puistot ja leikkipaikat, ulkoliikunta-alueet, taajama- ja talousmetsäalueet, venerannat, ulkoilureitit ja vuokrattavat virkistyskohteet.

Kunnossapitalveluiden päätehtäviä ovat katujen ja yleisten alueiden kunnossapito sekä puistojen ja erityiskohteiden kunnossapito. Katujen kunnossapitoa toteutettiin aikaisempien vuosien hoitotason mukaisesti. Kunnossapitoyksikön kulut olivat 10,93 milj. euroa, joista osa on sisäistä

laskutusta, ulkoiset kulut olivat 9,50 milj. euroa. Viheralueiden henkilöstö sijoittuu puistotöiden lisäksi ulkoliikunta-alueiden hoito- ja kunnossapitotehtäviin sekä katujen talvikunnossapitoon. Kunnossapitopalveluissa toteutettiin vuonna 2020 hyväksyttyä Infran kunnossapitotoiminnan tulevaisuussuunnitelmaa. Sen mukaisina toimenpiteinä vuonna 2021 kilpailutettiin kantakaupungin alueurakka, korjaamon tiloja vuokrattiin ulkopuoliselle yritykselle ja ulkoliikuntapaikkojen hoidon tehtäväjakoja optimoitiin Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n kanssa.

Luontopalveluiden päätehtäviin kuuluu rakentamattoman luontoympäristön hoito ja kehittäminen, luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen sekä vesi- ja ranta-alueiden hoito ja maastorakenteiden kunnossapito. Luontopalveluissa hoidetaan myös ulkoilualueita ja rakenteita, latu- ja polkureittejä, pienkenttiä, ranta- ja vesialueita rakenteineen sekä uimarantoja. Luontopalveluiden kulut olivat ulkoliikuntapaikkojen hoito mukaan lukien 2,69 milj. euroa. Puunmyyntitulot olivat 0,81 milj. euroa. Luontopalveluissa toteutettiin vuoden 2021 aikana viittä eri kehityshanketta, joihin saatiin valtion avustusta. Kulut näiden osalta oli 0,36 milj. euroa ja tuotot 0,23 milj. euroa.

Infran investoinneilla luodaan edellytyksiä kaupunkirakenteen kehittymiselle sekä vastataan infraomaisuuden arvon säilyttämiseen kunnostamalla ja saneeraamalla liikenneverkkoa, rakennettuja viheralueita ja muita infran rakenteita. Infran investointimäärärahat vuodelle 2021 olivat yhteensä 9,800 milj. euroa, toteuma oli 8,924 milj. euroa.

Infrainvestoinneista noin 65 % kohdistettiin saneeraushankkeisiin. Merkittävimmät katusaneerauskohteet olivat Voutilan aluesaneeraus (noin 1,2 milj. euroa), Papinniityn/Idänpään aluesaneeraus (noin 0,9 milj. euroa) ja litalan aluesaneeraus (0,5 milj. euroa). Rantareitin muurin korjaus toteutettiin Hopeaseppien sillan länsipäädyssä (0,8 milj. euroa). Lisäksi saneerausta tehtiin mm. katuvalaistusverkossa (noin 1,6 milj. euroa) ja leikkipaikkojen peruskorjaamishankkeissa (0,3 milj. euroa).

Elinkeinoalueiden investointien osalta rakennettiin Moreenissa Taipaleentien jatkoa. Uutta asuntoalueiden infraa rakennettiin Metsäharjuun. Merkittävin liikenneverkon kehittämiskohde oli Ahveniston sairaalahankkeeseen liittyvä Sairaalatien rakentaminen.

Viheralue- ja liikuntapaikkainvestointeihin käytettiin yhteensä 0,9 milj. euroa. Kohteina toteutettiin mm. Tervaniemen ulkoilualueen ja rannan kehittämistä, Lammin esteetön ulkoilureitti, Mensan rannan puisto, kansallisen kaupunkipuiston ja leikkipaikkojen peruskorjausta. Hämeensaarella aloitettiin esteettömän uimarempin ja kalastuslaiturin rakentaminen, hanke valmistuu keväällä 2022.

Pakollista varausta pilaantuneen maan kunnostamiseen tehtiin 0,3 milj. euroa.

Talous

Infra-tulosalueen toimintatuotot olivat budjetissa 4,518 milj. euroa. Tuottojen toteutuma oli 4,399 milj. euroa, josta ulkoisia tuottoja oli 3,056 milj. euroa. Tuotot alittuivat 0,119 milj. eurolla.

Budjetoidut toimintakulut olivat 14,433 milj. euroa ja 53 300 euron talousarviomuutoksen jälkeen summa oli 14,380 milj. euroa. Kulujen toteutuma oli 14,876 milj. euroa. Ulkoisten kulujen toteuma oli 12,845 milj. euroa. Toimintakulut ylittyivät menoa oikaiseva Valmistus omaan käyttöön -erä

huomioiden noin 0,565 milj. eurolla. Toimintakuluissa on mukana varaus pilaantuneen maan kunnostamiseen (0,300 milj. euroa) ja talousarviossa huomioimattomat valtion avustusta saaneet hankkeet (0,360 milj. euroa).

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Infra						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	4 347 125	4 518 000		4 518 000	4 398 931	-119 069
Valmistus omaan käyttöön	9 514 672	656 000		656 000	587 566	-68 434
Toimintamenot	-24 215 534	-14 433 000	53 300	-14 379 700	-14 875 959	-496 259
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-10 353 737</i>	<i>-9 259 000</i>	<i>53 300</i>	<i>-9 205 700</i>	<i>-9 889 462</i>	<i>-683 762</i>

Vuonna 2021 Infran toimintakulut olivat 14,875 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 4,399 milj. euroa ja valmistus omaan käyttöön 0,587 milj. euroa. Toimintakate oli -9,889 milj. euroa.

Tunnusluvut

Kunnossapito	yksikkö	2021	2020	2019	2018
Katujen, pyöräteiden ja jalkakäytävien talvihoito	€/km	2 721	1 583	2 682	2 151
Katujen, pyöräteiden ja jalkakäytävien kesähoito	€/km	2 216	2 764	2 156	2 527
Päällystys, uusien katujen asfaltointi	m ²	35 742	29 150	39 219	91 407
Päällystys, vanhojen katujen pintausta	m ²	70 316	90 302	74 697	138 719
Puistojen ja muiden rakennettujen viheralueiden hoito	€/ha	5 854	4 910	5 362	4 650

Ulkovalaistus	yksikkö	2021	2020	2019	2018
Ulkovalaistuksen ylläpito	€/valaisin	58	57	63	69
Ulkovalaistuksen valaisinten keskiteho	W	75	76	76	77
Ulkovalaistuksen kokonaisenergiankulutus	GWh	5,27	5,45	5,55	5,65
Led-valaisimien osuus kaikista valaisimista	%	42	40	39	37

Rakentaminen	yksikkö	2021	2020	2019	2018
Katusaneeraus, perusteellinen	km	2,8	3,4	3,7	1,9
Katusaneeraus, kevyt	km	2,3	0	0,8	0,1

Ulkoliikunta ja virkistys	yksikkö	2021	2020	2019	2018
Jääkenttien ylläpito	€	427 509	250 016	222 736	240 036
Hiihtolatuksen hoito	€	367 362	250 925	311 586	259 618
Uimarantojen ja uimapaikkojen hoito	€/kpl	3 239	3 795	2 465	2 126
Puistokenttien hoito	€/kpl	4 158	4 547	3 816	4 500
Leikkipaikkojen ylläpito	€/kpl	1 253	1 506	1 034	862
Vuokratut venepaikat / laituripaikat kaikki yhteensä	kpl	317	317	317	317
Vuokratut venepaikat / laituripaikat	kpl	291	277	232	232
Vuokratut venepaikat / soutuvenepaikat ja poletit	kpl	877	859	811	947

Metsien hoito	yksikkö	2021	2020	2019	2018
Metsien hoitopinta-ala	ha	209	239	220	88
Metsien hakkuupinta-ala	ha	112	144	170	142

Tunnusluvuilla kuvataan Infra-tulosalueen toiminnan kustannuksia ja niiden vaihteluita. Kustannukset sisältävät myös Infran hallinnon kustannukset. Monet tehtävät ja niiden kustannukset ovat vahvasti riippuvaisia sääolosuhteista. Kunnossapidossa työläiden talvikausien kustannuksia joudutaan kompensoimaan kesätöiden laajuudella ja tasolla. Vastaavasti helppojen talvien jälkeen kesätöihin voidaan panostaa hieman enemmän. Ulkovalaistuksen osalta led-tekniikkaan siirtyminen pienentää energiankulutusta ja säästää myös käyttökustannuksissa. Ulkoliikunnan ja virkistystyön osalla näkyy sekä noussut käyttöaste että talvikausien pituus. Vuodelle 2021 kustannusten kirjausperiaatteita on muutettu, mikä on hieman nostanut tunnuslukujen kustannustasoa. Jääkenttien ylläpidon kustannuksissa on mukana myös kauppatorin luistelukenttä. Uimarantojen kustannuksia on nostanut vuosina 2020 ja 2021 covid-19-pandemian vaatimat lisätyöt ja tehdyt kunnostustyöt. Metsien hoitopinta-aloissa on mukana sekä talous- että taajamametsät. Hoitopinta- alassa on mukana kaikki hoitotyöt, samoin hakkuupinta- alassa kaikki erilaiset hakkuutavat.

VIRANOMAISPALVELUT

Viranomaispalveluihin kuuluivat vuonna 2021 ympäristönsuojelu, ympäristöterveydenhuolto, rakennusvalvonta, pysäköinti- ja aluevalvonta, infran lupa-asiat sekä maaseutu- ja maatalouslomituspalvelut. Lisäksi hallinnollisesti yhteisen jätehuoltoviranomaisen henkilöstö sisältyy viranomaispalveluihin.

Ympäristönsuojelun tehtävä on ehkäistä ympäristön pilaantumista sekä edistää luonnon kestävästä käytöstä ja kuntalaisten ympäristötietoutta sekä seurata ympäristön tilaa ja raportoida siitä. Ympäristönsuojelun tarkastus- ja valvontakäyntejä kertyi 109 kpl (112 kpl v. 2020) ja vuosiraportteja tarkastettiin 57 kpl (66 kpl v. 2020). Ympäristölupiin liittyviä päätöksiä tehtiin yksi, ilmoituspäätöksiä kaksi, maa-aineslupapäätöksiä kaksi ja muita päätöksiä 24 kpl. Ympäristönsuojelulain mukaisia rekisteröintejä tehtiin yksi ja jätelain mukaisia kaksi. Erilaisia lausuntoja annettiin 107 kpl. Ympäristölupien keskimääräinen käsittelyaika oli 9,5 kk (4,8 kk v. 2020) ja maa-aineslupien 6 kk (6,1 kk v. 2020). Ilmoituspäätösten keskimääräinen käsittelyaika oli 3,5 kk (2,0 kk v. 2020).

Vesihuollon vapautuspäätöksiä tehtiin yhdeksän ja jätevesien käsittelyvaatimuksista poikkeamia käsiteltiin yksi. Asfalttiasemasta Velssissä on koko sen toiminnan aikana tullut runsaasti hajuvalituksia, minkä johdosta valvontaviranomainen edellytti toiminnanharjoittajaa hakemaan ympäristölupaa toiminnalle. Asfalttiaseman terveysvaikutuksista tiedotettiin kesäkuussa 2021. THL:n lausunnon perusteella altistumisen ei arvioida aiheuttavan suoraa terveyshaittaa, mutta silmien ja hengitysteiden ärsytysoireita ja viihtyvyyshaittaa voi hetkittäin ilmetä.

Hämeenlinnan kaupungin ympäristönsuojelu tutki vuoden 2021 aikana elokuussa viisi eri järveä. Tutkitut järvet olivat Pannujärvi ja Takanen Tuuloksessa sekä Pursunjärvi, Mustalammi ja Kiikkara Rengossa. Lisäksi tutkittiin marraskuussa Pannujärveen laskevaa Veitsijärvenojaa.

Hämeenlinnan kaupunki niitti vesikasvillisuutta Katumajärven Idänpään uimarannalla ja Valkamatien pään venepaikkojen edustalta sekä kuudella eri kohteella Vanajaniemen rannalla. Niittoja suoritettiin myös Aulangonjärven Kihtersuon venepaikalla, Hauhon Pappilanaron uimarannalla, Lammin Ormajärven Untulan vene- ja uimarannalla ja Rengon Kirkkojärven yleisellä uimarannalla.

Hämeenlinnaan perustettiin vuonna 2021 kuusi luonnonsuojelualuetta. Hauholle Veittijärven luonnonsuojelualue (6,45 ha) ja Utterinvuoren luonnonsuojelualue (47,5 ha), Lammille Lepoleirin (8,2 ha) ja Kiuasjärvien (2,5 ha) luonnonsuojelualueet, Renkoon Pillisuon (8,4 ha) sekä Ali-Laurilan (7 ha) luonnonsuojelualueet. Hämeenlinnan kaupungin omistamalle maalle ei perustettu yhtään luonnonsuojelualuetta vuonna 2021.

Ilmanlaadun seurantamittaukset jatkuivat Niittykadun mittausasemalla. Hengitettävien hiukkasten ja typen oksidien pitoisuuksista määritetyn ilmanlaatuindeksin avulla kuvattuna Hämeenlinnan keskustan ilmanlaatu oli vuonna 2021 suurimman osan aikaa hyvää (93,07 % tunneista) tai tyydyttävää (5,83 % tunneista). Välttävää ilmanlaatu oli 0,96 % ja huonoa 0,14 % tunneista. Ilmanlaatu oli huonoa yhteensä 12 tunnin ajan vuonna 2021.

Ympäristön tilan seurannasta vuonna 2021 on laadittu erillinen raportti.

Ympäristöterveydenhuolto koostuu elintarvikevalvonnasta, terveydensuojelusta, tupakan ja nikotiinivalmisteiden valvonnasta sekä eläinlääkintähuollosta. Ympäristöterveydenhuollon tarkoituksena on ylläpitää ja edistää sekä yksilön että koko väestön terveyttä. Tavoitteena on elinympäristöstä ihmiseen kohdistuvien haittojen ja vaarojen ennaltaehkäiseminen sekä olemassa olevien haittojen minimoiminen. Eläinlääkintähuolto vastaa peruseläinlääkäripalvelujen toteuttamisesta. Eläinlääkintähuoltoon kuuluvat myös eläintautivalvonta, eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon ja eläintenpidon terveydellinen valvonta sekä eläinsuojelu. Terveysvalvonnan tarkastusmäärä oli yhteensä 445 tarkastusta (508 kpl v. 2020) ja päätöksiä sekä ilmoituskäsittelyjä tehtiin yhteensä 136 kpl (89 kpl v. 2020). Terveysvalvonnan tarkastustoimintaan vaikuttivat pandemiasta johtuneet rajoitukset niin toiminnanharjoittajien kuin valvontaviranomaisten osalta. Vuoden 2021 alussa tulivat voimaan tartuntatautilakiin lisätyt pykälät, joilla valvontavastuuta osoitettiin tiettyjen koronasäädösten osalta kunnan terveydensuojelu- ja elintarvikevalvontaviranomaiselle heidän suorittamansa muun valvonnan yhteydessä sekä aluehallintoviraston pyynnöstä myös muissa kohteissa. Tartuntatautilain mukaisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 19, joista 17 tehtiin terveydensuojelulain mukaan valvottaviin

kohteisiin ja kaksi elintarvikelain mukaisiin valvontakohteisiin. Tehdyt tarkastukset raportoitiin AVI:lle viikoittain.

Uimavesien valvonnassa oli Hämeenlinnassa ja Hattulassa kahdeksan yleistä uimarantaa ja 16 pientä yleistä uimarantaa. Hämeenlinnassa Teuronjärven ja Vanajaveden Lepaanrannan pienet yleiset uimarannat muuttuivat uimapaikoiksi ja tilalle tulivat Rengossa sijaitsevat Alimmaisen ja Pursunjärven pienet yleiset uimarannat. Yleisiä uimarantoja koskevan uimavesiluokittelun mukaisesti kaikkien kahdeksan yleisen uimarannan uimavesi luokiteltiin erinomaiseksi. Uimakaudella 2021 sinilevähavaintoja tehtiin yhteensä 11 uimarannalla valvonnassa olevista 24 uimarannasta. Lain mukaan talousveden laadun viranomaisvalvonnan on perustuttava veden terveydelliseen laatuun vaikuttavien riskien arviointiin ja niiden hallintaan. Vesinäytteiden ottamiseen onnistui näytteenottosuunnitelmien mukaisesti kohteissa, joissa oli toimintaa. Vesilaitosten toimintaedellytyksiä covid-19-pandemiatilanteessa selvitettiin valtakunnallisesti ja seuranta jatkettiin kesän jälkeen Kanta- ja Päijät-Hämeen alueella.

Eläinlääkintähuollossa vastaanottokäyntejä oli 1 808 kpl (4 350 kpl v. 2020), käyntejä asiakkaan luona 1 146 kpl (1 025 kpl v. 2020) ja eläinsuojelukäyntejä 186 kpl (84 kpl v. 2020). Eläinlääkintähuollossa kahden eläinlääkärin yhtäaikainen irtisanoutuminen lokakuun alusta 2020 vaikutti voimakkaasti toimintaan ja kuormitti merkittävästi henkilöstöä vielä vuoden 2021 alussa kunnes uusi vastaanotto saatiin avattua maaliskuussa 2021.

Rakennusvalvonnan tehtävänä on edistää ohjauksen, neuvonnan ja rakentamisen valvonnan sekä jatkuvan valvonnan avulla terveellisen, turvallisen, ja ekologisesti kestävä ja viihtyisän rakennetun ympäristön sekä hyvän kaupunkikuvan muodostumista ja ylläpitoa. Rakennusvalvonnan tehtävänä on lisäksi yleisen edun kannalta valvoa rakennustoimintaa, kaavojen, rakennusjärjestyksen sekä lainsäädännön noudattamista. Rakennusvalvonta huolehtii rakennus-, toimenpide-, purku- ja maisematyölupien valmistelemisesta, päätöksenteosta sekä rakennusaikaisesta valvonnasta. Lupakäsittelyn yhteydessä tarkastellaan turvallisuutta, terveellisyyttä ja maisema- sekä kaupunkikuvan säilymistä kaupungin ja lainsäädännön asettamien tavoitteiden kannalta. Rakentamisen sekä rakennetun ympäristön valvontaan liittyy rakennus- ja huoneistorekisterin tietojen ylläpito ja niiden välittäminen valtiolle. Rakennusvalvonnassa hoidetaan lisäksi myös maa-aineslupien mukaista ottamistoiminnan valvontaa. Valvonta sisältää Hämeenlinnan lisäksi Hattulan alueen ottamistoiminnan.

Maa-ainesten ottamistoimintaa valvotaan noin 50 eri kohteessa voimassa olevien lupien osalta sekä erityisen työllistävien noin 15 kohteen, joissa luvan voimassaolo on jo päätynyt, osalta. Maa-ainesten ottamisen valvontaan liittyen kohdekäyntejä tehtiin noin 30 kappaletta. Jatkuvaan valvontaan liittyen kohdekäyntejä tehtiin 63 kappaletta ja näistä seuranneita kehotuksia lähetettiin 21 kappaletta. Rakennusvalvontaan saapui 890 hakemusta ja ratkaistuja hakemuksia ilman työnjohtajahakemuksia oli 800 kpl, työnjohtaja-asioita käsiteltiin 890 kpl. Saapuneiden hakemusten määrä kasvoi noin 1 % edelliseen vuoteen verrattuna. Käsitellyistä lupa-asioista rakennuslupia oli 54 %, toimenpidelupia 36 % ja muita lupa- sekä ilmoitusasioita 10 %. Lupahakemuksista saapui 888 kappaletta sähköisesti Lupapiste.fi -palvelun kautta. Rakennuslupien keskimääräinen käsittelyaika oli 2,3 viikkoa ja muiden lupa-asioden osalta 2,6 viikkoa. Rakennuslupien käsittelyaika lyheni edelliseen vuoteen verrattuna (vuonna 2020 rakennusluvut 2,6 viikkoa ja muut luvat 2,9 viikkoa). Rakennusvalvonnan rakentamisen aikaisia katselmuksia toimitettiin 1 211 kappaletta mikä on 11 % enemmän kuin vuonna 2020.

Infran lupa-asioina käsitellään kaupungin maalle asennettavan uuden putken tai muun rakenteen sijoittamissopimuksia, lupia kaivu- tai nostotöiden tekemiseen tai työmaa-alueen perustamiseen katualueelle tai yleisille alueille sekä tapahtumalupia kaupungin maa-alueille. Lisäksi kaupungin katualueiden ja yleisten alueiden vuokraaminen esimerkiksi terrassien ja kioskien sijoittamiseen tapahtuu ko. yksikössä. Viranomaispäätöksiä tehtiin 93 kpl vuonna 2021 (183 kpl v. 2020), sijoittamislupia 187 kpl (137 kpl v. 2020) ja katulupia 422 kpl (423 kpl v. 2020).

Pysäköinti- ja aluevalvonnan tehtäviin pysäköinnin valvonnan lisäksi kuuluvat myös kaupunki-infran havainnointi ja raportointi, ajoneuvojen siirrot sekä hylättyjen ja romutettavien ajoneuvojen viranomaistehtävät. Pysäköinninvalvonta sisältää pysäköintivirhemaksujen määräämisen, huomautukset ja niihin liittyvät oikaisuvaatimukset, maksujen perintätoimet maksumääräyksillä ja ulosottotoimin sekä erilaiset pysäköintiin liittyvät neuvontatehtävät. Pysäköintivirhemaksujen ja huomautusten määrä oli vuonna 2021 yhteensä 10 024 kpl (13 240 kpl vuonna 2020), joista poliisin määräämiä pysäköintivirhemaksuja oli 4 kpl (18 kpl vuonna 2020). Määrissä on vähennystä kahteen edeltävään vuoteen verrattuna. Tämän arvioidaan johtuvan koronapandemian aiheuttamasta laajentuneesta etätyöstä ja siitä, ettei suurehkoja uusia liikenteenohjausjärjestelyjä ollut. Hallinto-oikeuteen tehdyt valitukset ratkaistiin kaikki kaupungin eduksi. Maksamattomista pysäköintivirhemaksuista annettiin 2 839 maksumääräystä ja 996 maksamatonta virhemaksua johti ulosottotoimiin. Ajoneuvojen siirtokehotuksia annettiin 150 kpl (155 kpl vuonna 2020) ja jätehuoltoon toimitettiin 41 ajoneuvoa (63 kpl vuonna 2020). Toimintavuotena selvitettiin mahdollisuuksia valvonnan tietojärjestelmien nykyaikaistamiseksi sekä markkinoilla olevien järjestelmien että rahoituksen osalta. Yhteistoiminta kaupunkirakenteen infran suunnittelun ja kunnossapidon sekä Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n kanssa on ollut sujuvaa.

Janakkalan kunnan hallinnoima Maaseutupalveluyksikkö Häme toimii Hämeenlinnan ja Riihimäen kaupunkien sekä Hattulan, Hausjärven, Janakkalan ja Lopen kuntien alueella. Hämeenlinnassa oli vuonna 2021 yksi toimipiste, joka sijaitti Tuuloksessa kauppakeskus Tuulosessa. Hämeenlinnassa oli vuonna 2021 468 maatilaa (478 maatilaa vuonna 2020), joille maksetaan erilaisia viljelijätukia noin 16 miljoonaa euroa (16,6 miljoonaa euroa vuonna 2020).

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaisesti järjestettiin maatalousyrittäjien lakisääteiset lomituspalvelut ja niihin liittyvät hallinnolliset toimenpiteet Hämeenlinnan, Hyvinkään, Karkkilan, Riihimäen, Hausjärven, Hattulan, Janakkalan, Lopen ja Vihdin alueilla. Lomituspäiviä kertyi vuonna 2021 yhteensä 10 362 päivää (11 665 päivää vuonna 2020). Lomituspäivät koostuivat maatalousyrittäjien vuosilomapäivistä (6 262) sekä sijaisapupäivistä (2 945) ja maksullisesta lomituksesta (1 155). Kunnallisen lomituksen päivistä hoidettiin omalla henkilöstöllä noin 88 % ja ostopalveluna noin 12 %. Itsejärjestetyssä lomituksessa on noin 25 % asiakastiloista ja heidän lomituksensa hoidetaan yritysten kautta. Lomituspäivissä oli vähennystä vuoteen 2020 verrattuna 1 303 päivää eli noin 11,0 %. Lomituspäivät vähenevät maatalouden rakennemuutoksen johdosta yhä edelleen.

Vuoden 2021 lopussa toiminta-alueella oli 170 asiakastilaa, joilla 251 lomituspalveluihin oikeutettua maatalousyrittäjää. Vähennystä vuoden 2020 loppuun verrattuna on 3 tilaa ja 9 maatalousyrittäjää. Lomituspalveluiden piirissä olevien tilojen määrä vähenee vuosittain, mutta toisaalta asiakastilat ovat entistä suurempia ja erittäin pitkälle koneellistettuja. Tämä asettaa lisää vaatimuksia myös maatalouslomittajien ammattitaidolle. Covid-19-pandemiasta johtuen koulutuksia ja kokoontumisia ei ole voitu järjestää normaaliin tapaan. Lomitukset on kuitenkin pystytty järjestämään normaalisti noudattaen tilanteen vaatimia turvatoimia.

Maatalouslomituksen toimeenpanoa ollaan valtakunnallisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) toimesta kehittämässä ja lomituksen paikallisyksiköitä suurentamassa. Etelä-Suomeen muodostetaan uusi lomitussyksikkö, joka kattaa nykyisten Hämeenlinnan, Kouvolan, Loviisan ja Sysmän hallinnoimat lomitusalueet. Tästä johtuen Mela irtisanoi joulukuussa 2020 maatalouslomituksen toimeksiantosopimuksen Hämeenlinnan kaupungin kanssa. Vuoden 2021 aikana uuden Sysmän kunnan hallinnoiman Etelä-Suomen lomituspalvelut yksikön toiminnan suunnittelu ja kehittäminen työllistivät lomituksen esimiehiä merkittävästi. Koko henkilöstölle pidettiin YT-lain mukaiset tiedotustilaisuudet ja kokoukset loppuvuoden aikana. Lomituspalveluiden henkilöstö aloittaa uudessa Sysmän kunnan hallinnoimassa Etelä-Suomen lomitussyksikössä 1.1.2022 vanhoina työntekijöinä.

Talous

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Viranomaispalvelut						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	5 484 315	5 969 000		5 969 000	5 866 662	-102 338
Toimintamenot	-5 628 327	-5 739 000	47 600	-5 691 400	-5 536 324	155 076
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>-144 011</i>	<i>230 000</i>	<i>47 600</i>	<i>277 600</i>	<i>330 338</i>	<i>52 738</i>

Viranomaispalvelujen tulosalueen toimintatuotot olivat talousarviossa 5,969 milj. euroa ja toteutuma oli 5,867 milj. euroa. Toimintatuotot alittuivat noin 102 000 euroa. Budjetoidut toimintakulut olivat alkuperäisessä talousarviossa 5,739 milj. euroa ja muutetussa 5,691 milj. euroa. Toimintamenojen toteutuma oli 5,536 milj. euroa ja toimintakulut alittuivat noin 155 000 euroa. Toimintakate oli 330 000 euroa.

TILAPALVELU

Tilapalvelun tulosalue vastaa kaupungin toimitilahallinnosta, tilojen suunnittelusta, rakennuttamisesta, ylläpidosta sekä kiinteistökehityksestä. Tilapalvelut vuokraa toimitilat kaupungin omille hallinto- ja palveluyksiköille sekä hankkii tiloihin käyttäjien tarvitsemat kiinteistöpalvelut.

Tilapalveluissa suoritettiin organisaation uudistus, jossa toiminta jaettiin neljään läheisessä yhteistyössä toimivaan yksikköön. Toiminnan prosesseja ja toimintamalleja kehitettiin aikaisempaa suunnitelmallisemmiksi sekä toteutettiin niihin liittyvä kiinteistötietojärjestelmien hankinta.

Purettuja rakennuksia olivat:

- Turkinmäentie 22, Iittala, OK-talo
- Koulutie 22, Iittala, OK-talo
- Matkalammentie 2, Hämeenlinna, OK-talo
- Lammintaustantie 79, Lammi, OK-talo,
- Karhuntie 2A, Hämeenlinna, Lämpökeskus
- Hyppyrimäen alastulorinne, Hämeenlinna,
- Tuuloksen vanha jätevedenpuhdistamo

Vuorentaan koulu, Hämeenlinna
Mäntykoto vanhainkoti, Hauho

Myytyjä rakennuksia olivat:

Takalehto, Lamminraitti 22 B, Lammi

Peltolehto, Lamminraitti 22A, Lammi

Lähdeahon leirimaja ja sauna, Loimalahdentie 79

Visarannantie 99, Alajärven mökki, päärakennus, 4 aittaa, talousrakennus

Kalvola, Iittalantie 404, palvelukoti Koivurinne

Valmistuneita talonrakennuttamishankkeita olivat Lyseon koulu Verkatehtaalalle sekä Vuorentaan koulun uudisrakennus. Kaurialan uuden koulurakennuksen rakentaminen käynnistettiin. Hankesuunnittelu aloitettiin Myllymäen koulun ja Ruununmyllyn kivikoulun laajennuksen peruskorjauksille sekä jatkettiin HYK-hankkeen suunnittelua valitusprosessin päätyttyä.

Kiinteistöyksikön merkittävimmät perusparannushankkeet olivat Kaurialan lukion jatkuneet sisäilmakorjaukset, Kankaantaan päiväkodin peruskunnostus sekä Eteläisten koulun ja päiväkodin lämpöjärjestelmäsaneeraus, jossa öljylämmitys vaihdettiin maalämpöön. Rakennusten kunnossapidossa tehtiin mm. viiden kohteen ulkomaalauksia sekä Jukolan koulun luokkatilojen muutostyöt. Rakennuksia- ja rakennelmia purettiin 7 kohteessa. Lisäksi kahden kohteen purkutyö oli kesken vuodenvaihteessa. Erilaisia neuvonta- ja rakennuttamistehtäviä tehtiin ikäihmisten palveluille 165 kpl sekä vammaispalveluille 69 kpl.

Kiinteistöpalveluyksikkö käynnisti Kalvolan ja Rengon siivous-, ateria- ja käyttäjäpalveluiden uuden kilpailutetun palvelusopimuksen. Haahtela RES-huoltokirjajärjestelmään saapui 2 748 erilaista vikailmoitusta. Sisäilmapirosessi uudistettiin aikaisempaa ennakoivammaksi sekä päätettiin perustaa kaupungille uusi koordinoiva sisäilmatyöryhmä, jonka jäseninä ovat kaikki toimialat. Sisäilmakohteiden lukumäärä on vähentynyt, sisäilmakohteita on 16 kpl ja poissa käytöstä olevia rakennuksia on 9 kpl.

Vuoden aikana noudatettiin viime vuonna laadittua Hämeenlinnan Energiatohokkuussopimuksen toimintasuunnitelma 2017–2025. Vuoden 2021 KETSin alustava kokonaissästö on 1302 MWh, vuoden 2021 lopussa on saavutettu 31% KETSin kokonaistavoitteesta. KETSin kokonaissästötavoite on 7,5 %:n energiansäästö vuoteen 2025 mennessä eli tavoitteen saavuttamisessa ollaan aikataulussa.

KETSin ja sitä kautta Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi toteutettiin Tilapalvelussa useita toimenpiteitä. Uusiutuvan energian käyttöä lisättiin lämpöpumppuja (3 kohdetta) ja aurinkosähköä hyödyntämällä (2 kohdetta). Lisäksi rakennusten energiataloudellisuutta parannettiin mm. uusimalla valaistusta, parantamalla tilatehokkuutta, tehostamalla taloteknisten järjestelmien käyttöä sekä lämmityksenohjausta parantamalla. Vuorentaan koulun uudisrakennushankkeessa kiinnitettiin erityisesti huomiota energiatehokkuuteen ja elinkaariajatteluun. Energiajohtamisen järjestelmän hankintaa valmisteltiin vuoden 2020 aikana ja sen kilpailutus suoritettiin vuoden 2021 vaihteessa.

Keväällä 2020 alkanut covid-19-pandemia vaikutti edelleen kaupungin ulkopuolisille vuokrattujen kiinteistöjen vuokratuottoihin alentavasti. Vuonna 2021 merkittävimmät uudet sisäiset

vuokrasopimukset olivat Lyseon koulun peruskorjauksen valmistuminen Verkatehtaan Arx-taloon sekä Seminaarin koulun vuokrasopimuksen muutos, jolla sovittiin B-rakennuksen tilamuutoksista ja peruskorjauksesta koulun käyttöön.

Talous

Tilapalvelun toteutuneet toimintatuotot olivat 44,177 milj. euroa ja ne olivat 0,174 milj. euroa alle alkuperäisen talousarvion. Toimintamenoja oli alkuperäisessä talousarviossa 32,493 milj. euroa. Vuoden aikana talousarvioon tehtiin 18 700 euron muutos ja muutetut toimintakulut olivat 32,474 milj. euroa. Toimintakuluja kertyi 30,326 milj. euroa, mikä alitti muutetun talousarvion 2,148 milj. eurolla. Toimintakulujen pienensivät rakennusten ja alueiden kunnossapidon ennakoitua alhaisempi kulu ja ulkopuolelle maksettujen vuokrien ja vastikkeiden väheneminen. Maksetut vastikkeet pienensivät koska Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Kaupungintalot rahastoi 0,900 milj. euroa pääomavastikkeita.

Toimintakuluja oikaiseva valmistus omaan käyttöön oli 0,189 milj. euroa ja se jäi alle talousarvion 0,186 milj. euroa.

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Tilapalvelu						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	42 815 190	44 351 000		44 351 000	44 176 773	-174 227
Valmistus omaan käyttöön	269 765	375 000		375 000	188 779	-186 221
Toimintamenot	-30 910 141	-32 493 000	18 700	-32 474 300	-30 326 154	2 148 146
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>12 174 815</i>	<i>12 233 000</i>	<i>18 700</i>	<i>12 251 700</i>	<i>14 039 398</i>	<i>1 787 698</i>

Tilapalvelun toimintatuotot olivat 44,177 milj. euroa, toimintamenot olivat 30,326 milj. euroa ja valmistus omaan käyttöön 0,188 milj. euroa. Toimintakate oli 14,039 milj. euroa.

Tunnusluvut

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
- rakennuksia / kohteita kpl	264	241	236	234	235	226	215
- huoneistoala m ²	367 911	363 307	350 808	350 094	350 573	350 591	347 879
josta ulkopuolelta vuokratut m2	50 864	52 454	53 327	45 591	46 452	47 838	49 024
- sisäisen vuokrauksen piirissä m2	200 118	203 514	195 149	191 410	188 573	197 556	198 550
- ulkopuolelle vuokratut m2	42 965	35 950	37 028	29 208	27 211	27 604	26 253
Voimavarat							
- vakanssit	22	22	21	26	26	26	26

Yhteinen jätelautakunta

Yhteinen jätelautakunta kokoontui seitsemän kertaa vuoden 2021 aikana. Henkilöstöresurssit paranivat vuoden aikana, kun jätelautakunnassa aloitti uusi määräaikainen jätehuoltosuunnittelija.

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutuminen

Vuonna 2021 jätehuoltoon liittymättömille asuinkiinteistöille lähetettiin 325 kehotuskirjettä, joissa kiinteistön haltijaa neuvottiin järjestämään jätteenkuljetus.

Jätehuoltomääräysten noudattamista seurattiin suorittamalla 164 tarkastusta asuinkiinteistöillä. Kotikompostoreja tarkastettiin Järvenpäässä, Keravalla, Mäntsälässä, Nurmijärvellä ja Tuusulassa.

Jätelautakunta vastaanotti yhteensä 319 hakemusta. Viranhaltijapäätöksiä tehtiin 294 kappaletta, joista suurin osa oli jätehuoltomääräyksistä poikkeamisia. Päätöksiä tehtiin vuoteen 2020 verrattuna selvästi vähemmän (vuonna 2020 yhteensä 474 kappaletta). Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 32 päivää.

Tavoite	Mittarit	Toteutumisen arviointi
Jätehuoltoon liittymättömien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen tavoittaminen ja liittäminen jätehuollon piiriin.	Lähetetyt kehotuskirjeet, liittymättömien määrä.	Toteutui. Jätehuoltoon liittymättömille lähetettiin 325 kehotuskirjettä.

Tavoite	Mittarit	Toteutumisen arviointi
Jätehuoltomääräyksiä noudatetaan alueella jäteastioiden tyhjennysväleissä ja kompostoinneissa.	Toteutuneiden tarkastusten määrä, määräysten noudattaminen / noudattamattomuus tarkastetuissa kohteissa.	Toteutui. Kesän 2021 aikana tehtiin 164 kompostoritarkastusta.

Tavoite	Mittarit	Toteutumisen arviointi
Yhtenäinen ja tasapuolinen päätöksenteko koko alueella.	Palvelut, kuten viranomaispäätökset, toteutuvat tavoiteajassa 1,5 kk.	Toteutui. Hakemukset käsiteltiin keskimäärin 1 kk kuluessa.

Yhteisen jätelautakunnan talous

Yhteinen jätelautakunta on nettoyksikkö, jonka budjetin toimintakate on sitova erä. Lautakunta laskuttaa aiheutuneista kustannuksista sopimuksen mukaisesti Kiertokapula Oy:tä. Talousarviossa olleet toimintatulot ja toimintamenot olivat 431 000 euroa. Toteutuma oli noin 412 600 euroa sekä tuotoissa että menoissa.

Yhteisen jätelautakunnan tehtävien hoidon kaikki kustannukset ja lautakunnan toimintaan liittyvät korvaus- ym. vastuut katettiin Kiertokapula Oy:n perimillä jätemaksulla. Hämeenlinnan kaupunki ja Kiertokapula Oy sopivat erillisellä sopimuksella yhteisen jätelautakunnan tehtävien hoidon kustannusten ja lautakuntaan liittyvien korvaus- ym. vastuiden kattamiseksi kerättävien varojen veloittamisesta, perinnästä ja lautakunnan kulujen laskutuksesta.

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
YHTEINEN JÄTELAUTAKUNTA						
Tuloarviot ja määrärahat						
Myyntituotot	357 357	431 000		431 000	412 628	-18 372
Tuet ja avustukset	55				16	16
Toimintatuotot	357 412	431 000		431 000	412 644	-18 356
Henkilöstökulut	-270 995	-332 800		-332 800	-331 394	1 406
Palvelujen ostot	-61 090	-66 900		-66 900	-61 907	4 993
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 294	-13 000		-13 000	-4 783	8 217
Muut toimintakulut	-23 034	-18 300		-18 300	-14 559	3 741
Toimintamenot	-357 412	-431 000		-431 000	-412 644	18 356
Toimintakate (netto)	0	0		0	0	0

Vuonna 2021 yhteisen jätelautakunnan toimintamenot olivat 412 644 euroa ja toimintatuotot olivat saman suuruiset. Toimintakate oli 0 euroa.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Toimintaympäristön riskien suhteen jätelautakunnan tilanne on parantunut. Jätelain muutokset ovat tulleet voimaan vuonna 2021 ja ovat nyt toimeenpanovaiheessa. Osa muutoksista tulee voimaan siirtymäajan jälkeen. Muutosten toimeenpano aiheuttaa haasteita jätelautakunnan tuottamien viranomaispalvelujen tarpeen ennakointiin. Lisäksi jätehuollon perusmaksun käyttöönotosta aiheutuvan palvelutarpeen määrää on vaikea täsmällisesti ennakoida. Muutoksiin varaudutaan edelleen kehittämällä rekisterikäytäntöjä ja yhteistyötä sekä toisten viranomaisten että Kiertokapula Oy:n kanssa.

Tietojärjestelmien tai tietoliikenneyhteyksien ongelmiin on vaikea varautua. Tietojärjestelmiin ja tietoliikenneyhteyksiin liittyvät riskit hankaloittavat toteutuessaan viranomaisen työntekoa merkittävästi.

Henkilöstöresurssitilanne on parantunut. Henkilöstön kohdalla riskit liittyvät henkilökunnan riittävyyteen ja työssä jaksamiseen. Riskejä pyritään hallitsemaan huolellisella rekrytoinnilla ja perehdytyksellä.

Lautakunnan hankinnat ovat pieniä, ja ne tehdään talousarviota noudattaen. Lautakunnan taloutta seurataan säännöllisesti.

Kanta-Hämeen pelastuslaitos

Kanta-Hämeen pelastuslaitos on maakunnallinen toimija, joka vastaa kaikissa olosuhteissa luotettavasti ja tehokkaasti lainsäädännön sekä palvelun tilaajien siltä edellyttämistä tehtävistä. Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen toiminta-alueena on 11 maakunnan kuntaa. Kunnat ovat sopineet alueen pelastustoimen järjestämisestä yhteistoimintasopimuksella; Kanta-Hämeen pelastuslaitos vastaa pelastuslain mukaisten tehtävien hoitamisesta Kanta-Hämeen pelastustoimen alueella. Pelastustoimen alueen hallinnosta vastaa Hämeenlinnan kaupunki.

Tehtäviensä suorittamista varten pelastuslaitos on organisoitu johto- ja kehittämissyksikköön ja kolmeen maakunnalliseen tulosvastuulliseen tulossyksikköön, jotka ovat riskienhallinnan ja tekniikan, pelastustoiminnan ja ensihoidon tulossyksiköt.

Riskienhallinta ja tekniikka

Onnettomuuksien ehkäisytyössä toimintaa jouduttiin vuonna 2021 edellisvuoden tavoin mukauttamaan covid-19-pandemian vuoksi. Valvontatoimintaa jouduttiin joissain tapauksissa toteuttamaan vaihtoehtoisin menetelmin. Valvontatoiminnan osalta tulos oli kuitenkin kohtuullinen ja määrällinen tavoite lähes saavutettiin. Valvontatoiminnan asiakastyytyvyyttä ja omaa toimintaa arvioiva ns. jatkuvan tarkastusseurannan tulokset olivat poikkeuksellisesta vuodesta huolimatta erinomaisia. Asiakaspalautteiden keskiarvo valvonnan onnistumisesta kokonaisuudessaan oli 4,8 (asteikolla 1–5).

Pelastustoiminta

Pelastustehtävien määrä Kanta-Hämeessä on lase kenut kolmena vuonna peräkkäin. Vuonna 2021 kokonaistehtävämäärä on ollut 3 267 tehtävää kun tehtävämäärä vuonna 2018 on ollut peräti 4 083 tehtävää. Tämä tarkoittaa jopa 25 % laskua tehtävämäärässä kolmen vuoden aikana. Vuoteen 2020 verrattuna vuoden 2021 tehtävämäärät laskivat lähes 7 %.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikojen mediaani ensimmäisen yksikön osalta on hieman huonontunut vuoteen 2020 verrattuna. Keskiarvoisesti tarkasteltuna on saavutettu kaikkien riskiluokkien osalta asetetut toimintavalmiusaikavaatimusten tavoitteet. Yksittäisten riskiruutujen toimintavalmiusaikojen tavoittamisessa suurin haaste on edelleen Hämeenlinnan kaupunkialueen länsiosa, missä toimintavalmiusaikavaatimusta ei ole pystytty täyttämään vuonna 2021.

Covid-19-pandemia vaikutti merkittävässä määrin edelleen pelastustoiminnan palveluiden järjestämiseen lisätyön muodossa. Pandemian muutoksiin reagoitiin kulloinkin tilanteen edellyttämällä tavalla muun muassa erilaisin ohjeistuksin. Henkilöstön asematiloissa liikkumista jouduttiin rajoittamaan sekä paloasemia ja pelastusyksiköitä tehopuhdistettiin. Rajoitustoimenpiteet vaikuttivat myös sopimuspalokuntien toimintaan. Harjoitustoiminta oli ajoittain keskeytetty. Välttämättömät sopimuspalokuntien kurssit pystyttiin kuitenkin järjestämään poikkeusjärjestelyin.

Ensihoitopalvelut

Vuosi 2021 jatkui haasteellisena, Covid-19-pandemian kasvattaman kuormituksen seurauksena, samaan aikaan tiukkaa taloutta toteuttaen ja tehtävämäärän kasvaessa erityisesti vuoden

loppupuoliskolla siten, että kokonaistehtävämäärä oli ennätyskellisen suuri. Edellä mainitun seurauksena myös henkilöstön henkinen ja fyysinen kuormittuminen on ollut kovaa ja pitkäkestoista.

Palvelutasopäätöksen toteumassa jäätin kiireellisten tehtävien osalta 6–57 sekuntia tavoitteesta taajamaluokittain, mitä voidaan pitää erinomaisena tuloksena covid-19-pandemian ja talouden tasapainottamisesta seuranneiden haasteiden aikana.

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Mittari	Toteutuminen
Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset tehdään suunnitelman mukaisesti.	Merlot-palotarkastusohjelman toteumaraportit.	Tavoite toteutui osittain.

Tavoite	Mittari	Toteutuminen
Palvelutasopäätöksen mukainen tehokas pelastustoiminta alkaa tavoiteajassa vähintään 50 prosentissa kiireellisistä tehtävistä.	Pronto-onnettomuus- ja resurssitietokannan toteumaraportit.	Tehokkaan pelastustoiminnan tavoiteaika saavutettiin I-riskiluokassa 46 % kiireellisistä tehtävistä. II-IV riskiluokissa pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteet saavutettiin.

Tavoite	Mittari	Toteutuminen
Ensihoitopalveluiden toteuttaminen ja hätätilapotilaiden tavoittaminen tilaajan asettamien tavoitteellisten osuuksien (minuuttitavoitteet) mukaisesti riskialueluokittain.	Codea-johtamisjärjestelmästä tuotetut raportit.	Tavoite toteutui osittain. C- ja D-tehtävien osalta tavoite täyttyi, kiireellisten A- ja B-tehtävien osalta jäätin 6 – 57 sekuntia tavoitteesta taajamaluokittain.

Tunnusluvut	TP 2020	TA 2021	TP 2021
RISKIENHALLINTA JA TEKNIikka Tavoite toteutui osittain.			
Valvontasuunnitelman mukaisten määräaikaisten palotarkastusten toteutuminen suhteessa tarkastettavien kohteiden määrään -tarkastettavat kohteet (määrä / toteuma %)	733 (95,4 %)	780 kpl	700 kpl (89,7 %)

Tunnusluvut	TP 2020	TA 2021	TP 2021
PELASTUSTOIMINTA Tavoite toteutui osittain.			
Palvelutasopäätöksen mukaisen pelastustoiminnan toimintavalmiusajan toteutuminen ja sen suhde tavoitteisiin. Palvelutasopäätöksen mukaisen keskimääräisen toimintavalmiusaikataavoitteen saavuttaminen ensimmäisen pelastusyksikön osalta (toteutuma/tavoite).			
I riskialue	55 % / 50 %	50 %	46% / 50%
II riskialue	82 % / 50 %	50 %	80% / 50%
III riskialue	99 % / 50 %	50 %	100% / 50%
Keskimääräinen onnettomuuspaikan saavuttamisaika koko maakunnassa	8 min 26 s / 12 min	< 12 min	9 min 56 s / 12min
Tunnusluvut	TP 2020	TA 2021	TP 2021
ENSIHOITOPALVELUT Tavoite toteutui osittain			
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin vahvistaman palvelutasopäätöksen mukaisten tavoiteaikojen toteutuminen eri taajamaluokissa (tavoite/toteutuma)			
TAAJAMALUOKKA	AB 50 %	AB 50 %	AB 50 %
Ydintaajama	6:28	6:00	6:22
Muu taajama	8:32	8:00	8:57
Haja-asutusalue	15:31	15:00	11:29
Muu alue	-	-	16:02
TAAJAMALUOKKA	AB 90 %	AB 90 %	AB 90 %
Ydintaajama	10:31	10:00	10:06
Muu taajama	15:46	16:00	16:34
Haja-asutusalue	26:28	30:00	26:14
Muu alue	-	-	32:52
TAAJAMALUOKKA	C 90 %	C 90 %	C 90 %
Ydin-, muu- ja haja-asutusalue	27:12	30:00	27:46
Muu alue	46:24	-	44:10
TAAJAMALUOKKA	D 90 %	D 90 %	D 90 %
Ydin-, muu- ja haja-asutusalue	47:16	120:00	48:34
Muu alue	61:39	-	53:15

Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen talous

Kanta-Hämeen pelastuslaitos saa hallinnon, pelastustoiminnan ja öljyvahinkojen torjunnan kustannusten kattamiseen kunnilta niiden asukasluvuun ja riskiarviointiin perustuvan kuntamaksuosuuden. Kuntien maksuosuus on valtuustoon nähden sitova. Talousarviossa kuntien maksuosuudet pelastustoiminnan käyttömenoihin olivat 12 432 000 euroa.

Kehysvaiheessa esitettiin kolmen urapolkuviran perustamista, mutta Hämeenlinnan kaupungin säästötoimenpiteiden vuoksi kaksi virkaa jätettiin perustamatta. Lisäksi karsintaa jouduttiin tekemään myös muista kustannuksista. Edellisvuoteen verrattuna maksuosuutta korotti mm. yksi

urapolkuvirka sekä yleinen kustannusten nousu. Tilinpäätöksessä lopullinen maksuosuus oli 11 957 370 euroa ja kuntien pelastustoimen maksuosuuksista palautettiin kuntiin 474 126 euroa.

Henkilöstökustannusten toteutuma oli 95 %. Alittumiseen vaikuttivat mm. täyttämättä jääneet urapolkuvakanssit (150 000 €). Henkilöstön saatavuudesta johtuvien ongelmien vuoksi kaikkia määräaikaista virkoja (palomestarit) ei saatu täytettyä (80 000 €). Covid-19-pandemiasta johtuvat vastemääritysmuutokset aiheuttivat ensivastetehtävien vähentymisen. Lisäksi kokoontumisrajoitukset estivät sopimuspalokuntien harjoitustoiminnan ja tämä pienensi sivutoimisille palomiehille ja sopimuspalokuntalaisille maksettavia korvauksia (130 000 €). Ulkoisissa vuokrissa oli varauduttu hieman toteutuneita suurempiin korotuksiin.

Ensihoitopalveluita tuotetaan tilaajan eli Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kanssa sovitun palvelutasopäätöksen mukaisesti. Ensihoitopalveluiden Kela- ja omavastuutuottoja saatiin 268 000 euroa yli budjetoidun. Kulut ylittivät budjetoidun 353 000 eurolla, joista covid-19-pandemian aiheuttamia kustannuksia oli 304 000 euroa. Vuoden 2021 osalta Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriltä laskutettiin lisää yhteensä 90 604 euroa. Lisälaskun seurauksena sairaanhoitopiirin nettomaksuosuus vuodelle 2021 oli 7 158 604 euroa. Osa ensihoidon henkilöstöstä työskentelee sairaanhoitopiirin palveluksessa. Kokonaisuus huomioiden ensihoidon talous toteutui siten, että sairaanhoitopiiri palautti kunnille yhteensä 458 000 euroa.

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
PELASTUSTOIMINTA						
Tuloarviot ja määrärahat						
Myyntituotot	19 702 723	20 007 000		20 007 000	19 751 977	-255 023
Maksutuotot	363 058	300 000		300 000	410 471	110 471
Tuet ja avustukset	3 550 733	3 361 000		3 361 000	3 611 258	250 258
Muut toimintatuotot	24 296	20 000		20 000	51 569	31 569
Toimintatuotot	23 640 810	23 688 000		23 688 000	23 825 275	137 275
Henkilöstökulut	-14 801 373	-14 986 700		-14 986 700	-15 116 621	-129 921
Palvelujen ostot	-2 451 416	-2 491 200		-2 491 200	-2 225 258	265 942
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 378 987	-1 249 800		-1 249 800	-1 667 432	-417 632
Avustukset	-603 905	-605 900		-605 900	-496 865	109 035
Muut toimintakulut	-3 550 497	-3 584 400		-3 584 400	-3 551 500	32 900
Toimintamenot	-22 786 178	-22 918 000		-22 918 000	-23 057 677	-139 677
Toimintakate (netto)	854 632	770 000		770 000	767 598	-2 402

Vuonna 2021 pelastustoiminnan toimintamenot olivat 23,058 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 23,825 milj. euroa. Toimintakate oli 767 598 euroa.

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Pelastuslaitoksen hallinto ja pelastustoiminta						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	12 832 866	13 505 000		13 505 000	13 136 976	-368 024
Toimintamenot	-11 978 234	-12 735 000		-12 735 000	-12 369 378	365 622
Toimintakate (netto)	854 632	770 000		770 000	767 598	-2 402

Vuonna 2021 pelastuslaitoksen hallinnon ja pelastustoiminnan toimintamenot olivat 12,369 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 13,137 milj. euroa. Toimintakate oli 767 598 euroa.

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Ensihoito ja ensivaste						
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatuotot	10 807 943	10 183 000		10 183 000	10 688 300	505 300
Toimintamenot	-10 807 943	-10 183 000		-10 183 000	-10 688 300	-505 300
<i>Toimintakate (netto)</i>	<i>0</i>	<i>0</i>		<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Vuonna 2021 ensihoidon ja ensivasteen toimintamenot olivat 10,688 milj. euroa ja toimintatuotot olivat 10,688 milj. euroa. Toimintakate oli 0 euroa.

Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen investoinnit

Kaluston investoinnit suunnitellaan palvelutasopäätöksen voimassaolokautta tarkastelevan investointiohjelman avulla, joka on esitetty palvelutasopäätöksen perustelumuiustossa. Pelastuslaitoksen kalustohankintojen investointimääräraha on nettositova. Investointimäärärahaa kalustohankintoihin oli talousarviossa varattu nettona 770 000 euroa (as.luku 1.1.2020). Kunnat maksoivat investointimenoihin 4,50 euroa/asukas, 767 598 euroa (as.luku 1.1.2021).

Pelastuslaitoksen kalustohankinnat	TA 2021	TP 2021
menot	882 000	905 369
tulot	112 000	136 000
netto	770 000	769 369

Toteutuneet investointimenot olivat 905 369 euroa ja investointituloja saatiin 136 000 euroa. Investointien toteutunut nettomeno oli 769 369 euroa.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen sopijakuntien yhteistyöelimenä toimii kuntajohtajista koostuva pelastustoimen neuvottelukunta, joka toimii neuvoa-antavana elimenä toiminnan suunnittelua, talousarviota, investointien valmistelua ja palvelutason määrittelyä koskeissa asioissa. Pelastuslaitos raportoi neuvottelukunnalle toimintaansa ja talouteensa liittyvät asiat sekä toimittaa talouden kuukausiraportit sopijakuntien talousvastaaville.

Pelastuslautakunnalle saatetaan tiedoksi jokaisessa kokouksessa pelastuslaitoksen toiminnan ja talouden toteutumaraportit. Eri raportointijärjestelmistä saatavia pelastuslaitoksen henkilöstö- ja talousraportteja käsitellään tarvittaessa johtoryhmien kokouksissa.

Ensihoitopalveluiden yhteistoimintasopimuksen mukaisesti pelastuslaitos raportoi ensihoitopalveluiden toiminnasta ensihoidon osastonylilääkärille vähintään neljännesvuosittain, käytännössä dialogi on ollut jatkuvaa. Ensihoidon asioita on lisäksi käsitelty päivystysklinikan johtoryhmässä. Ensihoidon toiminta- ja talousraportit esitellään ensihoidon ohjausryhmälle vähintään neljännesvuosittain.

Pelastuslautakunta (Pela 9.3.2022) on kokouksessaan päättänyt antaa selonteon Hämeenlinnan kaupunginhallitukselle Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen vuoden 2021 sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Kaupunki ja taseyksiköt

	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT	129 935 000,00	10 144 000,00	140 079 000,00	147 379 354,70	-7 300 354,70
Myyntituotot	42 707 400,00	-699 000,00	42 008 400,00	44 715 844,13	-2 707 444,13
Maksutuotot	23 561 600,00		23 561 600,00	22 835 289,25	726 310,75
Tuet ja avustukset	8 916 600,00	11 260 000,00	20 176 600,00	23 470 241,52	-3 293 641,52
Muut toimintatuotot	54 749 400,00	-417 000,00	54 332 400,00	56 357 979,80	-2 025 579,80
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	1 031 000,00		1 031 000,00	776 344,98	254 655,02
TOIMINTAKULUT	-526 546 000,00	-18 796 000,00	-545 342 000,00	-545 715 066,73	373 066,73
Henkilöstökulut	-159 829 000,00	-6 032 600,00	-165 861 600,00	-165 721 234,31	-140 365,69
Palvelujen ostot	-258 967 700,00	-11 147 000,00	-270 114 700,00	-272 116 175,27	2 001 475,27
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 213 600,00	-765 000,00	-17 978 600,00	-19 431 177,06	1 452 577,06
Avustukset	-27 790 700,00	-200 000,00	-27 990 700,00	-27 396 764,24	-593 935,76
Muut toimintakulut	-62 745 000,00	-651 400,00	-63 396 400,00	-61 049 715,85	-2 346 684,15
TOIMINTAKATE	-395 580 000,00	-8 652 000,00	-404 232 000,00	-397 559 367,05	-6 672 632,95
VEROTULOT	302 000 000,00	11 400 000,00	313 400 000,00	317 221 212,39	-3 821 212,39
VALTIONOSUUDET	110 900 000,00	-800 000,00	110 100 000,00	109 991 064,00	108 936,00
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-600 000,00		-600 000,00	3 684 916,54	-4 284 916,54
Korkotuotot	1 920 000,00		1 920 000,00	2 102 997,29	-182 997,29
Muut rahoitustuotot	3 720 000,00		3 720 000,00	7 708 410,61	-3 988 410,61
Korkokulut	-5 620 000,00		-5 620 000,00	-5 607 707,27	-12 292,73
Muut rahoituskulut	-620 000,00		-620 000,00	-518 784,09	-101 215,91
VUOSIKATE	16 720 000,00	1 948 000,00	18 668 000,00	33 337 825,88	-14 669 825,88
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-19 800 000,00		-19 800 000,00	-22 022 972,08	2 222 972,08
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 800 000,00		-19 800 000,00	-19 497 784,57	-302 215,43
Arvonalentumiset				-2 525 187,51	2 525 187,51
TILIKAUDEN TULOS	-3 080 000,00	1 948 000,00	-1 132 000,00	11 314 853,80	-12 446 853,80
VARAUSTEN JA RAHASTOJEN MUUTOKSET	-199 000,00		-199 000,00	-7 916 329,78	7 717 329,78
Poistoeron muutos	-237 000,00		-237 000,00	159 774,86	-396 774,86
Varausten muutos	38 000,00		38 000,00	-76 104,64	114 104,64
Rahastojen muutos				-8 000 000,00	8 000 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-3 279 000,00	1 948 000,00	-1 331 000,00	3 398 524,02	-4 729 524,02

	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
VEROTULOT	302 000 000	11 400 000	313 400 000	317 221 212	-3 821 212
Kunnan tulovero	252 600 000	8 500 000	261 100 000	261 874 502	-774 502
Kiinteistövero	27 600 000	-500 000	27 100 000	28 194 707	-1 094 707
Osuus yhteisöveron tuotosta	21 800 000	3 400 000	25 200 000	27 152 003	-1 952 003

Tuloveroprosentti	
2021	21,00

Kiinteistöveroprosentit						
	Yleinen kiinteistövero	Vakituinen asuin- rakennus	Vapaa-ajan rakennus	Rakentamaton tontti	Yleishyödyllinen rakennus	Voimalaitos
2021	1,35	0,60	1,40	3,30	0,00	1,50

	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
VALTIONOSUUDET	110 900 000	-800 000	110 100 000	109 991 064	108 936
Kunnan peruspalveluiden valtionosuus ml tasaukset	93 200 000	83 400 000	93 100 000	93 099 560	83 500 440
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-12 100 000	-681 000	-12 781 000	-12 917 693	136 693
Verotulomenetysten kompensatio	29 800 000	-1 135 000	28 665 000	28 662 883	2 117

Investointien toteutuminen

KIINTEÄ OMAISUUS

Maata hankittiin 710 398,69 eurolla yhteensä 21 hehtaaria (2020: 16,5 ha). Investointitulojen toteutuma oli 232 055,06 euroa.

	Ed.vuoden käyttö	TA 2021	TA 2021 muutokset	TA 2021 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
KIINTEÄ OMAISUUS						
MAA-ALUEIDEN HANKINTA JA MYYNTI						
Menot	-551 784	-2 000 000	0	-2 000 000	-710 398,69	1 289 601,31
Tulot	82 428	100 000	0	100 000	232 055,06	132 055,06
Nettomeno	-469 356	-1 900 000	0	-1 900 000	-478 343,63	1 421 656,37

OSAKKEET, OSUUDET JA MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT

Osakkeiden ja osuuksien hankintaan käytettiin 1 340 607,58 euroa. Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Kaupungintalojen rahastoituja pääomavastikkeita oli 900 000 euron verran. Oman pääoman ehtoisia sijoituksia tehtiin Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:öön 433 332 eurolla. Sarastia Oy:n osakkeita hankittiin 7 275,58 eurolla. Asunto-osakkeiden myynnistä saatua investointituloa oli 71 115,45 euroa.

	Ed.vuoden käyttö	TA 2021	TA 2021 muutokset	TA 2021 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
OSAKKEIDEN JA OSUUKSIEN HANKINTA JA MYYNTI						
Menot	-9 216 104	-2 650 000	0	-2 650 000	-1 340 607,58	1 309 392,42
Tulot	2 963 384	0	0	0	71 115,45	71 115,45
Nettomeno	-6 252 720	-2 650 000	0	-2 650 000	-1 269 492,13	1 380 507,87

	Ed.vuoden käyttö	TA 2021	TA 2021 muutokset	TA 2021 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
KIINTEÄ OMAISUUS SEKÄ OSAKKEET JA OSUUDET YHTEENSÄ						
MENOT	-9 767 888	-4 650 000	0	-4 650 000	-2 051 006,27	2 598 993,73
TULOT	3 045 813	100 000	0	100 000	303 170,51	203 170,51
NETTO	-6 722 076	-4 550 000	0	-4 550 000	-1 747 835,76	2 802 164,24

TALONRAKENNUS

	Kustannus- arvio	Ed. vuosien käyttö	Ta 2021	Ta 2021 muutokset	Ta 2021 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama	Kustannus- arviosta käytetty 31.12.
TILAPALVELUT								
TALONRAKENNUS								
HYK uudisrakennus								
Menot			-2 000 000	0	-2 000 000	-26 467,93	1 973 532,07	
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			-2 000 000	0	-2 000 000	-26 467,93	1 973 532,07	
Lyseon koulu Arx-taloon								
Menot	-6 000 000	-3 051 925,39	-2 500 000	0	-2 500 000	-3 512 979,82	-1 012 979,82	-6 564 905,21
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			-2 500 000	0	-2 500 000	-3 512 979,82	-1 012 979,82	
Kaurialan koulu, uudisrakentaminen								
Menot	-15 000 000	-67 704,15	-5 500 000	0	-5 500 000	-6 424 865,39	-924 865,39	-6 492 569,54
Tulot			0	0	0	180 000,00	0,00	
Netto			-5 500 000	0	-5 500 000	-6 244 865,39	-744 865,39	
Vuorentaan koulu uudisrakennus								
Menot		-482 213,00	-2 400 000	0	-2 400 000	-2 799 475,14	-399 475,14	-3 281 688,14
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			-2 400 000	0	-2 400 000	-2 799 475,14	-399 475,14	
Muu rakennussuunnittelu, kohdistamaton								
Menot			-150 000	0	-150 000	-203 099,55	-53 099,55	
Tulot			0	0	0	2 033,00	0,00	
Netto			-150 000	0	-150 000	-201 066,55	-51 066,55	
Sairaalakoulu								
Menot			0	0	0	-115 190,60	-115 190,60	
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			0	0	0	-115 190,60	-115 190,60	
Myllymäen koulun peruskorjaus								
Menot			0	0	0	-35 430,44	-35 430,44	
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			0	0	0	-35 430,44	-35 430,44	
Ruununmyllyn koulun peruskorjaus								
Menot			0	0	0	-43 234,01	-43 234,01	
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			0	0	0	-43 234,01	-43 234,01	
Piha Ruununmyllyn koulun peruskorjaus								
Menot			0	0	0	-9 244,50	-9 244,50	
Tulot			0	0	0	0,00	0,00	
Netto			0	0	0	-9 244,50	-9 244,50	
Rakennusten myynnit								
Menot			0	0	0	0,00	0,00	
Tulot			0	0	0	2 033,00	0,00	
Netto			0	0	0	2 033,00	2 033,00	

	Kustannus- arvio	Ed. vuosien käyttö	Ta 2021	Ta 2021 muutokset	Ta 2021 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama	Kustannus- arviosta käytetty 31.12.
Perusparannushankkeet ja suunnittelumääräraha								
Menot			-3 000 000	0	-3 000 000	-2 824 747,75	-175 252,25	
Tulot			0	0	0	38 402,00	38 402,00	
Netto			-3 000 000	0	-3 000 000	-2 786 345,75	-213 654,25	
Myllymäkikampus, tiivistykset, viemärit, rasvanerotus						-16 680,70		
Kankaantaan päiväkoti, peruskunnostus						-414 200,27		
Hoivatuuli, peruskorjaus						-116 229,29		
Voutilakeskus, vanha osa, salaojat, rappauskorjaukset						-79 244,65		
Sairion päiväkodin peruskorjaus						-527 636,26		
Kaurialan lukio, sisäilmakorjaukset						-502 473,50		
Ruununmyllyn koulu, LJH:n vaatimat muutokset						-38 024,24		
Tuuloksen koulu ja liikuntahalli, maalämpöjärjestelmä						38 402,00		
Eteläisten koulu j apäiväkoti, maalämpö+sähkökes						-407 257,23		
Vanajanlinna, Ratsulan sisäilmakorjaukset ja lisäh						-213 182,00		
Voutilakeskuksen paloilmamaisimien uusiminen						-66 274,86		
Vuorentaan koulun piharakennuksen maalämpöurakka						-83 270,01		
Lammin paloaseman sadevedet						-169 363,74		
littalan koulun julkisivu ja sisätilat						-190 911,00		
TALONRAKENNUS YHTEENSÄ								
MENOT			-15 550 000	0	-15 550 000	-15 791 635,58	241 635,58	
TULOT			0	0	0	220 435,00	220 435,00	
NETTO			-15 550 000	0	-15 550 000	-15 571 200,58	-21 200,58	

Tilapalvelun talonrakennuksen investointimenot olivat 15 791 635,58 euroa ja investointitulot 220 435 euroa. Toimintamenoista perusparannukseen kohdistui 2 824 747,75 euroa.

KUNNALLISTEKNIikka

Kunnallistekniikan 2021 investointibudjetti oli 9,800 milj. euroa. Investointimenojen toteuma oli 8,924 milj. euroa.

	Ed. vuoden käyttö	Ta 2021	Ta 2021 muutokset	Ta 2021 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
KUNNALLISTEKNIikka						
* Asuntoalueet		-795 000	0	-795 000	-726 921,61	68 078,39
* Elinkeino alueet		0	0	0	-92 253,44	-92 253,44
* Infra		-3 570 000	0	-3 570 000	-3 176 185,91	393 814,09
* Erilliskohteet		-260 000	0	-260 000	-115 712,16	144 287,84
* Kevytliikenne		-1 035 000	0	-1 035 000	-1 545 281,94	-510 281,94
* Liikenne		-1 250 000	0	-1 250 000	-558 321,00	691 679,00
* Sillat		-100 000	0	-100 000	0,00	100 000,00
* Puistot ja leikkipaikat		-685 000	0	-685 000	-499 103,39	185 896,61
* Liikuntapaikat		-520 000	0	-520 000	-299 234,74	220 765,26
* Kansallinen kaupunkipuisto		-170 000	0	-170 000	-101 596,75	68 403,25
* Valaistus		-1 415 000	0	-1 415 000	-1 809 795,00	-394 795,00
KUNNALLISTEKNIikka						
MENOT	-9 514 672	-9 800 000	0	-9 800 000	-8 924 405,94	875 594,06
TULOT	20 000	0	0	0	0,00	0,00
NETTO	-9 494 672	-9 800 000	0	-9 800 000	-8 924 405,94	875 594,06

IRTAIN OMAISUUS

Taideteosten hankintaan käytettiin 20 000 euroa.

Irtaimen omaisuuden investointituloja on kertynyt 214 233 euroa pelastuslaitoksen kalustoinvestointien rahoitusosuuksista. Pelastuslaitoksen kalustoinvestointien menot olivat 1 198 011 euroa.

Kaupunkirakenteen infran kalustoinvestointeihin käytettiin 140 029 euroa. Tilapalvelun kalustoinvestointeihin käytettiin 559 755 euroa.

	Ed. vuoden käyttö	Ta 2021	Ta 2021 muutokset	Ta 2021 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
IRTAIN OMAISUUS						
MUUT AINEELLISET HYÖDYKKEET						
Taidemuseo, taideteokset						
Menot	-20 000	-20 000	0	-20 000	-20 000,00	0,00
Tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Netto	-20 000	-20 000	0	-20 000	-20 000,00	0,00
KONEET JA KALUSTO						
Terveyspalvelut kalusto						
Menot	-54 079	-210 000	0	-210 000	0,00	210 000,00
Tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Netto	-54 079	-210 000	0	-210 000	0,00	210 000,00
Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen kalusto						
Menot	-1 198 011	-882 000	0	-882 000	-905 369,18	-23 369,18
Tulot	214 233	112 000	0	112 000	136 000,00	24 000,00
Netto	-983 778	-770 000	0	-770 000	-769 369,18	630,82
Kaupunkirakenteen kalusto						
Menot	-199 333	-200 000	0	-200 000	-140 028,99	59 971,01
Tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Netto	-199 333	-200 000	0	-200 000	-140 028,99	-59 971,01
Tilapalvelut irtain						
Ensikertainen kalustaminen talonrak.hankkeisiin						
Menot		-650 000	0	-650 000	-559 754,81	90 245,19
Tulot		0	0	0	0,00	0,00
Netto		-650 000	0	-650 000	-559 754,81	-90 245,19
Suurkeittiölaitteet						
Menot		-50 000	0	-50 000	0,00	50 000,00
Tulot		0	0	0	0,00	0,00
Netto		-50 000	0	-50 000	0,00	-50 000,00
KONEET JA KALUSTO YHTEENSÄ						
MENOT		-1 992 000	0	-1 992 000	-1 605 152,98	386 847,02
TULOT		112 000	0	112 000	136 000,00	24 000,00
NETTO		-1 880 000	0	-1 880 000	-1 469 152,98	-410 847,02
IRTAIN OMAISUUS YHTEENSÄ						
MENOT	-1 471 423	-2 012 000	0	-2 012 000	-1 625 152,98	386 847,02
TULOT	214 233	112 000	0	112 000	136 000,00	24 000,00
NETTO	-1 257 190	-1 900 000	0	-1 900 000	-1 489 152,98	410 847,02

KONEET JA KALUSTO YHTEENSÄ

MENOT	-1 992 000	0	-1 992 000	-1 605 152,98	386 847,02
TULOT	112 000	0	112 000	136 000,00	24 000,00
NETTO	-1 880 000	0	-1 880 000	-1 469 152,98	-410 847,02

IRTAIN OMAISUUS YHTEENSÄ

MENOT	-1 471 423	-2 012 000	0	-2 012 000	-1 625 152,98	386 847,02
TULOT	214 233	112 000	0	112 000	136 000,00	24 000,00
NETTO	-1 257 190	-1 900 000	0	-1 900 000	-1 489 152,98	410 847,02

INVESTOINNIT YHTEENSÄ

	Ed.vuoden käyttö	TA 2021	TA 2021 muutokset	TA 2021 + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
HÄMEENLINNA KAIKKI						
INVESTOINNIT YHTEENSÄ						
MENOT	-32 862 729	-32 012 000	0	-32 012 000	-28 392 201,37	3 619 798,63
TULOT	3 330 046	212 000	0	212 000	659 605,51	447 605,51
NETTO	-29 532 683	-31 800 000	0	-31 800 000	-27 732 595,86	4 067 404,14

Rahoitusosan toteutuminen

Kaupunki ja taseyksiköt

	Alkuperäinen TA	TA-muutokset	Muutettu TA 2021	TP 2021	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	16 720 000,00	1 948 000,00	18 668 000,00	33 337 825,88	14 669 825,88
Tulorahoituksen korjauserät	-2 627 000,00	0,00	-2 627 000,00	-4 561 963,94	-1 934 963,94
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-32 012 000,00	0,00	-32 012 000,00	-28 392 201,37	3 619 798,63
Rahoitusosuudet investointimenoihin	112 000,00	0,00	112 000,00	354 402,00	242 402,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 274 000,00	0,00	2 274 000,00	4 844 396,07	2 570 396,07
Toiminta ja investoinnit, netto	-15 533 000,00	1 948 000,00	-13 585 000,00	5 582 458,64	19 167 458,64
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset muille	-250 000,00	0,00	-250 000,00	-10 000,00	240 000,00
Antolainasaamisten vähennykset muilta	548 000,00	-20 000,00	528 000,00	591 495,03	63 495,03
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	43 400 000,00	0,00	43 400 000,00	42 000 000,00	-1 400 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-28 300 000,00	0,00	-28 300 000,00	-27 966 565,24	333 434,76
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	0,00	0,00	1 192 811,08	1 192 811,08
Vaikutus maksuvalmiuteen	0,00	0,00	0,00	349 247,62	349 247,62

Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Kaupunki ja taseyksiköt

	Sitovuus N B	Määrärahat						Tuloarviot					
		Alkup. talousarvio	TA- muutokset	TA Muutoksine en	Toteuma 1 - 12 / 2021	Poikkeama	Poikkeama %	Alkup. TA	TA- muutokset	TA Muutoksine en	Toteuma 1 - 12 / 2021	Poikkeama	Poikkeama %
KÄYTTÖTALOUSOSA													
Konsemipalvelut	B	40 834	1 916	42 750	41 295	1 455	3,40%	6 966		6 966	7 021	55	0,79%
Taseyksiköt	N			0	0	0				0			
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	B	122 773	3 300	126 073	125 350	723	0,57%	4 325	2 500	6 825	7 409	584	8,56%
Sosiaali- ja terveyslautakunta	B	274 699	13 732	288 431	293 467	-5 036	-1,75%	29 174	7 644	36 818	41 779	4 961	13,47%
Kaupunkirakennelautakunta	B	64 891	-152	64 739	62 133	2 606	4,03%	65 351		65 351	66 932	1 581	2,42%
Kaupunkirakennelautakunta, Valmistus omaan käyttöön	B	-1 031		-1 031	-776	-255	24,70%			0			
Yhteinen jäteautakunta	N	431		431	413	18	4,26%	431		431	413	-18	-4,26%
Pelastustoiminta	N	22 918		22 918	23 058	-140	-0,61%	23 688		23 688	23 825	137	0,58%
KÄYTTÖTALOUSOSA YHTEENSÄ		525 515	18 796	544 311	544 939	628	0,12%	129 935	10 144	140 079	147 379	7 300	5,21%
TULOSLASKELMAOSA													
Verotulot								302 000	11 400	313 400	317 221	3 821	1,22%
Valtionosuudet								110 900	-800	110 100	109 991	-109	-0,10%
Korkotulot								1 920		1 920	2 103	183	9,53%
Muut rahoitustulot								3 720		3 720	7 708	3 988	107,22%
Korkomenot	N	5 620		5 620	5 608	12	0,22%						
Muut rahoitusmenot	N	620		620	519	101	16,33%						
Satunnaiset erät	N												
TULOSLASKELMAOSA YHTEENSÄ		6 240	0	6 240	6 126	-114	-1,82%	418 540	10 600	429 140	437 024	7 884	1,84%
INVESTOINTIOSA													
Kiinteistöomaisuus	B	2 000		2 000	710	1 290	64,48%	100		100	232	132	132,06%
Osakkeet ja osuudet	B	2 650		2 650	1 341	1 309	49,41%	0		0	71	71	
Talonrakennus	B	15 550		15 550	15 792	-242	-1,55%	0		0	220		
Kunnallistekniikka	B	9 800		9 800	8 924	876	8,93%				0		
Irtain omaisuus, terveyspalvelujen kalustohankinnat	B	210		210	0	210	100,00%						
Irtain omaisuus, kaupunkirakenteen kalustohankinnat	B	200		200	140	60	29,99%						
Enskertainen kalustaminen ja muu tilapalvelun kalusto	B	700		700	560	140	20,04%						
Irtain omaisuus, pelastuslaitos	N	882		882	905	-23	-2,65%	112		112	136		
Taidemuseo	B	20		20	20								
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ		32 012	0	32 012	28 392	-3 620	-11,31%	212	0	212	660	448	211,13%
RAHOITUSOSA													
Antolainauksen muutokset													
Antolainasaamisten lisäykset	B	250	0	250	10	240	96,00%						
Antolainasaamisten vähennykset	B							548	-20	528	591	63	12,03%
Lainakannan muutokset													
Pitkäaikaisen lainojen lisäys								43 400	0	43 400	42 000	-1 400	-3,23%
Pitkäaikaisen lainojen vähennys	N	28 300	0	28 300	27 967	333	1,18%				1 193		
Lyhytaikaisen lainojen muutos								0	0	0	0		
Oman pääoman muutokset								0	0	0	349	349	
Muut maksuvelmiuden muutokset													
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ		28 550	0	28 550	27 977	-573	-2,01%	43 948	-20	43 928	44 133	205	0,47%
YHTEENSÄ		592 317	18 796	611 113	607 434	-3 679	-0,60%	592 635	20 724	613 359	629 196	15 837	2,58%

Tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma

Ulkoinen tuloslaskelma

	TP 2021		TP 2020	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	35 205 440,04		31 613 382,08	
Maksutuotot	22 710 387,40		23 824 440,08	
Tuet ja avustukset	23 164 925,52		11 279 188,38	
Muut toimintatuotot	16 177 075,51	97 257 828,47	13 814 274,35	80 531 284,89
Valmistus omaan käyttöön		776 344,98		9 784 437,25
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot yhteensä	-130 426 834,79		-123 376 805,02	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-29 754 368,68		-27 881 865,44	
Muut henkilösivukulut	-5 540 030,84		-5 037 595,04	
Palvelujen ostot	-262 050 155,67		-248 354 419,34	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 355 188,83		-19 264 454,51	
Avustukset	-27 396 764,24		-32 302 385,94	
Muut toimintakulut	-21 070 197,45	-495 593 540,50	-20 853 543,81	-477 071 069,10
Toimintakate		-397 559 367,05		-386 755 346,96
Verotulot		317 221 212,39		298 979 219,65
Valtionosuudet		109 991 064,00		122 901 971,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	2 102 997,29		1 979 412,89	
Muut rahoitustuotot	7 708 410,61		3 094 740,62	
Korkokulut	-5 607 707,27		-5 993 209,91	
Muut rahoituskulut	-518 784,09	3 684 916,54	-1 080 900,59	-1 999 956,99
Vuosikate		33 337 825,88		33 125 886,70
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 497 784,57		-19 833 676,69	
Arvonalentumiset	-2 525 187,51	-22 022 972,08	-2 097 171,01	-21 930 847,70
Tilikauden tulos		11 314 853,80		11 195 039,00
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		159 774,86		17 695,83
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		-76 104,64		-72 820,26
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		-8 000 000,00		2 764 300,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		3 398 524,02		13 904 214,57

Rahoituslaskelma

(ulkoiset tuotot ja kulut)

	2021		2020	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	33 337 825,88		33 125 886,70	
Tulorahoituksen korjauserät	-4 561 963,94	28 775 861,94	-1 048 766,39	32 077 120,31
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-28 392 201,37		-32 862 729,05	
Rahoitusosuudet inv.menoihin	354 402,00		284 233,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 844 396,07	-23 193 403,30	4 506 533,24	-28 071 962,81
Toiminnan ja investointien rahavirta		5 582 458,64		4 005 157,50
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	-10 000,00		-59 931,00	
Antolainasaamisten vähennys	591 495,03	581 495,03	856 514,12	796 583,12
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	42 000 000,00		63 026 802,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-27 966 565,24		-35 278 275,39	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 192 811,08	15 226 245,84	2 438 688,07	30 187 214,68
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	76 748,41		-156 719,73	
Saamisten muutos	-4 908 028,92		2 221 343,04	
Korottomien velkojen muutos	5 180 528,13	349 247,62	3 822 785,45	5 887 408,76
Rahoituksen rahavirta		16 156 988,49		36 871 206,56
Rahavarojen muutos		21 739 447,13		40 876 364,06
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	176 978 138,04		155 238 690,91	
Rahavarat 1.1.	155 238 690,91	21 739 447,13	114 362 326,85	40 876 364,06

Tase

	2021	2020
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	546 671 801,23	541 543 672,48
Aineettomat hyödykkeet	7 264 018,94	7 851 179,05
Muut pitkävaikutteiset menot	7 264 018,94	7 851 179,05
Aineelliset hyödykkeet	291 006 235,12	285 978 943,36
Maa- ja vesialueet	64 974 053,39	64 500 049,76
Rakennukset	152 205 103,00	152 836 984,65
Kiinteät rakenteet ja laitteet	53 420 811,75	54 188 662,36
Koneet ja kalusto	6 148 229,19	6 307 481,77
Muut aineelliset hyödykkeet	754 190,44	734 190,44
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	13 503 847,35	7 411 574,38
Sijoitukset	248 401 547,17	247 713 550,07
Osakkeet ja osuudet	209 843 484,42	208 573 992,29
Muut lainasaamiset	38 520 051,75	39 111 546,78
Muut saamiset	38 011,00	28 011,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 895 778,32	1 657 183,61
Lahjoitusrahastojen varat	29 907,98	29 907,98
Muut toimeksiannot	1 865 870,34	1 627 275,63
VAIHTUVAT VASTAAVAT	208 767 340,25	182 119 864,20
Saamiset	31 789 202,21	26 881 173,29
Pitkäaikaiset saamiset	6 721 625,19	7 752 550,51
Myyntisaamiset	1 053 682,05	1 271 068,95
Lainasaamiset	30 000,00	40 400,00
Siirtosaamiset	5 637 943,14	6 441 081,56
Lyhytaikaiset saamiset	25 067 577,02	19 128 622,78
Myyntisaamiset	9 076 550,08	7 341 246,41
Lainasaamiset	70 376,10	1 277 076,89
Muut saamiset	6 696 023,86	6 875 645,65
Siirtosaamiset	9 224 626,98	3 634 653,83
Rahoitusarvopaperit	114 254 600,00	107 162 705,16
Muut arvopaperit	114 254 600,00	107 162 705,16
Rahat ja pankkisaamiset	62 723 538,04	48 075 985,75
VASTAAVAA YHTEENSÄ	757 334 919,80	725 320 720,29

	2021	2020
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	350 187 513,04	338 788 989,02
Peruspääoma	274 116 796,74	274 116 796,74
Muut omat rahastot	72 476 603,81	64 476 603,81
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	195 588,47	-13 708 626,10
Tilikauden yli-/alijäämä	3 398 524,02	13 904 214,57
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	10 522 692,45	10 606 362,67
Poistoero	9 397 367,68	9 557 142,54
Vapaaehtoiset varaukset	1 125 324,77	1 049 220,13
PAKOLLISET VARAUKSET	4 660 851,23	4 683 622,61
Eläkevaraukset	304 900,00	299 370,18
Muut pakolliset varaukset	4 355 951,23	4 384 252,43
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 395 502,82	3 080 159,70
Lahjoitusrahastojen pääomat	51 724,42	58 879,30
Muut toimeksiantojen pääomat	3 343 778,40	3 021 280,40
VIERAS PÄÄOMA	388 568 360,26	368 161 586,29
Pitkäaikainen	234 799 742,95	221 891 858,26
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	223 668 750,00	209 610 138,92
Lainat julkisyhteisöiltä	26 409,98	36 098,21
Saadut ennakot	11 180,34	16 530,20
Muut velat	44 049,80	44 049,80
Siirtovelat	11 049 352,83	12 185 041,13
Lyhytaikainen	153 768 617,31	146 269 728,03
Joukkovelkakirjalainat	35 000 000,00	40 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	27 191 388,92	27 204 715,93
Lainat julkisyhteisöiltä	9 600,00	11 761,08
Lainat muilta luotonantajilta	31 126 061,19	24 933 250,11
Saadut ennakot	3 262 322,34	3 342 087,95
Ostovelat	25 183 455,85	20 205 557,70
Muut velat	4 471 676,70	3 707 310,09
Siirtovelat	27 524 112,31	26 865 045,17
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	757 334 919,80	725 320 720,29

Konsernilaskelmat

Konsernin tuloslaskelma

	2021	2020
Toimintatuotot	243 401 951,31	216 472 226,81
Toimintakulut	-628 436 061,67	-592 942 600,96
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1 407 389,44	368 246,44
TOIMINTAKATE	-383 626 720,92	-376 102 127,72
Verotulot	315 496 373,73	297 479 989,56
Valtionosuudet	134 831 626,38	147 428 037,62
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	570 155,20	448 594,58
Muut rahoitustuotot	10 383 119,71	3 723 693,45
Korkokulut	-8 907 438,51	-9 420 563,37
Muut rahoituskulut	-555 137,52	-1 194 882,80
VUOSIKATE	68 191 978,07	62 362 741,33
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-47 618 429,68	-45 210 100,95
Omistuksen eliminointierot	0,00	6 312,22
Arvonalentumiset	-2 531 304,12	-2 407 002,56
TILIKAUDEN TULOS	18 042 244,27	14 751 950,04
Tilinpäätössiirot	-9 925 827,49	2 786 008,07
Tilikauden verot	-368 091,80	-332 832,27
Laskennalliset verot	-3 382,42	256 373,06
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-428 593,58	-274 644,29
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	7 316 348,98	17 186 854,60

Konsernin rahoituslaskelma

	2021	2020
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	68 191 978,07	62 362 741,33
Tilikauden verot	-368 091,80	-332 832,27
Tulorahoituksen korjaukset	-6 257 624,73	-1 071 748,16
	61 566 261,54	60 958 160,90
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-73 956 590,78	-68 345 380,55
Rahoitusosuudet investointimenoihin	361 066,53	1 001 783,95
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 614 025,66	7 313 870,69
	-67 981 498,60	-60 029 725,91
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6 415 237,06	928 434,99
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	68 504,84	-164 702,32
Antolainasaamisten vähennykset	166 559,85	65 800,40
	235 064,69	-98 901,92
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	102 814 170,86	89 047 947,50
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-64 405 809,91	-49 846 723,33
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-7 167 613,18	-822 596,65
	31 240 747,77	38 378 627,53
Oman pääoman muutokset	-868 000,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	152 836,46	-12 822,19
Vaihto-omaisuuden muutos	-28 207,44	-1 810 086,08
Saamisten muutos	-7 461 454,86	3 087 348,91
Korottomien velkojen muutos	5 888 758,10	4 650 770,97
	-1 448 067,74	5 915 211,62
Rahoituksen rahavirta	29 159 744,72	44 194 937,24
Rahavarojen muutos	22 744 507,66	45 123 372,22
Rahavarat 31.12.	201 660 975,15	178 916 467,48
Rahavarat 1.1.	178 916 467,48	133 793 095,28
Rahavarojen muutos	22 744 507,67	45 123 372,20

Konsernitase

VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
	2021	2020	2021	2020	
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet					
Aineettomat oikeudet	1 205 745,84	691 405,11	Peruspääoma	274 116 796,74	274 116 796,74
Muut pitkävaikutteiset menot	9 170 629,55	9 946 396,23	Yhdistysten ja säätiöiden peruspääom	666 679,95	634 679,95
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	101 252,36	0,00	Arvonkorotusraho	2 310 738,13	2 310 738,13
Aineettomat hyödykkeet	10 477 627,75	10 637 801,34	Muut omat rahastot	75 416 786,38	66 390 958,89
			Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-848 516,80	-14 796 526,26
Aineelliset hyödykkeet			Tilikauden yli-/alijäämä	7 316 348,98	17 186 854,60
Maa- ja vesialueet	76 349 636,74	75 592 643,34	OMA PÄÄOMA	358 978 833,38	345 843 502,05
Rakennukset	424 100 302,73	439 003 804,70	VÄHEMMISTÖOSUUDET	24 950 039,20	21 282 600,48
Kiinteät rakenteet ja laitteet	129 068 898,58	151 906 891,73	PAKOLLISET VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	48 887 565,85	23 323 009,64	Eläkevaraukset	304 900,00	299 370,18
Muut aineelliset hyödykkeet	3 551 231,02	3 991 100,13	Muut pakolliset varaukset	8 611 310,46	9 416 988,16
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	62 993 888,95	30 008 219,67	PAKOLLISET VARAUKSET	8 916 210,46	9 716 358,34
Aineelliset hyödykkeet	744 951 523,87	723 825 669,21	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
			Valtion toimeksiannot	656 937,53	360 316,61
Sijoitukset			Lahjoitusrahastojen pääomat	1 040 725,88	1 015 487,67
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	41 784 793,91	40 387 404,47	Muut toimeksiantojen pääomat	3 386 985,88	3 092 271,75
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeet	7 835 930,84	6 909 789,93	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	5 084 649,29	4 468 076,04
Muut lainasaamiset	817 714,33	1 048 422,04			
Muut saamiset	117 158,24	121 515,22	VIERAS PÄÄOMA		
Sijoitukset	50 555 597,32	48 467 131,65	Pitkäaikainen vieras pääoma		
PYSYVÄT VASTAAVAT	805 984 748,94	782 930 602,20	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	430 884 854,70	390 875 258,59
			Lainat julkisyhteisöiltä	11 341 967,98	11 351 656,21
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Lainat muilta luotonantajilta	19 896 651,00	20 520 539,00
Valtion toimeksiannot	360 316,61	360 316,61	Saadut ennakot	1 651 161,28	1 475 794,47
Lahjoitusrahastojen varat	76 560,38	77 043,55	Muut velat	7 372 655,79	7 389 698,28
Muut toimeksiantojen varat	2 162 491,26	1 698 266,98	Siirtovelat	11 049 352,83	12 185 041,13
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 599 368,25	2 135 627,15	Laskennalliset verovelat	188 000,00	188 000,00
			Pitkäaikainen vieras pääoma	482 384 643,58	443 985 987,68
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Lyhytaikainen vieras pääoma		
Vaihto-omaisuus			Joukkovelkakirjalainat	35 000 000,00	42 535 405,50
Aineet ja tarvikkeet	3 479 424,81	3 442 677,84	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	42 959 868,73	43 777 271,09
Valmiit tuotteet	0,00	5 900,69	Lainat julkisyhteisöiltä	9 600,00	11 761,08
Muu vaihto-omaisuus	10 001,95	12 641,16	Lainat muilta luotonantajilta	652 135,37	432 444,00
Vaihto-omaisuus	3 489 426,76	3 461 219,68	Saadut ennakot	6 467 455,72	6 641 802,69
			Ostovelat	41 092 095,45	34 706 001,80
Saamiset			Muut velat	8 286 325,60	7 819 030,18
Pitkäaikaiset saamiset			Siirtovelat	43 100 771,70	42 913 666,36
Myyntisaamiset	1 053 682,05	1 271 068,95	Laskennalliset verovelat	2 085 882,93	2 082 500,51
Lainasaamiset	30 000,00	40 400,00	Lyhytaikainen vieras pääoma	179 654 135,51	180 919 883,20
Muut saamiset	704 575,48	690 361,52	VIERAS PÄÄOMA	662 038 779,09	624 905 870,88
Siirtosaamiset	5 637 943,14	6 441 681,56	VASTATTAVAA	1 059 968 511,43	1 006 216 407,79
Pitkäaikaiset saamiset	7 426 200,67	8 443 512,03			
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	15 832 302,77	13 167 431,11			
Lainasaamiset	64 293,68	12 216,36			
Muut saamiset	10 259 417,92	10 089 196,17			
Siirtosaamiset	12 651 777,29	7 060 135,61			
Lyhytaikaiset saamiset	38 807 791,66	30 328 979,25			
Saamiset	46 233 992,33	38 772 491,28			
Rahoitusarvopaperit					
Osakkeet ja osuudet	3 689,92	164 144,24			
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentte	1 708 014,22	790 203,33			
Muut arvopaperit	116 578 936,02	109 268 509,44			
Rahoitusarvopaperit	118 290 640,16	110 222 857,00			
Rahat ja pankkisaamiset	83 370 334,99	68 693 610,47			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	251 384 394,24	221 150 178,44			
VASTAAVAA	1 059 968 511,43	1 006 216 407,79			

Tilinpäätöksen liitetiedot

Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1 Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle suoritusajankohdan mukaan kalenterikuukausittain.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenojen vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Palkat ja investoinneille kohdistuneet sisäiset laskutukset on kirjattu valmistus omaan käyttöön -menetelmällä talonrakennusinvestoinneissa. Samoin on menetelty kunnallistekniikan investoinneissa tilikaudesta 2021 alkaen. Kunnallistekniikan investoinneissa kirjattiin aikaisemmillä tilikausilla kaikki kustannukset investoinneille valmistus omaan käyttöön -menetelmällä. Muiden investointihyödykkeiden hankinnat on kirjattu suoraan kiinteän omaisuuden, irtaimen omaisuuden sekä osakkeiden ja osuuksien investointeihin.

Palautuskelpoisia liittymismaksuja on aikaisempina vuosina osittain kirjattu rakennusten arvoon ja kirjattu poistoina kuluiksi. Siltä osin ne ovat jääneet eliminoimatta konsernitilinpäätöksessä omana eränään.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien käyttöomaisuusosakkeet on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Sepelivarasto merkitään taseeseen hankintameno määrällisenä. Sepelivarasto arvostetaan keskihankintahinnan periaatteella. Tilinpäätöspäivänä sepelivarastolla ei ollut varastoarvoa.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintameno- tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaiset

Johdannaisopimuksia on yhteensä 19 kpl. Pääosa johdannaisopimuksista on tehty suojaamaan koko lainasalkkua, ei yksittäistä lainaa. Viimeaikaiset sopimukset ovat olleet käytännössä lainakohtaisia. Kaupunki on vaihtanut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi. Sopimukset ovat voimassa pisimmillään 31.1.2050 asti ja koronvaihtosopimuksilla on suojattu myös kaupungin tulevaa lainanottoa. Tulevan lainanoton kiinteään korkoon suojaaminen on toteutettava lainasalkkukohtaisin koronvaihtosopimuksin. Viimeisimmät näistä on tehty siten, että on suunniteltu valmiiksi koronvaihtosopimusta vastaava, myhemmin nostettava laina.

Johdannaisopimusten arvostus on esitetty liitetiedossa 41. Johdannaisopimuksista on esitetty nimellisarvot ja markkina-arvot per 31.12.2021 ja per 31.12.2020. Sopimusten arvot on esitetty liitetiedoissa, eikä niitä ole kirjattu tulokseen.

Yritysjärjestelyjen vaikutus rahoituslaskelmaan

Vuoden 2021 aikana ei tehty yritysjärjestelyjä, joilla olisi ollut vaikutusta kaupungin rahoituslaskelmaan.

2 Tuloslaskelman esittämistavan muutos

3 Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Vuoden 2020 taseen lukuja on korjattu niin, että Hämeenlinnan kaupunkiin 1.1.2020 sulautuneen Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy:n lainat on oikaistu siten, että Hämeenlinnan Palvelukiinteistöt Oy:n lainojen lyhytaikaiset osuudet on siirretty pitkäaikaisten lainojen lisäykseksi ja sieltä tehty siirto erien välillä lyhytaikaisiin. Kirjaus aiheutti muutoksen vuoden 2020 rahoituslaskelmaan niin, että rahoituslaskelman pitkäaikaisten lisäyksen ja lyhytaikaisten lainojen muutoksen luvut erottavat tuon sulautumisessa tulleen lyhytaikaisten lainojen verran keskenään.

Liitetiedon 27 Pitkäaikaiset velat vertailutietoa on korjattu kohdassa Lainat julkisyhteisöiltä, jossa on eliminoitu konsernin sisäiset myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät velat.

Liitetiedon 35-37 Vakuudet ja takaukset vertailuvuosi on korjattu. Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annetut vakuudet kohdasta on puuttunut v. 2020 Kanta-Hämeen Sairaanhoidopiirin antama takaus Kanta Logistiikka Oy:lle.

Liitetiedossa 38 Vuokravastuut on vertailuvuoden lukuja oikaistu Kanta Logistiikka Oy:n toimitilojen vuokravastuiden osalta 1 909 180,00 eurolla. Summa on ollut virheellisesti kohdassa 'Siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus', vaikka kuului kohtaan 'Toimitilojen vuokravastuut.'

4 Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Toimintakatteen vertailukelpoisuuteen vaikuttaa merkittävästi valtion myöntämät avustukset koronapandemian välittömiin kustannuksiin. Lisäksi toimintakatteen vertailukelpoisuuteen liittyen vuonna 2021 toimintakatetta suhteessa vuoteen 2020 heikentävät vuonna 2020 osakkeiden ja osuuksien myynnistä saadut myyntivoitot. Vuonna 2021 osakkeista ja osuuksista ei saatu myyntivoittoa. Vuoden 2021 toimintakate saadaan vertailukelpoiseksi vuoden 2020 toimintakatteen kanssa heikentämällä vuoden 2021 toimintakatetta 11,3 milj. eurolla. Vertailukelpoinen toimintakatteen kasvu on 5,9 %.

Vuoden 2021 toimintatuloihin sisältyy 9,1 milj. euroa covid-19-pandemiasta johtuvia tuloeriä, eli valtion koronatukea kunnille. Koronakustannuksia kirjattiin tilikaudelle 8,1 milj. euroa. Toimintakate sisältää täten nettona 1,0 milj. euroa koronatukea valtiolta kaupungille. Palvelujen ostoissa kertaeränä on huomioitu pilaantuneista maista tehty varaus 0,3 milj. euroa.

Vuoden 2021 verotuloihin sisältyy 5,6 milj. euroa (vuonna 2020 3,8 milj. euroa) yhteisöveron jako-osuudesta johtuvaa verotuloa, joka on suoraan valtion koronatukea kaupungille.

Vuoden 2021 valtionosuuteen sisältyy kertaluonteista valtionosuutta 3,5 milj. euroa (vuonna 2020 19,7 milj. euroa), joka on kokonaisuudessaan valtion koronatukea kaupungille. Yhteensä tilinpäätös sisältää koronasta johtuvaa valtion nettotukea kaupungille 10,1 milj. euroa.

Kertaeränä on käsitelty myös sijoitustoiminnasta saadut arvopaperien myyntivoitot, jotka ylittävät talousarvion. Linjaksi on otettu, että normaaliksi vaihteluksi hyväksytään 0,5 milj. euroa ja sen ylittävä ja alittava osuus käsitellään kertaeränä. Näin ollen vuoden 2021 tilinpäätökseen rahoitustuottoihin sisältyy 3,3 milj. euron kertaerä.

Arvonalentumisia kirjattiin 2,6 milj. euroa (vuonna 2020 2,8 milj. euroa). Hämeenlinna rahastoa kartutettiin 8 milj. euroa (vuonna 2020 purettiin 2,8 milj. euroa).

	Covid-19 -pandemian vaikutukset							TP 2021 ilman Covid-19 -pandemian vaikutusta	Muut kertaerät	TP 2021 ilman Covid-19 -pandemiaa ja kertaeriä vaikutusta
	TP 2021	Konserni- palvelut ja tulos- laskelma- osa	Sivistys- ja hyvinvointi- lautakunta	Sosiaali- ja terveys- lautakunta	Kaupunki- rakenne- lautakunta	Pelastus- toiminta				
Toimintatulot	147 379 355	78 000	0	9 979 000	-993 000	8 000	138 307 355	0	138 307 355	
Myyntituotot	44 715 844			168 000	-1 358 000		45 905 844	0	45 905 844	
Maksutuotot	22 835 289						22 835 289	0	22 835 289	
Tuet ja avustukset	23 470 242	78 000		9 811 000	532 000	8 000	13 041 242	0	13 041 242	
Muut toimintatuotot	56 357 980				-167 000		56 524 980	0	56 524 980	
Valmistus omaan käyttöön	776 345						776 345		776 345	
Toimintameno	-545 715 067	-373 000	-688 000	-6 698 000	-3 000	-313 000	-537 640 067	-300 000	-537 340 067	
Henkilöstömenot	-165 721 234	-15 000	-48 000	-1 874 000		-251 000	-163 533 234	0	-163 533 234	
Palvelujen ostot	-272 116 175	-333 000	-430 000	-3 410 000			-267 943 175	-300 000	-267 643 175	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 431 177	-11 000	-208 000	-808 000	-3 000	-62 000	-18 339 177	0	-18 339 177	
Avustukset	-27 396 764	-6 000		-1 000			-27 389 764	0	-27 389 764	
Muut toimintameno	-61 049 716	-8 000	-2 000	-605 000			-60 434 716	0	-60 434 716	
Toimintakate	-397 559 367	-295 000	-688 000	3 281 000	-996 000	-305 000	-398 556 367	-300 000	-398 256 367	
Verotulot	317 221 212	5 606 000					311 615 212		311 615 212	
Valtionosuudet	109 991 064	3 459 000					106 532 064		106 532 064	
Rahoitustulot ja -menot	3 684 917						3 684 917	3 300 000	384 917	
Korkotulot muilta	2 102 997						2 102 997		2 102 997	
Muut rahoitustulot muilta	7 708 411						7 708 411	3 300 000	4 408 411	
Korkomenot	-5 607 707						-5 607 707		-5 607 707	
Muut rahoitusmenot	-518 784						-518 784		-518 784	
Vuosikate	33 337 826	8 770 000	-688 000	3 281 000	-996 000	-305 000	23 275 826	3 000 000	20 275 826	
Poistot ja arvonalentumiset	-22 022 972						-22 022 972		-19 497 785	
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 497 785						-19 497 785		-19 497 785	
Arvonalentumiset	-2 525 188						-2 525 188	-2 525 188	0	
Tilikauden tulos	11 314 854	8 770 000	-688 000	3 281 000	-996 000	-305 000	1 252 854	474 812	778 041	
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	159 775						159 775		159 775	
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-76 105						-76 105		-76 105	
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-8 000 000						-8 000 000	-8 000 000	0	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 398 524	8 770 000	-688 000	3 281 000	-996 000	-305 000	-6 663 476	-7 525 188	861 712	

Covid-19-pandemia aiheutti edelleen häiriöitä yhtiöiden ja säätiöiden normaalitoimintaan. Rajoitustoimenpiteillä oli heikentävä vaikutus konsernitulokseen. Osa konserniyhteisöistä (mm. Hämeenlinnan Teatteri Oy, Verkatehdas Oy ja Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy) sai Valtiokonttorin kustannustukea tai muita ulkopuolisia avustuksia pandemian aiheuttamien talousvaikeuksien helpottamiseksi. Nämä tuet olivat konsernitulosta parantavia.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt sekä jäsenkuntayhtymät omistuksien mukaisessa suhteessa. Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Työvalmennussäätiö Luotsi sr ei yhdistelty konsernitilinpäätökseen vuonna 2020. Hämeenlinnan Keilakeskus Oy ja Talo-Osakeyhtiö Hämeen Suoja käsiteltiin osakkuusyhteisöinä äänivaltarajoitteiden takia.

Sisäiset liiketapahtumat ja katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Konserniyhteisöjen ja kuntayhtymien kaupungille maksamat kiinteistöverot on eliminoitu. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty sovelletulla hankintamenomenetelmällä. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi yhteisöjen omien ilmoitusten perusteella ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on jaettu konserniyleisohjeen mukaisesti konsernituloslaskelmassa laskennallisten verojen muutoksen ja tilikauden yli- tai alijäämään sekä konsernitaseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kaupungin tilinpäätöksessä.

Poikkeavat tilikaudet

Osakkuusyhteisö Hauhon Lämpö Oy:n viimeinen tilikausi päättyi 31.3.2021, jonka mukaan yhdistelty konsernitilinpäätökseen on tehty.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

HS-Vesi OY:n sisäisen katteen ja vähemmistöosuuksien oikaisu vuosilta 2001–2020

Vuoden 2021 konserniluvuissa on tehty korjaus, joka koskee HS-Vesi Oy:n vuonna 2001 saaman omaisuuden sisäistä katetta ja vähemmistöosuuksia on oikaistu vuosilta 2001–2020. Vuonna 2001 luovutetun omaisuuden luovutusvoitto on selvitetty ja laskettu 31.12.2020 vähemmistön omistusosuudella oikaistavien poistojen osuudet. Vaikutus on ollut 2021 konsernin edellisten tilikausien ylijäämään -3 238 845,14 euroa (D), vähemmistöosuuksiin 3 238 845,14 euroa (K). Konsernin edellisten tilikausien ylijäämä pieneni ja taseen vähemmistöosuus kasvoivat saman verran. Poistojen oikaisu 439 907,60 euroa on jaoteltu tuleville vuosille (2021–2035).

Konsernirakenteen muutokset tilikaudella

Asunto Oy Apparan osakkeet 174 kpl myytiin. Yhtiön omistusosuus pieneni 10,83 %:sta 3,5 %:iin.

Amplus Holdingin jakautumisen seurauksena kaupungin omistukseen tuli uusi yhtiö Vuokrakodit Holding Oy, josta kaupungin omistus on 240 000 osaketta, eli 1,04 %.

Sarastia Oy:n osakkeet 1 650 kpl ostettiin, joten kaupungin osakemäärä kasvoi 601 590 osakkeeseen. Kaupungin omistusosuus yhtiöstä pieneni 17,82 %:sta 17,73 %:iin kun yhtiön osakkeiden määrä suunnattujen osakeantien myötä kasvoi.

Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n nimi vaihtui Hämeenlinnan Teatteri Oy:ksi ja Neo Industrial Oyj:n nimi vaihtui Reka Industrial Oyj:ksi.

Työvalmennussäätiö Luotsin uusi tytäryhtiö Luotsi Kehitys Oy aloitti toimintansa 3.2.2021.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6. Toimintatuotot tehtävälueittain				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Konsernipalvelut	8 004 109,15	7 860 448,86	2 397 130,77	2 487 969,14
Sosiaali- ja terveystuotot	130 557 047,77	114 596 804,85	41 729 093,90	30 524 627,24
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	20 759 627,91	16 902 688,39	7 351 446,84	5 973 029,65
Kaupunkirakennepalvelut	68 995 909,19	62 264 307,32	26 951 671,01	22 804 978,54
K-H pelastuslaitos	15 085 257,28	14 847 977,39	18 828 485,95	18 740 680,32
Toimintatuotot yhteensä	243 401 951,31	216 472 226,81	97 257 828,47	80 531 284,89

7. Verotulojen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Kunnan tulovero	261 874 501,84	255 175 410,28	261 874 501,84	255 175 410,28
Osuus yhteisöveron tuotosta	27 152 003,47	18 456 744,28	27 152 003,47	18 456 744,28
Kiinteistövero	26 469 868,42	23 847 835,00	28 194 707,08	25 347 065,09
Verotulot yhteensä	315 496 373,73	297 479 989,56	317 221 212,39	298 979 219,65

8. Valtionosuuksien erittely				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	94 245 874,00	105 994 199,00	94 245 874,00	105 994 199,00
<i>Siitä:</i> Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus (+/-)	9 599 560,00	9 330 979,00	9 599 560,00	9 330 979,00
<i>Siitä:</i> Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0,00	2 600 000,00	0,00	2 600 000,00
Koulutuskuntayhtymän valtionosuus	24 840 562,38	24 526 066,62	0,00	0,00
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-12 917 693,00	-12 154 118,00	-12 917 693,00	-12 154 118,00
Verotulomenetyksen kompensatio	28 662 883,00	29 061 890,00	28 662 883,00	29 061 890,00
Valtionosuudet yhteensä	134 831 626,38	147 428 037,62	109 991 064,00	122 901 971,00

9. Palvelujen ostojen erittely		
	Kunta	
	2021	2020
Asiakaspalvelujen ostot	183 673 453,23	164 442 165,54
Muiden palvelujen ostot	78 376 702,44	83 912 253,80
Kaupungin / Kunnan palvelujen ostot yhteensä	262 050 155,67	248 354 419,34

10 Valtuustoryhmille annetut tuet		
	Kunta	
	2021	2020
Vihreiden valtuustoryhmä	577,45	720,00
Perussuomalaisten valtuustoryhmä	1 503,00	1 000,00
Sosiaalidemokraattinen valtuustoryhmä	2 106,25	1 599,76
Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä	507,00	600,00
Keskustan valtuustoryhmä	899,00	1 000,00
Kokoomuksen valtuustoryhmä	2 388,35	2 212,69
Vasemmistoliiton valtuustoryhmä	507,00	600,00
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	8 488,05	7 732,45

11 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Kaupunginhallitus on 18.12.2017 § 564 hyväksynyt pysyvien vastaavien hyödykkeiden poistosuunnitelman. Avaavaa tasetta muodostettaessa kuntaliitoksen jälkeen vuonna 2009 on liitoksen myötä uuteen Hämeenlinnaan siirtyneen omaisuuden poistoajaksi otettu kunnissa päätetyt hyödykekohtaiset poistoajat, joilla omaisuus poistetaan loppuun.

Tase-erä Omaisuuslaji	Poistomenetelmä	KH:n päättämä poisto aika / poistoprocentti
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	Tasapoisto	5 vuotta
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmat	Tasapoisto	3 vuotta
- ennen 2013 valmistuneet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot, yhteistoimintaosuudet	Tasapoisto	20 vuotta
- muut pitkävaikutteiset ennen 2013 valmistuneet	Tasapoisto	hyödykekohtaisesti
Osallistuminen toisen yhteisön		
- rakennushankkeisiin	Tasapoisto	20 vuotta
- tiehankkeisiin	tasapoisto	20 vuotta
- ratahankkeisiin	tasapoisto	30 vuotta
- väylähankkeisiin	tasapoisto	20 vuotta
		10 vuotta tai
Osake- ja vuokrahuoneistojen peruseränmenot	tasapoisto	hyödykekohtaisesti
Muut	tasapoisto	10 vuotta
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa	Ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitusrakennukset	Tasapoisto	
- Puiset hallinto- ja laitusrakennukset		30 vuotta
- Kiviset hallinto- ja laitusrakennukset		35 vuotta
Hallinto- ja laitusrakennukset (ennen 2013 valm.)	Tasapoisto	40 - 50 vuotta
Rakennusten peruseränkorjaukset	Tasapoisto	35 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	
- puiset ja peltiset tehdas- ja tuotantorak.		20 vuotta
- kiviset tuotantorakennukset		30 vuotta
- tehdas- ja tuotantorakennukset (ennen 2013 valm.)	Tasapoisto	30 - 40 vuotta
Taloussrakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
- vapaa-ajan rak. ennen 2013 valm.		40 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
- asuinrak. ennen 2013 valm.		40 - 50 vuotta
Muut rakennukset ennen 2013 valm.		30 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit, puistot	Menojäännösp.	20 %
Sillat, laiturit ja uimalat	Menojäännösp.	20 %
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäännösp.	20 %
Vedenjakeluverkosto	Menojäännösp.	10 %
Viemäriverkko	Menojäännösp.	10 %
Kaukolämpöverkko	Menojäännösp.	15 %
- Kaukolämpöverkko ennen 2013 valm.	Menojäännösp.	20 %
Ulkovalaistuslaitteet, sähköjohdot, muuntoasemat	Tasapoisto	17 vuotta
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäännösp.	20 %
Maakaasuverkko	Menojäännösp.	15 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäännösp.	20 %
Vesi-, sähkö- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	Menojäännösp.	25 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Menojäännösp.	20 %
Liikenteen ohjauslaitteet	Menojäännösp.	20 %
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	Menojäännösp.	25 %
Koneet ja kalusto		
Rautaiset alukset (raskaat)	Tasapoisto	15 vuotta
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	Tasapoisto	8 vuotta
Muut kuljetusvälineet ml. henkilö- ja pakettiautot	Tasapoisto	6 vuotta
Muut liikkuvat työkoneet, ml. traktorit ja puutarhakoneet	Tasapoisto	6 vuotta
Muut raskaat koneet, ml. Kuorma-autot ja tiehöylät	Tasapoisto	12 vuotta
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	6 vuotta
Sairaala-, terv.huolto- yms. laitteet	Tasapoisto	6 vuotta
Atk-laitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3 vuotta
Ensikertainen kalustaminen	Tasapoisto	5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat		Käytön mukainen poisto
Arvo- ja taide-esineet		Ei poistoaikaa
Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat		Ei poistoaikaa
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet		Ei poistoaikaa

12. Pakollisten varausten muutokset				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Eläkevastuu 1.1.	299 370,18	362 484,09	299 370,18	362 484,09
Lisäykset tilikaudella	65 976,21	0,00	65 976,21	0,00
Vähennykset tilikaudella	-60 446,39	-63 113,91	-60 446,39	-63 113,91
Eläkevastuu 31.12.	304 900,00	299 370,18	304 900,00	299 370,18
Muu ympäristövelvoitteista johtuva varaus 1.1.	3 736 974,70	2 010 839,62	3 736 974,70	2 010 839,62
Lisäykset tilikaudella	300 000,00	1 960 000,00	300 000,00	1 960 000,00
Vähennykset tilikaudella	-94 254,20	-233 864,92	-94 254,20	-233 864,92
Muu ympäristövelvoitteista johtuva varaus 31.12.	3 942 720,50	3 736 974,70	3 942 720,50	3 736 974,70
Kaatopaikan maisemointivaraus 1.1.	57 230,73	56 726,13	57 230,73	56 726,13
Lisäykset tilikaudella	0,00	504,60	0,00	504,60
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Kaatopaikan maisemointivaraus 31.12.	57 230,73	57 230,73	57 230,73	57 230,73
Ei-suojaava koronvaihotosopimus 1.1.	0,00	16 463,00	0,00	16 463,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	-16 463,00	0,00	-16 463,00
Ei-suojaava koronvaihotosopimus 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.	0,00	0,00	0,00	1 825 155,69
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	-1 825 155,69
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1. (ky)	4 548 762,90	5 534 357,75	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	885,28	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-720 769,64	-986 480,14	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12. (ky)	3 827 993,26	4 548 762,90	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 1.1.	1 074 019,84	1 207 825,30	590 047,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	356 000,00	57 407,71	356 000,00	590 047,00
Vähennykset tilikaudella	-646 653,86	-191 213,17	-590 047,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 31.12.	783 365,98	1 074 019,84	356 000,00	590 047,00
<i>Yhteensä</i>	<i>8 916 210,47</i>	<i>9 716 358,35</i>	<i>4 660 851,23</i>	<i>4 683 622,61</i>

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	3 574 680,38	924 817,14	3 789 981,84	808 386,79
Rakennusten luovutusvoitot	646 712,94	0,00	646 712,94	0,00
Osakkeiden luovutusvoitot	69 194,55	254 792,52	69 194,55	594 938,42
Muut luovutusvoitot	43 865,18	138 834,18	42 806,45	57 533,26
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>4 334 453,05</i>	<i>1 318 443,84</i>	<i>4 548 695,78</i>	<i>1 460 858,47</i>
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	9 503,22	138,00	9 503,22	138,00
Rakennusten luovutustappiot	264 718,01	534 740,09	0,00	0,00
Osakkeiden luovutustappiot	0,00	4 906,01	0,00	0,00
Muut luovutustappiot	114,41	0,00	0,00	0,00
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	<i>274 335,64</i>	<i>539 784,10</i>	<i>9 503,22</i>	<i>138,00</i>

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	Kunta	
	2021	2020
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	0,00	
Osinkotuotot muista yhteisöistä	221 650,63	138 989,15
Osinkotuotot sijoitustoiminnasta	230 885,61	234 761,46
<i>Yhteensä</i>	<i>452 536,24</i>	<i>373 750,61</i>

Muut rahoitustuotot		
	2021	2020
Osingot ja osuuspääomien korot	221 650,63	138 989,15
Sijoitustoiminnan osingot	230 885,61	234 761,46
Verotilitysten korot ja korotukset	1 502,71	714,82
Viivästyskorotulot	66 928,06	70 708,72
Laskutuslisä	740,00	5,00
Arvopapereiden luovutusvoitot	7 019 793,39	2 558 363,85
Arvon alentumisten palautumiset	65 004,31	70 950,75
Muut rahoitustuotot	88 484,30	6 174,37
Takausprovisiot	13 421,60	14 072,50
<i>Yhteensä</i>	<i>7 708 410,61</i>	<i>3 094 740,62</i>

16. Erittely poistoeron muutoksista		
	Kunta	
	2021	2020
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	159 774,86	17 695,83

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

18. Arvonkorotukset				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	493 944,39	544 400,77	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusten purku	0,00	-50 456,38	0,00	0,00
Arvo 31.12.	493 944,39	493 944,39	0,00	0,00
Rakennukset				
Arvo 1.1.	1 816 339,42	1 816 339,42	0,00	0,00
Arvonkorotukset		0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusten purku		0,00	0,00	0,00
Arvo 31.12.	1 816 339,42	1 816 339,42	0,00	0,00
<i>Arvonkorotukset yhteensä</i>	<i>2 310 283,81</i>	<i>2 310 283,81</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

19. Pysyvien vastaavien erittelyt	
Aineettomat hyödykkeet	
Kunta	
	Muut pitkävaikutteiset menot
Poistamaton hankintameno 1.1.	7 851 179,05
Lisäykset tilikauden aikana	0,00
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00
Siirrot erien välillä	0,00
Tilikauden poisto	-538 230,83
Arvonlennukset	-48 929,28
Poistamaton hankintameno 31.12.	7 264 018,94
Kirjanpitoarvo 31.12.	7 264 018,94

Aineelliset hyödykkeet							
Kunta							
	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja kesk.eräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	64 500 049,76	152 836 984,65	54 188 662,36	6 307 481,77	734 190,44	7 411 574,38	285 978 943,36
Lisäykset tilikauden aikana	710 398,69	4 740 721,20	8 664 724,24	1 053 531,10	20 000,00	11 862 218,56	27 051 593,79
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	-38 402,00	0,00	0,00	0,00	-316 000,00	-354 402,00
Vähennykset tilikauden aikana	-232 055,06	-2 033,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-234 088,06
Siirrot erien välillä	0,00	4 928 248,13	138 779,09	386 069,42	0,00	-5 453 096,64	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-7 805 509,01	-9 555 191,63	-1 598 853,10	0,00	0,00	-18 959 553,74
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-4 340,00	-2 454 906,97	-16 162,31	0,00	0,00	-848,95	-2 476 258,23
Aktivoidut korkomenot							0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	64 974 053,39	152 205 103,00	53 420 811,75	6 148 229,19	754 190,44	13 503 847,35	291 006 235,12
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	64 974 053,39	152 205 103,00	53 420 811,75	6 148 229,19	754 190,44	13 503 847,35	291 006 235,12

Maa- ja vesialueet erittely				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	2 866 494,30	2 765 546,80	328 769,64	255 481,14
Muut maa- ja vesialueet	72 989 198,05	72 333 152,15	64 645 283,75	64 244 568,62
Arvonkorotukset	493 944,39	493 944,39	0,00	0,00
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	<i>76 349 636,74</i>	<i>75 592 643,34</i>	<i>64 974 053,39</i>	<i>64 500 049,76</i>

Sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet					
Kunta					
	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistusyhteis- yhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	115 438 790,14	37 191 463,92	54 227 901,97	1 715 836,26	208 573 992,29
Lisäykset	1 333 332,00	0,00	0,00	7 275,58	1 340 607,58
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	-71 115,45	-71 115,45
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	116 772 122,14	37 191 463,92	54 227 901,97	1 651 996,39	209 843 484,42
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset				0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	116 772 122,14	37 191 463,92	54 227 901,97	1 651 996,39	209 843 484,42

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset			
Kunta			
	Saamiset konserniyhteisöt	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	38 342 582,59	796 975,19	39 139 557,78
Lisäykset	0,00	10 000,00	10 000,00
Vähennykset	-477 837,89	-113 657,14	-591 495,03
Siirrot erien välillä	80 000,00	-80 000,00	0,00
Hankintameno 31.12.	37 944 744,70	613 318,05	38 558 062,75
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset			0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	37 944 744,70	613 318,05	38 558 062,75

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

20.-22. Omistukset tytäryhteisöissä, kuntayhtymissä ja osakkuusyhteisöissä						
Nimi	Y-tunnus	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pää- omasta	vieraasta pääomasta	tilikauden tuloksesta
Tytäryhtiöt						
Aulangon Kylpylä Oy	1870588-5	51,01	51,01	1 763	2 155	0
Hämeenlinnan Asunnot Oy (konserni)	0676518-6	100,00	100,00	9 835	64 813	-607
Hämeenlinnan Teatteri Oy	0205308-5	100,00	100,00	843	1 469	314
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy	1972415-6	100,00	100,00	21 766	16 221	-532
Hämeenlinnan Jäähalli Oy	0896410-3	1,55	86,39	3 759	4 400	192
Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy	1037204-3	0,72	93,06	2 644	336	-26
Hämeenlinnan Linja-autoasemakiinteistö Oy	0205291-2	100,00	100,00	97	11	-3
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	2196076-4	100,00	100,00	7 206	22 795	145
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (konserni)	1711549-6	76,60	76,60	46 731	67 336	92
Idänpään Toimintakeskus Oy	0689500-1	90,00	90,00	1 326	157	-1
Kanta Logistiikka Oy	2925268-2	80,74	80,85	1 925	3 553	634
KT Oy Harvialantie 420 C	1614663-7	100,00	100,00	46	2 617	12
KT Oy Hämeenlinnan Kaupungintalot	0211271-9	100,00	100,00	12 536	5 924	129
KT Oy Onesto	0957885-3	100,00	100,00	1 003	6	0
KT Oy Rengon Härkäpirtti	0802361-0	54,17	54,17	735	7	-1
Linnan Kehitys Oy	0832624-0	100,00	100,00	1 095	501	174
Linnan Kiinteistökehitys Oy	1059269-5	91,83	100,00	10 862	23 605	155
KT Oy Hämeenlinnan Kasarmikatu 23	1016348-7	0,00	84,36	2 100	28	38
KT Oy Turuntien Liiketalo	0622492-9	0,00	71,97	1 516	43	1
KT Oy Innopark	1600837-3	0,00	100,00	16	14 044	0
KT Oy Lammin Biokylä 1	2047044-8	0,00	70,00	354	557	15
Verkatehdas Oy	2069302-7	100,00	100,00	3 488	4 629	223
Säätiöt ja yhdistykset						
Fredrika Wetterhoff -säätiö sr (konserni)	0205371-2	100,00	100,00	2 226	713	-237
Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiö sr	0648130-0	100,00	100,00	1 324	2 256	132
Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö sr	0315262-4	100,00	100,00	1 500	28 232	-214
Työvalmennussäätiö Luotsi sr (konserni)	1881647-0	100,00	100,00	-373	621	-43
Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiö sr	0653924-2	100,00	100,00	1 056	832	43
Kuntayhtymät						
Hämeen Maakuntaliitto, ky (konserni)	0826048-0	38,94	38,94	696	447	-2
Koulutuskuntayhtymä Tavastia (konserni)	0205303-4	77,24	77,24	21 756	5 806	865
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	0818235-5	50,70	50,71	40 969	65 850	124
Eteva ky (konserni)	0203300-9	3,26	3,26	605	1 609	0
Osakkuusyhtiöt						
As Oy Tuuloksentalo	0420267-0	46,48	46,48	159	13	0
Hauhon Lämpö Oy	1799904-1	40,00	40,00	215	57	16
Hämeen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	2617489-3	44,12	44,12	40 949	7 624	1 294
Jukolan Lintukoto Oy	0756797-4	43,73	43,73	1 109	3	3
Jyrätien Liikuntahallit Oy	0895113-4	0,00	33,33	47	17	6
KT Oy Iitalan Lasimäki	1997941-5	0,00	33,00	36	415	0
KT Oy Virvelinranta	2125780-9	40,00	40,00	618	1 768	91
KT Oy Lamminraitti	0150635-3	46,00	46,00	131	1	0
Pikassos Oy	1749706-8	50,00	50,00	85	309	15
Hämeenlinnan Keilakeskus Oy *	0713492-5	78,62	78,62	69	273	-25
Talo-Osakeyhtiö Hämeen Suoja *	0205363-2	73,12	73,12	129	173	3

*Osuus osakkeiden tuottamasta äänivallasta on 1/5.

23. Saamisten erittely				
	Kunta			
	2021		2020	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	121 962,05	0,00	438 539,75
Lainasaamiset	0,00	60 376,10	0,00	1 264 860,53
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	14 279,74	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>196 617,89</i>	<i>0,00</i>	<i>1 703 400,28</i>
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	233 246,04	0,00	648 476,39
Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	1 465 616,95	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>1 698 862,99</i>	<i>0,00</i>	<i>648 476,39</i>
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	4 212,97	0,00	4 656,84
Lainasaamiset	30 000,00	10 000,00	40 000,00	10 000,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>30 000,00</i>	<i>14 212,97</i>	<i>40 000,00</i>	<i>14 656,84</i>
<i>Saamiset yhteensä</i>	<i>30 000,00</i>	<i>1 909 693,85</i>	<i>40 000,00</i>	<i>2 366 533,51</i>

24. Siirtosaamiisiin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Verosaamiset	44 791,69	0,00	0,00	0,00
Kelan korvaus työterveyshuollosta	816 722,56	828 980,04	558 125,00	571 416,00
Tuet ja avustukset	5 169 839,33	1 489 208,47	4 792 898,15	1 337 885,71
Siirtyvät korot	803 151,71	1 519 783,92	803 151,71	1 519 660,23
Siirtyvät korot pitkäaikaiset	5 637 943,14	6 443 068,67	5 637 943,14	6 441 081,56
Muut siirtosaamiset	5 817 272,01	3 220 776,07	1 590 555,43	205 691,89
<i>Yhteensä</i>	<i>18 289 720,43</i>	<i>13 501 817,16</i>	<i>13 382 673,43</i>	<i>10 075 735,39</i>

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. Oman pääoman erittely				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Peruspääoma 1.1.	274 116 796,74	274 116 796,74	274 116 796,74	274 116 796,74
Peruspääoma 31.12.	274 116 796,74	274 116 796,74	274 116 796,74	274 116 796,74
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	634 679,95	634 679,95	0,00	0,00
Lisäykset	32 000,00	0,00	0,00	0,00
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 31.12.	666 679,95	634 679,95	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 1.1.	2 310 738,13	2 361 194,51	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	-50 456,38	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	2 310 738,13	2 310 738,13	0,00	0,00
Muut omat rahastot 1.1.	66 390 958,89	69 121 377,81	64 476 603,81	67 240 903,81
Lisäykset	9 096 253,13	17 194,44	8 000 000,00	0,00
Vähennykset	-70 425,64	-2 747 613,36	0,00	-2 764 300,00
Muu oma rahasto 31.12.	75 416 786,38	66 390 958,89	72 476 603,81	64 476 603,81
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	2 390 328,34	-14 744 391,96	195 588,47	-13 708 626,10
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	-3 238 845,14	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	-52 134,29	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-848 516,80	-14 796 526,26	195 588,47	-13 708 626,10
Tilikauden yli-/alijäämä	7 316 348,98	17 186 854,60	3 398 524,02	13 904 214,57
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>358 978 833,38</i>	<i>345 843 502,05</i>	<i>350 187 513,04</i>	<i>338 788 989,02</i>

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät		
	Kunta	
	2021	2020
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	195 588,47	-13 708 626,10
Tilikauden yli-/alijäämä	3 398 524,02	13 904 214,57
Kertynyt poistoero 31.12.	9 397 367,68	9 557 142,54
Vapaaehtoiset varaukset 31.12.	1 125 324,77	1 049 220,13
<i>Kertynyt yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät yhteensä</i>	<i>14 116 804,94</i>	<i>10 801 951,14</i>

26. Erittely poistoerosta		
	Kunta	
	2021	2020
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	9 397 367,68	9 557 142,54

27. Pitkäaikaiset velat				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	280 714 619,33	266 115 318,35	116 750 000,00	114 531 250,00
Lainat julkisyhteisöiltä	9 255 558,01	8 598 634,14	0,00	4 140,59
Saadut ennakot	7 369 179,99	7 369 179,99	0,00	0,00
Muut velat	6 506 599,63	7 642 287,93	6 506 599,63	7 642 287,93
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>303 845 956,96</i>	<i>289 725 420,41</i>	<i>123 256 599,63</i>	<i>122 177 678,52</i>

29. Pakolliset varaukset				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Muut pakolliset varaukset				
Takuuvaraus	0,00	0,00	0,00	0,00
Pilaantuneiden maiden puhdistaminen	3 942 720,50	3 736 974,70	3 942 720,50	3 736 974,70
Potilasvahinkovakuutusmaksu	3 827 993,25	4 548 762,89	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	783 365,98	1 074 019,84	356 000,00	590 047,00
Soranoton maisemointivaraus	57 230,73	57 230,73	57 230,73	57 230,73
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	<i>8 611 310,46</i>	<i>9 416 988,16</i>	<i>4 355 951,23</i>	<i>4 384 252,43</i>

30. Vieras pääoma				
	2021		2020	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Lainat	0,00	31 126 061,19	0,00	24 933 250,11
Ostovelat	0,00	1 262 642,20	0,00	669 334,79
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>32 388 703,39</i>	<i>0,00</i>	<i>25 602 584,90</i>
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	4 382 670,69	0,00	2 656 937,59
Siirtovelat	0,00	1 170,56	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>4 383 841,25</i>	<i>0,00</i>	<i>2 656 937,59</i>
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisyyksille				
Ostovelat	0,00	45 557,31	0,00	110 773,12
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>45 557,31</i>	<i>0,00</i>	<i>110 773,12</i>

31. Sekkitililimiitti		
	Kunta	
	2021	2020
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	-21 000 000,00	-21 360 000,00

32. Muiden velkojen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Muut velat				
Liittymismaksut	7 372 655,79	7 383 740,79	44 049,80	44 049,80
Muut velat	8 286 325,60	7 824 987,67	4 471 676,70	3 707 310,09
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>15 658 981,39</i>	<i>15 208 728,46</i>	<i>4 515 726,50</i>	<i>3 751 359,89</i>

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Verovelat	4 004,44	214 859,99	0,00	0,00
Jaksotetut henkilöstökulut	38 263 963,73	36 138 651,87	24 832 897,82	23 138 782,78
Tuloennakot	9 038,06	21 451,94	0,00	0,00
Korkojaksotukset	2 708 453,62	2 837 982,42	2 156 685,58	2 147 669,19
Korkojaksotukset pitkäaikaiset	11 049 352,83	12 185 041,13	11 049 352,83	12 185 041,13
Muut lyhytaikaiset	2 115 311,85	3 700 720,14	534 528,91	1 578 593,20
<i>Yhteensä</i>	<i>54 150 124,53</i>	<i>55 098 707,49</i>	<i>38 573 465,14</i>	<i>39 050 086,30</i>

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

34. Kiinnitykset, panttaukset tai muut omaisuusvelkojen vakuudet				
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	65 523 204,86	68 705 645,08	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	80 696 984,17	76 845 703,59	0,00	0,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut lainat	14 017 795,53	14 624 640,77	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	66 747 660,00	35 815 595,00	0,00	0,00
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	<i>147 444 644,17</i>	<i>112 661 298,59</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

35.-37. Vakuudet ja takaukset				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Pantattujen arvopapereiden kirjanpitoarvo	379 131,20	0,00	0,00	0,00
Talletukset	35 540,00	35 540,00	0,00	0,00
Muut	36 554,18	36 554,18	36 554,18	36 554,18
<i>Yhteensä</i>	<i>451 225,38</i>	<i>72 094,18</i>	<i>36 554,18</i>	<i>36 554,18</i>
Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annetut vakuudet				
Takaukset	963 454,09	2 028 324,40	0,00	0,00
Muiden puolesta annetut vakuudet				
Kiinteistökiinnitykset	0,00	50 456,37	0,00	0,00

38. Vuokravastuut				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Toimitilojen vuokravastuut	47 871 289,19	42 164 967,59	40 123 261,01	35 038 441,75
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	927 798,02	621 448,96	0,00	0,00
Muut vuokravastuut	131 253,22	128 125,98	0,00	0,00
Vuokravastuut yhteensä	48 930 340,43	42 914 542,53	40 123 261,01	35 038 441,75
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	7 985 180,57	6 847 491,10	6 260 334,34	6 016 268,47
Leasingvastuut yhteensä	32 458 884,71	33 727 626,08	30 883 829,44	32 147 109,87
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	4 218 618,09	4 319 933,46	3 519 082,83	3 657 972,11
- sopimukseen liittyvät lunastusvelvoitteet	11 180 597,69	11 180 597,69	11 180 597,69	11 180 597,69
<i>Yhteensä</i>	<i>81 389 225,14</i>	<i>76 642 168,61</i>	<i>71 007 090,45</i>	<i>67 185 551,62</i>

39.-40. Vastuusitoumukset				
Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			264 138 485,69	269 476 041,67
Jäljellä oleva pääoma			181 517 690,36	175 648 997,64
Takaukset osakkuusyhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	0,00	0,00	9 226 078,00	9 456 078,00
Jäljellä oleva pääoma	0,00	0,00	4 586 243,00	4 937 175,06
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	19 521 604,88	22 361 604,88	19 425 803,95	22 265 803,95
Jäljellä oleva pääoma	14 240 686,37	15 887 715,37	14 178 814,94	15 821 852,23

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista	Kunta	
	2021	2020
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	479 700 244,00	451 153 953,00
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	314 230,00	281 110,00

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Sopimusvastuut				
Maankäyttösopimuksista kunnalle aiheutuvat velvoitteet	3 101 450	4 678 535	3 355 000	3 355 000
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus velvoitteista	505 000	733 195	505 000	505 000
Maankäyttösopimuksista kunnalle aiheutuvat saamiset	5 666 207	6 306 472	6 761 543	7 630 007
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus saamisista	1 061 105	511 000	1 061 105	511 000
Sitoumukset yhtiöiden rahoittamiseen				
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, avustukset, korkoavustukset, pääomitus	0	0	20 224 994	24 117 216
Muut sopimusvastuut yhteensä				
Muut sopimusvastuut, Nummen koulun palvelusop.	7 836 755	8 306 028	7 836 755	8 306 029
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus, Nummen koulu	474 955	469 274	474 955	469 274
Sopimuksiin sisältyvät palautusvastuut, muut	649 629	649 629	0	0
Vaikuttavuusinvestointi (SIB Icehearts)				
Jäljellä oleva kokonaisvastuu 2031 asti, arvio	7 494 702	7 542 461	7 494 702	7 542 461
Arvonlisäveron palautusvastuu	23 604 336	27 588 693	12 240 296	12 380 722
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	3 616 039	4 749 340	3 616 039	4 749 340
Vireillä olevat riita-asiat				
Sosiaalipalveluja koskevat hallintoriita-asiat				
Kaupungille osoitetut vaatimukset	278 706	esitetty tekstinä	278 706	esitetty tekstinä
Kaupungin vaatimukset muille	1 215 591	esitetty tekstinä	1 215 591	esitetty tekstinä
Kaupunkirakennepalveluja koskevia riita-asioita				
Kaupungille osoitetut vaatimukset	350 000	esitetty tekstinä	350 000	esitetty tekstinä
Kaupungin vaatimukset muille	327 093	esitetty tekstinä	327 093	esitetty tekstinä
Energiatehokkuussopimus	esitetty tekstinä	esitetty tekstinä	esitetty tekstinä	esitetty tekstinä
Johdannaisopimukset				
Nimellisarvo	330 399 484	306 752 221	275 750 000	220 000 000
Markkina-arvo	-62 226 133	-89 256 486	-58 822 938	-81 404 281

MAANKÄYTTÖSOPIMUKSET

Vuoden 2021 aikana tehtiin kolme uutta maankäyttösopimusta.

Maankäyttösopimusten ehdot ovat tapauskohtaisia. Sopimuksissa kaupungille kohdistuvia velvoitteita voivat olla mm. infran rakentamiseen, kaavoitukseen, tonttijakoihin sekä maanvaihtoihin tai luovutuksiin kohdistuvat velvoitteet. Sopimuskumppanien velvollisuudet liittyvät esim. kaupungin oikeuteen saada alueluovutuksia sekä kaavan laatimis- ja toteuttamiskustannusten korvauksia ja muita korvauksia.

Toteuttaminen on kesken 17 sopimuksen osalta. Kaupungin vastuut kohteiden toteutuksesta olivat 31.12.2021 noin 3,355 milj. euroa. Tästä ennakoidaan toteutuvan 0,505 milj. euroa vuoden 2022 aikana. Kaupunki tulee saamaan sopimuskumppaneilta korvauksia noin 6,762 milj. euroa, joista vuonna 2022 arviolta 1,061 milj. euroa.

SITOUKSET KONSERNIYHTIÖIDEN RAHOITAMISEEN

Kaupunki on sitoutunut rahoittamaan konserniyhtiöiden investointihankkeita ja niistä aiheutuvia lainanhoitokustannuksia. Lukuihin sisältyvät Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n, Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy:n ja Hämeenlinnan Jäähalli Oy:n kaupungin maksuosuudet lainan lyhennyksiin ja korkoihin.

MUUT SOPIMUSVASTUUT

Muissa sopimusvastuissa on esitetty elinkaarihankkeena toteutetun Nummen koulun palvelusopimuksen mukaiset summat. Sopimukseen liittyvät palautusvastuut konsernissa ovat Eteva ky:n palautusvastuita.

VAIKUTTAVUUSINVESTOINTI

Lapsiperheiden palveluissa jatkettiin vaikuttavuusinvestoinnin mallin SIB Iceheartsin toimintaa. Yhteistyö- ja rahoitusmalliin liittyy indikaattoritiedon ja tutkimustiedon keräämistä ja palvelujen järjestämistä kohderyhmille. Yhteistyöstä kaupungille koituvista tulevaisuuden hyödyistä maksetaan myöhemmin vuosina korvausta rahastolle. Kaikki lapsiin kohdistuvat interventiot maksetaan rahaston toimesta. Rahastossa seurataan ohjelmassa olevien lasten lastensuojelupalveluiden kustannuksia. Mikäli ne ovat vähemmän kuin sopimuksessa määritetty perusura niin syntyy säästöä, josta kaupunki maksaa 80 % rahastolle. Kaupungille ei synny maksuvelvoitetta, mikäli säästöjä ei tule. Säästöjä laskutetaan vuosittain. Mallinnuksen mukaisesti kaupungin tulee varautua yhteensä 7,6 milj. euron maksuvelvoitteeseen vuoteen 2031 asti. Vuoden 2021 tulospalkkio oli 47 759 euroa.

ARVONLISÄVERON PALAUTUSVASTUU

Arvonlisäverolain mukaan uudisrakentamis- ja peruseränusmenoista vähennyksenä tai palautuksena käsiteltäyn arvonlisäveroon liittyy kymmenen vuoden tarkastelukauden ajan

oikaisuvelvollisuus, jos kiinteistön tai sen osan käyttötarkoitus muuttuu palautukseen tai vähennykseen oikeuttamattomaksi. Kunnan osalta alv-palautusvastuu on lakettu kaikista rakennuksista.

PERUSTAMISHANKKEIDEN VALTIONOSUUDEN PALAUTUSVASTUU

Perustamishankkeeseen saatua valtionavustusta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Valtionavustusta saaneita kohteita ovat olleet Kalvolan koulu, Ahveniston koulu, Hauhon yhtenäiskoulu, Hakkalan koulu, Lammin liikuntakeskus, Kirkonkulman koulu, Rengon koulu, Ahveniston maaumala, Ahveniston kuntoportaati, Hämeenlinnan paloasema, Jukolan koulun piha ja Untulan kenttä. Vastuun laskennassa on käytetty oletuksena vastuun tasaista vähentymistä 15 vuoden ajan. Yksittäisissä takaisinmaksutilanteissa palautettava summa voi määräytyä toisinkin.

SOSIAALIPALVELUJA KOSKEVAT HALLINTORIITA-ASIAT

Tapaamispalveluja tuottava palveluntuottaja on pannut vireille haasteen, jossa se vaatii kaupungilta sopimusperusteisena vahingonkorvauksena yhteensä vähintään 180 000 euroa ja sopimuksen perusteettomasta irtisanomisesta vahingonkorvausta yhteensä 91 833,84 euroa sekä oikeudenkäyntikuluja. Asia on vireillä Kanta-Hämeen käräjäoikeudessa.

Kaupunki hakee korvauksia kahdessa eri kustannusvastuuriidassa henkilön kotikunnalta. Asiat ovat vireillä Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa (ensimmäisen tapauksen summa 1 117 817,70 euroa ja toisen summaa ei ole vielä laskettu).

Hämeenlinnan kaupunki perii toiselta kunnalta kokoaikaisesta perhehoidosta aiheutuneita kustannuksia 9 419 euroa. Asia on vireillä Vaasan hallinto-oikeudessa.

Kaupungilla on 88 356 euron suuruinen saatava lastensuojelulaitokselta (perusteettomasti maksettuja laskuja).

PELASTUSTOINTA KOSKEVA RIKOSSYYTE

Pelastuslaitoksen työntekijään kohdistuva rikossyyte on hylätty Turun hovioikeuden tuomiolla. Tuomio ei ole vielä lainvoimainen ja käsittelyn jatkuessa korkeimmassa oikeudessa kaupungille voi tulla kuluja ainakin työntekijän oikeudenkäyntikulujen osalta.

KAUPUNKIRAKENNEPALVELUJA KOSKEVIA RIITA-ASIOITA

Hämeenlinnan kaupunki on nostanut kanteen maankäyttösopimusta koskevassa asiassa. Vaatimus on 327 093 euroa ja lisäksi kulut. Asia on vireillä hovioikeudessa.

Kaupunkia vastaan on nostettu kanne, jonka mukaan kaupungin kadunrakennustyöt ovat aiheuttaneet noin 350 000 euron vahingon rakennuksille. Kaupungilta vaaditaan vahingonkorvausta. Asian käsittely käräjäoikeudessa on kesken.

ENERGIATEHOKKUUSSOPIMUS

Hämeenlinnan kaupunki on allekirjoittanut kuntien energiatehokkuussopimuksen (KETS) 5.12.2019. Nykyinen sopimuskausi on vuosille 2017–2025. Sopimus kattaa kaiken kaupungin hallinnassa ja päätäntävallassa olevan energiankäytön. Sopimuksen tavoitteena on 7,5 % laskennallinen energiansäästö vuoden 2025 loppuun mennessä. Tämä tarkoittaa 9736 MWh energiansäästöä vuonna 2025. Vuonna 2020 on laadittu energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelma, jossa on määritelty toimenpiteet, vastuut ja seurannan mittarit. Tavoitteen toteutumista seurataan vuosittaisella raportoinnilla toteutetuista toimenpiteistä sekä saavutetusta energiansäästöstä. Toimenpiteet tulevat vaatimaan myös käyttötalouden menoja ja investointeja, joiden takaisinmaksuajat ovat yleensä 1–10 vuoden välillä. Vuonna 2021 laskennallinen energiansäästö oli alustavasti 1302 MWh, vuoden 2021 lopussa tavoitteesta on saavutettu 31 %.

JOHDANNAISSOPIMUKSET

Kaupungin johdannaissopimukset voidaan jakaa kahteen pääluokkaan: korkoriskiä suojaamaan tehdyt sopimukset sekä myöhemmin alkavat, korkoriskiä suojaamaan tehdyt sopimukset. Yksi korkoriskiä suojaavista sopimuksista on sopimuksen loppuosan suhteen ehdollisesti suojaava.

Johdannaissopimuksia on yhteensä 19 kappaletta. Näistä 9 kpl on myöhemmin alkavia sopimuksia. Sopimuksista 14 kpl suojaa koko salkkua ja näistä 3 kpl osalta on suunniteltu suojaa vastaava tuleva lainan nosto. 5 kpl sopimuksista suojaa yksittäistä lainaa. Johdannaissopimuksia oli voimassa 31.12.2021 168 milj. euron arvosta. Kaikki sopimukset on tehty suojaustarkoituksessa ja antavat kiinteään koron suojan. Kaikki sopimukset on sidottu 6 kk:n Euribor-noteeraukseen. Vastaavasti kaikki kaupungin pitkäaikaiset vaihtuvakorkoiset lainat on myös sidottu 6 kk:n Euriboriin.

Korkoriskiä suojaamaan tehdyt sopimukset

Kiinteään korkoon suojaavia sopimuksia on voimassa 10 kpl ja 168 milj. euron arvosta, joista kaikki ovat tilinpäätöshetkellä ehdottomasti suojaavia. Pisimmillään sopimukset ovat voimassa ehdottomien suojien osalta vuoteen 2038 asti ja ehdollisena vuoteen 2046 asti. Sopimukset suojaavat koko salkkua.

Näistä sopimuksista yksi 50 milj. euron arvoinen sopimus sisältää pankin puolelta oikeuden päättää sopimuksen jatkosta yhtenä tiettyinä päivinä vuonna 2031. Sopimus on ehdoton ja yksinkertainen suoja vuoteen 2031 asti. Tämän jälkeen sopimus joko poistuu tai se jatkuu ehdottomana ja yksinkertaisena koronvaihtosopimuksena aina vuoteen 2046 asti. Jos sopimuksen osalta mallintaa minkä tahansa korkoskenaariota niin suoja ei ole missään skenaariossa ”ei suojaava”. Ainoa asia, joka suojassa voi muuttua on eräpäivä, se on joko vuonna 2031 tai vuonna 2046. Jos suoja päättyy vuonna 2031, niin se ei ole enää voimassa sen jälkeen, joten se ei tällöinkään ole ”ei suojaava”. Jos sopimus taas jatkuu vuonna 2031 vuoteen 2046, niin se on suojaava joka hetki, se suojaa koron nousua vastaan kuten tälläkin hetkellä. Vuoden 2031 jälkeenkään ei ole mitään korkoskenaariota,

että suojaus olisi voimassa ja se ei olisi suojaava. Kyseisen sopimuksen osalta sopimuksen osalta optio-osuus on eroteltavissa sopimuksesta. Sopimus täyttää suojaavuuden kriteerin.

Myöhemmin alkavat, korkoriskiä suojaamaan tehdyt sopimukset

Myöhemmin alkavia sopimuksia on 9 kpl ja 107,8 milj. euron arvosta. Näistä 1 kpl, arvoltaan 5 milj. euron sopimus (swaptio) on ehdollinen. Korkokiinnityksiä on pisimmillään vuoteen 2050 saakka. Sopimuksista 6 kpl suojaa koko salkkua ja näistä sopimuksista 3 kpl vasten on suunniteltu nostettavan tulevaisuudessa suojaa vastaava laina. Sopimuksista 3 kpl on lainakohtaisia.

Kunta: johdannaissopimukset, yhteenveto 31.12.				
	Sopimu- ten kum.	Suoja- kohte	Nimellisarvo 2021	Markkina-arvo 2021
Koronvaihto sopimukset				
Koronvaihtosopimukset, suoja	7	koko salkku	88 000 000	-19 420 559
Koronvaihtosopimukset, suoja	2	Laina	30 000 000	359 254
Purkuvaikeudelliset koronvaihtosopimukset, suoja + ehdollinen suoja	1	koko salkku	50 000 000	-18 474 911
Myöhemmin alkavat sopimukset				
Myöhemmin alkavat koronvaihtosopimukset, suoja	2	koko salkku	30 000 000	-19 689 220
Myöhemmin alkavat koronvaihtosopimukset, suoja	3	koko salkku, myöh.laina	40 000 000	814 648
Myöhemmin alkavat koronvaihtosopimukset, suoja	3	Laina	32 750 000	180 770
Myöhemmin alkavat swaptiot, ehdollinen suoja	1	koko salkku	5 000 000	-2 592 920
Kunta yhteensä	19		275 750 000	-58 822 938
Konserni yhteensä			330 399 484	-62 226 133

Lainakanta-analyysi

Tiedot lainakannasta per 31.12.2021.

Kaupungilla on taseessaan 88 milj. euron arvosta kiinteäkorkoisia lainoja. Yhteensä kiinteäkorkoisia tai johdannaissopimuksella kiinteäksi suojattuja lainoja kaupungilla on 256 milj. euroa.

Kaupungin koko lainamäärä 31.12.2021 oli 317 milj. euroa josta 31,1 milj. euroa oli konserniyhtiöiden talletuksia kaupungin konsernitilikokonaisuudessa. Koska kaupungin oma tili oli vuoden vaihteessa plussalla, ei konserniyhteisöiden talletuksia voida katsoa varsinaiseksi lainaksi kaupungin näkökulmasta. Todellista lainaan kaupungilla oli 31.12.2021 siten 285,9 milj. euroa, josta 35 milj. euroa oli lyhytaikaista velkaa (kuntatodistukset) ja 250,9 milj. euroa pitkäaikaisia lainoja rahoituslaitoksilta sekä Suomen valtiolta.

Kaupungin lainojen suojausaste 31.12.2021 päivän tilanteessa oli 89,5 %. Lainakannan suojausaste on varsin kattava. Suojausaste pysynee suhteellisen korkeana aina 2020-luvun loppuvuosiin asti Kaupungin koko lainakannan suojausaste edellisessä tilinpäätöksessä 31.12.2020 oli 88 %.

Lainasalkun keskiporko 31.12.2021 on johdannaiset mukaan luettuna 2,06 % (TP 2021 1,78 %).

Kunta: johdannaissopimuksiin ja lainakantaan liittyvät tunnusluvut 31.12.2021:			
Voimassa olevat 31.12.:	168 000 000	Johdannaisten nimellisarvo vähennettynä myöhemmin alkavilla sopimuksilla	
Kiinteäksi suojatut 31.12.:	168 000 000	Johdannaisten nimellisarvo vähennettynä myöhemmin alkavilla / kiinteään korkoon suojaamattomilla sopimuksilla	
Kiinteät lainat 31.12.:	88 000 000	Suorat kiinteäkorkoiset lainat	
Kiinteät yhteensä 31.12.:	256 000 000	Kiinteät korot (kiinteäksi suojatut / suorat kiinteät lainat) yhteensä	
Kiinteät suhteessa lainakantaan 31.12.:	89,5 %	Kiinteät korot (kiinteäksi suojatut / suorat kiinteät lainat) suhteessa lainakantaan	
Kiinteät suhteessa pitkään lainakantaan 31.12.:	102 %		
Lainakanta 31.12.:	285 896 149	Taseen lainakanta ilman konsernitilin konserniyhteisöjen saldoa (kaupungin tili >0)	
Pitkäaikainen lainakanta 31.12.:	250 896 149	88 %	Koko lainakannasta
Lyhytaikainen lainakanta 31.12.:	35 000 000	12 %	Koko lainakannasta

Taulukossa on esitetty lyhytaikaisina lainoina lyhytaikaisena otetut luotot ja luku ei sisällä talousarviolainojen seuraavan vuoden lyhennyksen osuutta.

Alla olevassa taulukossa on esitetty kaupungin lainasalkun herkkyys koron muutoksiin. Taulukon korkokustannuksissa on huomioitu kaupungin talousarvion 2022 mukainen vuosittainen lainakannan kasvu ja jälleenrahoituksen osalta 0,30 % marginaali.

Korkoherkkyys					
Vuosi	Termiini-käyrä	Termiini-käyrä	Termiini-käyrä	Termiini-käyrä	Termiini-käyrä
		+1 %-yks.	+2 %-yks.	+3 %-yks.	+4 %-yks.
2022	4 475 000	4 489 000	4 689 000	4 890 000	5 090 000
2023	4 066 000	4 645 000	5 222 000	5 795 000	6 365 000
2024	4 519 000	5 213 000	5 902 000	6 584 000	7 260 000
2025	4 454 000	5 044 000	5 629 000	6 211 000	6 789 000
2026	4 182 000	4 623 000	5 062 000	5 499 000	5 935 000
Yhteensä	21 696 000	24 014 000	26 504 000	28 979 000	31 439 000

Arvio tulevasta lainakannan kehityksestä

Kaupungin lainakanta on ollut viimeisen kahden vuosikymmenen ajan vahvassa kasvussa muutamia vuosia lukuun ottamatta. Lainakannan arvioidaan kasvavan vuodesta 2024 alkaen keskimäärin 10 milj. euroa per vuosi vielä usean vuoden ajan. Vuonna 2023 lainakannan ei arvioida kasvavan johtuen Hva-uudistukseen liittyvästä kuntien ns. ylimääräisestä verotilityserästä tammikuussa 2023, jolloin verotulot saadaan vielä edellisen vuoden veroprocentin mukaisesti kerättyinä. Kaupungin lainakanta maksettaisiin pois suhteellisen nopealla aikataululla, mikäli uutta lainaa ei otettaisi. Kaupungin nykyinen lainakanta olisi nykyisen maksusuunnitelmien mukaan maksettu kokonaan pois vuoden 2041 loppuun mennessä, mutta pääosa lainakannasta jo huomattavasti aiemmin. Kaupungin tiedossa olevista investointitarpeista ja korjausvelasta johtuen kaupungin lainakanta ei kuitenkaan tule kokonaan pois maksetuksi pidemmälläkään tarkastelukaudella. Nykyistä lainakantaa pidemmälle ulottuvat korkosuojaukset on tehty suojaamaan tulevan lainanoton korkokustannuksia. Tulevan lainanoton korkokustannuksia ei voi käytännössä suojata ilman koko lainasalkkua suojaavia koronvaihtosopimuksia.

Talousarvion 2022 yhteydessä kaupunginvaltuusto on päättänyt kaupungin pidemmän aikavälin taloustarkasteluun liittyen seuraavasta suunnitelmasta:

Hämeenlinnan talouden pidemmän aikavälin tarkastelu

	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020	EN 2021	TA 2022	TA 2023	TA 2024	TA 2025
Veroprosentti	20,50	20,50	20,75	20,75	20,75	21,00	21,00	21,00	8,61	8,61	8,61
TOIMINTAKATE	-350 196	-355 204	-349 569	-356 499	-370 118	-386 755	-404 308	-415 390	-148 657	-152 524	-154 563
Muutos €	-4 326	-5 008	5 635	-6 930	-13 619	-16 637	-17 553	-11 082	221 461	-3 867	-2 039
Muutos %	1,3	1,4	-1,6	2,0	3,8	4,5	4,5	2,7	-64,2	2,6	1,3
Verotulot	278 118	274 856	281 071	281 232	283 425	298 979	313 400	314 500	170 000	163 100	165 500
Valtionosuudet	87 268	91 435	90 782	91 264	90 981	122 902	110 098	118 200	10 800	8 700	7 400
Rahoitustuotot ja -kulut	4 282	2 636	1 147	-2 286	2 464	-2 000	-600	500	700	800	1 000
Korkotuotot	3 276	2 858	2 972	2 212	2 213	1 979					
Muut rahoitustuotot	13 060	12 113	10 794	5 667	6 202	3 095					
Korkokulut	4 602	5 960	6 338	6 151	5 822	5 993					
Muut rahoituskulut	7 452	6 375	6 281	4 014	129	1 081					
VUOSIKATE	19 472	13 723	23 431	13 711	6 752	33 126	18 590	17 810	32 843	20 076	19 337
Poistot	17 467	17 472	18 108	25 570	18 370	21 931	19 800	19 991	19 995	20 493	21 519
Satunnaiset tuotot ja kulut	2 000										
Varausten muutokset netto	117	267	188	7 688	142	2 709	-199	92	196	196	196
Ylijäämä/alijäämä	4 122	-3 482	5 511	-4 171	-11 476	13 904	-1 409	-2 089	13 044	-221	-1 986
Kumulatiivinen ylij/alij.	-1 354	-4 836	1 938	-2 233	-13 709	195	-1 214	-3 303	9 741	9 520	7 534
Kumulat. ylij/alij./as	-20	-71	29	-33	-203	3	-18	-48	143	139	110
Nettoinvestoinnit	23 836	30 903	18 456	20 810	34 638	29 533	29 281	27 922	34 573	33 123	27 369
Taseesta											
Lainakanta 1000 euroa	199 419	230 610	222 264	237 866	271 609	301 796	313 000	323 100	324 800	337 800	345 800
Lainakanta euroa/as	2 932	3 399	3 285	3 522	4 016	4 448	4 604	4 743	4 759	4 939	5 046

Taloussuunnitelman mukaan kaupungin lainakanta kasvaa vuoden 2025 loppuun mennessä lähelle 350 milj. euroa. Investointisuunnitelma ei sisällä:

- kaikkia tällä hetkellä tarpeelliseksi katsottuja hankkeita kaupungilla ja konsernissa
- uusia (tiedossa olevien lisäksi) esille nousevia sisäilmakohteita ja niiden korjauksia
- merkittävää lisäystä infran (tiestö ja rakennukset) korjauksiin ja perusparannuksiin.

Hämeenlinnan kaupungilla oli velkaa vuonna 1997 24,6 milj. euroa. Lainakanta on kasvanut vuoden 2021 loppuun mennessä 317 milj. euroon. Kasvuun on vaikuttanut kuntaliitos, mutta jo ennen kuntaliitosta, vuoden 2008 tilinpäätöksessä, kaupungilla oli velkaa 89,3 milj. euroa. Kuntaliitoksen jälkeen kaupungin velan määrän kasvu on kiihtynyt. Samaan aikaan myös konsernivelka on kasvanut merkittävästi ja omaisuutta on systemaattisesti myyty. Investointisuunnitelmien mukaan velan määrä kasvaa myös tulevaisuudessa.

Koko kaupunkikonsernissa on velkaa 540,7 milj. euroa. Mikäli kaupunkiemon tilanne näyttäisi siltä, että velkamäärä jossain vaiheessa alittaisi johdannaisten määrän, voisi kaupunki siirtää toimintoja kaupunkikonsernista takaisin kaupungin omaksi toiminnaksi, jolloin kaupunkiemon velkamäärä nousisi ja ylisuojaustilannetta ei pääsisi syntymään. Vastaavasti myös johdannaissopimuksia voidaan purkaa tai muokata ylisuojaustilanteen purkamiseksi.

Seuraavassa taulukossa on esitetty viiden vuoden välein kaupungin nykyisten korkojohdannaisten nimellisarvot kunkin vuoden lopussa.

Vuosi (lopussa)	Nimellis- määrä, milj. euroa	Sopimus- ten määrä	Voimassa olevien nimellis- määrä, milj. euroa	Voimassa olevat sopimukset, sopimusten määrä
2022	275,8	19	168	10
2027	250,8	17	185,8	11
2032	178,1	11	178,1	11
2037	133,1	9	133,1	9
2042	80,0	3	80	3
2047	30,0	2	30	2
2052	0,0	0	0	0

Käytännössä kaupungin lainamäärän tulisi laskea noin 133 milj. euroon, jotta kaupungin lainakanta ei olisi ylisuojattu vuonna 2037. Edellä kuvatun lainamäärän kasvuskenaarion perusteella tämä ei ole käytännössä mahdollista ilman sijoitusomaisuuden myyntiä.

Voimassa olevan investointiohjelman, tulevaisuuden investointitarpeiden, korjausvelan ja kaupungin lainamäärän kehityksen trendin perusteella ei ole odotettavissa tilannetta, jossa kaupungin velkamäärä alittaisi johdannaisten määrän rajan pidemmälläkään tarkastelukaudella.

Johdannaisiin liittyvä muu tarkastelu

Koronvaihtosopimusten ja lainojen koronmääräytymispäivät

Seuraavassa taulukossa on tarkasteltu kaupungin koronvaihtosopimusten ja vaihtuvakorkoisten lainojen uudelleenhinnoittelupäiviä (koronmääräytymispäiviä) vuonna 2022. Taulukossa sekä koronvaihtosopimusten että lainojen uudelleenhinnoittelupäivät on jaettu vuoden ajalle neljään kategoriaan: tammi-maaliskuu, huhti-kesäkuu, heinä-syyskuu, loka-joulukuu.

	tammi-maaliskuu	huhti-kesäkuu	heinä-syyskuu	loka-joulukuu
Koronvaihtosopimusten uudelleenhinnoittelu	-73,0 milj.	-81,5 milj.	-73,0 milj.	-76,0 milj.
Lainojen uudelleenhinnoittelu	72,5 milj.	88,6 milj.	69,5 milj.	82,0 milj.

Koronvaihtosopimukset ja lainat hinnoitellaan kvartaaleittain tarkasteltuna uudelleen melko hyvin toisiaan vastaavien euromäärien mukaisesti. Täten uudelleenhinnoittelu ei aiheuta juurikaan korkoriskiä kaupungille.

Alla on esitetty kaupungin koronvaihtosopimusten ja lainasopimusten korkosidonnaisuudet.

Korkosidonnaisuudet keskim. (johdannaiset)

3M 0 milj.

6M 151,8 milj.

1Y 0 milj.

Korkosidonnaisuudet keskim. (lainat):

3M 0 milj.

6M 156,3 milj.

1Y 0 milj.

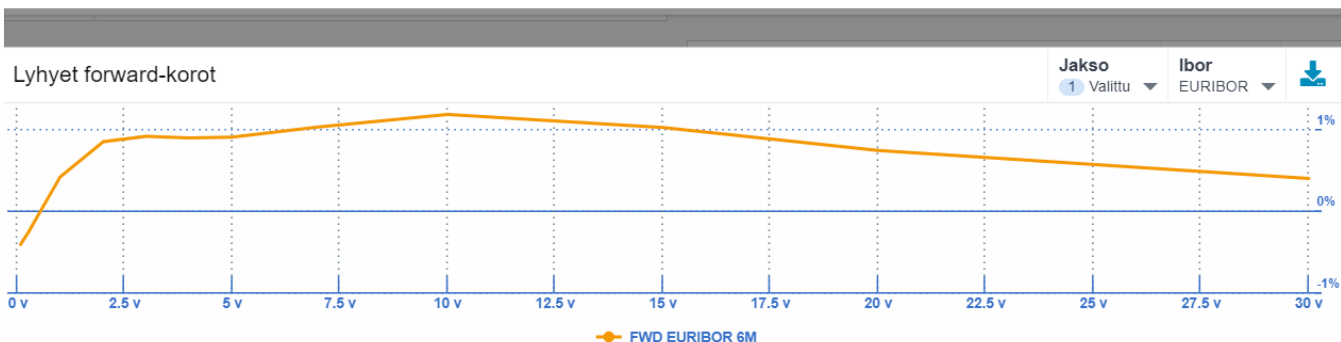
Kaikki johdannaissopimukset ja lainat on sidottu EB 6kk noteeraukseen, joten korkoeroja ei korkosidonnaisuuden johdosta juurikaan muodostu.

Alla on esitetty 25 milj. euron lainaeron korkokustannusero kvartaalissa, jos korko muuttuisi 1%:n. Tämän lisäksi on esitetty 6 kk:n Euribor-noteerauksen ennuste 17.2.2022.

Korko	Muutos kvartaalissa	Korkokust. 25 M€
EB 6kk	1,00 %	62 500 €

Yhteenveto

Tänään - 17.02.2022

Pidemmän aikavälin korkovaihtelut Eb 6kk korossa vähäisiä ennusteiden mukaan. Tämän johdosta koronmääräytymispäivät eivät näyttele merkittävää tekijää kaupungin johdannaissopimukseen liittyviin riskeihin liittyen.

Negatiivinen korko ja korkolattia

Osassa kaupungin lainoista on pankkeja negatiiviselta korolta suojaava korkolattia. Johdannaissopimuksissa tällaista korkolattia ei ole.

Kaupungin koronvaihtosopimukset ovat pitkiä ja ennustettu markkinakorko on nouseva. Lyhyet korot nousevat ennusteen perusteella vuonna 2023 nollan yläpuolelle.

Edellä mainitusta johtuen koronvaihtosopimusten korkolattiattomuus ei aiheuta kaupungille merkittävää riskiä koronvaihtosopimukseen liittyen.

Hämeenlinna-konsernin johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset	Konserni	Kunta
	2021	2021
Nimellisarvo	330 399 484	275 750 000
Markkina-arvo	-62 226 133	-58 822 938

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	Kunta	
	2021	2020
Konsernipalvelut	102	104
Sosiaali- ja terveystyöpalvelut	1 387	1 366
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	1 379	1 391
Kaupunkirakennepalvelut	266	261
Kanta-Hämeen Pelastuslaitos	326	315
<i>Yhteensä</i>	3 460	3 437

43. Henkilöstökulut		
	Kunta	
	2021	2020
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	165 721 234,31	156 296 265,50
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	<i>165 721 234,31</i>	<i>156 296 265,50</i>

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetut luottamushenkilömaksut		
	Kunta	
	2021	2020
Hattulan Kokoomus ry	49,50	66,00
Hattulan Sosiaalidemokraatit	0,00	44,00
Hml:n Keskusta	4 342,67	5 014,00
Hml:n Kokoomus	11 403,55	14 361,44
Hml:n Perussuomalaiset ry	13,00	306,00
Hml:n Seudun Kristillisdemokraatit	2 244,51	3 009,77
Hml:n Sos.dem.kunnallisjärjestö	16 884,34	20 749,50
Hml:n Vasemmistoliitto	1 778,34	1 957,00
Hml:n Vihreät ry	4 557,67	5 833,00
Hyvinkään Kokoomus ry	66,00	132,00
Hämeen Sosiaalidemokraatit ry	523,00	330,00
Hämeen Vasemmistoliitto ry	110,00	220,00
Hämeen Vihreät ry	88,00	176,00
Janakkalan Keskusta	0,00	22,00
Janakkalan Vasemmistoliitto ry	22,00	33,00
Jokioisten työväenyhdistys	0,00	27,50
Kanta-Hämeen Perussuomalaiset ry	4 705,00	4 318,00
Keskustan Etelä-Hämeen piiri	132,00	330,00
Lounais-Hämeen Vihreät ry	49,50	19,50
Nurmijärven Vihreät	16,50	82,50
Perussuomalaisten Hämeen piiri	33,00	0,00
Perussuomalaisten Uudenmaan piiri	11,00	77,00
Riihimäen Kokoomus ry	16,50	16,50
Uudenmaan Kokoomus ry	49,50	66,00
Uudenmaan Sosiaalidemokraatit	192,50	330,00
<i>Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä</i>	47 288,08	57 520,71

45. Tilintarkastajan palkkiot		
	Kunta	
	2021	2020
Tilintarkastusyhteisö BDO Oy		
Tilintarkastus	46 455,55	58 259,48
Tilintarkastajan lausunnot	0,00	5 500,00
Muut palvelut	2 214,00	8 593,55
<i>Palkkiot yhteensä</i>	48 669,55	72 353,03

46 Kunnan ja intressitahojen väliset liiketoimet

Jäljempänä olevassa taulukossa on kuvattu kaupungin ja sen yhteisöintressitahojen välisiä liiketoimia vuonna 2021. Intressitahoja ovat määräysvaltasuhteessa tai osakkuusyrittysuhteessa olevat yhteisöt, kaupunginjohtajat, kunnanhallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä kunnan muiden toimielinten puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat sekä johtavat viranhaltijat.

Henkilöintressitahojen kanssa ei ollut epätavallisin ehdoin toteutettuja liiketoimia. Kaupunginjohtajan kanssa on tehty kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu kuuden kuukauden palkkaa koskevasta erokorvauksesta.

Tarkastelussa on esitetty kaupungin ja intressitahoyhteisöjen väliset kaikki tulot ja menot kokonaisuudessaan oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Kaupunkikonserni on laaja ja konserniin kuuluvien yhteisöjen kautta tehdään merkittäviä hankintoja ja järjestetään palveluita.

Intressitaho	Tulot €, kaupunki	Menot €, kaupunki	Liiketoimen luonne, tulot	Liiketoimen luonne; menot, lainat ja takaukset	Antolainat, jäljellä oleva pääoma 31.12.2021	Takaukset, jäljellä oleva lainapääoma 31.12.2021
Aulangon Kylpylä Oy				Antolainaus, takaus	1 300 000	2 770 000
As Oy Tuuloksen talo		11 227		Huoneiston vastikkeet		
Eteva Ky	9 317	1 021 394	Maanvuokra, palvelut, hulevesi.	Vammaispalvelujen hankinta		
Fredrika Wetterhoff-säätiö	343	331		Antolainaus, takaukset	49 865	250 000
HAMK Oy	20 317	254 359	Opiskelijakorvauksia	Pääosin tilavuokria		
Hauhon Lämpö Oy	700	133 684		Lämpöenergian osto, antolainaus	40 000	
Hämeen Maakuntaliitto	44 020	823 373	Avustukset, yhteistoimintaosuudet	Jäsenmaksu, maakuntavalmistelun korvaus		
Hämeenlinnan Asunnot Oy	254 813	605 129	Maanvuokra, Kiint kauppa	Huoneistojen vuokraus, antolainaus, takaus	1 319 233	58 152 511
Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiö	14 226	2 639 133	Maanvuokra	Hoivapalveluiden hankinta, takaus		330 000
Hämeenlinnan Jäähalli Oy	9 172	1 173 252	Vuokria	Avustus (koronvaihtosopimus, lainan lyhennys), takaus		4 492 500
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy		1 746 594		Avustus kulttuurituotantoon, takaus		920 580
Hämeenlinnan Keilakeskus	2 279	7 942		Palveluiden hankinta, antolainaus, takaus	168 188	150 000
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy	34 857	3 608 829	Vuokria	Avustus liikuntapalveluihin, takaus		13 573 887
Hämeenlinnan Linja-autoasemakiinteistö	320	86 500		Osakkeiden vastikkeet		
Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy		180 300		Avustus ja palveluiden osto, takaus		304 000
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	21 532	394 181	Infran laskutettavat työt	Pysäköintitoiminnan hoitaminen ja vuosipysäköinti, antolainaus, takaus	500 000	20 219 039
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy	265 721	1 552 196	Infran rakentamispalvelu, vuokrat	Vesihuoltopalvelut, antolainaus, takaus	34 092 560	23 252 820
Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö	65 567	2 128 789	Energian myynti, maanvuokra	Tilojen vuokraus, antolainaus, takaus	72 440	21 080 444
Idänpään toimintakeskus Oy	1 088	170 179	Palvelujen myynti, hulevesimaksu	Tilojen vuokraus		
Jukolan Lintukoto Oy	3 635	59 363	Maanvuokra	Tilojen vuokraus		
Jyrätien Liikuntahallit Oy	1 766	20 394	Maa-alueen vuokra	Tilojen vuokraus		
Kanta Logistiikka Oy		3 323 260		Materiaali- ja palveluostot		
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	8 605 476	101 470 659	Ensihoito	Erikoissairaanhoidon palvelut		
Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiö	9 963	1 801 417	Palvelujen myynti	Hoivapalveluiden hankinta, takaus		204 004
Koulutus- ja kulttuuritoiminta Tavastia	1 298 958	1 694 650	Tilojen vuokraus	Lukiokoulutuspalveluiden hankinta		
KT Oy Harvialantie 420 C				Takaus		2 600 000
KT Oy Hämeenlinnan Kaupungintalot	3 524	1 629 458	Rakennuttamispalveluiden myynti	Tilojen vuokraus, takaus		5 765 196
KT Oy Hämeenlinnan Kasarmikatu 23	1 487	300	Hulevesimaksu, maanvuokra	Mainostilan vuokraus		
KT Oy Hämeenlinnan Turuntien Liiketalo	320		Hulevesimaksu			
KT Oy Hämeenlinnan Virvelinranta		539 923		Tilojen vuokraus, antolainaus, takaus	70 000	4 256 268
KT Oy Lamminraitti	320	24 742	Hulevesimaksu	Tilojen vuokraus		
KT Oy Onesto	480	80 884	Rakennuttamispalkkio	Tilojen vuokraus		
KT Oy Rengon Härkäpirtti Oy	480	22 956	Hulevesimaksu	Tilojen vuokraus		
Verkatehdas Oy	744 543	2 358 054	Tilojen vuokraus	Avustus, tilavuokrat, antolainaus, takaus	250 000	3 531 883
Linnan Kehitys Oy	20 070	2 452 860	Palvelut, maanvuokra	Elinvoimapalveluiden hankinta		
Linnan Kiinteistökehitys Oy	61 334	624 388	Hulevesi, maanvuokra, palvelut	Tilojen vuokraus, antolainaus, takaus	270 000	19 484 582
Kiinteistö Oy Iittalan Lasimäki				Antolainaus	167 000	
Pikassos Oy	126	38 376		Sosiaaliamies, vanhusneuvoston sihteeritehtävät, takaus		50 000
Talo Oy Hämeen Suoja				Takaus		129 975
Työvalmennussäätiö Luotsi sr	30 334	1 459 495	Vuokria	Palvelujen osto, antolainaus	80 000	
Kaikki yhteensä	11 527 087	134 138 570			38 379 286	181 517 690

Taseyksikkö ja muut eriytetyt laskelmat

Elinkeinorahasto

Tuloslaskelma

Tilin nimi	TP 2021		TP 2020	
Toimintakulut				
Palvelujen ostot	-139,39		-118,01	
Muut toimintakulut	0,00	-139,39	0,00	-118,01
Toimintakate		-139,39		-118,01
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	191,88		224,27	
Muut rahoitustuotot	1 888,55		352,43	
Muut rahoituskulut	-139,34	1 941,09	-89,99	486,71
Vuosikate		1 801,70		368,70
Tilikauden tulos		1 801,70		368,70
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		1 801,70		368,70

Rahoituslaskelma

	2021		2020	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	1 801,70	1 801,70	368,70	368,70
Investointien rahavirta				
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 801,70		368,70
Rahoituksen rahavirta				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	-33,46		-37,76	
Saamisten muutos	44,02		74,42	
Korottomien velkojen muutos	4,54	15,10	1,09	37,75
Rahoituksen rahavirta		15,10		37,75
Rahavarojen muutos		1 816,80		406,45
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	84 387,08		82 570,28	
Rahavarat 1.1.	82 570,28	1 816,80	82 163,83	406,45

Elinkeinorahaston tase

	2021	2020
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	2 657 953,02	2 657 953,02
Sijoitukset	2 657 953,02	2 657 953,02
Osakkeet ja osuudet	2 657 953,02	2 657 953,02
VAIHTUVAT VASTAAVAT	466 578,93	464 772,69
Saamiset	382 191,85	382 202,41
Lyhytaikaiset saamiset	382 191,85	382 202,41
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	382 184,45	382 150,99
Muut saamiset	7,40	51,42
Rahoitusarvopaperit	84 387,08	82 570,28
Muut arvopaperit	84 387,08	82 570,28
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 124 531,95	3 122 725,71
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	3 124 487,01	3 122 685,31
Peruspääoma	2 711 615,22	2 711 615,22
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	411 070,09	410 701,39
Tilikauden yli-/alijäämä	1 801,70	368,70
VIERAS PÄÄOMA	44,94	40,40
Lyhytaikainen	44,94	40,40
Siirtovelat	44,94	40,40
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 124 531,95	3 122 725,71

Muut eriytetyt laskelmat

Hämeenlinnan kaupunki toimii kilpaillussa markkinatilanteessa myydessään puhelinvaihdopalveluja, museokauppatuotteita, kunnossapidon ja rakentamisen palveluja, tilapalvelun palveluja ja venepaikkojen vuokrauspalveluja.

Museokauppamyynti ja venepaikkavuokraukset kohdistuvat yksittäisiin kuluttaja-asiakkaisiin. Puhelinvaihdopalvelua on tuotettu konserniyhteisöille ja toiselle kunnalle. Ulkoista tilavuokrausta on ollut pääosin konserniyhteisöille, mutta myös yksityishenkilöille ja yritystoiminnalle. Tiloihin liittyviä suunnittelu- yms. palveluja on tuotettu konserniyhteisöille. Kunnossapidon ja rakentamisen laskutettavia palveluja on tuotettu konserniyhteisöille ja yksityisille toimijoille.

Toiminnasta kilpailutilanteessa markkinoilla on esitettävä kustannuslaskelman periaatteiden mukaisesti eritelty tuloslaskelma ja kuvaus kustannuslaskennan periaatteista. Tarkastelulla varmistutaan siitä, että kunnan toiminta tapahtuu kilpailun tasapuolisuuden turvaavalla tavalla silloin kun toimintaa ei ole yhtiötetty. Toiminnan on katettava kaikki kustannukset ja tuotettava voittoa, jotta kilpailuvääristymää ei tapahdu.

Kilpaillulla toimialoilla toimiminen ei kaupungissa ole ollut kirjanpidollisesti liikelaitokseksi tai taseyksiköksi eriytettyä, mutta toimintokohtaiset tulot ja menot on selvitetty laskennallisesti.

Eriytetyt laskelmat kilpaillussa markkinatilanteessa toimimisesta esitettiin ensimmäisen kerran vuoden 2020 tilinpäätöksessä, jolloin vertailuvuoden tietoja ei esitetty. Jäljempänä esitettävät laskelmat on tässä tilinpäätöksessä ryhmitelty eri tavoin kuin vuoden 2020 tilinpäätöksessä. Nyt raportoituja laskemia on viisi. Taidemuseon ja kaupunginmuseon museokaupat on yhdistetty samaan laskelmaan. Samoin on yhdistetty kaupunkirakenteen kunnossapidon ja rakentamisen laskutettavat palvelut yhdeksi kokonaisuudeksi. Tiapalvelun laskelmaan sisältyvät laskutettavat palvelut ja ulkopuolinen vuokraus. Puhelinvaihdopalvelut ja venepaikat ovat edelleen omina laskelmina.

Kunnossapidon ja rakentamisen laskutettavissa palveluissa laskennallinen tulos jäi miinukselle vuonna 2021. Laskutushintoja on tarpeen vuosittain tarkastella ja tarvittaessa nostaa, jotta kohtuullinen voitto toteutuisi.

Laskelmien kustannuksiin sisältyvät

- toiminnan välittömät ja välilliset tuotot ja kulut
- laskelmaan sisältyy suhteellinen osuus vyörytyseristä, jotka aiheutuvat konsernipalvelujen tuottamista yhteisistä tukipalveluista
- osuus palvelua tuottavan toimialan yhteisistä kustannuksista
- osuus toiminnasta vastaavan yksikön esimiestyöstä ja muista yhteisistä kustannuksista laskettuna suhteellisena menojen mukaisena osuutena

Puhelinvaihte	2021	2020
Toimintatuotot	72 084,00	72 361,42
Myyntituotot	72 084,00	72 361,42
Toimintakulut	-51 706,71	-54 188,45
Henkilöstökulut	-41 256,89	-46 084,02
Palvelujen ostot	-5 457,51	-5 396,96
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 334,43	-197,96
Muut toimintakulut	-1 657,88	-2 509,51
Toimintakate	20 377,29	18 172,97
Vyörytyserät ja muut laskennallisesti kohdistetut erät	-4 211,81	-6 923,74
Voitto / tappio laskennallisten kustannusten jälkeen	16 165,48	11 249,23
Tuotto prosentti	22 %	16 %

Museokaupat	2021	2020
Toimintatuotot	60 922,21	44 895,20
Myyntituotot	59 348,70	44 851,75
Muut toimintatuotot	1 573,51	43,45
Toimintakulut	-57 488,84	-29 757,99
Henkilöstökulut	-8 813,60	-4 455,82
Palvelujen ostot	-2 546,93	-1 052,99
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-29 544,31	-24 249,18
Muut toimintakulut	-16 584,00	0,00
Toimintakate	3 433,37	15 137,21
Vyörytyserät ja muut laskennallisesti kohdistetut erät	-1 107,88	-8 190,61
Voitto / tappio laskennallisten kustannusten jälkeen	2 325,49	6 946,60
Tuotto prosentti	4 %	15 %

Kunnossapidon ja rakentamisen laskutettavat	2021	2020
Toimintatuotot	155 704,64	408 873,42
Myyntituotot	155 704,64	408 873,42
Toimintakulut	-152 659,93	-360 773,15
Henkilöstökulut	-60 385,06	-119 803,76
Palvelujen ostot	-33 508,64	-162 189,10
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-25 657,74	-33 501,11
Muut toimintakulut	-33 108,49	-45 279,18
Toimintakate	3 044,71	48 100,27
Vyörytyserät ja muut laskennallisesti kohdistetut erät	-6 572,57	-22 336,23
Voitto / tappio laskennallisten kustannusten jälkeen	-3 527,86	25 764,04
Tuotto prosentti	-2 %	6 %

Tilapalvelun laskutettavat	2021	2020
Toimintatuotot	3 625 555,69	3 665 307,69
Myyntituotot	193 810,67	122 819,72
Muut toimintatuotot	3 431 745,02	3 542 487,97
Toimintakulut	-2 190 721,18	-2 778 554,50
Henkilöstökulut	-27 752,93	-142 721,37
Palvelujen ostot	-1 024 535,42	-1 349 276,96
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-608 984,23	-607 027,48
Muut toimintakulut	-529 448,60	-679 528,69
Toimintakate	1 434 834,51	886 753,19
Poistot ja arvonalentumiset	-777 936,36	-923 670,22
Vyörytyserät ja muut laskennallisesti kohdistetut erät	-288 287,08	-113 416,65
Voitto / tappio laskennallisten kustannusten jälkeen	368 611,07	-150 333,68
Tuotto prosentti	10	-4

Venepaikat	2021	2020
Toimintatuotot	85 729,84	78 976,63
Myyntituotot	129,04	78 976,63
Muut toimintatuotot	85 600,80	0,00
Toimintakulut	-48 394,67	-70 563,02
Henkilöstökulut	-20 018,76	-30 529,41
Palvelujen ostot	-25 713,25	-33 013,11
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 318,28	-4 834,56
Muut toimintakulut	-1 344,38	-2 185,94
Toimintakate	37 335,17	8 413,61
Vyörytyserät ja muut laskennallisesti kohdistetut erät	-2 230,07	-5 320,33
Voitto / tappio laskennallisten kustannusten jälkeen	35 105,10	3 093,28
Tuotto prosentti	41	4

Muut tiedot

Kirjanpitokirjat

KIRJANPITOKIRJAT

Tasekirja
Päiväkirja
Pääkirja

SÄILYTYSTAPA

Sidottu kirja
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi

APUKIRJAT

Myyntireskontra
Ostoreskontra
Käyttöomaisuus
Konsernikirjanpito

SÄILYTYSTAPA

Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä
järjestelmässä,
paperitulosteet

TOSITELAJIT

Kirjanpito

AIF
AKT
ALV
AS
Cpos
Kman
KPA
MuistioE
MuistSisLa
Palkka
PalvKassa
Pankki
Perhehlo

TAPAHTUMA

AIF tositekonsersio
Aktivoinnit
ALV-maksuajo
Alkusaldo
Ceepos kp-aineisto
Asiakkaan man. kuittaukset
Kirjanpitotapahtuman palautustapahtuma
Muistiotositteet Excelistä
Muistiotositteet Sisäinen laskutus
Palkat Populus
Palvelukassa kp-aineisto
Pankkitositteet
Efficca kp-aineisto

SÄILYTYSTAPA

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä

Myyntireskontra

Ltappio
Man
PERINTÄ
Vii
10-92

Luottotappiokirjaus
Manuaaliset suoritukset
Perintä toimeksiantoliittymä
Viitesuoritukset
Laskulajit 10-92

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä

Ostoreskontra

OL
OM
ORK

Ostolaskut
Ostoreskontran maksut
Ostoreskontran kohdistustapahtumat
maksutosite

Sähköinen arkistointi
Sähköinen arkistointi
Sähköisessä järjestelmässä

Käyttöomaisuus

KOM
XAKOM

Käyttöomaisuus
Kom-konsersio

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä

Tilinpäätös

Liitetietositteet

Paperituloste

Luottamushenkilöt 1.1. – 31.7.2021

KAUPUNGINVALTUUSTO

Myllykangas Sari, pj	SDP
Kaloinen Vesa, 1. vpj	KOK
Oinonen Ritva, 2. vpj	VAS
Arvidsson Teija, 3. vpj	KD
Aaltonen Satu	SDP
Ahonen Antti	KOK
Arvio Pekka	KOK
Einiö Mika	SDP
Filatov Tarja	SDP
Honkasaari Ville	KOK
Jussila Veera	VIHR
Kallioinen Juha	KOK
Kankaamäki Päivi	KOK
Kankaanpää Jenna	KOK
Kaunisto Timo	KESK
Koivusaari Jani	PS
Kuvaja Seppo	KOK
Kylliäinen Kylli	KD
Kääriäinen Pekka	KOK
Laakso Sirpa	SDP
Laatikainen Anne	SDP
Lehkonen Helena	KOK
Lehto Juhani	VAS
Lehtonen Irmeli	KD
Leinikka Antti	KESK
Mikkola Matti	PS
Mäkinen Vesa	PS
Niemelä Antero	PS
Nurminen Tiia	SDP
Nyholm Pentti	SDP
Ojamäki Mauri	SDP
Ojansuu-Kaunisto Kirsi	VIHR
Olkinuora Piia	SDP
Rahkio Marjatta	KESK
Raitaranta Airi	VIHR
Ranjith Kumar Prabhakaran	SDP
Ranne Lulu	PS
Rautio Sari	KOK
Savijoki Kaija-Leena	KOK

Sergejeff Andrei	VIHR
Sieppi Päivi	VIHR
Soinikoski Mirka	VIHR
Sorvari Jukka	KESK
Suojala Leena	KESK
Suoranta Kirsti	SDP
Taavela Irma	SDP
Tuomi Juha	KOK
Turja Teppo	PS
Vainio Jarmo	KOK
Vesala Pasi	SDP
Viitanen Timo	SDP

KAUPUNGINHALLITUS

Jäsen		Varajäsen	
Rautio Sari, pj	KOK	Savijoki Kaija-Leena	KOK
Ranjith Kumar Prabhakaran, 1. vpj	SDP	Ojamäki Mauri	SDP
Raitaranta Airi, 2. vpj	VIHR	Jussila Veera	VIHR
Aaltonen Satu	SDP	Nurminen Tiia	SDP
Kallioinen Juha	KOK	Kuvaja Seppo	KOK
Lehkonen Helena	KOK	Ahonen Antti	KOK
Leinikka Antti	KESK	Rahkio Marjatta	KESK
Ranne Lulu	PS	Niemelä Antero	PS
Suoranta Kirsti	SDP	Olkinuora Piia	SDP
Tuomi Juha	KOK	Arvio Pekka	KOK
Viitanen Timo	SDP	Nyholm Pentti	SDP

JÄTELAUTAKUNTA

Jäsen		Varajäsen			
Tuomi Juha, pj	Hämeenlinna	KOK	Honkasaari Ville	Hämeenlinna	KOK
Ahonen Seppo	Hämeenlinna	SDP	Johansson Kari	Hämeenlinna	SDP
Lehtinen Vilho	Valkeakoski	SDP	Järvinen Pekka	Valkeakoski	
Lampi Juha, vpj	Tuusula	KOK	Jussila Jukka-Pekka	Tuusula	
Heinonen Harri	Riihimäki	VIHR	Ojanperä Aleks (8.3.2021 asti)	Riihimäki	VIHR
			Karhinen Panu (10.5.2021 lukien)	Riihimäki	
Komonen Sirpa	Mäntsälä	SDP	Punta Taru	Mäntsälä	
Myllykoski Satu	Loppi	KESK	Lehtilä Heli	Loppi	KESK
Haverinen Marja-Liisa	Kerava	SDP	Karjalainen Marita	Kerava	
Sipponen Heikki	Järvenpää		Pelkonen Olli	Järvenpää	PS
Autio Sirpa	Janakkala	KESK	Miettinen Piia	Janakkala	
Vierimaa Kari	Hyvinkää	KOK	Latostenmaa Arto	Hyvinkää	KOK
Pakkanen Marjaana	Hausjärvi	KOK	Jokinen Päivi	Hausjärvi	KOK

Kaikkonen Leila	Hattula	VAS	Leppänen Laila	Hattula	VAS
Heinonen Jonna	Nurmijärvi	VIHR	Virtanen Sami	Nurmijärvi	VIHR

KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA

Jäsen			Varajäsen		
Vesala Pasi, pj		SDP	Tikkanen Jani		SDP
Kuvaja Seppo, 1. vpj		KOK	Heinonen Harri		KOK
Sergejeff Andrei, 2. vpj		VIHR	Verho Pekka		VIHR
Laatikainen Anne		SDP	Nurminen Emma		SDP
Nyholm Soila		SDP	Piironen Mirja		SDP
Arvio Pekka		KOK	Heikkilä Kustaa		KOK
Kankaanpää Jenna		KOK	Äyhönen Päivi		KOK
Niemelä Antero		PS	Mikkola Matti		PS
Suojala Leena		KESK	Tuomilehto Matti-Pekka		KESK
Martikainen Mart		VAS	Antikainen Tapani		VAS
Lehtonen Irmeli		KD	Kiihamäki Terhi		KD
Hallenberg Reijo (Hattula)		KOK	Lilja Lasse J (Hattula)		SDP
Monto Mari (Hattula)		VIHR	Mäenpää Tuula (Hattula)		SDP

Kaupunkirakennelautakunnan joukkoliikennejaosto

Jäsen			Varajäsen		
Kankaanpää Jenna, pj		KOK	Heikkilä Kustaa		KOK
Nyholm Soila		SDP	Piironen Mirja		SDP
Verho Pekka		VIHR	Soinikoski Mirka		VIHR
Nylund Piia (Janakkala)		SDP	Tokeensuu Osmo (Janakkala)		KESK
Kattelus Jiri, vpj (Hattula)		KOK	Hämäläinen Matti (Hattula)		SDP

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Jäsenet			Varajäsenet (ei henkilökohtaiset)		
Pullola Ulla, pj		SDP	Keskinen Eeva		VAS
Suomalainen Keijo, vpj		KOK	Jalonen Eero (10.5.2021 asti)		KD
			Nikunen Matti (10.5.2021 lukien)		
Hänninen Marja		VIHR	Kulmala Veli-Pekka (10.5.2021 asti)		KOK
			Korpimaa Antti (10.5.2021 lukien)		KOK
Seppälä Vesa-Matti (22.3.2021 asti)		PS	Vasama Markku		SDP
Viljakainen Kauko (22.3.2021 luk.)		PS	Väre Marjo		VIHR
Silpola Hannu		KESK	Viljakainen Kauko (22.3.2021 asti)		PS
			Pajavuori Tuomas (22.3.2021 luk.)		PS
			Haapsamo Sinikka (22.3.2021 asti)		KESK
			Selinummi Ilkka (22.3.2021 lukien)		

PELASTUSLAUTA- KUNTA

Jäsen			Varajäsen		
Lehkonen Helena, pj	Hämeenlinna	KOK	Honkasaari Ville	Hämeenlinna	KOK
Jormanainen Lauri, vpj	Riihimäki	SDP	Kujanpää Esa	Hausjärvi	SDP
Lahtinen Tauno	Hämeenlinna	PS	Koskinen Jussi	Janakkala	PS
Hyvärinen Päivi	Janakkala	SDP	Hurme Arja	Hattula	VAS
Lindroos Elise	Janakkala	VAS	Jokinen Hanna	Hattula	VAS
Hyyrynen Mikko	Hattula	KESK	Tonteri Keijo	Hämeenlinna	KESK
Aittola Eija	Riihimäki	KOK	Joutsu-Hänninen Riitta	Loppi	KOK
Hietanen Satu	Hausjärvi	KESK	Sahari Eeva	Loppi	KESK
Alarto Manu	Tammela	KOK	Kauti Kari	Forssa	KOK
Safonoff Tarja (8.2.2021 asti)	Jokioinen	SDP	Varjorinne- Mäkeläinen Janika	Ypäjä	SDP
Lax Minna (8.2.2021 lukien)	Jokioinen	SDP			
Löfstedt Jan	Tammela	VIHR	Liinaharja Kristiina	Tammela	VIHR

SIVISTYS- JA HYVINVOINTI- LAUTAKUNTA

Jäsen			Varajäsen		
Ahonen Antti, pj		KOK	Gynther Joonas		KOK
Einiö Mika, 1. vpj		SDP	Paju Petri		SDP
Koivusaari Jani, 2. vpj		PS	Levaniemi Jonni		PS
Levä Kirsi		KOK	Vainio Jarmo		KOK
Virtanen Kalle		KOK	Mononen Kari		KOK
Heinonen Mia		SDP	Pasanen Soile		SDP
Jokinen Jukka		SDP	Nurmi Jari		SDP
Jussila Veera		VIHR	Roine Marianna		VIHR
Sorvari Jukka		KESK	Helenius Riikka		KESK
Kylliäinen Kylli		KD	Hakamo-Balk Marja		KD
Taavela Irma		SDP	Rokkanen Hanna		VAS

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan yksilöjaosto

Jäsen			Varajäsen		
Virtanen Kalle, pj		KOK	Ahonen Antti		KOK
Heinonen Mia, vpj		SDP	Viitanen Timo		SDP
Jussila Veera		VIHR	Kylliäinen Kylli		KD
Sorvari Jukka		KESK	Helenius Riikka		KESK
Levaniemi Jonni		PS	Koivusaari Jani		PS

SOSIAALI- JA TERVEYS- LAUTAKUNTA

Jäsen		Varajäsen	
Savijoki Kaija-Leena, pj	KOK	Mäntytörmä Pirita	KOK
Ojamäki Mauri, 1. vpj	SDP	Ahlsten Ari	SDP
Mäkinen Vesa, 2. vpj	PS	Grönberg Kim	PS
Honkasaari Ville	KOK	Willadsen Jens	KOK
Mohr Pia-Nina	KOK	Hirvonen Kati	KOK
Nyholm Pentti	SDP	Johansson Kari	SDP
Olkinuora Piia (22.3.2021 asti)	SDP	Leinonen Heidi (22.3.2021 asti)	SDP
Leinonen Heidi (22.3.2021 lukien)	SDP	Nurminen Tiia (22.3.2021 lukien)	SDP
Hultin Kirsi	SDP	Tiesmaa Leena	SDP
Bottas Outi	VIHR	Paakkola Rebekka (10.5.2021 asti)	VIHR
		Heinonen Satu (10.5.2021 lukien)	VIHR
Kaunisto Timo	KESK	Mattila Pirkko	KESK
Rusko-Laitinen Jaana	KD	Alitalo Henna-Maija	KD

Sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöjaosto

Jäsen		Varajäsen	
Ojamäki Mauri, pj	SDP	Hultin Kirsi	SDP
Bottas Outi, vpj	VIHR	Paakkola Rebekka	VIHR
Grönberg Kim	PS	Mäkinen Vesa	PS
Willadsen Jens	KOK	Honkasaari Ville	KOK
Mattila Pirkko	KESK	Kaunisto Timo	KESK

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Jäsen		Varajäsen	
Laakso Sirpa, pj	SDP	Rissanen Titta	SDP
Kääriäinen Pekka, 1. vpj	KOK	Saviniemi Jesse	KOK
Lehto Juhani, 2. vpj	VAS	Pitkäranta Markku	VAS
Ilmén-Punkari Eila	SDP	Keränen Eeva	SDP
Miettinen Urvelo	SDP	Miri Amir	SDP
Hieta Mikko	KOK	Ilomäki Olli	KOK
Ingman Henrietta	KOK	Ruuska Tuula	KOK
Vuorela Miina	KOK	Kuusela Maarit	KOK
Saarinen Merja	VIHR	Kankanen Sinikka	VIHR
Lahtinen Tauno	PS	Susi Simo-Pekka	PS
Kärpänen Hannu	KESK	Salminen Sari	KESK

NUORISOVALTUUSTO

Ekman Janette
Gunnar Janina
Heino Veera
Karhiaho Jesse
Kempainen Aada
Koivisto Saara
Kurka Silja
Könnö Johanna
Lappalainen Inka
Lauttia Liisi
Lehtimäki Camilla
Lehtomurto Pinja
Löyttyjärvi Aina
Matsson Kustaa
Murtonen Miko
Nyman Riina
Paitula Leevi
Paitula Milja
Peltonen Tuulia
Peltoniemi Enni
Pöykkö Aino
Ringman Aura
Stenvall Ida
Säilä Viivi
Tokola Iina
Uusitalo Oona

HÄMEENLINNAN EDUSTAJAT KUNTAYHTYMIEN VALTUUSTOISSA**Eteva kuntayhtymän yhtymäkokous**

Edustaja

Immonen Valtteri (30.3.2021)

Forssén Tuulikki (27.5.2021)

Hämeen liiton maakuntavaltuusto

Jäsen		Varajäsen	
Kylliäinen Kylli	KD	Lehtonen Irmeli	KD
Soinikoski Mirka	VIHR	Bottas Outi	VIHR
Ojansuu-Kaunisto Kirsi	VIHR	Roine Marianna	VIHR
Koivusaari Jani	PS	Mikkola Matti	PS
Ahonen Antti	KOK	Kuvaja Seppo	KOK

Honkasaari Ville	KOK	Kääriäinen Pekka	KOK
Kankaanmäki Päivi	KOK	Savijoki Kaija-Leena	KOK
Kankaanpää Jenna	KOK	Rautio Sari	KOK
Laakso Sirpa	SDP	Laatikainen Anne	SDP
Nurminen Tiia	SDP	Olkinuora Piia	SDP
Nyholm Pentti	SDP	Vesala Pasi	SDP
Ranjith Kumar Prabhakaran	SDP	Viitanen Timo	SDP
Rahkio Marjatta	KESK	Suojala Leena	KESK

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän yhtymävaltuusto

Jäsen		Varajäsen	
Ojamäki Mauri	SDP	Risku Veli-Matti	SDP
Kankaanmäki Päivi	KOK	Mohr Pia-Nina	KOK
Arvio Pekka	KOK	Tuomi Juha	KOK
Syyrakki Sara	KESK	Koskela Anna	KESK

Koulutuskuntayhtymä Tavastian yhtymäkokous

Edustajat	
Myllykangas Sari	SDP
Vainio Jarmo	KOK
Helenius Riikka	KESK

Luottamushenkilöt 1.8. – 31.12.2021

KAUPUNGINVALTUUSTO

Koskinen Johannes, pj	SDP
Lehkonen Helena, 1. vpj	KOK
Lehto Juhani, 2. vpj	VAS
Aaltonen Satu	SDP
Abouessa Ehab	SDP
Ahonen Antti	KOK
Bottas Outi	VIHR
Einiö Mika	SDP
Filatov Tarja	SDP
Frank Karoliina	KOK
Heinonen Mia	SDP
Hirvioja Alpo	SDP
Honkanen Pasi	PS
Hyvärinen Elisa	KOK

Jussila Veera	VIHR
Kaunisto Timo	KESK
Koskinen Jari	KOK
Koskinen Tuomas	PS
Kuvaja Annemari	KOK
Kylliäinen Kylli	KD
Laatikainen Anne	SDP
Laine Petri	PS
Lartama Mika	PS
Lehto Kirsi	KOK
Lehtonen Irmeli	KD
Leinikka Antti	KESK
Lilja Päivi	VIHR
Myllykangas Sari	SDP
Mäkinen Vesa	PS
Niemelä Antero	PS
Nurminen Tiia	SDP
Nyholm Pentti	SDP
Olkinuora Piia	SDP
Pullinen Teijo	PS
Rahkio Marjatta	KESK
Ranjith Kumar Prabhakaran	SDP
Ranne Lulu	PS
Rantanen Emmi	PS
Rautio Sari	KOK
Reima Aapo	VAS
Sieppi Päivi	VIHR
Silpola Veli-Antti	KOK
Soinikoski Mirka	VIHR
Suojala Leena	KESK
Suokas Kari	KOK
Tarri Atte	KOK
Tuomi Juha	KOK
Turja Teppo	PS
Viitanen Timo	SDP
Virtanen Kalle	KOK
Walkamo Mika	KOK

KAUPUNGINHALLITUS

Jäsen		Varajäsen	
Koskinen Jari, pj	KOK	Tarri Atte	KOK
Laatikainen Anne, 1. vpj	SDP	Olkinuora Piia	SDP
Turja Teppo, 2. vpj	PS	Mäkinen Vesa (6.9.2021 asti)	PS
		Laine Petri (6.9.2021 lukien)	PS
Ranjith Kumar Prabhakaran	SDP	Aaltonen Satu	SDP
Nurminen Tiia	SDP	Myllykangas Sari	SDP

Viitanen Timo	SDP	Nyholm Pentti	SDP
Jussila Veera	VIHR	Soinikoski Mirka	VIHR
Kaunisto Timo	KESK	Rahkio Marjatta	KESK
Kylliäinen Kylli	KD	Lehtonen Irmeli	KD
Ranne Lulu	PS	Rantanen Emmi	PS
Ahonen Antti	KOK	Silpola Veli-Antti	KOK
Lehto Kirsi	KOK	Virtanen Kalle	KOK
Walkamo Mika	KOK	Suokas Kari	KOK

JÄTELAUTAKUNTA

Jäsen			Varajäsen		
Tuomi Juha, pj	Hämeenlinna	KOK	Honkasaari Ville	Hämeenlinna	KOK
Laitinen Tiera	Hämeenlinna	PS	Remes Marko	Hämeenlinna	PS
Vahlman Mikko	Hattula	SDP	Lilja Lasse	Hattula	SDP
Suomela Sampsa	Hausjärvi	KOK	Pakkanen Marjaana	Hausjärvi	KOK
Kerkelä Tarja	Hyvinkää	KOK	Laine Reijo	Hyvinkää	KOK
Elo Veijo	Janakkala	KESK	Mäkelä Petteri	Janakkala	KESK
Kärkkäinen Pekka	Järvenpää	KOK	Heikkinen Johanna	Järvenpää	KOK
Haverinen Marja Liisa	Kerava	SDP	Rytilä Essi	Kerava	SDP
Myllykoski Satu	Loppi	KESK	Vesto Leena	Loppi	KESK
Linjama-Lehtinen Ulla	Mäntsälä	VIHR	Herttuainen Auli	Mäntsälä	VIHR
Tapiolinna Maiju, vpj	Nurmijärvi	PS	Pirkkala Kimmo	Nurmijärvi	PS
Lehtinen Minna	Riihimäki	VAS	Lehto Miia	Riihimäki	VAS
Leinonen Heikki	Tuusula	PS	Huuhtanen Pasi	Tuusula	PS
Ilovuori Sari	Valkeakoski	SDP	Hänninen Pia	Valkeakoski	SDP

KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA

Jäsen			Varajäsen		
Olkinuora Piia, pj	SDP	Mettovaara Tanja	SDP		
Kuvaja Annemari, 1. vpj	KOK	Pesula Sanna	KOK		
Suojala Leena, 2. vpj	KESK	Salminen Sari	KESK		
Taavela Irma	SDP	Koskinen Teemu	SDP		
Aaltonen Satu	SDP	Vartiainen Heidi	SDP		
Sergejeff Andrei	VIHR	Verho Pekka	VIHR		
Rokkanen Hanna-Kaisa	VAS	Reima Aapo	VAS		
Tuomi Juha	KOK	Sipola Johanna	KOK		
Silpola Veli-Antti	KOK	Kuvaja Seppo	KOK		
Niemelä Antero	PS	Nurminen Niko (13.12.2021 asti)	PS		
		Koskinen Tuomas (13.12.2021 luk.)	PS		
Pullinen Teijo	PS	Valtonen Miikka	PS		
Perkiö Marjatta (Hattula)	SDP	Lilja Lasse (Hattula)	SDP		
Sabel Mikko (Hattula)	Sit.	Saarinen Mirka (Hattula)			

Kaupunkirakennelautakunnan joukkoliikennejaosto

Jäsen		Varajäsen	
Kuvaja Annemari, pj	KOK	Pesula Sanna	KOK
Taavela Irma	SDP	Verho Pekka	VIHR
Valtonen Miikka	PS	Salminen Sari	KESK
Nurmi Eini (Janakkala)	VIHR	Paikkala Hanna (Janakkala)	VIHR
Kattelus Jiri, vpj (Hattula)	KOK	Hämäläinen Matti (Hattula)	SDP

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Jäsenet		Varajäsenet (ei henkilökohtaiset)	
Pullola Ulla, pj	SDP	Valmu Heikki	VAS
Korpimaa Antti, vpj	KOK	Mehtälä Pekka	KD
Lahtinen Tauno	PS	Appelroth Irja	SDP
Turtiainen Liisa		Kulmala Veli-Pekka	KOK
Silpola Hannu	KESK	Ravantti Susanna	PS
		Ellilä Jenni	
		Sorvari Jukka	KESK

PELASTUSLAUTA- KUNTA

Jäsen		Varajäsen	
Lehkonen Helena, pj	Hämeenlinna KOK	Stenberg Merituuli	Hämeenlinna KOK
Tila Jarno	Hämeenlinna SDP	Ilonen Janne	Hämeenlinna Sit.
Sanneh Aamu	Hämeenlinna VIHR	Heinonen Satu	Hämeenlinna VIHR
Wihersaari Juha	Hämeenlinna PS	Latvaniemi Ville	Hämeenlinna PS
Kaikkonen Leila	Hattula VAS	Hurme Arja	Hattula VAS
Jormanainen Lauri, vpj	Riihimäki SDP	Arminen Mikko	Riihimäki SDP
Aittola Eija	Riihimäki KOK	Hopearuoho Sirpa	Loppi KOK
Vehmas Pirkko	Loppi SDP	Huhtimo Iina	Hausjärvi SDP
Hirvioja Vesa-Pekka	Humppila KOK	Alarto Manu	Tammela KOK
Lehtinen Rami	Jokioinen PS	Sarin Mika	Forssa PS
Heikkilä Timo	Jokioinen KESK	Ahola Kari	Humppila KESK

SIVISTYS- JA HYVINVOINTI- LAUTAKUNTA

Jäsen		Varajäsen	
Lehkonen Helena, pj	KOK	Mononen Kari	KOK
Heinonen Mia, 1. vpj	SDP	Kalliosaari Miia	SDP
Lilja Päivi, 2. vpj	VIHR	Aarnio Sonja	VIHR
Abouessa Ehab	SDP	Nurmi Jari	SDP
Ranta-Kahila Tomi	SDP	Nurminen Emma	SDP

Koivu Julianna	KESK	Lamminpää Marjukka	KESK
Lehtonen Irmeli	KD	Syväntö Vuokko	KD
Rantanen Emmi	PS	Levaniemi Jonni	PS
Laine Petri	PS	Luodonpää Niko	PS
Virtanen Kalle	KOK	Aaltonen Ville	KOK
Weck Henri	KOK	Lindqvist Päivi	KOK

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan yksilöjaosto

Jäsen		Varajäsen	
Heinonen Mia, pj	SDP	Ranta-Kahila Tomi	SDP
Lindqvist Päivi, vpj	KOK	Aaltonen Ville	KOK
Mononen Kari	KOK	Lilja Päivi	VIHR
Levaniemi Jonni	PS	Luodonpää Niko	PS
Lamminpää Marjukka	KESK	Koivu Julianna	KESK

SOSIAALI- JA TERVEYS- LAUTAKUNTA

Jäsen		Varajäsen	
Frank Karoliina, pj	KOK	Laine Pasi	KOK
Hirvioja Alpo, 1. vpj	SDP	Uschanov Johanna	SDP
Bottas Outi, 2. vpj	VIHR	Heinonen Satu	VIHR
Juurus Pirkko	VAS	Saarinen Minttu	VAS
Nyholm Pentti	SDP	Virtanen Veijo	SDP
Laakso Sirpa	SDP	Vesänen Sirkku	SDP
Saarinen Matti	KESK	Mattila Pirkko	KESK
Kautio Kimmo	PS	Heinonen Jari (13.12.2021 asti)	PS
		Lartama Mika (13.12.2021 lukien)	PS
Grönberg Katja	PS	Koskinen Tuomas	PS
Tarri Atte	KOK	Heikinheimo Laura	KOK
Arvio Pekka	KOK	Lassila Harri	KOK

Sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöjaosto

Jäsen		Varajäsen	
Hirvioja Alpo, pj (22.9.2021 asti)	SDP	Juurus Pirkko	VAS
Nyholm Pentti, pj (22.9.2021 luk.)	SDP	Laakso Sirpa	SDP
Heikinheimo Laura, 1. vpj	KOK	Mattila Pirkko	KESK
Bottas Outi	VIHR	Heinonen Satu	VIHR
Koskinen Tuomas	PS	Heinonen Jari (13.12.2021 asti)	PS

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Jäsen		Varajäsen	
Einiö Mika, pj	SDP	Ilmén-Punkari Eila	SDP
Hyvärinen Elisa, 1. vpj	KOK	Kallionpää Pentti	KOK
Lindgren Marjo, 2. vpj (6.9.2021 asti)	PS	Lehtinen Marjut	PS
Mäkinen Vesa, 2. vpj (6.9.2021 lukien)	PS		
Ojamäki-Salminen Minna-Mari	SDP	Lindholm Sinikka (4.10.2021 asti)	SDP
		Kulmala Jari (4.10.2021 lukien)	SDP
Miettinen Urvelo	SDP	Torvinen Juha	SDP
Anttila Suvi	KESK	Tornberg Anne (4.10.2021 asti)	KESK
		Mäki-Uuro-Tuiskunen Maria (4.10.2021 lukien)	KESK
Stenberg Martin	KD	Viljakainen Pentti	KD
Kolu Emma	VIHR	Harju Mirva	VIHR
Honkala Pekka	PS	Oksanen Janne	PS
Levä Kirsi	KOK	Lehtohalme Lasse	KOK
Tervasmäki Pasi	KOK	Hänninen Teppo	KOK

NUORISOVALTUUSTO

Ekman Janette
 Gunnar Janina
 Heino Veera
 Karhiaho Jesse
 Kempainen Aada
 Koivisto Saara
 Kurka Silja
 Könnö Johanna
 Lappalainen Inka
 Lauttia Liisi
 Lehtimäki Camilla
 Lehtomurto Pinja
 Löyttyjärvi Aina
 Matsson Kustaa
 Murtonen Miko
 Nyman Riina
 Paitula Leevi
 Paitula Milja
 Peltonen Tuulia
 Peltoniemi Enni
 Pöykkö Aino
 Ringman Aura
 Stenvall Ida
 Säilä Viivi

Tokola Iina
Uusitalo Oona

HÄMEENLINNAN EDUSTAJAT KUNTAYHTYMIEN VALTUUSTOISSA

Eteva kuntayhtymän yhtymäkokous

Edustaja
Immonen Valtteri (16.12.2021)

Hämeen liiton maakuntavaltuusto

Jäsen		Varajäsen	
Koskinen Johannes, pj	SDP	Nyholm Pentti	SDP
Bottas Outi	VIHR	Lilja Päivi	VIHR
Honkanen Pasi	PS	Laine Petri	PS
Hyvärinen Elisa	KOK	Rautio Sari	KOK
Koskinen Tuomas	PS	Lartama Mika	PS
Kuvaja Annemari	KOK	Frank Karoliina	KOK
Laatikainen Anne	SDP	Olkinuora Piia	SDP
Nurminen Tiia	SDP	Myllykangas Sari	SDP
Ranjith Kumar Prabhakaran	SDP	Viitanen Timo	SDP
Pullinen Teijo	PS	Rantanen Emmi	PS
Reima Aapo	VAS	Lehto Juhani	VAS
Suokas Kari	KOK	Silpola Veli-Antti	KOK
Virtanen Kalle	KOK	Tuomi Juha	KOK

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän yhtymävaltuusto

Jäsen		Varajäsen	
Isosuo Reija	KOK	Ruuska Tuula	KOK
Myllykangas Sari	SDP	Uschanov Johanna	SDP
Lindgren Marjo	PS	Mettala Pirjo	PS
Lehtonen Irmeli	KD	Juntunen Seija	KD

Koulutuskuntayhtymä Tavastian yhtymäkokous

Edustajat 2.9.2021	
Myllykangas Sari	SDP
Pöystilä Veli-Pekka	PS
Vainio Jarmo	KOK

Edustajat 16.12.2021

Liukkonen Janne

PS

Aarnio Sonja

VIHR

Pöystilä Veli-Pekka

PS

Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä

Tilinpäätöksen allekirjoitus

Hämeenlinnassa 4. päivänä huhtikuuta 2022

Kaupunginhallitus

Jari Koskinen

Anne Laatikainen

Teppo Turja

Antti Ahonen

Veera Jussila

Timo Kaunisto

Kylli Kylliäinen

Kirsi Lehto

Tiia Nurminen

Ranjith Kumar Prabhakaran Lulu Ranne

Mika Walkamo

Timo Viitanen

Olli-Poika Parviainen

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Hämeenlinnassa ____ päivänä _____ kuuta 2022

BDO Oy, tilintarkastusyhteisö

Minna Ainasvuori, JHT, HT